

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 23 november justerades.

§ 2 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till socialförsäkringsutskottet:
RiR 2016:31 Är sjukskrivning bra för hälsan?

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2016/17:61 till socialförsäkringsutskottet

Skrivelser

2016/17:51 till socialförsäkringsutskottet

2016/17:64 till utrikesutskottet

Motioner

2016/17:3551 och 3553–3556 till arbetsmarknadsutskottet

EU-dokument

KOM(2016) 755 och KOM(2016) 757 till skatteutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 6 februari 2017*.

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2016/17:SfU1 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Finansutskottets betänkanden
2016/17:FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning
2016/17:FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.
2016/17:FiU5 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen

Socialutskottets betänkande
2016/17:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden
2016/17:AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv
2016/17:AU4 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen

Trafikutskottets utlåtande
2016/17:TU8 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation

Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering

§ 5 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2016/17:AU1
Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering
(prop. 2016/17:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 1 ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! God morgon!

Sverige står inför en svår och stor uppgift. De senaste åren har många människor, fler än någonsin, sökt sig hit. De väntar på asyl eller har precis fått uppehållstillstånd. Redan innan de kom fungerade integrationen ganska dåligt.

Det tar alldeles för lång tid att få sitt första jobb. Vi vet att det finns ett stort utanförskap i många stadsdelar runt om i Sverige. År 2008 hade vi 105 stadsdelar där färre än 50 procent arbetade. När vi för bara några månader sedan lät göra samma undersökning visade det sig att det nu är 130 stadsdelar som har ett stort utanförskap.

Om vi då gör precis som vi alltid har gjort kommer det att gå illa. Om integrationen ska fungera bättre i dag och i morgon än den gjorde i går krävs det kraftfulla reformer.

I dag debatterar vi betänkandet som handlar om jämställdhet och nyanländas etablering. Man skulle egentligen kunna säga att det är en integrationsdebatt.

En regering som har haft två år och två månader på sig kan förväntas presentera förslag om kraftfulla reformer för riksdagen. Annars kommer det som sagt att gå illa.

Vad behöver Sverige just nu? Låt mig nämna tre områden där jag ser att vi behöver kraftfulla reformer.

För det första krävs det att varje person som kommer till Sverige själv gör mer för att bli anställbar. Det finns en stor tudelning på arbetsmarknaden. För högutbildade som är inrikesfödda ligger arbetslösheten på 3 procent. För lågutbildade som är utrikesfödda ligger arbetslösheten på 33 procent. Det gapet måste minskas. Då har individer ett stort ansvar för

att själva se till att bli anställbara och att göra allt man kan för att bli det. Det gäller vare sig man är född i Kabul, Bjuv eller Dorotea.

Men människor måste också få verktyg för att kunna bli anställbara. Vi måste skärpa och förbättra våra yrkesutbildningar, göra dem mer effektiva. I den här budgeten föreslår vi till exempel att 250 miljoner ska gå till att uppmuntra kommunerna nästa år när det gäller att hitta kombinationsutbildningar. Där läser man svenska språket och får en yrkesutbildning samtidigt.

Mer måste alltså göras av individen, men fler möjligheter måste också ges för att man ska kunna bli anställbar. Det är det första.

För det andra måste det också finnas fler vägar in i jobb. Jag tror att alla partier i riksdagen förstår att utbildning är otroligt centralt för att fler ska kunna bli anställbara. Men det kommer alltså inte att räcka. Den som tror att utbildning kommer att lösa integrationsproblemen i framtiden är helt fel ute. Det kommer att behövas mer: enkla jobb och fler vägar in på arbetsmarknaden.

Vi presenterar i den här budgeten en förstajobbetanställning. Det handlar helt enkelt om en lärlingsanställning, där man lär sig jobbet på jobbet. Den kan också användas av arbetsgivare som inte har kollektivavtal. Den ska lagstadgas.

Vi presenterar i den här budgeten någonting som regeringen borde ha gjort för länge sedan: förenklade lönestöd. Slå ihop åtta stöd till ett! Då blir det enkelt för arbetsgivaren att använda. Det blir enkelt för Arbetsförmedlingen. Och det kommer framför allt att ge ökade chanser till jobb.

För det tredje krävs det förändringar och reformer på ett annat område. Det handlar om att göra det mer lönsamt att jobba. Om vi ska bryta bidragsberoendet i Sverige måste det löna sig ännu mer att gå från bidrag till arbete.

Det ser olika ut för olika individer. Men för många, särskilt familjer, i utanförskapsområden lönar det sig inte att ta ett jobb. Bidragen är nämligen så pass höga. Vi föreslår till exempel ett bidragstak, och vi föreslår ökade krav på och aktivitet från den som uppbär något från det gemensamma.

Det är tre viktiga områden där det krävs reformer och som lyser med sin frånvaro i regeringens proposition.

Min sista dryga minut vill jag använda till en annan viktig fråga, som hänger ihop med detta. Men jag byter fokus lite.

Min mormor föddes 1892. Hon hette Fanny och föddes i Uppland. Min farmor föddes tio år senare. De två kvinnorna fick slita väldigt hårt. Och när de föddes hade vi inte ens allmän rösträtt. Två generationer efter min mormor och farmor har det hänt enormt mycket. Det är fantastiskt vad många vinster, vad många krig, som har vunnits på jämställdhetsområdet. Men det finns många krig kvar att vinna, många fält kvar att erövra, på jämställdhetsområdet.

Framför allt finns det risk för att vi tappar det försprång och de vinster som har vunnits. Generationerna före oss och olika partier har stridit för att uppnå den fantastiska jämställdhet vi har. Risken att tappa det finns så länge vi har sedlighetspoliser i vissa förorter. Jag träffar tjejer som räcker upp handen i ett klassrum när jag frågar ”Vem får inte gifta sig med vem de vill här?”. Jag möter kvinnor på skyddade boenden som lever under

Prot. 2016/17:46
14 december

*Jämställdhet och ny-
anlända invandrades
etablering*

kvinnoförtryck på olika sätt. Eller så är det bara en kvinna som inte får läsa sfi, eftersom hennes man inte vill att hon ska göra det.

Vi har en del krig kvar att utkämpa. Och vi måste se till att vi inte förlorar den jämställdhet som vi har uppnått.

Vi behöver fler kvinnor i svenska företag, på toppnivå. Men det handlar inte om det. Om man inte ser att den största och viktigaste fajten som vi måste ta framöver handlar om de utrikesfödda kvinnorna som isoleras, då ser man inte verkliga samhällsproblem. Därför är det obegripligt för mig att regeringen hellre tar strid om kvotering i bolagsstyrelser och en jämställdhetsmyndighet än att fokusera på alla de viktiga frågor som berör kvinnor som inte ens får ta del av jämställdheten.

(Applåder)

Anf. 2 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Jag har två relativt enkla frågor till Elisabeth Svantesson.

På sistone har vi nästan dagligen sett moderater, kopplade till de två före detta alliansregeringarna, som tagit avstånd från migrationsuppbyggnaden med Miljöpartiet och den migrationspolitik som man drev under åtta år. Det hedrar dem. Det är välkommet.

Tar ni samma avstånd från den integrationspolitik som Moderaterna och alliansregeringen drev under åtta år? Den ledde till fler utanförskapsområden, gjorde utanförskapet värre och försämrade nyanländas möjligheter att komma in i svenska samhället. Eller tycker ni att den fungerade?

Anf. 3 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Tack för frågorna, Sven-Olof Sällström!

Du har nog inte följt debatten. Det finns såklart saker som vi borde ha gjort betydligt bättre – det har jag sagt många gånger efter 2014 – även när det gäller integrationsområdet. Men många utrikesfödda fick jobb under den förra mandatperioden och mandatperioden dessförinnan. Det var en styrkefaktor.

Det beror på att vi sänkte bidrag. Det beror på att vi sänkte skatten för dem som tjänar minst. Det är en politik som Sverigedemokraterna aldrig har provat. Men jag kan rekommendera den. Den är framgångsrik.

När man läser er budget ser man att ni går en annan väg. Ni gillar höjda bidrag.

Men det fanns mycket som vi inte gjorde och som vi inte pratar om. Det är därför som jag efterlyser att regeringen ska lyfta fram reformer på områden där vi faktiskt lyfter väldigt tydliga reformer, alltifrån att fortsätta att göra det mer lönsamt att jobba till ett bidragstak. Vi föreslår också insatser för att människor ska kunna komma in på arbetsmarknaden, det vill säga sänka trösklar.

Läs vår budget så ser du nog att vi har skärpt och förändrat vår integrationspolitik! Det behövs om fler ska komma i jobb.

Anf. 4 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Moderaternas och före detta alliansregeringens huvudnummer när det gäller att få ut nyanlända på arbetsmarknaden har varit sänkta trösklar – jag förväntade mig också att du skulle ta upp det i repliken – och enklare jobb. Sänkta trösklar för jobb betyder ofta lägre ingångslöner, nästan alltid lägre ingångslöner, och kanske också lägre löner på sikt.

Hur pass låga ska lönerna vara? Ni har ju provat det. Instegsjobben innebär en rabatt på 85 procent. Det har inte bara varit en misslyckad reform, som fortsatte med den nya regeringen, på så sätt att den skapar väldigt få varaktiga jobb. Det är också få arbetsgivare som över huvud taget vill använda sig av instegsjobben, fast de har haft en lönesubvention på 85 procent.

Därför frågar jag återigen: Hur pass låga ska trösklarna vara, Elisabeth Svantesson?

Anf. 5 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Oavsett var man född någonstans och om man står långt ifrån arbetsmarknaden kan man behöva en sänkt tröskel. Svenska arbetsmarknaden har höga trösklar. Parterna har ett stort ansvar för att sänka dessa trösklar, det tror jag att många partier här i riksdagen är överens om.

Politiken kan också bidra till sänkta trösklar var man än är född och om man står långt ifrån arbetsmarknaden. Vi har ett konkret förslag för att förenkla lönestöd. Det finns en djungel av stöd, så de är svåra att utnyttja. Det är ett sätt, men det kommer också att behövas fler enkla jobb.

Det behövs till exempel fler lärlingsanställningar. Det behöver ju inte alltid vara ett enkelt jobb, men det finns goda förutsättningar för att lärlingsanställningar kan finnas på en marknad där det krävs lägre kvalifikationer.

Vi har konkreta förslag för att människor ska komma in på arbetsmarknaden. Vi kommer aldrig att ha en politik som lämnar människor utanför.

I Sverigedemokraternas budget är det ju inte särskilt mycket fokus på att alla ska komma in på arbetsmarknaden. Vi vill att den som har hög utbildning ska komma in mycket snabbare, men vi måste göra mer framför allt för den som har låg utbildning.

Om du lyssnade noga på mitt anförande hörde du att jag sa att människor också måste anstränga sig mer för att göra sig själva anställbara. Det är otroligt viktigt. Vi har haft en omhändertagandepolitik i Sverige alldeles för länge. Jag vet inte hur många gånger jag har hört att man ska ta hand om invandrare som kommer till Sverige. Jag tror att vi ska ge människor förutsättningar och ställa krav på alla som finns i vårt land att bidra och göra rätt för sig.

Anf. 6 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1.

Vi debatterar i dag statens utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering – det som tidigare kallades integration.

Enligt oss Sverigedemokrater handlar politiken på dessa områden om likabehandling, det vill säga att vare sig kön, härkomst eller annan bakgrund ska påverka hur en person uppfattas och behandlas. Det är för oss också en självklarhet att detta måste vara det fundament på vilket politiska reformer och satsningar vilar.

Vi ställer inte upp på den integrationspolitik som har förts i decennier. Det har varit en uppenbart misslyckad och i många fall kontraproduktiv politik där till exempel statliga medel går till föreningar baserade på etnicitet eller statliga satsningar som endast de som är födda utanför Sverige kan ta del av. Det är en misslyckad identitetspolitik som för länge sedan nått vägs ände.

Vi kan nästan dagligen läsa om politiker som gör avbön och tar avstånd från den tidigare förda migrationspolitiken.

Men inom integrationspolitiken fortsätter man i samma, gamla, misslyckade spår med mer särbehandling, mer identitetspolitik, mer miljarder till misslyckade integrationsprojekt, trots decennier av misslyckanden, trots allt tydligare – ja, i många fall övertydliga – tecken på att integrationspolitikens totala misslyckande står för dörren.

Vår politik bygger i stället på att skapa ett samhälle för samtliga invånare, där den som kommer till vårt land också förväntas, och därigenom ges möjlighet, att bli en del av vårt samhälle.

De reformer som vi genomför inom andra områden – satsningar för en väl fungerande arbetsmarknad, en stärkt välfärd och ett blomstrande näringsliv – kommer samtliga invånare till del och bygger ett sammanhållet Sverige.

Regeringens insikter om att segregationen måste brytas är välkomna, men då vi samtidigt anser att detta arbete främst präglas av satsningar inom andra utgiftsområden avvisar vi regeringens förslag om ett nytt anslag 4:1 Åtgärder mot segregation. Däremot inte sagt att vi inte tycker att åtgärder mot segregation är bra, men vill vidta dem på andra områden.

Herr talman! I vårt Sverige är det en självklarhet att samtliga medborgare känner delaktighet i samhället, varför vi föreslår reformer som syftar till att stärka det kulturella kittet i samhället och kulturens sammanfogande roll. Dessa satsningar återfinns bland annat inom utgiftsområde 17.

Även för anslagen i fråga om diskriminering gör Sverigedemokraterna nedskärningar. Vi vill att Diskrimineringsombudsmannen läggs ned.

DO har utvecklats till att bli en särpolitisk opinionsbildande myndighet och dess huvuduppdrag, att hjälpa de som behöver rättshjälp vid tvister, präglas av rättsosäkerhet och ojämlig maktutövning.

Sverigedemokraterna presenterar i budgetförslaget breda satsningar för jämställdhet mellan kvinnor och män.

Dessa åtgärder riktar in sig på de problem som drabbar män och kvinnor i olika hög grad på arbetsplatsen, i offentliga utrymmen eller i hemmet.

Eftersom vi adresserar problemen i sak sorterar satsningarna också under andra utgiftsområden.

Inom utgiftsområde 13 anslag 3:1 välkomnar vi regeringens permanentade tillskott till kvinnojourer om 100 miljoner kronor, men vi väljer att vika 50 miljoner av dessa till specifikt arbete med jourer för personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. Dessutom tillför vi anslaget ytterligare 50 miljoner kronor ämnade åt särskilda satsningar för kvinnofrid.

Vi Sverigedemokrater säger också nej till den av regeringen föreslagna jämställdhetsmyndigheten. Den frågan kommer dock att debatteras mer i början av nästa år i den här kammaren i anslutning till ett annat betänkande.

Vidare föreslår vi att ett nytt anslag, Samhällsorientering och stöd till mottagande av kvotflyktingar, förs upp på statens budget inom utgiftsområde 13.

Sverigedemokraterna förespråkar en flyktingpolitik där kvotflyktingar genom UNHCR:s försorg ska prioriteras. I praktiken är partiets målsättning att flyktinghjälp ska ske i närområdet och att flyktingmottagandet i Sverige uteslutande ska ske genom UNHCR:s vidarebosättningssystem.

Herr talman! Jag vill avsluta med att lyfta en fråga som egentligen tillhör ett annat politikområde, men som fundamentalt kommer att förändra och försämrare nyanländas etablering och integration för mycket lång tid framöver.

Jag talar om uppförandet av det nya påfundet modulhus och så kallade trailer parks i Sverige. Såvitt jag har förstått har regeringen inte gjort någonting för att stoppa tokerierna. Den rödgröna regeringen återinför statarlängorna nästan ett sekel efter att de försvann.

Förstår ni inte vidden av vad ni beslutar? Ser ni inte den klassmarkören – för att tala ert eget språk – och den utsattheten?

Med regeringens modulhus och trailer parks kommer vi i framtiden att få se en segregation, misär och uppgivenhet som vi inte kommit i kontakt med på över ett sekel i det här landet.

Tillfälliga är modeordet för dagen. Man säger: Vi har inte råd och tid att bygga riktigt nu, men lite längre fram i högkonjunktur. Trots rekordhög statlig upplåning kan vi inte bygga nu. Men sedan, i framtiden, då ska vi bygga.

Det är ett fundamentalt svek utan motstycke.

Det kommer naturligtvis att vare sig finnas mer resurser eller möjligheter att bygga riktiga permanentbostäder senare. Tvärtom pekar alla prognoser på att vi går mot mycket ansträngda förhållanden både för det offentliga och för det privata.

Det som var menat som tillfälliga bostäder under några år för några av samhällets mest utsatta grupper kommer finnas kvar, inte bara om 10 år eller om 20 år. De kommer stå där om både 30 och 40 år.

Där kommer generationer av nya invånare att växa upp i ett utanförskap som vi i dag bara kan ana. Och det är ert fel. Skäms!

Anf. 7 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Många människor kommer till Sverige för arbete, studier, kärlek eller skydd. Det är jag stolt över. Med en bättre fungerande politik för integration och etablering skulle det vara både enklare och mycket bättre för alla parter – för en väl hanterad migration innebär kompetensförsörjning. Dessutom stärker den handel och bidrar med en mångfald av perspektiv och olika bakgrund på arbetsplatser, i utbildningar och i nyföretagande.

Den senaste tiden har visat att Sveriges mottagandekapacitet har tydliga brister. Etableringen fungerar inte bra. Många utrikes födda går utan arbete, utbildning och bostad. Det tar för lång tid att bli en del av samhället, och de system som kringgärdar migration och etablering har tillåtit att svälla. Det krånglar, och det kostar. Sverige behöver en politik för integration som ser problem men som också söker lösningar. Centerpartiet tror inte att lösningen är stängda gränser. Vi tror inte heller att utmaningarna är omöjliga.

Centerpartiet vill reformera arbetsmarknaden, stärka utbildningen, utveckla valideringen, öka bostadsbyggandet och ändra systemen så att det blir mindre krångel, byråkrati och kostnader. Vi behöver ta vara på kommunernas vilja och förmåga att bidra till en effektiv etablering. Det finns ingen brist på utmaningar. Däremot saknas en vilja att genomföra de nödvändiga reformerna.

Herr talman! Svensk arbetsmarknad är tudelad. Särskilt nyanlända och personer med kort utbildning är arbetslösa i högre grad än andra. Sverige har också EU:s lägsta andel enkla jobb. Dessa två fenomen – svårigheterna för nyanlända och personer med kort utbildning att få in en fot på arbetsmarknaden och bristen på enkla jobb – hänger ihop. Tröskeln till det första jobbet är för hög.

Det finns byråkratiska hinder i dag för att lösa löneutbetalningar och ordna arbetstillstånd. Allt sker i onödan. Fler skulle kunna få jobb eller praktik redan under asyltiden. Vi vill öppna möjligheten för löneutbetalningar till det kort som dagersättningen sätts in på, och arbetstillstånd ska gälla från dag ett om inte annat har beslutats.

Centern vill införa generösare regler från dag ett för spårbyte, utifrån principen att den som har jobb ska kunna stanna. Detta gör det möjligt för asylsökande att under asylprocessen få stanna som arbetskraftsinvandrare. Det skulle minska trycket på Migrationsverket och vara en snabbare väg in i samhället.

Även om sänkta trösklar för arbete, företagande och nyanställning är något av det viktigaste kommer det inte att räcka. Det krävs såklart omfattande insatser för att öka sådan kunskap och kompetens som krävs på svensk arbetsmarknad. Grundutbildning med utökad samhällsorientering, föräldraskapsutbildning och hälsoundersökningar ska tidigt komma in i asylprocessen.

Herr talman! Centerpartiet står bakom uppgörelsen som slöts i oktober förra året. Vi deltar gärna i diskussioner om breda uppgörelser för att stärka mottagandekapaciteten och förbättra integrationen, göra handläggningstiderna kortare och få ned kostnaderna för att bibehålla öppenheten på ett långsiktigt hållbart sätt. Sverige behöver det.

Herr talman! När det gäller jämställdhetsanslaget inom utgiftsområde 13 avvisar Centerpartiet regeringens förslag om en nationell strategi mot hedersrelaterat våld. Arbetet mot hedersrelaterat våld och våld mot kvinnor är dock prioriterat. På andra utgiftsområden har Centerpartiet avsatt medel för sina satsningar. Vi föreslår en utbildning riktad till domstolar, polis och åklagare om hur man motverkar hederskultur samt en satsning på så kallade trygghetsmiljoner. Vi vill också se att en hederskommission tillsätts. Den ska ta fram fakta och underlag om hedersrelaterade brott, och vi öppnar för straffskärpningar för brott med hedersmotiv.

Centerpartiet anser att arbetet med jämställdhet fortsatt ska vara integrerat i alla myndigheter. Men för att det ska genomföras mer effektivt vill vi att uppdragen för stöd, metodutveckling, erfarenhetsutbyte, måluppfyllelse och uppföljning på jämställdhetsområdet samlas under en befintlig myndighet för att undvika ett otydligt ansvar som riskerar att falla mellan stolarna.

Centerpartiet vill alltså inte införa en helt ny myndighet, vilket regeringen föreslår. Det tar tid att bygga upp expertkunskap och att etablera samverkan och nätverk mellan myndigheter. Inför den kommande strategin mot mäns våld mot kvinnor finns det därför skäl för regeringen att ta vara på den kompetens, de samverkansformer och strukturer för kunskaps-spridning som har byggts upp i befintliga organisationer under de senaste tio åren.

Det regeringen nu föreslår om att inrätta en ny myndighet kommer att innebära att det arbete som byggs upp under lång tid och som pågår runt om ute i landet slås sönder. Tänk om och gör rätt!

Herr talman! Den ekonomiska ojämställdheten är ett viktigt fokus för Centerpartiet. Vi ser tydliga behov av att stärka förutsättningarna för kvinnors företagande. Regeringens politik hämmar företagande i allmänhet och, än allvarigare, kvinnors företagande i synnerhet. I förlängningen skapar det sämre möjligheter för kvinnors ekonomiska makt och frihet.

För att skapa mer jämställda maktstrukturer i samhället måste fler kvinnor få möjlighet att starta och driva företag. Förutom det ansvar, den utveckling och den frihet det innebär skapar ett eget företag också vägar till andra styrelseuppdrag i andra bolag. Man startar i en bransch som man känner väl och i förlängningen kan det leda till nya företag och styrelseuppdrag i andra branscher.

Centerpartiet vill därför stärka kvinnors möjligheter att starta och driva företag och att fler kvinnor genom detta ges möjlighet att anta ledande positioner i näringslivet. Av flera skäl anser Centerpartiet att i arbetet med de jämställdhetspolitiska målen måste företagarfrågorna få ett tydligare genomslag.

Herr talman! För den som lever i rädsla för hot och våld krymper livsutrymmet för var dag. Vi har under alliansregeringen och i regeringar före den arbetat för att bli bättre och bättre på att förebygga, tidigt upptäcka och kunna ge stöd när så behövs. Varje människa som lever med ett sådant hot är en för mycket. Detta arbete får inte avstanna utan måste hela tiden utvecklas och stärkas i varje del av samhället som har någon form av ansvar.

För dig som följer denna debatt och är utsatt för hot och våld eller känner någon som är utsatt finns Kvinnofridslinjen. Det är en nationell stödtelefon som har öppet dygnet runt för dig. Ditt samtal kostar inget och syns inte på telefonräkningen. Telefonnummer är 020-50 50 50.
(Applåder)

Anf. 8 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Vi har i dessa debatter inte obegränsat med tid, så om någon som ser detta vill fördjupa sig mer i Liberalernas integrations- eller jämställdhetspolitik, vilket är det ämne som vi nu debatterar, kan man gå in på vår hemsida Liberalerna.se. Där finns även ett färskt integrationsprogram med närmare 50 konkreta förslag för just integration.

Herr talman! Sverige har under lång tid haft en stor invandring. Den har varit betydligt större här än i många andra länder runt omkring oss. Detta har inte dykt upp hux flux, utan det är en följd av aktiva beslut och till följd av det regelverk vi har. Det är riksdagen som har beslutat att Sverige ska ha den politik som vi har. Samtidigt som vi välkomnar så många människor att komma hit förvånas man över att regeringen praktiskt taget inte är beredd att göra någonting för att även öppna upp vår arbetsmarknad.

Hur kan detta kallas human invandringspolitik? Stora grupper nyanlända har låg utbildning och svaga språkkunskaper. Kommer man från en krigszon och aldrig har talat svenska är det klart att man har betydande utmaningar när man kommer hit. Hur kan det vara humant att en stor grupp människor slussas ut i arbetslöshet?

För tillfället ser siffrorna i Sverige ganska bra ut eftersom vi är inne i en högkonjunktur, men denna kommer att vända nedåt. Om ett eller två år

får vi se tuffare tider igen. Om tiotusentals människor som har kommit till Sverige inte har lyckats med sin etablering vid det laget kommer en ny generation flyktingar och invandrare att slussas in i utanförskap i Sverige. Det kan handla om människor som inte får någon gymnasieexamen för att de inte klarar av att läsa in två språk, svenska och engelska, på bara några år och därför inte kan komma vidare till högre studier eller människor som av andra skäl inte kommer in på vår arbetsmarknad.

Jag är väldigt förvånad, herr talman, över att regeringen till exempel inte pressar Byggnadsarbetareförbundet att på allvar ställa upp och göra sin del i etableringen av nyanlända. Byggnads vägrar fortfarande att delta i snabbspåren samtidigt som vi har den största byggboomen på årtionden. Varför ställer inte de upp?

Nu har vi förresten jämställdhetsministern här i kammaren. Hon vill gärna kvotera i bolagsstyrelser. I Byggnads styrelse sitter 14 män och inga kvinnor. Vad gör regeringen åt detta? Är den beredd att också kräva att fackföreningarna ska ta sitt ansvar för jämställdheten?

Men åter till integrationen, herr talman! Över 40 procent av alla som är inskrivna på Arbetsförmedlingen i dag är födda utanför Europa. Ungefär varannan person som i dag är en del av etableringen har inte en utbildning som motsvarar svensk gymnasieexamen. Om man samtidigt har en arbetsmarknad där både arbetsgivare och fack gärna höjer ingångslönerna och där man genom höga ingångslöner, mycket regleringar och så vidare gör det så svårt som möjligt för människor att komma in på arbetsmarknaden, i alla fall för de människor som står långt bort från arbetsmarknaden, slussar man självklart ut människor i arbetslöshet.

Vi i Liberalerna har lagt fram tydliga förslag. Vi vill se så kallade startjobb. Det innebär förvisso lägre ingångslöner – mellan 14 000 och 16 000. Det innebär att en person får ut 11 000 efter skatt. Det är dock mer än vad 2 miljoner människor i vårt land har i disponibel inkomst i dag.

Om vi tänker efter, alla vi som sitter här inne, minns vi det första jobb vi hade? Det tror jag att vi alla gör. Men har vi kvar det jobbet nu? Alla kommer att svara nej, eller hur? Det första jobb vi hade var inte i riksdagen. För de allra flesta människor i Sverige är det första jobbet inte samma sak som det sista jobbet. Det första jobbet har man i några år, ett år eller några månader. Det är inträdesbiljetten.

Att då hävda att vi som vill ha lägre ingångslöner för att ge fler möjlighet att få sitt första jobb skulle hota någon sorts svensk modell är fullständigt bisarrt och absurt. Snarare är det så att man genom att göra det möjligt för människor att komma in på arbetsmarknaden också ger dem möjlighet att sedan få ett andra jobb, ett tredje jobb och ett fjärde jobb. Det är ju omöjligt att få det andra jobbet om man inte kan få det första jobbet. Därför är det mycket märkligt att vi har en regering som arm i arm med LO på Norra Bantorget för någon sorts kampanj mot att sänka trösklar och ge människor en fair chans att komma in på arbetsmarknaden.

Herr talman! Precis som de allra flesta här inne är jag som politiker i Sverige en av dem som i många år har stått upp och argumenterat för en human och generös flyktingpolitik. Jag anser att vi då också har ett ansvar. Om vi välkomnar så många människor till Sverige som vi har gjort har vi också ett ansvar att se till att det byggs bostäder och att människor får en fair chans att inkluderas på vår arbetsmarknad.

Den bild svenska politiker under väldigt lång tid har målat upp och som regeringen närmast är världsmästare på och går in för med en oerhörd entusiasm, nämligen att det stora flertalet av de människor som har kommit till Sverige för att söka asyl är högutbildade personer som på grund av diskriminering tvingas köra taxi, är inte helt rättvisande. Det är en kuliss. Vi har en mycket stor grupp människor med låg utbildning, och vi måste erkänna det. De personerna kommer inte att komma in och få jobb dag ett på en reklambyrå i Stockholms innerstad till en ingångslön på 35 000. Det betyder att vi måste öppna vår arbetsmarknad för en stor grupp människor som i dag inte har en chans att få jobb på den svenska arbetsmarknaden. Den svenska arbetsmarknaden är stängd för en stor grupp människor i dag.

Herr talman! Vad händer då om vi inte gör reformer på arbetsmarknaden? Jo, det som händer då är att den svarta sektorn växer. Där är ingångslönerna mycket låga, men där är också rättslösheten väldigt stor. Där blir människor systematiskt utnyttjade. Det är en väldig ruljangs många morgnar i många utsatta förorter runt om i Sverige med människor som ska till jobbet. Det är bara det att det är människor som drivs in i olika delar av vår ekonomi där man inte betalar skatt, där man inte har kollektivavtal och där man inte har en särskilt värdig arbetssituation.

Är det rimligt att den sektorn växer samtidigt som regeringen med näbbar och klor vägrar att göra några förändringar för att människor i stället ska kunna få vita jobb? Jag tycker inte att det är rimligt. Vi har i Sverige i dag en mer tudelad arbetsmarknad, men vi har också en mer tudelad arbetslöshet. Vi får ett mer tudelat land med mer och mer parallellsamhällen som växer fram. Det är en utveckling som vi måste motarbeta, och det har vi alla här inne givetvis ett ansvar för att göra, men ska vi göra det på ett framgångsrikt sätt innebär det också att vi måste öppna vår arbetsmarknad.

Herr talman! Jag drar över min tid en aning. Det har att göra med att jag är ensam talare för Liberalerna i denna debatt och också vill beröra några punkter på jämställdhetsområdet.

Är det så att man nu från regeringens sida anser att den allra viktigaste frågan är att stoppa privata välfärdsföretag? Om man definierar att det är den viktigaste frågan kommer det att innebära ett dråpslag mot väldigt många kvinnliga entreprenörer i Sverige. Väldigt många kvinnor som har slitit i den offentliga sektorn, slitit ut sig och känt att arbetsledarskapet varit dåligt i kommunen, inom förvaltningen eller på andra håll i den offentliga apparaten har i stället sökt sig till eller startat privata alternativ. Det är inte en bra jämställdhetspolitik att agera på ett sätt som innebär att väldigt många kvinnliga entreprenörer tvingas stänga igen butiken. Det kommer att vara ett hårt slag mot jobben, men det kommer också att vara ett mycket hårt slag mot väldigt många hårt arbetande kvinnor som har gjort det aktiva valet att starta upp verksamheter inom välfärdssektorn.

Det andra regeringen vill göra nu är att starta en ny myndighet, en jämställdhetsmyndighet. Det har vi i Liberalerna sagt att vi är öppna för. Vi tycker att det är viktigt att en sådan myndighet kan skapas. Vad vi förvånas över är finansieringen av myndigheten. Man tar lite från arbetet mot hedersvåld, lite från Nationellt centrum för kvinnofrid och lite från några andra verksamheter för att skrapa ihop till den här myndigheten. För att finansiera myndigheten slår man alltså sönder en massa verksamheter som har byggts upp under många år runt om i Sverige.

Jag har väldigt svårt att se att detta skulle vara ett bra sätt att skapa myndigheter på. Det är möjligt att Åsa Regnér har lite problem i sina förhandlingar med Finansdepartementet, men det får man i så fall lösa. Det är inte rimligt att årata av viktigt uppbyggnadsarbete på Länsstyrelsen i Östergötlands län i arbetet mot hedersvåld ska finansiera en ny jämställdhetsmyndighet genom att man på olika sätt styckar upp det oerhört viktiga arbetet mot hedersvåldet.

Förutom att agera mot privata välfärdsföretag och på olika sätt slå sönder ett långvarigt arbete i hedersfrågorna vill regeringen att man kvoterar i bolagsstyrelser. Det är regeringens tredje viktigaste fråga på jämställdhetsområdet. Även där måste jag säga, herr talman, att jag är väldigt förvånad. Jag är väldigt förvånad över hur man från Socialdemokraternas sida kan tycka att det är tämligen oproblematiskt att det sitter 14 män i styrelsen för Byggnads, samtidigt som man vill lagstifta om att kvotera i privata bolagsstyrelser.

Vi i Liberalerna vill inte ha den här kvoteringen. Det är aktieägarna som bestämmer över styrelsen i ett företag. På samma sätt är det Byggnads medlemmar som bestämmer över vilka som sitter i deras styrelse. Det är väldigt förvånande att man säger att det är helt okej att det får vara hur ojämnt som helst i facket, men ska klämma dit de privata företagen med lagstiftning. Det är, herr talman, inte en konsekvent politik.
(Applåder)

(TALMANNEN: Fredrik Malms faktiska talartid överskred den anmälda talartiden med mer än 70 procent.)

Anf. 9 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Det är bra att Fredrik Malm lyfter fram det faktum att många av dem som kommer till Sverige inte är så pass högutbildade som det utmålats tidigare. Det som förvånar mig är att Liberalerna fortsätter att föra samma typ av integrationspolitiska projekt som den tidigare integrationsministern Erik Ullenhag stod för och som han hyllade här i kammaren. Jag debatterade just det ämnet med honom många gånger. Det är fråga om särpolitiska och identitetspolitiska projekt riktade mot nyanlända. Dessa projekt har visat sig vara fullständigt verkningslösa.

Precis som Fredrik Malm säger är det många som inte har en adekvat utbildning som ger möjlighet att klara sig på svensk arbetsmarknad. För att de ska komma in på arbetsmarknaden räcker det inte att erbjuda till exempel instegsjobb och annat som har varit Liberalernas lösningar historiskt. Man måste ta ett starkare grepp i frågan.

Vi tror till exempel mycket starkt på lärlingsutbildningar. Vi har frågat företagen: Varför är det så få lärlingsutbildningar just nu? Varför hoppar ni inte på regeringens förslag om lärlingsutbildningar? Det svar vi fått är att det beror på risk och pris. Det är för stor risk och för liten belöning.

Detta har vi tagit fasta på. Vi tycker att man ska utöka lärlingsutbildningen till tre år. Den ska gälla alla, inte bara dem som nu väljer att gå en gymnasieutbildning som ungdomar; de som tidigare inte har en gymnasieutbildning ska kunna kombinera utbildning på komvux med två tre dagar lärlingsutbildning i veckan. Det ska vara en utbildning på tre år som har en anställningsform ungefär som en nyanställning, det vill säga att man kan få sluta på en månad om man inte klarar uppgiften. Men samtidigt

finns det en belöning. Anordnaren får en premie när en person utbildats. Den som går lärlingsutbildningen får en ”reward” och behåller dessutom eventuella bidrag. Vad tycker ni om den lösningen, Liberalerna?

Prot. 2016/17:46
14 december

Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering

Anf. 10 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Liberalerna har under många år drivit på för mer av lärlingsutbildningar. Vi delar inte uppfattningen att alla personer som går i gymnasiet i Sverige ska läsa in högskolebehörighet, för det är många som inte vill det. Det finns människor som är skoltrötta och hoppar av när det är så.

Detta innebär att vi vill se ett större inslag av yrkesprogram, lärlingsprogram och en starkare koppling mellan utbildningssektorn och arbetslivet och så vidare. Inom yrkeshögskolan och det som tidigare var kvalificerad yrkesutbildning, KY, har vi många bra exempel på detta.

Det är väldigt viktigt att detta kan förbättras också i gymnasieskolan. Allt som gör det flexibelt så att människor kan varva praktik med att lära sig svenska under integrationsprocessen är väl jättebra.

Herr talman! Sven-Olof Sällström nämnde instegsjobben. Det är ganska dyrt att subventionera anställningar så mycket. Dessutom är problemet att flera av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna också administreras och hanteras av Arbetsförmedlingen, men många företag går inte till Arbetsförmedlingen. Vi har många branscher i Sverige som är praktiskt taget helt självrekryterande där man inte har så mycket kontakt med Arbetsförmedlingen.

Liberalernas modell innebär det som jag nämnde i talarstolen innan, nämligen det vi kallar för startjobb. Det är en ny anställningsform med en ingångslön på mellan 14 000 och 16 000 kronor per månad, varav personen får ut drygt 11 000 i handen. Arbetsgivaravgifterna är i stort sett borttagna, vilket betyder en halverad kostnad för arbetsgivaren för att anställa. Vi ser gärna att man går mer i den riktningen: att sänka kostnaderna för att anställa.

Det finns ett myller av olika åtgärder, men de har inte gett den effekten som vi vill ha.

Anf. 11 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Jag hade tydligen fel i talarstolen. Jag trodde inte att någon skulle ta avstånd från sin tidigare integrationspolitik, men det gjorde nu Fredrik Malm. Jag har många gånger debatterat med Erik Ullenhag som har försvarat instegsjobben. Det var Liberalernas, tidigare Folkpartiets, huvudnummer i den alliansregering man företrädde.

Detta hedrar Fredrik Malm. Jag tycker också att det är en rätt värdelös reform.

Vi talar om nyanländas etablering, men när det gäller er övriga integrationspolitik har jag lite svårt att förstå den vurm för identitetspolitiken som fortfarande florerar hos Liberalerna och som innebär att man ger stöd till föreningar på etnisk grund. Det kan vara föreningar som i närtid har uttalat sig starkt rasistiskt och som tar avstånd från att till exempel Fredrik Malm utifrån sin hudfärg och etnicitet ska kunna komma på deras möten, sitta i deras styrelser, vara med och fatta beslut eller på annat sätt delta i deras evenemang.

Detta, Fredrik Malm, är samma rasism som när Svenskarnas parti står på Sergels torg eller någon annanstans och pratar. Det är exakt samma rasism, det är bara det att mottagarna och de som förmedlar är ombytta så att det är Fredrik Malm och jag som drabbas.

Hur kan ni försvara en identitetspolitik som bygger på rasism i sin renaste form? Det är ju precis det som det handlar om i vissa av de föreningar som får statliga medel utifrån till exempel er identitetspolitik och era integrationssatsningar.

Anf. 12 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Är det något parti som tillämpar identitetspolitik är det väl Sverigedemokraterna. Det har ni ju gjort sedan 1988. Det bygger på att människor som har en annan identitet än den Sven-Olof Sällström har egentligen inte ens är välkomna till landet. Detta har varit utgångspunkten för Sverigedemokraternas politik i snart 30 år.

Vi är ett liberalt parti. Vi är inga anhängare av någon identitetspolitik och har aldrig varit det. Vår utgångspunkt är den enskilda individen. Vi tycker att det är viktigt att individen ska kunna förverkliga sig själv.

Vår budget i det här utskottet är 100 miljarder, medan bidragen till invandrarföreningar uppgår till 19 miljoner eller något sådant. Det är alltså viktigt att vi har perspektiven klara för oss. Det som är viktigt är att MUCF, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, som förmedlar det här stödet ställer krav på att organisationer har en demokratisk värdegrund. Det är jätteviktigt att man ställer den typen av krav. Där kan Sverige säkert bli mycket tydligare.

Nu drog man in stödet till, tror jag, Turkiska Riksförbundet efter incidenten på Sergels torg. Det var bra att man granskade dem och gjorde det. När jag för många år sedan var ordförande i Liberala ungdomsförbundet drog dåvarande Ungdomsstyrelsen in stödet till Revolutionär Kommunistisk Ungdom efter att de delat ut material där de förnekade Stalins folk mord och hyllade Nordkorea. Då ansåg man att de bröt mot den demokratiska värdegrunden.

Gärna mer sådant! Det tycker jag är viktigt. Men att säga att en förening inte skulle ha rätt att söka föreningsstöd eller kommunala bidrag bara för att den ansluter människor från ett visst land och organiserar en del event och kulturella aktiviteter tycker jag är lite märkligt. Den rätten tycker jag att de borde ha så länge det är en demokratisk organisation.

Anf. 13 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag skulle önska att Fredrik Malm hade samma engagemang och blev lika exalterad över att prata om etableringens möjligheter som han blir när han pratar om kollektivavtal och svensk fackföreningsrörelse.

Det är dock ingen överraskning, och det är inte första gången jag hör att Fredrik Malm ogillar den svenska modellen och svenska kollektivavtal. Det märkte vi inte minst här i kammaren i förra veckan när en majoritet av ledamöterna sa att kollektivavtal är onödiga och ett hinder.

Det jag egentligen vill fråga Fredrik Malm är vad det inhumana är i att låta människor få utbildning. Vad är det inhumana i att låta människor omfattas av den trygghet, ordning och reda som svenska kollektivavtal ger? Varför ser Fredrik Malm en fördel med att vi låter en grupp människor

jobba under andra villkor och förutsättningar än övriga på svensk arbetsmarknad? Menar Fredrik Malm att ordning och reda på svensk arbetsmarknad över huvud taget inte skulle behövas, eller menar han att de nyanlända, de som har en annan bakgrund, ska ha ett annat regelverk? Skulle det vara humant?

Anf. 14 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Det som är bekymret är att den arbetsmarknad Sverige har i dag innebär att många människor ställs utanför och inte kommer in på arbetsmarknaden alls.

Det finns en viss logik i att det är så. Vi har i Sverige under 50 års tid ägnat oss åt att försöka bli av med jobb med lägre kvalifikationsgrad. Det har varit logiskt under efterkrigstiden och en tid av hög tillväxt att den breda uppfattningen i riksdagen och hos fack, arbetsgivare och samhället i stort har varit att varje generation ska vara bättre utbildad än den förra, vilket innebär att vi inte ska konkurrera med låga löner utan med hög kompetens. Vi ska ha en exportdrivande, stark industri och tillverkningsindustri, högteknologisk industri, forskning och så vidare.

Detta har tjänat oss väl. Samtidigt är det nu så att vi har en större grupp människor som kommer till vårt land och som inte kommer in på den arbetsmarknaden i dag, vilket innebär att vi på olika sätt med hjälp av RUT-avdrag, skattelättnader och så vidare nu försöker få tillbaka enklare jobb som ska kunna fungera som en inträdesbiljett till vår arbetsmarknad.

Jag menar att det här i grund och botten är en av de viktigaste utmaningar som vårt land står inför. Jag kan för mitt liv inte förstå på vilket sätt en person som är uppvuxen i ett krigsområde och kommer till Sverige utan utbildning och utan att kunna ett ord svenska eller engelska ska kunna inkluderas på den svenska arbetsmarknaden så som den ser ut i dag. Jag har väldigt svårt att se hur det ska ske med de väldigt höga trösklar som vi har in på arbetsmarknaden.

Det är ju snarare Socialdemokraterna som blir svaret skyldigt. Hur ska man hantera den stora grupp nyanlända i dag som står utanför arbetsmarknaden?

Anf. 15 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det känns som om det här är förklaringen till varför Fredrik Malm bara pratar om lönerna på svensk arbetsmarknad. Fredrik Malm har nämligen missat att det är just det etablering handlar om: Människor ska inte komma hit och inte kunna ett ord svenska och inte veta någonting om samhället och hur det fungerar.

Det är ju därför vi rustar dem. Det är därför vi rustar dem med det svenska språket, det är därför människor ska starta sin undervisning i samhällskunskap och svenska dag ett.

Människor som kommer hit ska såklart inte jobba utan utbildning, utan kunskaper i svenska språket och utan bostad. Det är som om de människor som kommer till oss skulle spela i en annan liga. Nej, de ska inkluderas i samhället. Det är därför vi pratar etablering. Vi etablerar dem genom att se till att de får förutsättningar precis som alla andra. Människor rustas.

När jag var ung började jag jobba på Kapp Ahl. Jag tror att Fredrik Malm skulle beskriva det som ett enkelt jobb. Jag tyckte inte att det var ett

Prot. 2016/17:46
14 december

Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

enkelt jobb. Jag fick lära mig det från grunden. Jag öppnade kollektivavtalet och såg vad jag skulle ha i lön. Jag var bara 16 år, och jag kunde se att om kollektivavtalet följdes skulle jag tjäna de pengarna när man är 16 år.

Det var en låg lön, men det var parterna överens om. Parterna var överens om att det ska vara en låg lön när man är ung, oerfaren och inte kan jobbet. Jag kunde läsa i boken – en fantastisk bok – vad jag skulle få i lön när jag fyllde 17, när jag fyllde 18 och när jag hade tre års branschvana. Det är det fiffiga med kollektivavtal, och det är det fiffiga med den modell som finns i Sverige. Ju längre vi är med, utvecklas och lär oss jobbet, ju mer får vi i lön.

Vad ni försöker göra här i kammaren är att hitta en annan modell. Det ska vara en modell som faktiskt redan finns, som parterna har skött i många år och som har tjänat oss väl.

Herr talman! Det är bara trams när man säger att det blir en bättre etableringsnivå med en låg lön. Nej, det skulle slå sönder vår arbetsmarknad, och jag gissar att det är det ni är ute efter.

(Applåder)

Anf. 16 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Låt mig påminna om att det finns en värld här utanför. I den världen gör en kvinna som nyligen har anlänt till Sverige, får uppehållstillstånd, sitt inträde på svensk arbetsmarknad efter nio till elva år. Bland männen är det tre till fem år i genomsnitt.

Man kan förstås vara nöjd och säga att det är tack vare kollektivavtalens förträfflighet. Men jag är inte nöjd. Så länge vi har en situation där en stor och växande grupp människor som kommer till Sverige ställs permanent utanför vår arbetsmarknad kommer behovet av reformer att fortsätta att vara stort.

Herr talman! Jag är förvånad. Socialdemokraterna är ett parti som, precis som Liberalerna och precis som de flesta partier i kammaren, har röstat för den politik som har inneburit att många människor har kommit till Sverige. Då har vi också ett ansvar att reformera vår bostadsmarknad och reformera vår arbetsmarknad. Om vi inte gör det innebär det att vi välkomnar många människor till Sverige men de ställs sedan utanför under årtionden.

När vi går in i nästa högkonjunktur kanske tre år efter den största flyktkrisen med över 160 000 asylsökande – många av dem får inte stanna, men många får stanna och många får ta hit sina familjer och bygga en framtid i Sverige – är det inte rimligt att en stor del i den gruppen slussas ut i något slags nytt utanförskap med nyfattigdom, stigmatisering, ökande diskriminering och ökad polarisering till följd av en allt gapigare, bräkiigare ultrahöger som växer fram. Jag är orolig för en sådan samhällsutveckling.

I ljust av detta måste vi se till att fler människor kan få jobb i Sverige.

Anf. 17 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Integrationen är en av de viktigaste frågorna i den svenska debatten just nu. Det känns som att vi har en kort talartid med sex minuter för att omfatta allt som ingår i integrationspolitiken. Jag ska göra ett försök att lyfta upp några av de frågor som Kristdemokraterna tycker är viktiga.

Sverige står nu inför en stor utmaning med anledning av den stora tillströmningen av flyktingar till Sverige under förra hösten. Därför behöver vi göra en kraftig omläggning av integrationspolitiken.

Sverige har inte råd att förspilla människors vilja att komma in i arbete och samhälle. Varningarna från ekonomer och samhällsvetare kommer allt tätare om att Sverige behöver förändra på flera områden om inte de sociala konsekvenserna ska bli omfattande.

Förra året var arbetslösheten för inrikesfödda med högre utbildning 3,2 procent. Men för utlandsfödda personer med enbart förgymnasial utbildning var arbetslösheten 31,3 procent.

Den stora mängden nyanlända som kom under 2015 är inte medräknade. Bland de nyanlända finns en del med högre utbildning och även många med låg skolutbildning. Därför kommer gapet att fortsätta att öka mellan infödda och utlandsfödda under de kommande åren. Vi riskerar att få ett tudelat samhälle med flera utanförskapsområden och motsättningar.

Belastningen på berörda myndigheter och kommuner är mycket stor med långa handläggningstider. Asylsökande blir sittande under månader som blir till år på asylboenden eller i trånga lägenheter i väntan på besked.

Den tiden används mycket dåligt och innebär ett försvårande av starten i det nya landet. Kunskap som kanske har suttit i händerna försvinner och självförtroendet urholkas. Vi ser tyvärr inte att regeringen förmår att ta itu med integrationsutmaningen. Här krävs reformer på arbetsmarknadsområdet. Höga ingångslöner och en hämmande arbetsrätt måste ses över i en ny tid.

När man har fått sitt uppehållstillstånd går man in Arbetsförmedlingens etableringsfas. Efter den tvååriga etableringsfasen är det bara 5 procent som har kommit ut på den reguljära arbetsmarknaden. Det är inte hållbart för vare sig samhället eller den enskilde att inte ha kommit ut i egen försörjning.

Vi kristdemokrater menar att vi behöver en ny typ av anställningsform med lägre ingångslön under en introduktionsperiod för framför allt de personer som inte har någon gymnasie- eller skolutbildning av högre grad. Det kallar vi för introduktionsanställningar. Jag återkommer till dem under morgondagens debatt.

För att påskynda etableringen på arbetsmarknaden för personer som kommer till vårt land föreslår vi kristdemokrater i den motion som vi har väckt till riksdagen ett asylprogram. Vi menar att introduktionen måste börja redan från första dagen. Vi vill att man under tiden man är asylsökande ska ingå i ett program om sex månader där man läser sfi ungefär två dagar i veckan. Man har någon form av sysselsättning, kanske i det egna boendet, i en förening, i praktik eller i ordinarie arbete. En dag i veckan deltar man i samhällsorientering om det svenska samhället och de värderingar som ligger till grund för vårt samhälle.

Vi tycker att passiviteten under asyltiden måste brytas till en mer aktiv period. Även om folk får avslag senare tror vi att passiviteten inte är något som gagnar det svenska samhället och den enskilde under en längre tid.

Herr talman! Antalet utanförskapsområden ökar. Knappt ens polisen vågar gå in. Kvinnor som kommer till vårt land riskerar att inte bli en del av det jämställda Sverige. De kontrolleras och hotas ibland även till livet för att de vill leva som andra flickor och kvinnor i Sverige. Det är naturligtvis oacceptabelt. Därför behöver vi satsa för att skapa ett samhälle där

dessa kvinnor känner sig välkomna och har samma rättigheter som vi andra.

Det hedersrelaterade våldet får inte öka. Redan 2009 gjordes en utredning som visade att ungefär 70 000 ungdomar i Sverige i åldern 16–25 år upplever att de inte fritt kan välja vem de vill gifta sig med. Det är ett fruktansvärt stort antal personer, både pojkar och flickor. Därför måste åtgärder vidtas.

Kristdemokraterna föreslår att en lagstiftning ska tas fram där hedersbrott särregleras till stöd för de utsatta. Det behövs också en särskild enhet inom polis- och utrikesförvaltning som likt den brittiska modellen, Forced Marriage Unit, ska förhindra tvångsäktenskap och att flickor förs ut ur Sverige för tvångsgifte samt ta hem flickorna om de redan har förts bort. Under Alliansens tid skärptes lagstiftningen på området, men jag tror att det behövs ytterligare satsningar.

I Storbritannien kan en särskild order utfärdas för dessa flickor, och de kan tas hem från andra länder som det finns samarbetsavtal med. Det finns också en så kallade forced marriage protection order. Det innebär att man kan gå hem till föräldrarna med domstolsordern och säga till dem att om de inte kan visa var flickan är inom 48 timmar kan föräldrarna häktas.

Sverige måste ta till lite tuffare tag än vad som finns i dag för att flickor ska känna sig trygga i våra samhällen. Det är inte okej att komma till det svenska samhället men inte känna sig trygg här.

Avslutningsvis vill jag säga någonting om kommunernas mottagande. Där har regeringen talat om sanktioner. Jag vet att många kommuner jobbar för att göra sitt allra bästa för att vara med och ta emot asylsökande och nyanlända. Jag tror att det är viktigt att vi inte börjar med sanktioner utan att vi först ser till att vi får bättre förutsättningar och den nya lagstiftning som har diskuterats kring exempelvis modulbostäder på plats.

Låt oss se till att vi har bättre mottagandemöjligheter för kommunerna innan vi börjar tala om sanktioner.

Med det, herr talman, är min talartid ute. Vi vet att för att integrationen ska fungera är det språk, bostad, arbete och gemenskap som vi behöver stå till tjänst med. Här har vi kristdemokrater lagt en hel del förslag, och vill man läsa vidare om dem får man göra det i vår motion, som är mycket omfattande. Jag hänvisar till den.

Anf. 18 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Désirée Pethrus nämnde i början av anförandet den stora flyktingkrisen i fjol och det stora mottagandet på 163 000 personer. Jag fick intrycket av att du vill lägga över alla de integrationsproblem vi ser i dagens samhälle på just den flyktingkrisen, vilket naturligtvis är fel att göra. I princip alla integrationsproblem vi ser i dag i de svenska utanförskapsområdena härleds till flyktingmottagandet före 2015 och 2016, alltså i huvudsak den tid när Désirée Pethrus och Kristdemokraterna under åtta år satt i regeringsställning.

Då kommer vi till eget ansvar. Den första frågan är: Vilket ansvar har Kristdemokraterna för att det ser ut som det gör i svenska utanförskapsområden i dag?

Det finns en mytbildning om att vi har stängt gränserna i Sverige: Nu kommer ingen in, nu är det bra, och nu kan vill till och med öka mottagandet. I år tar vi emot ungefär 30 000 asylsökande. Det är lika mycket som

vi tog emot 2010 och 2011. Åren efter 2010 och 2011 har det varit betydligt fler. Men de integrationsproblem vi ser och som finns i de svenska utanförskapsområdena runt om i Sverige kommer i huvudsak från de år då vi har tagit emot ungefär 30 000 personer eller mindre. Den totala effekten av mottagandet från 2012 och framåt har vi ännu inte sett, men den kommer.

Vilket ansvar har Kristdemokraterna för den här situationen, och är ni beredda, som man från Liberalerna nyss gjorde, att ta avstånd från den integrationspolitik – och alltså inte bara migrationspolitiken – som ni förde under åtta år i regeringsställning?

Anf. 19 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Sven-Olof Sällström!

Visst har det funnits utanförskapsområden innan, och det jag försökte framföra i mitt inlägg var att med ett stort antal asylsökande kommer risken att öka att de områdena blir fler. Vi ser att det finns ett problem och att vi inte har tagit tag i det.

En av huvudfrågorna är det vi föreslår här nu om att ha ett asylprogram där man redan tidigt får lära sig värderingar, får någon typ av sysselsättning och får lära sig det svenska språket. Det är mycket viktigt att integrationen börjar tidigt. Det är en sak. Den andra är att vi föreslår introduktionsanställningar. Vi inser att arbetsmarknaden är för rigid i Sverige i dag för att kunna ge en möjlighet för de nyanlända, framför allt de med låg utbildning.

Vi lägger mycket pengar på yrkesvux för att få fler att kunna komma i arbete med hjälp av utbildning. Men vi vet att även Arbetsförmedlingen säger att alla inte är mottagliga och inte kan komma in i utbildningsprogram. Då måste vi ha en arbetsmarknad som också möter den gruppen.

Vi har alltså två olika förslag, asylprogram och introduktionsanställningar, som vi menar är grunden för att människor ska integreras. I utanförskapsområdena har det ofta handlat om att man inte har arbete och därför inte har kommit in i det svenska samhället.

Jag tror att Sverige tjänar på att ha en invandring. Vi har alltid varit för en reglerad invandring i Sverige, och det är Kristdemokraterna även fortsättningsvis. Men ja, vi insåg att det var för stor tillströmning under förra hösten. Vi var tvungna att slå på bromsen, och det har vi gjort i en bred överenskommelse här i riksdagen.

Att inte säga att vi ska ta emot personer som är asylsökande är vi emot, men vi måste hitta bättre sätt att integrera personer i Sverige. På så sätt kan vi minska antalet utanförskapsområden.

Anf. 20 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! I år tar vi emot ungefär 30 000 asylsökande, och tidigare evidens bakåt i tiden visar att den siffran är för hög för att vi ska kunna integrera dem i tillräckligt stor omfattning.

De problem vi ser i det svenska samhället i dag är i hög grad relaterade till mottagningen innan det blev större siffror än ungefär 30 000 per år. Sist vi i Sverige klarade av att integrera människor som kom till det här landet i en omfattning av 30 000 per år var under 1950- och 60-talen. Det fungerade alldeles utmärkt, och det var för att de kom direkt ut i arbete, in på de svenska arbetsplatserna och in i det svenska samhället. De kom

också från relativt närstående länder som hade ungefär samma syn på många av livets frågor och kunde därför integreras i det svenska samhället på ett annat sätt. Vi har en utmaning nu.

Om också Désirée Pethrus erkände att siffrorna även under alliansregeringen var alldeles för höga för att klara integrationen, för det var de – vad gör vi då när vi står inför att ta emot 30 000 även nu i den här situationen då vissa hävdar att vi har stängt gränserna? Det har ju visat sig vara för höga siffror för att vi ska klara av integrationen i Sverige. Vad gör vi då? Vad är Kristdemokraternas lösning på integrationsproblemen i den kontexten?

Anf. 21 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Jag tror att vi kan göra väldigt mycket. Jag kan inte säga om 30 000 är den exakta summan, men jag tycker att Sverige har haft en förmåga att ta emot människor – vi har behövt arbetskraft, och vi kommer att behöva arbetskraft framöver – och därför vore det olyckligt om Sverigedemokraterna helt vill stänga Sveriges gränser. Jag tror att det är en mycket dålig politik.

Sven-Olof Sällström säger att 30 000 per år var en för hög siffra under tidigare regeringar. Jag tror inte det, utan problemet har varit att det har varit för få som kommit in i arbete. Arbetslösheten ligger på, som jag nämnde här, 3 procent för inrikes födda och 31 procent för dem som inte har någon utbildning och har kommit hit från ett annat land. Det är det gapet vi måste försöka åtgärda. Tyvärr stöder Sverigedemokraterna ofta Socialdemokraterna i en jobbfientlig politik. Det är det som är problemet, herr talman, och inte att det har kommit hit 30 000 personer per år.

Låt oss se till att vi har en jobbpolitik som fungerar och att vi reformerar både Arbetsförmedlingen och hela arbetsmarknadspolitiken för att göra det enklare att komma in i arbete. Det är så vi kristdemokrater försöker reformera och se vad vi behöver göra i den närmaste framtiden. Arbetsmarknadspolitiken behöver reformeras. Vare sig vi vill det eller inte kommer vi att tvingas till det, och jag skulle önska att Sverigedemokraterna då också vill omfamna en ny, reformerad arbetsmarknadspolitik för att människor ska komma i arbete och på så sätt bryta utanförskapet som finns i dag.

Det är genom jobb, jobb och jobb som vi kan få in människor i det svenska samhället.

Anf. 22 ANNELIE KARLSSON (S):

Herr talman! I dag debatterar vi AU1 om jämställdhet och nyanlända invandrades etablering. Jag kommer att använda min talartid till att tala lite grann om etableringsfrågorna, och senare i debatten kommer bland annat min kollega Anki Ahlberg att ta upp jämställdhetsfrågorna.

Herr talman! Det är ofta som vi väljer att prata om etableringen som en av vår tids största utmaningar. Ingen kan naturligtvis påstå att det inte finns utmaningar. Alla här inne och alla andra vet att vi har ett jobb att göra. Men de allra flesta, men inte alla, är överens om att det ger vårt land stora möjligheter.

Det är här i riksdagen som vi skapar förutsättningar för ett gott arbete. Det är här i riksdagen som vi kan skapa förutsättningar för en god etablering. Det är vårt ansvar, men det är ute i landet som jobbet görs. Det är på

Arbetsförmedlingen, i kommunerna, på arbetsplatserna, på skolorna, på folkhögskolorna, i studieförbunden, i idrottsföreningarna och i mängder av ideella föreningar som jobbet görs.

Herr talman! Där jobbar man varje dag med etablering. Det är där resultaten kommer och där resultaten syns. Men vi skapar förutsättningar för arbetet.

Problem som jag kan möta när jag är ute i valkretsen kan vara praktiska saker som: Jag fick plats på sfi och kan starta min svenskundervisning, men vi har ingen barnomsorg. Eller så säger man: Vi har tomma platser på folkhögskolan, men det är kö på kommunens sfi. Många gånger beskriver man problemen som: Samverkan fungerar inte. Vi borde samarbeta bättre.

Det kan egentligen tyckas som att problemen är ganska hanterbara. Jag ska inte säga att de är små, men de är ganska hanterbara. Genom att vi talar med varandra och kommunicerar löser vi en hel del av de svårigheter som man beskriver ute.

Det jag möter allra mest när jag är ute är ett engagemang, ett jäkla driv och en enorm vilja att lyckas. Den bilden tror jag att alla ni här som är ute och möter människor i etableringsuppdraget delar. Vi möter engagemang, driv och en vilja att lyckas.

I princip varje vecka på hemmaplan möter vi i dag människor som genom kommunikation och genom att bygga relationer mellan olika aktörer lyckas göra ett bättre jobb. Senast i måndags var jag i Svalöv. Där träffade jag Svalövs kommun tillsammans med Arbetsförmedlingen. Vi var på Fridhems folkhögskola.

Den som inte tror på att vi kan lyckas med integrationen i vårt land lovar jag att ta med på besök av den typen som det jag hade på Fridhems folkhögskola i måndags. Jag är grymt imponerad av mycket av det goda arbete jag ser och mycket av det goda arbete som görs. Det finns all anledning att lyfta fram dem som gör en fantastisk insats för en god etablering i vårt samhälle.

Vi startar nu svenskundervisning och utbildning i samhällskunskap direkt. Vi använder tiden under asylprocessen. Det är riktigt bra. Vi stärker välfärden i kommuner och landsting med 10 miljarder. Det behövs verkligen. Ideella organisationer har under denna mycket ansträngda tid gjort en fantastisk insats och fortsätter att göra fantastiska insatser. Det är otroligt viktigt.

Den nya anvisningslagen kommer förhoppningsvis att leda till en jämnare fördelning av nyanlända mellan Sveriges alla kommuner. Det är helt, helt nödvändigt. Införandet av en ny placeringsform, stödboende, som komplement till HVB och familjehem kommer att minska kostnadsutvecklingen. Det är faktiskt helt rimligt.

När människor kommer till oss ska vi självklart ta vara på deras kunskaper och erfarenheter. Vi ska också komplettera med det som saknas. Vi ska ge alla det svenska språket och samhällskunskapsutbildning. När vi rustar människor med kunskap kommer vi att klara rekryteringen till våra bristyrken betydligt bättre.

Herr talman! Jag tror att vi med hjälp av våra nya svenskar får nya betongarbetare, nya bilmekaniker, nya CNC-operatörer, nya lärare, nya kockar, nya sjuksköterskor, nya undersköterskor, nya läkare och nya tandläkare. Listan kan göras lång.

Prot. 2016/17:46
14 december

Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

Herr talman! Det är så människor blir etablerade. Det är när vi går till jobbet, när vi försörjer oss, när vi möts i föreningslivet, när ungarna går till skolan, när vi möter grannarna i kvarteret och när vi är en del av en gemenskap som vi kan säga att vi människor är etablerade.

Herr talman! Det är inte vi politiker som gör det praktiska jobbet, men vi skapar förutsättningar. Ute i samhället krokar aktörer arm för att lösa en stor utmaning. Låt oss här i riksdagens kammare göra detsamma. Låt oss kroka arm för en lyckad etablering. Det är faktiskt det som människor förväntar sig av oss. Det är en helt rimlig förväntan, eftersom det är just det vi förväntar oss av dem.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget.
(Applåder)

Anf. 23 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Det finns saker som jag och Annelie Karlsson delar uppfattning om, och det finns saker som vi inte delar uppfattning om. En av insatserna som startades för något år sedan har välkomnats av väldigt många. Det skulle vara intressant att höra hur det går. Jag tänker då på snabbspår. Hur många finns det i dag som har kommit in i de insatserna? Än viktigare är: Hur många är det av dem som kommit in i de insatserna som är i jobb?

Anf. 24 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag kan inte säga exakt hur många som har kommit i jobb via snabbspår. Men jag kan berätta goda exempel för Annika Qarlsson om snabbspår som har fungerat väldigt väl. Det är tekniker som i dag jobbar på Scania i Oskarshamn som via ett väldigt snabbt spår med Lernias hjälp kom i jobb, och där Oskarshamns kommun dessutom har fått nya kommuninvånare. Det är ett väldigt lyckat projekt.

I Skåne finns det flera exempel där man kör snabbspår för att förstärka omsorgen. Man utbildar kvinnor för vårdyrken, där det finns en stor brist. Det har gjorts i samråd med kommunen och de fackliga organisationerna. Det är väldigt lyckade spår.

Min erfarenhet är att av dem som går in i snabbspåret är det en väldigt hög andel som går ur. Poängen med snabbspår är att människor har ett jobb i sikte. Det är oftast därför som det är så lyckade projekt. Människor ser att de har jobbet inom räckhåll.

Hur många det är kan jag inte svara Annika Qarlsson på. Men snabbspår är fortfarande en modell som jag tror väldigt mycket på och som jag verkligen tycker att vi ska jobba vidare med, utveckla och se till att det kommer många fler till stånd.

Anf. 25 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Jag delar uppfattningen att snabbspår är en viktig insats och åtgärd och ett sätt för människor att snabbt komma i arbete. Men det har funnits en rätt kraftfull kritik mot hur det har fungerat och att man inte har lyckats, om det nu handlar om att få in rätt personer i insatsen eller om att få ut dem därifrån och i jobb.

Det blir lite konstigt att diskutera någonting när man sedan inte följer upp det. Man står fortfarande och säger att det är jättebra. Den granskning som gjordes under hösten visar på att det var väldigt få som omfattades av insatsen och åtgärden, men framför allt att det i många delar inte ledde till jobb över huvud taget.

Då måste man fundera på: Vad behövs för att det ska bli den effekt av insatserna som krävs?

Anf. 26 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det är kanske det som skiljer oppositionspolitiker och vi som jobbar med regeringsmakten. När jag är ute i valkretsen under mina måndagar och i viss mån fredagar är det i syfte att följa upp, precis som Annika Karlsson säger. Vad är det som fungerar? Vad är det som inte fungerar?

Jag tror att varenda arbetsförmedlare i Skåne vet att när de hittar buggar i systemet eller någonting som inte fungerar ska de slå en signal eller skicka ett mejl. Det är av den anledningen, för att vi ska hitta problemen, som jag rör mig i valkretsen. Fungerar inte snabbspåret? Vad är det som inte fungerar? Vi försöker att lösa problemen.

Det är klart att om man har ambitionen att lösa problemen jobbar man på det sättet. Har man ambitionen att hitta problemen och belysa dem i riksdagens kammare jobbar man på ett annat sätt. Det är lite olika hur man angriper problemet. Jag tror att Annika Karlsson och jag kan vara överens om att vi måste lösa de problem vi ser.

Jag är inte alls nöjd med snabbspåren. De skulle kunna vara betydligt fler. Men det betyder inte att jag inte tror på modellen. De hinder och problem vi ser försöker vi att lösa. Det är så vi försöker jobba och lösa de utmaningar vi har framför oss.

Anf. 27 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Tack, Annika Karlsson! Det var ett stort engagemang – det ska jag ge Annika Karlsson. Och det var väldigt många adjektiv.

(ANNELIE KARLSSON (S): Annelie.)

Förlåt, Annelie!

Det var väldigt många adjektiv. Det är förvånansvärt att man helt plötsligt kan bli så nöjd när problemen är större än någonsin. Jag sa i mitt anförande att vi har en uppgift och en utmaning framför oss som är den svåraste som vi någonsin har haft. Det finns inte ett uns av tecken på att du ser de problem som finns.

Du sa alldeles mot slutet av ditt inlägg: Vi ska försöka att lösa de problem som finns. Men du nämner inte ett enda problem. Det har kommit 100 000 personer om året i snitt till Sverige under de tre senaste åren. Jag sa tidigare att om vi gör på samma sätt som vi har gjort tidigare kommer det här att gå riktigt illa.

Vad är det då den här regeringen har gjort till skillnad mot tidigare? Det är snabbspår. Det är absolut en bra insats. Mindre än 4 procent av alla i etableringen deltar i snabbspåren. Min konkreta fråga måste då bli: Om du ändå har sett ett problem med snabbspår men inga problem med verkligheten – på vilket sätt ska då dessa problem lösas?

Jag har ytterligare en fråga. Du talade med Fredrik Malm tidigare om kollektivavtalens förträfflighet. Vi delar absolut den bilden. Men är det på allvar så att snabbspår och lite utbildning ska lösa den integrationsproblematik som vi ser framöver?

Vi fyra allianspartier har alla var sitt förslag om enklare vägar in på arbetsmarknaden. De liknar varandra. Vi har också en ny anställningsform. Hur kommer det sig att regeringen i de svåraste av tider som Sverige befinner sig i säger nej till alla goda förslag om hur människor ska komma snabbare i arbete?

Anf. 28 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det är intressant att lyssna på Elisabeth Svantesson. Det är möjligt att jag uppfattas som väldigt nöjd. Jag är väldigt nöjd med det som görs ute i verkligheten. Jag är väldigt nöjd med det samarbete jag ser mellan Arbetsförmedlingen, folkhögskolor, vuxenutbildningen och alla aktörer. Jag är väldigt nöjd med den insats som studieförbunden gör i form av svenska från dag ett. Jag tycker att det finns anledning att vara nöjd med de insatser som görs.

Däremot har vi en lång väg kvar. Jag vet inte om jag var otydlig, men jag kan säga det igen: Vi har en väldigt lång väg kvar att gå innan vi har lyckats med etableringen. Men om jag nu uppfattas som nöjd uppfattas Elisabeth Svantesson som ganska missnöjd, herr talman. Det är också intressant, för jag tror inte att det kan uppfattas av någon som att det fanns problem innan den socialdemokratiskt ledda regeringen tillträdde. Elisabeth Svantesson får det att låta som att problemen uppstod precis den dag som Stefan Löfven bildade regering.

Det är lite intressant på många sätt om man jämför med andra områden. Om skolresultaten blir bättre är det visst den gamla regeringens förtjänst, och om arbetslösheten sjunker är det den gamla regeringens förtjänst. Men om etableringen inte fungerar är det i stället den nuvarande regeringens fel, och man menar att vi inte ser problemen.

Jag kan lova att vi både i den socialdemokratiska riksdagsgruppen och i den socialdemokratiskt ledda regeringen ser problemen och jobbar otroligt hårt med att lösa de problem som finns. Jag hade önskat att vi kunde kroka arm med oppositionen i vår tids största utmaning – att lösa etableringen – i stället för att ta debatten på det här sättet i kammaren. Låt oss sätta oss ned och tala om det nästa gång vi har sammanträde!

Anf. 29 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Man måste först dela problembild om man ska kunna kroka arm i vissa frågor. Jag kommer inte att använda en minut åt att göra som Annelie Karlsson nu gjorde och tala om de tidigare åtta åren. Jag har varit mycket självkritisk på många sätt, och jag tänker inte återupprepa det. Det sa jag också tidigare här i talarstolen.

Nu är det Socialdemokraterna och Miljöpartiet som styr riket. Två år och två månader har gått. Vi står inför den största utmaningen någonsin. Förra året kom 163 000 människor. Tror ni på allvar att snabbspår ska lösa denna mycket stora utmaning? Tror ni att utbildning ensamt kommer att lösa detta? Nej, det kommer att behövas mycket mer.

Jag nämnde i mitt anförande flera delar. Två av dem var ökad anställbarhet och ökade krav på individer. Det nämner inte Annelie Karlsson ett ord om. Jag nämnde i mitt anförande fler vägar in till jobb och förenklade lönestöd. Det har regeringen inte gjort. Jag talade om den nya lärlingsformen. Där gör regeringen ingenting. Jag nämnde i mitt anförande att man ska låta det blir mer lönsamt att jobba så att man bryter bidragsberoendet. Dessa problem ser inte regeringen.

Du kan vara ute mycket i din valkrets; jag tycker att det är mycket bra. Men se då resultaten! Resultaten just nu är frustrerande dåliga. Och ja, jag är dyster, för Sverige är på väg åt fel håll på det här området. Om vi inte löser uppgiften – och det gör vi inte med bara snabbspår – kommer det att gå riktigt, riktigt illa.

Anf. 30 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror att Elisabeth Svantesson får titta en gång till på det förslag som ligger. Snabbspår är *en* del. Det framstår här i debatten som att snabbspår är vår lösning på etableringen. Det är en del, och precis som jag sa tidigare tror jag absolut att den kan utvecklas.

Man kan fundera över att man måste vara överens om problembilden för att man ska kunna lösa saker tillsammans. Man måste vara överens om problembilden för att kroka arm. Det är klart att jag blir ganska dyster när jag står här i kammaren och lyssnar på oppositionen, för deras enda lösning på problemen är att sänka löner. Det handlar bara om att sänka trösklar, att sänka löner och att göra detta enklare.

Jag kan säga samma sak igen som jag sa i tidigare replikskifte: Vi är såklart inte förvånade över att höra det. Vi såg hur ni röstade förra veckan i kammaren. Ni ogillar ordning och reda på svensk arbetsmarknad. Oppositionens lösning, herr talman, är sänkta löner och att vi ska ha en annan arbetsmarknad för dem som har kommit till vårt land. Det där kommer vi aldrig någonsin att kroka arm om. Vi tror fortfarande på att rusta människor för att vara en del av den svenska arbetsmarknaden på samma villkor och med samma regler som omfattar alla andra. Det är därför vi rustar människor med kunskap.

Detta kan också ses som en rent egoistisk anledning för Sverige, för vi har enormt många bristyrken som vi måste fylla. Jag räknade upp några av dem i mitt anförande. De människor som har kommit till vårt land kommer att hjälpa oss att se till att dessa bristyrken blir fyllda.

Låt oss vara överens om att vi inte kommer att kunna lösa arbetsmarknadens utmaningar med samma metod. Jag kommer aldrig någonsin att ställa mig bakom den lösning som Moderaterna ser – att vi ska sänka lönerna på svensk arbetsmarknad. Det är därför vi står upp för en annan modell.

(Applåder)

Anf. 31 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Sverige har sett och ser ett kraftigt ökat bostadsbyggande. Egentligen har det pågått ända sedan 2012, och nu tar det mer fart. Vi vet att det fortfarande är otillräckligt, men det byggs ändå väldigt mycket.

Jag sökte på ordet ”byggboom” med Google. Rubrikerna var: svensk byggboom fortsätter, byggboom i Stockholms län, byggboom i Uppsala

län, byggboom rullar in över Sverige och så vidare. Så har det sett ut under de senaste åren.

Samtidigt som vi har denna boom har vi många nyanlända som skulle kunna absorberas in i byggbranschen och byggsektorn. Om företagen inte kan tillgodose behovet av personal blir det ju annars bara mer utstationering, och det har jag förstått att er sida inte är särskilt entusiastisk inför.

Då är min fråga: Hur kommer det sig att de som mest av alla är emot snabbspår och att kunna underlätta för nyanlända att komma in är Byggnadsarbetareförbundet? Kan inte Annelie Karlsson förklara för oss hur det kommer sig att en del av den facklig-politiska samverkan, nämligen Byggnadsarbetareförbundet, som är ett av LO:s viktigaste förbund, med kraft motsätter sig att den största byggboom vi har sett på årtionden också ska komma en del nyanlända till del?

Tänk er en person som har kommit från Syrien och har varit i Sverige i två år och kan hjälpa till på en byggnadsarbetsplats och som kanske har jobbat med detta i hemlandet. Ska inte en sådan person få en fair chans att komma in? Hur kommer det sig att man för alla andra – tjänstemän, styckare, slaktare, förskollärare och alla andra – vill ha snabbspår men inte just i den bransch som har en chans och en möjlighet att absorbera mycket arbetskraft under de kommande åren? Vad beror det på?

Anf. 32 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror att Fredrik Malm måste göra besök på några byggarbetsplatser någon dag när inte riksdagen kallar. Då kommer han att upptäcka att hela byggbranschen är full av byggnadsarbetare som har ett annat ursprung. Det Byggnads slås för är sina kollektivavtal. Om svenska byggnadsarbetare lyssnar på Fredrik Malm i debatten i dag kommer de att bli ännu mer övertygade om att de måste stå upp och slåss för sina svenska kollektivavtal.

Fredrik Malm gynnar inte diskussionen med tanke på att man gärna talar om att vi måste sänka löner och trösklar. När svenska byggnadsarbetare lyssnar på detta säger de sannolikt: Det är viktigt att vi står upp för våra avtal.

I dag är hela byggbranschen fylld av människor med annan bakgrund än den svenska och människor som inte är födda i Sverige. Det är så det ser ut i byggbranschen. Det byggnadsarbetare slås för är sina kollektivavtal och sin ordning och reda på svensk arbetsmarknad. Det tycker jag är ganska rimligt. Det är svårt att säga till dem att de ska sluta att stå upp för den modell som jag står upp för och som jag trodde att också en liberal kunde stå upp för: den svenska modellen på svensk arbetsmarknad.

Snabbspår är inte till för att dumpa villkoren. Vad jag förstår är också Byggnads på väg fram med snabbspår, och industrin är på väg fram med att tillverka bostäder för att kunna rationalisera och göra det enklare.

Hur de resonerar i Svenska Byggnadsarbetareförbundet får Fredrik Malm diskutera med dem. Men jag förstår verkligen om de efter att ha lyssnat på Fredrik Malm i debatten reagerar genom att ännu skarpare stå upp för sina kollektivavtal, med tanke på att det finns en majoritet i den här kammaren som ogillar svenska kollektivavtal.

Anf. 33 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Detta blir lite förvånande. Socialdemokraterna argumenterar ungefär som om det skulle hota kollektivavtalen att delta i snabbspåren. Det är givetvis inte så. Snarare är det så att det ska kunna ge människor en möjlighet att komma in på arbetsmarknaden.

Låt mig då, herr talman, konkretisera min fråga ännu tydligare. Anser Annelie Karlsson att det underlättar integrationen och etableringen i Sverige att Byggnadsarbetareförbundet inte deltar i snabbspåren? Underlättar det integration och etablering, eller kan det faktum att Byggnads inte ställer upp på snabbspåren ha en negativ effekt på integration och etablering?

Anf. 34 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Om Fredrik Malms påstående att Byggnads inte ställer upp på snabbspår hade varit sant hade jag sagt: Nej, det underlättar inte. Men jag vet att det förekommer diskussioner – jag tror till och med att arbetsmarknadsministern kommer att kunna återkomma till det i sitt inlägg – med Svenska Byggnadsarbetareförbundet om hur man ska underlätta för nyanlända att komma in på arbetsmarknaden via snabbspår och via andra åtgärder.

Snabbspår är inte det allenarådande. Snabbspår är en bra modell, men jag tror att den här retoriken är en annan. Man vill återigen peka på att det är svensk fackföreningsrörelse som är hindret. Jag säger det igen, herr talman, och jag tror att det tål att sägas: Den retorik som Liberalerna och andra borgerliga partier har om att vi måste sänka trösklar och sänka löner tror jag inte underlättar diskussionerna om hur man ska gå vidare med snabbspår. Jag tror att när man känner att det finns en majoritet i den här kammaren mot svenska kollektivavtal och för sänkta löner blir oron där ute ganska stor.

Anf. 35 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Annelie Karlsson inledde sitt anförande med att bjuda in till att åka till en folkhögskola och se hur den förträffliga socialdemokratiska integrationspolitiken fungerar. Jag antar inbjudan. Jag åker gärna och ser det, för det ska bli fantastiskt roligt att se. Jag åker gärna med dig, Annelie.

Jag vill anta en annan inbjudan. I replikskiftet med Fredrik Malm påstod du att på svenska byggarbetsplatser finns det jättemånga med utländsk bakgrund. Det stämmer – det är utstationerad personal från övriga Europa, framför allt Östeuropa, som ibland har bedrägliga förhållanden och löner. Men att det skulle vara så många som kommer som är asylsökande, det vill jag se. Jag följer gärna med dig också till en byggarbetsplats och tittar på detta. Är det så att du inte själv hittar någon sådan arbetsplats kanske din man, fackpamp i just Byggnads, kan hjälpa dig att hitta en sådan. Jag antar det också.

Sedan räknade Annelie upp en mängd yrkeskategorier som vi nu tillför det svenska samhället genom den stora asylinvandringen, bland annat läkare. Jag vet inte om Annelie är medveten om att vi har ungefär en läkare på 277 invånare i Sverige. Vi har en sjuksyster på 91 invånare. Av de 163 000 som kom i flyktigvågen i fjol behöver 588 vara läkare för att vi inte ska tappa läkartäthet i Sverige. Det är svårt att få fram exakta siffror,

men ett gott år verkar ungefär 40 läkarlegitimerade i den gruppen valideras i Sverige. Ett gott år. Det motsäger ju det du säger.

Det är också precis som många fler här har sagt att i just den här flyktingvågen var det extremt låg utbildningsnivå jämfört med tidigare flyktingvågor, det vill säga att vi ser ännu värre problem framöver. Då måste vi mycket riktigt ta krafttag för att få ut människor på arbetsmarknaden.

Jag antar alltså dina inbjudningar, och sedan har jag en sista fråga. Ni totalsågar nystartsjobben i er egen budget. Det är undanträngningseffekter, och det är dödvikt. Men vad gör man då? Man lägger inte ned dem. Nej, man riktar bara om dem till nyanlända. Hur kommer det sig, Annelie?

Anf. 36 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att fråga talmannen om det är rimligt att vi hänvisar till ledamöters familjer och respektive och vilket arbete de har.

För det första skulle jag önska att vi kunde kalla anställda i svensk fackföreningsrörelse vid deras rätta titulatur. Jag skulle vilja att herr Sällström kallar anställda i svensk fackföreningsrörelse vid deras rätta titulatur. Är man ombudsman är man ombudsman. "Fackpamp" tycker jag inte är ett uttryck som är okej att använda i kammaren.

Det som är allra minst okej är att hänvisa till att en ledamot i Sveriges riksdag ska gå hem och kolla med sin respektive vad man tycker om någonting. Jag tycker faktiskt inte att det är okej.

Herr talman! Jag vill säga att det är trams som Sällström håller på med. Det är en retorik som inte hör hemma i den här kammaren.

För övrigt tycker jag att Sällström visar väldigt tydligt i det här replikskiftet vad det egentligen handlar om. Sällström är inte ett dugg intresserad av integration. Han är inte ett dugg intresserad av att få människor etablerade i samhället. Han vill beskriva att de som har kommit till vårt land inte kommer att duga till något.

Det är därför, Sällström, det finns ett helt paket med arbetsmarknadsåtgärder som vi i den socialdemokratiskt ledda regeringen har tillsatt. Det finns ett paket av utbildningsinsatser för att få människor att komma in på den svenska arbetsmarknaden.

Vi sorterar inte människor utifrån vilka kunskaper de har. Vi sorterar människor utifrån om de har ett skyddsbehov. De har ett behov av att komma till oss. Sedan är det en ren bonus att det kommer läkare, tandläkare, lärare och andra utbildade människor som kommer att förstärka. De som inte har kunskap ger vi kunskap, men de har inte kommit till vårt land för att de har kunskap. De har kommit till vårt land för att de har sökt asyl. (Applåder)

Anf. 37 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att jag inte fick ett enda svar på mina frågor.

Det är så att 40 validerade, det är inte ens i närheten av 588. Det vill säga att på många av de områden du räknade upp i ditt anförande försämrar vi Sveriges möjligheter.

Nystartsjobben fick jag inget svar om. Det finns en del i er regering och i partier som stöder er regering som tycker att nu när vi har stängt

gränserna fungerar mottagningen och integrationen bra – nu kan vi öppna gränserna igen.

I år tar vi emot ungefär 30 000 asylsökande. De integrationsproblem vi har i dag härrör från tiden då vi hade ungefär 30 000 asylsökande eller mindre per år. Vad tycker du om det, Annelie Karlsson? Ska vi öka mottagningen igen, eller ska vi stänga gränserna och bara ta emot via UNHCR:s försorg? Tycker du att 30 000 per år är lagom?

En annan fråga jag har till Annelie Karlsson är vad ni ska göra åt de ca 317 000 – det är Migrationsverkets beräkningar – anhöriginvandrare som kommer fram till år 2020, enkom beroende på den flyktkatastrof vi hade i fjol och den stora mottagning vi hade i Sverige. Hur ska ni lösa den situationen? Hur ska ni lösa den integrationen?

Anf. 38 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Sällström har synpunkter på att jag inte svarar på hans frågor. Jag kommer inte att svara på en del av de här frågorna heller, för det är fel debatt. Sällström vill ha en migrationsdebatt. Vi har en integrationsdebatt. Det är stor skillnad på integrationsdebatt och migrationsdebatt. Migrationsdebatten var förra veckan, om jag minns rätt. Sällström deltog säkert också i den och ställde samma frågor.

I dag talar vi om integration. Det är därför vi socialdemokrater talar om hur vi ska ge människor kunskap, hur vi ska ge människor förutsättningar att bo, hur vi ska se till så att fler kommuner tar emot människor så att man får en bra etablering, hur ungarnas skolgång ska fungera bättre och hur vi ska se till så att vi rustar människor för att få ett bra liv i Sverige – på samma villkor som alla andra.

Men de frågor som vi diskuterar här är Sällström och Sverigedemokraterna inte intresserade av att diskutera. Sällström och hans parti är bara intresserade av att diskutera varför man kom, om det verkligen var rimligt att man kom, om det ska komma fler och att man inte har motsvarande utbildning.

Jag säger det igen: De har kommit till vårt land för att de har flytt hit. De har inte kommit hit för att förstärka vår arbetsmarknad. Men när de är här ska vi se till att de blir en del av samhället. Det blir man genom att gå till jobbet, genom att ungarna går till skolan och genom att man är en del av föreningslivet och det svenska samhället. Det är de frågorna vi diskuterar, men dem är Sällström tyvärr inte intresserad av att diskutera. Därför blir de här replikskiftena fullständigt meningslösa.

(Applåder)

Anf. 39 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Jag har sagt det förut, i en liknande integrationsdebatt för ett par år sedan: Varje gång man lyssnar är det något som skaver som en liten sten i skon.

Vi har hört ganska tydliga exempel på detta i dag. Den ena företrädaren efter den andra från borgerligt håll är uppe i talarstolen och talar om integrationens utmaningar. Vi hör samma gamla skåpmat om sänkta trösklar, som är en omskrivning för lägre löner och sämre villkor. Vi hör om skattesänkningar och sänkta bidrag, och vi hör om det så kallade utanförskapet.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Jämställdhet och ny-
anlända invandrades
etablering*

För är det något borgerligheten älskar att tala om är det utanförskap, som de kallar det. Det de glömmer att berätta är att det så kallade utanförskapet är en direkt konsekvens av deras egen klasspolitik.

Den senaste tiden har framför allt moderata företrädare tävlat i att be om ursäkt för den flyktingpolitik som fördes under borgerlighetens tid vid makten. Samtidigt som vi alla dagligen ser tv-bilder på civila som slaktas i ruinernas Aleppo, massgravar som avtäcks i Mosul och terrordåd som skakar Kabul verkar Moderaterna tycka att medmänsklighet är ett omodernt sänke.

Men, herr talman, det finns gott om saker som Moderaterna och borgerligheten i stället borde passa på att be om ursäkt för. Var är ursäkterna för att varje politiskt förslag de genomförde under sina åtta år vid makten handlade om att rigga systemet för dem som har mest och klarar sig bäst? Jag talar om skattesänkningarna på 140 miljarder, låglöneivern och de otrygga anställningarna, det bristande bostadsbyggandet, privatiseringarna, det fria skolvalet och den fria etableringsrätten som segregerar och sorterar och drivet att låta välfärdstjuvar sänka ned sina sugrör i vår välfärd för att göra vinst.

Var är ursäkterna för ett etableringssystem som slog sönder kommunernas etablering och i stället ersatte den med ett haveri av allra värsta sort, med skumma etableringslotsar och en väldigt oklar ansvarsfördelning mellan myndigheter och kommuner?

Nej, det är påfallande tyst om borgerlighetens ansvar för ökande klassklyftor, segregation och bostadsbrist. I stället har de mage att peka på dem av oss som faller igenom trygghetssystemen, som inte får det stöd till utbildning som krävs eller som tvingas bo väldigt trångt på grund av bostadsbrist och säga att det nog är vi som är problemet.

De skyller på dem av oss som tvingas leva på botten av det orättvisa klassamhälle de varje dag gör sitt allra bästa för att fördjupa och bevara. Det är ett ganska välkänt gammalt klassförakt. Det nya är att det nu dessutom allt oftare förklaras med ursprung, födelseort eller religiös tillhörighet.

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet är glada och stolta över den budget som vi lyckats åstadkomma tillsammans med regeringen. Den står på många sätt för en annan inriktning på politiken, med reformer som prioriterar och stärker välfärdssystemet och tar viktiga steg för att jämna ut levnadsvillkor. Vi lever i en tid när klass inte bara har kön utan även färg. Sveriges fattigaste är kvinnor och utlandsfödda.

Därför har det varit avgörande för Vänsterpartiet att den budget vi nu lägger på riksdagens bord just tar viktiga steg för att prioritera dem som har minst i vårt samhälle och för att stärka den välfärd som är helt avgörande för allas möjlighet till trygghet och bättre livsvillkor. 10 vänstermiljarder, steg för ett rättvisare skattesystem, investeringsstöd för att öka byggandet av hyresrätter med rimliga hyror, satsningar på svenska under asyltiden, språkundervisning på folkhögskolor, fler behöriga sfi-lärare och stärkt validering är viktiga steg för just det område vi debatterar i dag.

Det betyder inte att vi inte har saker kvar att göra. Det finns väldigt stora orättvisor kvar i samhället, och det är inget som går att snabbt reparera; det har tagit lång tid att skapa klyftorna.

De förslag vi nu lägger fram kan hjälpa till att öppna dörrar för dem som står utanför arbetsmarknaden. Som Sandro Scocco konstaterat i magasinet Arena är det som krävs inte sänkta trösklar utan att dörrar öppnas – och det är ju arbetsgivaren som kan öppna dörrarna. Det kan ske antingen genom att man har den kompetens som behövs eller genom att den diskriminering som gör att dörren hålls stängd motverkas. Det är dessa två helt basala saker vi behöver göra.

Herr talman! Det som skaver som en sten i skon i dagens debatt är just detta: att borgerligheten omöjligen kan ha några lösningar för att minska det de kallar utanförskapet. Det är ju en direkt effekt av deras klasspolitik. Ett samhälle som verkligen skapar förutsättningar för inkludering, trygghet och sammanhållning kan bara byggas på en ekonomi och ett samhällsbygge som gynnar oss alla och inte bara de få.

Det är ingen hemlighet att Vänsterpartiet inte står bakom vare sig de inskränkningar i flyktingpolitiken som ingicks i migrationsöverenskommelsen eller den tillfälliga lagen. Vi är nämligen helt övertygade om att trygghet är den bästa grunden att bygga en framtid på.

Nu när regeringen och stora delar av oppositionen har lagstiftat om att splittra familjer och slå sönder etablering och trygghet med tillfälliga uppehållstillstånd är ett av de viktigaste integrationspolitiska förslag man kan komma med i dag att återigen låta familjer återförenas och att låta permanenta uppehållstillstånd vara grunden i en framtid för dem som får skydd i Sverige.

Vänsterpartiet vill se en annan migrationspolitik, en politik som står upp för asylrätten och sätter de mänskliga rättigheterna i centrum. Vi vet att en stark och generell välfärd måste vara grunden för en fungerande etablering och ett mer rättvist och jämlikt samhälle. Vi vet också att det kräver en ekonomisk politik som är till för oss alla och ett skattesystem som jämnar ut de klyftor som växt i Sverige under lång tid.

Vänsterpartiet kommer att fortsätta att driva på för att åstadkomma detta. Och därmed, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 40 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Jag noterar att ni i Vänsterpartiet går till storms mot den politik som man menar ska slå sönder en etablering, för att därefter avsluta anförandet med att yrka bifall till utskottets förslag.

Det kanske ska poängteras för Christina Höj Larsen och Vänsterpartiet att ni deltar i budgetsamverkan med regeringen. Ni står bakom budgeten. Det betyder att ni står bakom att man nollar budgeten för familjeåterförening, till följd av den lagstiftning riksdagen antog den 20 juni.

Om ni i Vänsterpartiet ska stå här i talarstolen och säga att alla ska få permanenta uppehållstillstånd och att vi ska ha en helt annan migrationspolitik, varför sitter ni då i förhandlingar med regeringen om budgeten? Förklara gärna för mig hur det ska gå till! Ni är ju med på en statsbudget som innebär den hårdaste asyl- och flyktingpolitik Sverige någonsin har haft, i alla fall i modern tid.

Det andra, herr talman, är att Christina Höj Larsen säger att det som krävs inte är sänkta trösklar utan öppna dörrar. Men det är svårt att öppna en dörr om det är en tröskel i vägen, så att säga. Då kanske man behöver hyvla ned den tröskeln en aning.

Christina Høj Larsen säger i talarstolen att sänkta trösklar, som Alliansen ofta använder som vokabulär, är en omskrivning för lägre löner, men det behöver det inte alls vara. Det kan också handla om sådant som vi från det gemensamma subventionerar för att sänka trösklar, till exempel RUT-avdrag. Det är ett utmärkt sätt att sänka trösklarna till arbetsmarknaden. Men det innebär inte lägre lön för människor.

Jag har förstått att Vänsterpartiet till varje pris vill undvika en ökad lönespridning. Jag förstår er argumentation för detta även om jag inte delar den. Men jag kan för mitt liv inte förstå varför Vänsterpartiet motsätter sig sänkta trösklar som inte innebär lägre löner.

Anf. 41 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Det är ganska intressant. Som Fredrik Malm säger finns det redan omfattande subventioner att få i form av olika typer av anställningsstöd. Ändå envisas Alliansens företrädare med att komma med förslag som handlar om att sänka lönerna ytterligare. Men om arbetsgivaren inte kan tänka sig att ens betala hälften av en vanlig lön, hur låg lön är det då man vill betala? Annelie Karlsson var inne på detta tidigare i ett replikskifte. Det är ju om detta hela vår konflikt handlar.

Vi tycker att människor ska kunna leva på sin lön. Man ska kunna leva på ett jobb, på en heltidslön. Det ni föreslår kommer att innebära det helt motsatta. Det är inte ett sådant samhälle vi vill ha.

Subventionerade anställningar är inget problem för Vänsterpartiet. Vi tycker att det är helt nödvändigt. Det finns en rad situationer där det är viktigt och bra.

När det gäller sänkta trösklar vet vi redan från en hel rad praktiska försök med sänkta lönekostnader att det inte ger de resultat ni hoppas på. Vi såg det med lönekostnaden för ungdomar och med restaurangmomsen – det gav inte den effekt som man hoppades på, och vi är inte beredda att använda våra skattepengar på det sättet. Vi vill göra något annat och skapa riktiga jobb.

Tittar vi på länder i Europa där det finns många låglönejobb kan vi inte se att de har en bra fungerande arbetsmarknad. Det är länder som Turkiet, Grekland och så vidare. Det finns jättemycket låglönejobb där. Är det bra? Nej, det är det faktiskt inte. Det är inte en bra arbetsmarknad för majoriteten.

Anf. 42 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Jag vet inte om vi ska jämföra oss med Grekland och Turkiet, men sanningen är att det finns väldigt många låglönejobb i Sverige också, i en ständigt växande svart sektor. Det är bara att titta i service-sektorn i Stockholm. Där kommer man sannolikt att hitta en hel del personer – det kan vara papperslösa, asylsökande, människor som har bott i Sverige i 20 år eller människor som är födda i Sverige – i en skuggtillvaro, i ett skuggsamhälle i Sverige. Som liberal menar jag att om vi ska kunna inkludera dem måste vi sänka trösklarna in på arbetsmarknaden.

Vänsterpartiet argumenterar för att subventionerade anställningar är okej. Det innebär ju att man lägger hela subventionen på arbetsgivaren. Med RUT-avdrag lägger man inte subventionen på arbetsgivaren utan på konsumenten. Det är på samma sätt när man köper en miljöbil. Man får en

subvention på den, och det slås ut på alla skattebetalare. Det är samma princip.

Ja, om vi ska kunna sänka trösklarna kommer vi fortsättningsvis att behöva subventionerade anställningar. Vi kommer också att behöva modeller där vi på olika sätt främjar nya och breda marknader genom att subventionera konsumenten, genom till exempel RUT-avdrag, ROT-avdrag och annat. Vi kommer också att behöva en del skattesänkningar, och vi kan också behöva lägre ingångslöner i vissa sektorer. Jag tror att vi behöver allt av detta.

Jag noterar dock att det enda Vänsterpartiet ställer upp på är att lägga hela subventionen på arbetsgivaren. Det kanske är nutidens form av socialism, men jag vet inte om den nödvändigtvis hjälper dem som står längst bort från arbetsmarknaden.

Anf. 43 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! I vanlig ordning vill Fredrik Malm alltid så mycket att det blir ganska yvigt och ganska många olika frågor och anslag på samma gång. Jag noterar att Liberalerna i sitt budgetförslag i vanlig ordning ger 80–90 procent av sina skattesänkningar till de allra rikaste. Det visar tydligt vem man tycker är viktig i samhället. Jag delar inte alls uppfattningen att det är de som behöver mest i vårt samhälle.

När det gäller detta med låglönejobb och lågkvalificerade jobb bedömer faktiskt Svenskt Näringsliv att ungefär hälften av arbetsstyrkan i Sverige är överkvalificerad för sitt arbete. Det ger något som kallas bumping down-effekt, det vill säga att de som inte har så bra kvalifikationer faktiskt pressas ut av människor som har bättre kvalifikationer. Det Sverige behöver är högkvalificerade arbeten, inte tvärtom. Detta är något ni aldrig pratar om, utan ni fortsätter att pressa ut dem som inte har förutsättningar på arbetsmarknaden. Det är inget jag ställer upp på.

Jag är helt övertygad om att det vi behöver göra är att rusta dem som behöver det med utbildning, så att dörren kan öppnas och så att också den som har en god utbildning får möjlighet att fortsätta sin jobbresan vidare i systemet. Det är vad Sverige har gjort historiskt, och det är vad vi behöver göra nu också. Det har ni varit emot, och det förvånar mig inte ett dugg. Det är klassisk borgerlig politik att motsätta sig utbildning för dem som behöver det och i stället säga att lägre löner och sämre villkor är vägen framåt. Så kommer det aldrig att vara för Vänsterpartiet.

När det gäller budgeten är det ingen hemlighet för någon i Sverige vad Vänsterpartiet tycker om den tillfälliga lagen. Det finns en rad andra grejer i budgeten som vi inte heller har förhandlat om, till exempel pensions-system och annat, men det finns där.

Anf. 44 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att man har värderingar, och i politik ska man ha ideologiska glasögon. Vi ska ha en generös flyktingpolitik, men samtidigt måste vi ha en kontext av realism.

Christina Höj Larsen säger att det är fel att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden. Men om vi i stället hade sagt att det inte är fel att människor ska gå på bidrag? Vi försöker ju säga att vi måste försöka få in personer på arbetsmarknaden i stället för att de ska gå på bidrag. Det är ju på så sätt de kan arbeta sig vidare för högre löner.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Jämställdhet och ny-
anlända invandrares
etablering*

En möjlighet är att man försöker skapa jobb enligt en gammal kommunistisk modell, där man hittar på olika jobb. Alternativet är att man faktiskt lyssnar på arbetsgivarna. Jag vet inte om Christina Høj Larsen och Vänsterpartiet har lyssnat på arbetsgivarna. De säger: Om det nu har kommit jättemånga personer som har väldigt låg utbildning kan vi inte anställa dem med de lönenivåer som är i dag. Då säger Socialdemokraterna och Vänsterpartiet att man ska subventionera den första delen av lönen och låta dem gå på nystartsjobb, instegsjobb eller någon annan typ av subventionerad anställning. Men så fort den subventionen tas bort vill ju arbetsgivaren inte ha personen kvar, för man har inte råd att betala lönen.

Vad är då alternativet? Vi försöker hitta alternativ. Exempelvis föreslår vi i Kristdemokraterna introduktionsanställning, där man går in på lite lägre lön men senast efter fem år ska vara uppe i vanlig kollektivavtalsenlig lön. Vad är det för fel i att inte blanda in statliga subventioner och i stället låta arbetsgivare och arbetstagare själva sköta detta?

Anf. 45 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Nu är vi tillbaka i frågan hur låg lön ni egentligen vill att människor ska ha. Som jag sa förut finns det redan möjlighet till subventioner som omfattar halva lönen. Jag har väldigt svårt att se varför man skulle vilja sätta den ännu lägre.

När det gäller detta med att hitta på arbeten är det helt uppenbart att det får konsekvenser. Désirée Pethrus parti har varit del av en regering som under åtta år har sänkt skatterna med 140 miljarder. Tror ni att det inte märks? Det märks i varenda kommun och i vartenda landsting. De pengarna fattas. Dessutom har man tillåtit ett vinstuttag som är fullständigt håresande. De pengarna fattas också.

Det finns en massa arbetsuppgifter. Jag rekommenderar Désirée Pethrus att gå ut och titta i äldreomsorgen eller i skolan. Det saknas inte arbetsuppgifter, så att man behöver hitta på dem. Det saknas lärare. Det saknas händer i äldreomsorgen. De saknas för att ni har prioriterat annorlunda.

Ni har valt att i stället prioritera RUT-avdrag till dem som redan har. Vi vill i stället prioritera det som är till för oss alla. Det är inga hittepåjobb. De är på riktigt. Jag kan försäkra att det inte finns något som är så på riktigt som just lärare i vår skola och medarbetare i äldreomsorg och vård.

Det vi behöver göra nu är precis det som vi har gjort historiskt. Det handlar om att investera i att bygga samhället större och att investera i de människor som lever här. Det är det vi behöver göra.

Anf. 46 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Men om vi ska ha råd med högre löner och bättre förutsättningar för lärare, poliser och personer som jobbar i vården måste vi få skatteintäkter – ja. Christina Høj Larsen pratade om de sänkta skatterna tidigare. Det låter som att det är några höginkomsttagare som har fått del av detta. Men en del handlade om att ge ROT- och RUT-avdrag, som skapade arbete. Flertalet av dem som kom in i de arbetena var personer som kom från långtidsarbetslöshet. Det var ett sätt att få in människor i arbete. Dessutom sänkte vi skatterna mest för dem som hade låga inkomster, eftersom det ska löna sig att arbeta. Men man ska också kunna leva på sin lön. Det är en självklarhet.

Men hur är det om man nu till slut ändå ska ställa frågorna till arbetsgivarna, de som ska skapa skatteintäkterna? Vilka är det som ska skapa skatteintäkterna? Ja, det är dessvärre inte den offentliga sektorn, utan det är andra som måste få in pengarna som ska räcka till den offentliga sektorn. Låt oss säga att de säger: Okej, vi kan ta emot en person om vi får en subvention. De gör det. Men när subventionen från staten försvinner har de inte råd att ha kvar personen. Då är det ett problem som vi måste lösa – eller hur?

Det är för höga ingångslöner, säger arbetsgivarna. Då måste vi försöka hitta sätt att förhålla oss till kollektivavtalen och kanske ha en lite mjukare ingång för dem som har väldigt låg utbildning. Är det inte rimligt? Eller måste staten subventionera? Det skapas inte långsiktiga arbeten på det sättet. Vi har kvar flera av de subventionerade anställningarna, men jag tror inte att lösningen är att bara skapa fler subventionerade anställningar. Så fort subventionerna försvinner så försvinner också arbetstillfällena för dessa personer. Det är inte så vi ska ha det. Vi måste hitta mer långsiktiga lösningar.

Anf. 47 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Jag har väldigt svårt att riktigt ta på allvar riksdagsledamöter som har ganska saftiga arvoden och som står här och rekommenderar att människor ska ha väldigt låga löner. Men om vi lämnar det därhän måste jag säga: Du, Désirée Pethrus, befinner dig naturligtvis i den ekonomiska tvångströja som er ekonomiska politik ger.

Ni har ständigt som syfte att sänka skatter för dem som redan har. Det är trots allt det som har hänt. Vi kan titta på OECD:s mätningar under den period när ni satt vid makten. Klyftorna ökade mer än någon annanstans bland OECD-länderna. Det är ganska allvarligt. Och det är ett resultat av kombinationen av era skattesänkningar och det som hände i transfereringssystemen. Det finns ingen annan förklaring. Det är inte ett sådant samhälle vi vill ha.

Ni valde att prioritera den privata konsumtionen av till exempel städtjänster i stället för den gemensamma konsumtionen, som handlar om saker som behöver göras och som måste göras. Det gäller städningen på sjukhusen, lärarna och allt det som händer i äldreomsorgen. Det var en medveten prioritering. Ni flyttade konsumtion från det offentliga till det privata. Det är inte så vi vill göra. Vi vill skapa fasta och stabila arbetstillfällen genom att göra tvärtom. Det har Sverige gjort förut, och det kan vi göra igen.

Anf. 48 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Förra året tog Sverige emot 163 000 asylsökande. Jag vet inte hur ni andra kände det under förra hösten. Men min känsla var att Sverige blev ensamman och ensamman i EU-gemenskapen. Land efter land svek sitt ansvar för flyktingkrisen.

Det blir naturligtvis ohållbart. Sverige ska ta ett stort ansvar, men Sverige kan självklart inte ta hela ansvaret. Detta har lett till att regeringen har skärpt asylreglerna till en nivå som är i överensstämmelse med andra EU-länder. Det var nödvändigt.

Vi tog förra året emot fler asylsökande än något annat OECD-land någonsin har gjort i förhållande till befolkningsstorleken. Det går knappast att överskatta de utmaningar som vi står inför och är mitt uppe i. Vår generation ska klara någonting som faktiskt ingen tidigare har gjort i vårt land.

Detta berör alla samhällsområden. Det kräver mycket av oss alla. Självklart ska man i första hand rikta kraven mot regeringen, som har det övergripande ansvaret. Men det är många andra som måste dela ansvaret om vi ska lyckas. Det är förstås alla partier i riksdagen, kommunerna, arbetsmarknadens parter, frivilligorganisationerna och väldigt många fler.

Vi har dessbättre en god arbetsmarknad. Jobb är en viktig väg, kanske den viktigaste, för att man ska kunna etablera sig i Sverige, bli en del av det svenska samhället, tjäna egna pengar, försörja sig själv och påbörja sin väg till att bli en fullvärdig deltagare i vårt samhälle med samma skyldigheter och samma rättigheter som alla andra.

Det är självklart ofta svårt för den som är ny i ett land att etablera sig på en ny arbetsmarknad, som kan skilja sig väldigt mycket från den man kom ifrån. Särskilt svårt är det naturligtvis för den som har en kompetensnivå som skiljer sig väsentligt från vad som normalt krävs för att komma in på svensk arbetsmarknad.

Vi har en grupp personer med kort utbildning. Andelen personer med kort utbildning har minskat, men antalet har ökat, eftersom vi tog emot väldigt många asylsökande förra året. Det finns de som kanske aldrig har fått gå i skola i sitt hemland för att de råkat vara flickor och som kommer till Sverige när de är 20 eller 25 eller kanske 30 år. Det är klart att det är en väldigt lång väg för dem. Där kommer det att krävas att vi tänker på nya sätt och skapar nya lösningar och nya vägar. Det är jag tydlig med. De befintliga vägarna kommer inte att räcka för att klara de personer som kommer hit med mycket kort utbildning.

Jag har försökt lyssna på era anföranden trots att jag, på grund av regeringssammanträde, kom lite sent till kammaren. Jag tror att nästan alla har tagit upp det mycket allvarliga problemet med hedersrelaterat våld. Jag delar uppfattningen att det är en otroligt viktig fråga att ta itu med. Och mer måste göras. Min kollega Åsa Regnér kommer att ta upp frågan i sitt anförande, så jag väljer att inte göra det nu.

Jag har också hört att de flesta av er har tagit upp behovet av nya och enklare vägar in på arbetsmarknaden. Jag delar den uppfattningen. Vi behöver nya och enklare vägar in på arbetsmarknaden för många av dem som står längst ifrån den, inte minst nyanlända. Men det finns människor som har levt hela sitt liv i Sverige och som också står långt ifrån arbetsmarknaden. Även om Sverige har den lägsta långtidsarbetslösheten i EU och även om Sverige har den högsta sysselsättningsgraden i EU är vi inte nöjda. Vi måste göra mer för att de som har svårast att ta sig in på arbetsmarknaden ska göra det.

Jag har två kommentarer. Jag lyssnade på Elisabeth Svantesson, som lyckades säga att man ska öka kraven på individen när det gäller att komma in på arbetsmarknaden. Då har jag en fråga: Hur går det ihop med Moderaternas motion där ni, om jag har förstått den rätt, kräver att de som deltar i etableringsuppdraget ska kunna tjäna rätt mycket pengar inom ramen för etableringsuppdraget utan att de blir av med sin ersättning? Andra arbetslösa ställer vi andra typer av krav på. Där är det inte tal om att man både

kan behålla a-kassan och ta ett arbete. Får man ett arbete, vilket vi förstås hoppas och vill att man ska få, påverkar det hur stor ersättning man kan få från arbetslöshetsförsäkringen.

Och hur säkerställer vi att det finns incitament att ta jobben? Jo, vi kräver det. Den som tackar nej till erbjudet arbete blir av med sin ersättning. Jag tycker att detta är rimligt. Jag tycker att det är rimligt att samma krav ska ställas på alla arbetslösa, oavsett om man är nyanländ i Sverige eller inte. Jag har väldigt svårt att förstå varför Moderaterna anser – om jag nu förstår Moderaternas motion rätt – att just nyanlända ska ha ett särskilt incitament att kombinera etableringsinsatserna med arbete, medan andra arbetslösa, förstås, påverkas av huruvida man får arbete och får en lön.

Jag har också en kommentar och en fråga till Fredrik Malm. Kommentaren är att jag kan berätta för Fredrik Malm att byggindustrin och Byggnadsarbetareförbundet, tillsammans med ytterligare parter, har kommit in med en ansökan om snabbspår. Arbetet med snabbspåren är igång, tillsammans med dessa parter.

Ansökningarna från olika parter har kommit in vid olika tidpunkter, och det tog lite längre tid för dem. Vad gäller några av de ansökningar där parterna var allra snabbast hängde kanske inte Arbetsförmedlingen med lika väl som man borde. För att uppbyggnaden av snabbspåren ska fungera på ett bra sätt krävs det att både parterna och Arbetsförmedlingen är redo.

Jag har också en fråga till Fredrik Malm. Du sa så här, om jag förstod dig rätt i replikskiftet: Det förekommer svartarbete och utnyttjande av människor i en grå sektor på arbetsmarknaden. Eftersom det gör det röstar Liberalerna nej till de konkreta förslagen, för att råda bot på detta och för att få ordning och reda, så att människor inte ska utnyttjas utan i stället få anständiga, kollektivavtalsenliga löner.

Om jag förstod dig rätt i replikskiftet här tidigare använder du det faktum att det finns svartarbete som ett skäl för att man också på den reguljära vita arbetsmarknaden ska ha dåliga löner. Eller var det någonting som jag inte förstod om hur det resonemanget hängde ihop?

Herr talman! Låt oss klara att ha två, eller kanske till och med fler, perspektiv samtidigt. Det handlar om så många människor, och det är en mycket stor utmaning för Sverige. Jag tror att vi måste klara att se att utmaningarna är mycket stora – det går knappast att överskatta dem. Bostadsbyggandet är en jättestor utmaning. Mottagandet i kommunerna är en jättestor utmaning. Skolan är en jättestor utmaning. Att få in kortutbildade på arbetsmarknaden är en jättestor utmaning.

Men även om utmaningarna är stora är inte allting mörkt. Det finns också saker som går i rätt riktning. Andelen som kommer i arbete eller börjar studera efter att ha ingått i etableringsuppdraget ökar. Snabbspåren är igång. Jag måste verkligen säga att arbetsgivare runt om i landet öppnar sina arbetsplatser, öppnar sina sinnen och välkomnar nya människor, nya talanger och nya sätt att rekrytera. De gör ett fantastiskt arbete och är en viktig del i detta.

En sak som däremot ännu inte går i rätt riktning är andelen som går vidare till utbildning.

Herr talman! Jag vill avsluta med att citera en krönika från min lokal-tidning. Den är skriven av Zakaria Hamta. Han är en tonåring som förra året kom från Afghanistan. När han var barn brukade han fråga sin farfar om traditioner i Afghanistan. En sak han undrade var varför tjejer inte fick

Prot. 2016/17:46
14 december

Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering

gå till skolan. ”Det är vår tradition”, svarade hans farfar och förklarade att Gud straffar dem om de inte är bra människor.

Sedan började farfar förklara många saker, som att flickor i Afghanistan måste gifta sig innan de blir arton år, för att religionen tvingar dem. Man får absolut inte lyssna på musik heller, för det är haram – förbjudet enligt Koranen.

Farfar sa att livet var sådant när han föddes, och han var helt säker på att livet skulle komma att fortsätta så. Fastän han var gammal var han inte sträng mot Zakaria när han undrade.

Zakaria skriver vidare: ”När jag kom till Sverige såg jag en annan värld, att tjejer går till skolan och att de kan umgås med killar”. De flesta av hans lärare är kvinnor. En del kvinnor kör bil, buss och tåg, och de är ministrar.

Zakarias frågor till sin farfar har blivit fler och han har börjat undra alltmer varför det är så stor skillnad mellan Sverige och Afghanistan. Han fortsätter: ”Med stor respekt för min farfar måste jag nog säga att de gamla människor som bor i Afghanistan inte hade rätt. Jag och några kompisar ska satsa på utbildning för att det ska hjälpa oss att bli något viktigt här i Sverige och i hela världen och på det sättet kan vi påverka vårt hemland på ett bra sätt.”

Jag är glad att Zakaria finns hos oss.
(Applåder)

Anf. 49 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Detta var ett märkligt anförande. Inte nog med att ansvarigt statsråd – och ansvarig minister – inte har lyssnat på hela oppositionens anföranden utan påstår att hon har lyssnat på dem i efterhand. Hon har heller inte förberett ett anförande där hon redovisar regeringens politik, utan hon läser ur lokalpressen och startar ett replikskifte från talarstolen. Men okej – det är också ett sätt.

Jag tänkte drista mig till att läsa avslutningen på mitt eget anförande, så att jag kan ställa frågor utifrån detta.

Herr talman! Jag talar om uppförandet av det nya påfundet modulhus, så kallade trailer parks, i Sverige. Regeringen gör ingenting för att stoppa tokerierna. Den rödgröna regeringen återinför statarlängorna nästan ett sekel efter att de försvann. Förstår ni inte vidden av era beslut? Förstår ni inte klassmarkören? Förstår ni inte utsattheten?

Med regeringens modulhus och trailer parks kommer vi i framtiden att få se en segregation, misär och uppgivenhet som vi i detta land inte har kommit i kontakt med på över ett sekel. Tillfälliga är modeordet för dagen. Vi har inte råd och tid att bygga riktiga bostäder nu, i högkonjunktur, trots rekordhög statlig upplåning. Men sedan, i framtiden, ska vi få råd. Då ska vi ha tid att bygga.

Detta är ett fundamentalt svek utan motstycke. Naturligtvis kommer det varken att finnas resurser eller möjligheter att bygga riktiga, permanenta bostäder senare. Tvärtom pekar alla prognoser på att vi går mot mycket ansträngda förhållanden, både för det offentliga och för det privata.

De bostäder som var menade som en tillfällig lösning under några år för några av samhällets mest utsatta grupper kommer att finnas kvar inte

bara om 10–20 år, utan de kommer att finnas kvar även om 30–40 år. Generationer av nya invånare kommer att växa upp i ett utanförskap som vi bara kan ana, och detta är ert fel. Jag tycker att ni ska skämmas.

Kan du förklara för mig när och hur vi ska ha tid och råd att bygga permanentboenden för att ersätta dessa tillfälliga boenden?

Anf. 50 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Sven-Olof Sällström började med att fråga om jag förstår vidden av regeringens politik. Jag skulle vilja returnera den frågan.

Har Sven-Olof Sällström sett rapporteringen från Aleppo i någon av nyhetssändningarna de senaste dagarna? Människorna där lever i ett formidabelt helvete. Förstår Sven-Olof Sällström vidden av en politik där man inte tar sin andel av världssamfundets ansvar för människor som utsätts för sådana fruktansvärda scener som vi nu kan se i Aleppo?

Modulhus är en bra lösning för att snabbt få fram bostäder. Bostadsbyggandet har ökat dramatiskt i Sverige. Vi är nu uppe i en bostadsproduktionstakt vad gäller lägenheter som är som i miljonprogrammets dagar. Det som tidigare ansågs som nästan omöjligt – att få upp bostadsbyggnadstakten – har vi lyckats med, och nu är bostadsbyggnadstakten hög.

Det finns ingenting som tyder på att detta inte kan fortsätta. Tvärtom ser vi att prognoserna pekar på en fortsatt mycket hög takt i byggandet i av permanentbostäder de kommande åren.

För att klara en tillfällig ansträngning, som det innebär när många nyanlända snabbt måste få en chans att bli en del av det svenska samhället och börja tjäna egna pengar, så att man kan försörja sig själv, måste man också ha någonstans att bo.

Jag är inte rädd för att också ta till tillfälliga lösningar. Det viktiga är att man får en politik så att man också bygger permanentbostäder, inte bara för nyanlända utan för alla dem som behöver en bostad i ett land som präglas av bostadsbrist och som har gjort det under många års tid. (Applåder)

Anf. 51 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Ja, det som händer i Aleppo är naturligtvis fruktansvärt. Sverigedemokraternas politik är att hjälpa huvuddelen av dem som nu flyr från Aleppo och kommer att finnas i flyktingläger i närområdet, där det oftast inte finns mat, nödvändig sjukvårdsutrustning och medicin och inte heller möjlighet till skolgång för barnen.

Jag konstaterar att ministern anser att det är Sveriges ansvar att återigen gå i bräsch för flyktingmottagning i Sverige i stället för att flyktingarna ska kunna befinna sig någon annanstans, vilket är ganska anmärkningsvärt.

Efter ministrarnas anförande – tillåt mig att kalla det så – och den debatt som har varit här i dag får man intrycket att det är fjolårets 163 000 som är problemet med svensk integration. Men det är det ju långt ifrån – det är inte ens i närheten av sant.

Integrationsproblemen i dag härrör från tiden före eller kring tiden då vi hade ungefär samma mottagande som vi har i år, ungefär 30 000 asylsökande. Ungefär 2010–2011 hade vi den siffran, därefter har den varit

Prot. 2016/17:46
14 december

Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

betydligt högre. De integrationsproblem vi ser i svenska utanförskapsområden i det svenska samhället härrör från den tiden eller tidigare.

Det finns en del partier som stöder regeringens budget och tycker att vi i dag behöver öppna upp igen, att vi har för litet mottagande. Jag vill då ställa frågan om ministern delar uppfattningen att 30 000 är för lite eller om hon tycker att det är lagom. Delar ministern min uppfattning att huvuddelen av dem som flyr från Aleppo måste få sin hjälp i närområdet, gärna med svenska skattemedel och gärna via UNHCR, eller tycker hon att huvuddelen av dem ska söka sig till Sverige och söka asyl här?

Anf. 52 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag var mycket tydlig, hoppas jag, i mitt anförande med att Sverige ska ta sin andel av ansvaret för människor som är på flykt. Sverige kan på inget sätt ta hela ansvaret, men vi ska heller inte stänga våra gränser. Vi ska ta vår del av ansvaret, och det gör vi.

Många av dem som kom förra året och även nu, som får uppehållstillstånd, ska etablera sig och integreras i Sverige, kommer faktiskt just från Aleppo. Vi har många nya människor i Sverige just från Aleppo. Vad är Sven-Olof Sällströms svar till dem?

Ni har ingen politik över huvud taget för att människor som finns här, som har flytt från helveten, ska få en chans att börja sitt nya liv här. Med er politik för stängda gränser skulle vi inte klara att försörja välfärden eller oss den dagen vi blir gamla.

Anf. 53 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för anförandet! Jag har några frågor kopplade till detta.

Det finns ju mycket att tala om de här dagarna och många stora utmaningar, och jag är glad att ministern nämner att det finns problem.

Några av de problem som vi ser finns i en del stadsdelar i Sverige. Som jag nämnde i mitt anförande har vi 130 stadsdelar där färre än 50 procent arbetar. Det är ofta samma stadsdelar som polisen knappt kan åka in i längre. Det måste alltid vara två poliser, för den ena måste vakta polisbilen. Man möts ofta av stenkastning och annat. De flesta som bor där är hederliga medborgare som bara vill leva i trygghet, men de möts av en tuff vardag.

I regeringens budget finns det ett kapitel på två sidor med rubriken Åtgärder mot segregation. När jag läser det här avsnittet får det mig att tänka på en gammal psalm som heter *Jag kan icke räkna dem alla*. Det handlar om hur många delegationer, utredningar och samordnare den här regeringen har tillsatt. Jag tror att det är betydligt fler än politiska reformer.

Herr talman! Jag måste bara få läsa upp en mening i budgeten: Regeringen avser att tillsätta en delegation som bland annat ska arbeta för att skapa jobb, minska trångboddhet och med andra åtgärder för en förbättrad valfrihet. Vi kan glömma att det inte är riktigt korrekturläst, men det får mig att ställa en fråga. Under åtta år i opposition har ni haft stora möjligheter att ta fram kraftfulla reformer för att möta de många utmaningar och problem som finns i Sverige. Vad ska den här delegationen göra? Vore det

inte bättre att lägga fram konkreta förslag på riksdagens bord om hur segregationen ska minska i de här områdena än att tillsätta ytterligare en delegation?

Anf. 54 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag håller med Elisabeth Svantesson om att det är bättre att lägga fram konkreta förslag. Det är också därför vi gör det och har gjort det hela tiden.

Vi har lagt fram konkreta förslag och ser att arbetslösheten minskar. Vi har lagt fram konkreta förslag och ser att sysselsättningen ökar. Vi har lagt fram konkreta förslag och investeringarna i skolan och välfärden ökar.

Vi gör enormt stora investeringar i skolan, och skolresultaten vänder. Jag ska inte säga att det beror på våra investeringar, för jag tror att det kan vara investeringar lite längre tillbaka också. Men utvecklingen går äntligen lite grann åt rätt håll när det gäller skolan.

Bostadsbyggandet, en viktig fråga, har äntligen tagit fart ordentligt. Vi investerar i infrastruktur, och vi investerar i klimatomställning – klimatomställningen kanske inte direkt har att göra med de utsatta områdena. Men vi gör många av de viktiga investeringar som är nödvändiga och spelar roll. Fler poliser anställs.

Det är precis det här som måste göras för att bryta segregationen, så jag delar den uppfattningen.

Delegationens arbete får Ibrahim Baylan, som svarar för det, svara närmare på.

Jag kan också säga att jag delar uppfattningen att formuleringen i budgetpropositionen inte är särskilt lyckad.

Det är de konkreta förslagen som är de viktiga. Dock ser vi många gånger att olika delar av samhället som man rimligen tycker borde samarbeta ändå inte gör det. Därmed faller olika saker mellan stolarna, mellan stat och kommun, mellan kommun och den ideella sektorn eller mellan arbetsmarknaden och andra aktörer. Där behöver vi göra insatser för att stärka arbetet med att få de goda krafterna att samverka.

Jag vill ställa en fråga till Elisabeth Svantesson: Hur menar Moderaterna? Varför ska den som är nyanländ stimuleras till arbete genom att kunna ha dubbla ersättningar, både ersättning och lön, medan vi ställer krav på andra arbetslösa? Om de tackar nej till erbjudet arbete blir de av med sin ersättning. Varför behandla olika?

Anf. 55 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Den nöjda arbetsmarknadsministern kom tillbaka här för en stund när hon berättade om allt som går bra i Sverige. Jag delar bilden att det är väldigt mycket som går bra. Vi har högkonjunktur och arbetslösheten sjunker.

Jag vill bara påminna alla som lyssnar på debatten just nu att vi har haft ett år med den här regeringens budget. Man ska nog vara försiktig med att ta åt sig äran, för vilka reformer som den här regeringen har genomfört har lett till de här jobben?

Vi behöver nya och enkla vägar in på arbetsmarknaden, sa arbetsmarknadsministern tidigare. Då är min fråga: Vilka nya och enklare vägar? Jag ser inte att det finns just detta i budgeten. Vi har tidigare pratat snabbspår,

Prot. 2016/17:46
14 december

Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering

och jag vill verkligen understryka att det är en bra insats. Även om det går långsamt är det en bra insats. Men det behövs betydligt mer i det här läget.

Jag kan bara lyfta fram två saker som regeringen kan genomföra i morgon. Slå ihop anställningsstöden från åtta till ett, så att det blir enklare att ta sig in! Inför en ny anställningsform, så att människor som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden enklare kommer i jobb! Vi vill ha en anställningsform i LAS. Man kan alltså leva på den lönen, för den är dessutom skattefri upp till 12 000 kronor.

Jag tycker att det är synd att en del företrädare här inne inte läser budgetar ordentligt.

Slutligen jobbstimulans: Ja, jag är mycket väl medveten om att den här regeringen inte gillar att göra det mer lönsamt att gå från arbetslöshet till arbete. Alliansen införde en jobbstimulans, men regeringen tog bort den. Vi tror att man borde ställa krav, som jag pratade mycket om i mitt anförande, på individer att göra sig anställbara. Men människor behöver också stöd för att bli anställbara.

Vi behöver göra det mer lönsamt att bryta bidragsberoendet. Då måste det alltid löna sig bättre att ta ett jobb än att inte göra det.

Anf. 56 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! När det gäller enklare vägar in på arbetsmarknaden finns det flera olika verktyg som man kan använda. Ett är subventionerade anställningar som Arbetsförmedlingen svarar för. Det är för många stödförmer i dag, och det är inte säkert att de är optimalt utformade. De har spelat en viktig roll, gör det och kommer säkert att göra det också i framtiden, men vi ser över dem för att få dem bättre utformade och enklare att förstå och använda.

Det andra verktyget för att underlätta för människor att komma över tröskeln är att satsa på utbildning. Regeringen har satsat stora resurser på att bygga ut utbildningssystemet. Men jag ska ärligt säga att vi än så länge inte har sett någon ökad andel av de nyanlända som går in i utbildning. Efter etableringsuppdragets två år är det ungefär 5 procent som går vidare till reguljär utbildning. Jag tycker att det är mycket lågt, särskilt som jag vet att det är de högutbildade som är de 5 procenten, inte de lågutbildade.

Det sägs här ibland att utbildning inte är lösningen på alla problem, och det är det inte, men det är en lösning på en hel del problem. 5 procent är ruskigt lågt. Kanske kommer siffran upp till 6 eller 7 procent, men det är fortfarande väldigt lågt. Utbildning är en viktig väg för att komma över trösklar men som ännu inte utnyttjas, måste jag faktiskt säga.

Det tredje är det traditionella sättet i Sverige. Det är att parterna kommer överens om att den som ännu inte kan jobbet har en lägre lön och en upplärning i arbetet. Sådana system har vi, och de fungerar väl.

Nu har vi en ny utmaning. Nu kommer det personer som ännu inte är upplärda och som står längre från arbetsmarknaden än de som systemen är byggda för. De kanske är av annat kön och annan ålder än vad man vanligtvis tar emot. Det är en stor utmaning för parterna som jag räknar med att parterna klarar av att hantera. Det måste byggas nya vägar där man lönesätter och utbildar utifrån de förutsättningar människor har att lära sig jobbet och klara jobbet.

Anf. 57 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Det är trevligt att ha statsråden med i debatten.

Kristdemokraterna har två förslag vad gäller integration. Det ena är asylprogrammet, som jag återkommer till. Det andra är introduktionsanställningar för att snabba på för den grupp som har lönenivåer under 22 000. Här finns enligt Konjunkturinstitutet alla som har arbete utan krav på gymnasieutbildning.

I dag finns snabbspår, traineetjänster, 100-klubben och nystartsjobb. Men många utvärderingar visar att varken Arbetsförmedlingen eller de enskilda arbetsgivarna orkar hålla på med allt regelkrångel. Arbetsförmedlingen sa i tv häromdagen att det inte var en enda anvisad till traineetjänsterna i Södertälje. Vad beror det på? Det måste ju finnas en anledning. Antingen vill vård och omsorg inte ta emot eller så är konstruktionen krånglig.

En annan åtgärd är yrkesintroduktionsanställningar. På Arbetsförmedlingens hemsida står det: Du får en lön som motsvarar 75 procent av lönen i kollektivavtalet, beroende på hur stor del av arbetstiden som är handledning och utbildning. Du får en lön för att lära dig ett yrke.

Det är jättebra. Problemet är bara att det är en massa krångel med åldersgränser, hur länge man ska ha varit arbetslös och så vidare.

Kristdemokraternas förslag är att arbetsgivare och arbetstagare själva får bestämma. Man kan börja på 75 procent av lönen och introduceras under en period. I regeringens åtgärd är man undantagen från LAS, men i vårt förslag går man in i LAS direkt och blir inlasad. Vad är egentligen den stora skillnaden?

Anf. 58 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA

JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag håller med Désirée Pethrus om att det är viktigt med insatser under asyltiden. Men vi måste också se med öppna ögon vad det är som händer. Nu kortas asyltiden rätt kraftigt. Migrationsverket jobbar på som bara den, och väntetiderna och tiderna i asylsystemet minskar dramatiskt. Det är förstås bra, men det betyder att vi inom kort kommer att ha ganska få asylsökande men många som har fått uppehållstillstånd och väntar på att få en placering i en kommun.

Nu bör fokus flyttas från asyltiden till mottagandet. Hur vill Kristdemokraterna hjälpa till så att fler kommuner snabbare kan ta emot nyanlända som har fått sina uppehållstillstånd så att de kan påbörja sfi och allt annat som är viktigt för etableringen?

Jag vet inte om jag förstod Désirée Pethrus rätt. Yrkesintroduktionsanställningar är avtalade anställningar där det finns möjlighet till subvention via Arbetsförmedlingen. Vi har utökat subventionen så att den inte följer några åldersgränser utan också gäller andra. Nu kommer allt fler avtalsområden in och tecknar nya avtal. Senast ut var industrin, som öppnar sina yrkesintroduktionsanställningar utan åldersbegränsningar.

Jag tror att yrkesintroduktionsanställningar är en bra modell. Det kommer nog att växa. Många av dess former tar lite tid på sig att växa till sig, men jag tror att det är ett bra sätt att bygga på. Vi kommer att behöva se fler lösningar av denna karaktär, där man kombinerar anställning med lärande. Det påverkar förstås lönenivån hur stor andel av tiden man faktiskt utför ett arbete.

Anf. 59 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Vårt förslag handlar inte bara om asylsökande utan om alla som har låg utbildning. Det är en stor utmaning hur vi snabbt ska få dem i arbete. Vi ser introduktionsanställning som en möjlighet.

Introduktionsanställningen liknar yrkesintroduktionsanställningen.

Flera har tidigare frågat: Hur låg lön kan man ha? På yrkesintroduktionsanställning kan man uppenbarligen ha 75 procent av kollektivavtalsenlig lön.

När det gäller den utbildade gruppen skulle arbetsgivare och arbetstagare kunna lösa detta själva. Vi föreslår att man inte ens behöver gå in med subventioner till arbetsgivarna, vilket görs i regeringens program.

Jag tycker att regeringen ska titta på vårt förslag och allvarligt överväga det. Det är inte så stor skillnad, men det tar bort allt regelkrångel.

Vårt andra förslag är asylprogrammet. Ska man verkligen börja med regelrätt sfi, samhällsorientering och någon typ av sysselsättning under asyltiden? Ja, vi tycker att det är rimligt att folk inte bara går och väntar på att få sina uppehållstillstånd utan börjar dag ett.

Det har varit så att Röda Korset har hållit i sfi, och snabbspåren har kommit till. Men vi menar att när man kommer till Sverige ska man ha en sexmånadersintroduktion till det svenska samhället. Det ska handla om svenska värderingar, om det svenska samhället och övrigt som man behöver introduceras i. Man får samhällsorientering men också sysselsättning från dag ett så att man inte blir passiviserad. Det går fort att bli passiviserad. Det ser vi när långtidssjuka ska hjälpas tillbaka i arbete.

Vad säger ministern om ett asylprogram där man från dag ett börjar på sfi, har någon typ av sysselsättning och deltar i ett samhällsorienteringsprogram under sex månader?

Anf. 60 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Hur låg lön kan man ha, frågar Désirée Pethrus. Jag tror att det finns ett grundläggande missförstånd. Lön är det man får för utfört arbete. Vilken lön man får ut har att göra med hur mycket produktivt arbete man har utfört. Har man till exempel haft en stor andel utbildning under sin anställningstid är det inte självklart att man har lön. Få LO-medlemmar är bortskämda med att ha lön under utbildningstiden. Det är snarast andra grupper som har lite mer förmånliga förutsättningar att studera med bibehållen lön.

Detta blandas ibland ihop i debatten. En anställning som i väsentlig del består av utbildning ger självklart inte samma lön som om man har utfört ett arbete till 100 procent. Lönen är kopplad till vilket arbete man utför. Men det arbete man utför ska man ha en anständig lön för. Det är en viktig princip för regeringen.

Det är denna regering som har infört tidiga insatser under asyltiden. Det fanns inte tidigare. Vi har satsat på svenska från dag ett och på stora resurser till frivilligsamhället. I budgeten ligger nya stora resurser till tidiga insatser, för vi tycker att det är viktigt med insatser redan under asyltiden.

Jag säger dock nej till ett sexmånadersprogram under asyltiden, för vi ska inte ha några asyltider på sex månader. Vi kommer nu snabbt ned i

kortare handläggningstider och hoppas snart vara nere på nivåer som är väsentligt lägre än sex månader. Det är bra för alla.

Prot. 2016/17:46
14 december

Anf. 61 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Det är välkommet att ministern är här när vi debatterar budgetfrågorna.

Ett antal insatser och åtgärder är vidtagna och på rull. Det finns kompetenskartläggning, validering och snabbspår. Subventionerade anställningar och liknande finns tillgängligt för att man ska få hjälp och stöd att så fort som möjligt ta sig ut på arbetsmarknaden.

Ministern har satt som mål att det ska ta högst två år att ta sig ut på arbetsmarknaden. I dag tar det i snitt 3–5 år för män och det dubbla för kvinnor, så precis som ministern beskriver är det en jättestor utmaning.

Jag hörde inga svar om ministern och regeringen anser att det man nu har infört faktiskt svarar upp mot den utmaning som målas upp. Om vi tittar på snabbspåren ser vi att det har varit många bekymmer och problem, trots att företagen och branscherna har varit väldigt måna om att vara med och utveckla det hela så att det leder till jobb.

I många av undersökningarna kan vi se att man inte når ända fram. Min fråga till ministern är: Är det nog med insatser? Annars skulle det behövas mer i budgeten än vad vi ser i dag för att nå målsättningen att korta tiden för etablering.

Anf. 62 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Snitttiden för att komma i arbete är relativt hög. Det tar uppmot åtta år innan man når en sysselsättningsgrad som är i närheten av den infödda befolkningens. Det kan ses på två olika sätt: Är glaset halvfullt eller halvtomt? Vi står oss väl i EU-jämförelse och internationell jämförelse när det gäller möjligheten att komma ut i arbete. Vi klarar oss bra i jämförelse med andra länder, faktiskt bättre än många andra, vilket jag måste säga till och med har överraskat mig.

Jag nöjer mig dock inte med att vi ska vara ett medelmåttigt land eller ens lite bättre än medel. Jag vill att vi ska vara väldigt mycket bättre än andra länder på att få ut människor i arbete, inte minst mot bakgrund av vi har en mycket högre sysselsättningsgrad än de flesta andra länder. Därför vill jag att vi ska prestera oerhört mycket mer.

Svaret på frågan är: Ja, det kommer att behövas fler insatser. Alldeles självklart är det så; det har varit tydligt hela tiden. För att bekämpa arbetslösheten måste man göra flera olika insatser. Man måste vara beredd att ändra sig därför att arbetsmarknaden ändrar sig. Det betyder att det som fungerade under en viss tid kanske inte fungerar i en annan. De behov som fanns vid ett visst tillfälle ser annorlunda vid ett annat.

Det klassiska problemet i arbetsmarknadspolitik är att man inte är tillräckligt lyhörd för de förändringar som finns i behov och förutsättningar utan ligger kvar med samma politik oavsett verkligheten. Därför måste man hela tiden komma med nya förslag och kanske backa från andra som inte längre är relevanta. Det kommer regeringen att fortsätta att göra. Inte minst när det gäller nyanlända är det alldeles uppenbart att vi behöver göra detta.

Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

Vi har redan pekat ut var behoven är störst, och det är bland kortutbildade nyanlända. I den gruppen är en stor majoritet kvinnor. Det är kvinnor som aldrig fick chansen därför att de föddes till flickor, men de ska få chansen här och nu.
(Applåder)

Anf. 63 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Det är bra att sätta upp höga mål och ha höga ambitioner. Det välkomnar jag.

Vi kan konstatera att om vi jämför med resten av EU finns det en sak där Sverige skiljer ut sig: Vi har en tudelad arbetsmarknad och väldigt få enkla jobb. Vi diskuterade detta här tidigare. Vi har lite olika uppfattning och ingångar, men jag tror att man i det här häradet behöver fundera på vad man kan göra, åt vilket håll man kan gå och vad man kan införa som skulle öppna upp för fler att komma in på arbetsmarknaden.

Om det är positivt att arbetsmarknadsministern och regeringen har höga ambitioner om att vara bäst är det precis lika sorgligt att vi har en regering som har valt att vara sämst när det handlar om möjligheten till återförening för familjer och möjligheten för ensamkommande barn och unga att efter tre år få fortsätta sina liv här. Nu flygs de tillbaka till Afghanistan, där de inte har någon som välkomnar eller tar emot dem. Det är ett väldigt osäkert läge.

Arbetsmarknadsministern kanske läste krönikan om Mustafa Naubi och blev glad över att han fanns kvar. Jag har en artikel här om honom. I förrgår kväll flögs han hem till Afghanistan. Han hade bokat tid med sin svenska mamma, men han fick inte ens träffa henne en sista gång för att ge henne en kram innan han flögs ut. Någonstans kan man känna: Var finns ambitionerna på detta område när det gäller att inte välja att bli sämst och värst i vår europeiska gemenskap i dessa frågor?

Anf. 64 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror att Annika Qarlssoon känner mig så pass väl att hon vet att jag inte har någon som helst ambition att Sverige ska vara sämst eller värst. Tvärtom har regeringen från första dagen lagt allt krut på att vi ska ha en solidarisk fördelning och ett ansvar inom EU. Om vi har det klarar Europa att ta ett stort ansvar.

Det vi såg under förra hösten var att land efter land svek. Jag tror att det gjorde lika ont i Annika Qarlssoon som i mig att vi hamnade i en situation där Sverige blev nästan ensamt kvar. Det var inte hållbart. Då tvingades man att strama åt politiken därför att situationen höll på att bli alldeles ohållbar. Jag försvarar den politiken – den var helt nödvändig.

Det finns inget egenintresse i att ha den sämsta politiken. Tvärtom arbetar vi fortfarande mycket hårt för att vi ska ta ett gemensamt ansvar inom EU. Det är sorgligt att se att vissa medlemsländer flagrant sviker det gemensamma ansvar och den gemensamma solidaritet som jag menar är en nödvändighet i en gemensam förening som Europeiska unionen.

Herr talman! Sverige har en lägre andel jobb med låga kvalifikationskrav än andra länder. För en person med kort utbildning och låga kvalifikationer är sannolikheten för att personen har jobb väldigt mycket större i

Sverige än i de andra EU-länderna. Man kan välja att se det på två olika sätt, som man så ofta kan.

Sverige lyckas alltså bättre än andra länder med att få in människor med kort utbildning och låga kvalifikationer på arbetsmarknaden. Det betyder inte att vi har gjort tillräckligt när det gäller de utmaningar vi nu står inför. Vi kommer att behöva göra mer, men några saker gör vi redan rätt.

Anf. 65 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Vad bra! Det är jättebra att statsrådet klargör att Byggnadsarbetareförbundet har skickat in en ansökan om att delta i snabbspår. Denna goda nyhet hade undgått alla här inne. Men jag har tittat efter, och det stämmer. Det skedde i slutet av november. Man har inte talat så högt om det, men det är väldigt positivt. Förmågan att ändra åsikt skiljer den vise från den envise, finns det ett talesätt som lyder. Det passar bra här.

Herr talman! I statsrådets anförande, som verkade handla mer om att ställa frågor till mig än om att berätta om regeringens politik, frågade hon lite retoriskt om det var något i mitt resonemang om svartjobb som hon inte hade förstått. Ja, det är det. Om man har för höga trösklar in till arbetsmarknaden, för många regleringar och för höga skatter kommer det att skapa en grogrund för en växande svart sektor i samhället. Det är marknadens logik.

Problemet är att vi har många människor i Sverige som inte kommer in på den ordinarie arbetsmarknaden och måste klara livhanken på andra sätt. Det är problematiskt. RUT-avdraget och andra typer av reformer syftar till att göra en del av jobben vita.

Vi i Liberalerna är väldigt positiva till att på olika sätt försöka få människor att gå från svartjobb och otrygga anställningar, där man inte betalar skatt, där man inte omfattas av rättigheter eller av fackets engagemang och där man riskerar att utnyttjas systematiskt av hänsynslösa arbetsgivare, till riktiga jobb där man betalar skatt, får pensionspoäng och så vidare.

Regeringen gör närmast sitt yttersta för att förhindra denna utveckling genom att ha högre trösklar, vilket är beklagligt.

Anf. 66 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Det är sant, och det ska man ge en eloge till den tidigare regeringen för, att RUT-avdraget har bidragit till att göra svarta jobb vita. Den utvecklingen har vi kunnat se, och den har varit positiv och bra. Det är ett av skälen till att vi har kvar RUT-avdraget och dessutom utvidgar det till fler områden. Det är en modell som man kan använda för att underlätta för fler enkla vägar in på arbetsmarknaden. Det är så det fungerar.

Däremot menar jag att man ändå måste våga se att det finns skrupelfria skurkar där ute, som utnyttjar människor på ett helt ohemult sätt. Det gäller undermåliga arbetsvillkor, undermålig arbetsmiljö och undermåliga löner.

Det viktigaste svaret till människor eller företag som begår brott är inte sänkt skatt utan repressalier och att det vidtas åtgärder mot dem. Man måste göra det allt svårare att begå dessa brott eller att leva i denna grå sektor.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Jämställdhet och ny-
anlända invandrades
etablering*

Jag menar att Liberalerna där blir svaret skyldiga. Vad vill ni göra, utöver att sänka skatten, för att vi faktiskt ska komma till rätta med de allvarliga problem som finns på svensk arbetsmarknad? Det handlar om vissa sektorer där man kan säga att frånvaron av ordning och reda är betydande. I byggsektorn, transportsektorn och hotell- och restaurangsektorn ser vi att det finns en ganska stor omfattning av grå företag.

Anf. 67 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Men, kära nån! Sverige är en rättsstat. Det är väl ingen som ifrågasätter detta? Att utnyttja människor i strid med lagen är förstås olagligt, och det ska stävas. Därom har vi nog inte olika uppfattningar. Därför förstår jag inte riktigt detta resonemang.

Herr talman! Statsrådet säger: Vi breddar RUT-avdraget.

Det är en sanning med modifikation. Det är en följd av migrationsöverenskommelsen.

Statsrådet sa också tidigare här: Vi införde svenskundervisning under asyltiden.

Det är också en del av migrationsöverenskommelsen. Det är vi alla från Alliansen och från regeringen överens om.

Jag måste bara notera hur Ylva Johansson närmast tårdrypande och med oerhörd emfas argumenterade i tidigare replikskifte om barnen i Aleppo. Detta kommer från en regering som för bara några månader sedan drev igenom en lagstiftning som innebär att ett barn i Aleppo som har anhöriga i Sverige inte ska få återförenas med dem.

Det är lite svårt att förstå att man lägger fram en lagstiftning som innebär att barnen inte får komma hit och att de som lyckas komma till Sverige ska få bara 13 månaders tillfälliga uppehållstillstånd, vilket gör integrationen mycket svår, samtidigt som statsrådet har detta oerhört stora emotionella engagemang för syrierna. Ni har ju stängt dörren för väldigt många av dem. Det är det som är sanningen. Och de som får komma in får problem med sin integration.

Min avslutningsfråga till statsrådet blir: Kan statsrådet förklara på vilket sätt 13 månaders tillfälliga uppehållstillstånd är bättre för integrationen än till exempel tre års tillfälliga uppehållstillstånd?

Vi har från vårt partis sida accepterat förekomsten av tillfälliga uppehållstillstånd som den övergripande principen för asylpolitiken. Vi accepterar det. Men vi tycker att 13 månader är en för kort tid för tillfälliga uppehållstillstånd för att man ska få en lyckad integration.

Anf. 68 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! När det gäller att stäva svartarbete och utnyttjande av människor på arbetsmarknaden måste man också vara beredd att stifta de lagar som gör det möjligt att komma åt dessa personer.

Regeringen har i dag beslutat om en lagrådsremiss för att riva upp lex Laval, så att vi i framtiden ska kunna leva upp till kommissionens och EU:s krav på att Sverige ska kunna skydda utstationerad arbetskraft.

Utstationeringsdirektivet är ett skyddsdirektiv. Det innebär att Sverige som land är skyldigt att säkerställa att utstationerad arbetskraft får minimilön när man arbetar här.

Med den nuvarande lex Laval är detta inte möjligt att uppnå med den svenska arbetsmarknadsmodellen, utan det förutsätter att man i så fall lagstiftar om minimilön och inför arbetsinspektörer.

Detta är exempel på sådant som man måste göra om man också menar allvar med att man vill komma till rätta med den grå sektorn, skuggsamhället och svartarbete.

Jag hoppas att Fredrik Malm och Liberalerna ska överväga dessa frågor noga. Vi kommer nämligen att behöva göra många insatser för att få ordning och reda på arbetsmarknaden. RUT-avdraget är en, men det behövs också skarpare instrument för att komma till rätta med dem som utnyttjar människor.

Herr talman! Jag ska avslöja en sak för Fredrik Malm. Det är möjligt att ha ett mycket stort känslomässigt engagemang för människor som lever i helvetet i Aleppo och önska sig en generösare asylpolitik men också inse att Sverige, med den utveckling som vi har och med tanke på de övriga medlemsländerna i EU, inte ensamt kan stå upp för en asylpolitik som i väsentliga delar skiljer sig från resten av EU. Det är insikt som vi kom fram till förra hösten och som jag står upp för. Men visst gör det ont att se människor i Syrien. Därför måste vi varje dag arbeta för att hela världssamfundet ska ta ett större ansvar för flyktingsituationen.
(Applåder)

Anf. 69 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Sverige har en feministisk regering. Genom vår politik vill vi göra skillnad i människors liv. Politik ska leda till positiv förändring i människors vardag, och våra prioriteringar, vägval och tilldelning av resurser ska bidra till målet att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Regeringens samlade politik ska leda till jämställdhet därför att det är rätt och smart. Jämställdhet leder till ekonomisk tillväxt och till ett mer jämlikt samhälle också.

Jag möter många kvinnor nästan varje dag som arbetar i äldreomsorg och socialtjänst – ofta hårt arbetande kvinnor. Vi menar verkligen allvar när vi vänder oss till kvinnor inom offentlig och privat sektor, som bär upp en stor del av vårt samhälle och vår välfärd.

Därför har vi sedan vi tillträdde fattat en lång rad beslut som leder till ökad jämställdhet och som förbättrar villkoren på riktigt. Vi kommer att fortsätta med det, eftersom detta är en viktig del av den svenska modellen och vår samhällsmodell.

Vi menar allvar med att vi vill engagera pojkar och män i jämställdhetsarbetet. Jämställdhetspolitik är till också för pojkar och män. Jämställdhetspolitiken måste alltså få genomslag på riktigt i människors liv, och satsade resurser ska ge resultat.

Behovet av en jämställdhetsmyndighet är väl underbyggt i en rad utredningar. Men trots det har vi här hört bland andra moderata företrädare ifrågasätta myndigheten. Det har också hänt att man har gjort sig lustig över den här i kammaren, detta trots att den förra regeringen satsade ganska stora resurser på jämställdhet. Men vi kan inte se något bestående resultat av den här politiken på lång sikt. Vi kan inte mäta det. Det var dessutom den förra regeringen som beställde dessa underlag.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Jämställdhet och ny-
anlända invandrades
etablering*

Att skratta åt jämställdhetspolitiska förslag har en lång patriarkal och konservativ tradition. Man kan se det bland annat i tv-serien *Fröken Fri-mans krig*.

Elisabeth Svantesson talade här tidigare om historien. Jag har tänkt mycket på det när man samtidigt i nutid från många håll vill stå upp för svenska värderingar i debatten och gör en direkt koppling till jämställdhet. Jag har förstås ingenting emot det. Men historien har visat att det faktiskt var vissa partier, bland annat mitt eget parti, som tillsammans med kvin-norörelsen lade fram jämställdhetsförslag och som mötte hårt motstånd. Det handlade om sådant som de flesta i Sverige i dag tar som självklar-heter. Särbeskattning och aborträtt har i själva verket motarbetats av flera partier här i kammaren. Sverigedemokraterna är fortfarande emot när det gäller flera av dessa frågor. Man måste vilja någonting på jämställdhets-området.

Kvinnor ska ha halva makten och hela lönen. Kvinnors sysselsättnings-grad ökar just nu, och möjligheterna till tryggare anställningar ökar också. Heltid ska vara norm, och vi har på senare tid sett avtal om detta mellan parterna på arbetsmarknaden.

Den snabbaste ökningstakten när det gäller sysselsättning ser vi just nu bland utrikes födda kvinnor, men det är från för låga nivåer. Men det är ändå glädjande att kvinnor, liksom män, oavsett bakgrund förvärvsarbetar mer än någonsin just nu.

Lönekartläggningar för jämställda löner kommer från årsskiftet att ge-nomföras varje år. Arbetsgivarnas skyldighet att genom olika åtgärder främja jämn könsfördelning på ledande positioner tydliggörs också. Lö-neskillnader minskar just nu, men det går för långsamt.

Regeringen har öronmärkt ytterligare en månad i föräldraförsäkringen och – lyckligtvis – tagit bort vårdnadsbidraget. Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag att motarbeta könsuppdelningen på arbetsmarknaden.

I skrivelsen *Makt, mål och myndighet* föreslår regeringen två nya del-mål för jämställdhetspolitiken: jämställd hälsa och jämställd utbildning. De övriga fyra delmålen kvarstår. De gäller

- jämn fördelning av makt och inflytande
- ekonomisk jämställdhet
- obetalt hem- och omsorgsarbete
- att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Denna politik omfattar förstås och tar hänsyn även till andra maktord-ningar. Till exempel inbegriper politiken ett tydligt hbt-perspektiv.

Områdena hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och män-niskohandel lyfts särskilt fram. Vi fokuserar på mäns ansvar för och del-aktighet i jämställdhetsarbetet, liksom det förebyggande arbetet för att för-hindra ojämställdhet och våld mot kvinnor. Sverige har en feministisk re-gering, och det märks. I den strategi mot våld mot kvinnor vi lägger fram har vi ett antal skarpa förslag, och jag ska nämna några.

Vi kommer att ändra examensbeskrivningarna för relevanta utbild-ningar så att kunskapen om våld mot kvinnor ökar. Vi har insatser som riktas till män som utövar våld mot kvinnor för att förebygga våld, och det

gäller även våld i hederns namn. Vi har tillsatt en utredning om barns rättsliga ställning i skyddade boenden, och vi satsar på information om jämställdhet och sexuella och reproduktiva rättigheter till nyanlända asylsökande unga.

Vi kommer att kartlägga det hedersrelaterade våldet, och vi kommer att utvärdera lagstiftningen om barnäktenskap. Vi kommer också att titta på om hedersmotiv kan vara grund för straffskärpning. Jämställdhet ska gälla *alla*. Jämställdhet är en mänsklig rättighet. Jag kommer inom kort att bjuda in till en nationell samling mot hedersrelaterat våld och förtryck med relevanta aktörer.

Herr talman! Avslutningsvis: Många människor, både kvinnor och män, ser med oro på mycket som händer i världen i dag. Frågor som handlar om mänskliga rättigheter och jämställdhet är inte alltid högst på den globala agendan. Särskilt unga flickors och kvinnors rättigheter ifrågasätts i många sammanhang. Många ser på Sverige i dessa tider, och vad vi gör på jämställdhetsområdet har betydelse också i världen.

Jag har personligen arbetat med jämställdhetsfrågor i hela mitt vuxna liv, och jag och regeringen kommer att fortsätta att intensivt motarbeta de djupa orättvisor som ojämställdhet faktiskt innebär. Jämställdhet är ett frihetsprojekt, i Sverige och i världen, och många – äldre och unga, av alla kön – längtar efter den friheten. Jag hoppas att vi kan vända oro till framtidstro genom ett intensivt jämställdhetsarbete – gärna tillsammans. (Applåder)

Anf. 70 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar statsrådet för att hon deltar i debatten; det är alltid väldigt välkommet.

Jag tror att detta är en av de frågor där vi i kammaren står varandra nära på många sätt. Vi har väldigt lika målsättningar men ibland lite olika vägar för att nå målen. Jag tänker inte tala om det vi är överens om – för vi är överens om väldigt mycket – utan nämna några frågor jag funderar på.

I mitt anförande nämnde jag min mormor Fanny och min farmor Matilda. De föddes i en tid då kvinnor inte hade rösträtt. Det dröjde tills min mormor var 29 år innan hon fick rösta. Många segrar har vunnits sedan dess, vilket statsrådet nämnde, och många har gått före. Många segrar har också vunnits bara under den tid jag har levt, vilket är snart 50 år. Jag är tacksam mot alla som har gått före i olika partier och, naturligtvis, inom arbetarrörelsen. Det är mycket gott som har gjorts.

Vi lever dock här och nu, 2016. Jag oroar mig ibland över debatten – på goda grunder, tycker jag såklart själv. Kvotering till bolagsstyrelser och en jämställdhetsmyndighet har lyfts fram som det primära, och min fundering och det jag skulle vilja höra statsrådet lägga ut texten lite kring är vilka som är de största utmaningarna. Vilken är nästa seger att vinna, och vilken är den *viktigaste* segern att vinna? Eller handlar det om, vilket jag tror, att de segrar som har vunnits ska komma alla till del?

Det finns många kvinnor i Sverige som inte alls får ta del av de vinster som många av oss andra, både män och kvinnor, har fått ta del av. Jag ser att många kvinnor jag möter lever långt ifrån den jämställdhet de har rätt till. De lever långt ifrån de rättigheter de har. Det handlar oftast om kvinnor, och de begränsas av män i olika typer av strukturer. Ibland är förtrycket våldsamt, och ibland är det en annan typ av förtryck. Jag ser att

Prot. 2016/17:46
14 december

Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering

detta är den största jämställdhetsutmaningen, och jag vill höra från statsrådet vad som nu är den viktigaste segern att vinna. Eller handlar det om att jämställdheten ska komma alla till del?

Anf. 71 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) replik:

Herr talman! Att kvotering till bolagsstyrelser skulle vara regeringens viktigaste förslag är det du som säger, Elisabeth Svantesson. Fredrik Malm har också sagt att det är en väldigt viktig fråga för regeringen.

Det är *ett* förslag vi lägger fram på jämställdhetsområdet, och vi gör det just mot bakgrund av att man behöver ha förslag på jämställdhetsområdet. Jämställdhet kommer inte av sig självt. Detta löser sig inte av sig självt, och ser man att det går för långsamt – och att det faktum att det går för långsamt drabbar den demokrati vi har – behöver politiken göra någonting. Det är min bestämda uppfattning, och mot den bakgrunden har vi bland annat lagt fram förslag om kvotering till bolagsstyrelser.

Jag som har jobbat länge med detta vet att allt hänger ihop, men om jag måste välja en fråga som jag tror är den allra viktigaste är det kvinnors – och mäns – villkor i kvinnodominerade sektorer på arbetsmarknaden. Därför har regeringen också försökt stötta i den modell vi har, där arbetsmarknadens parter till exempel sätter löner, genom att avsätta 2 miljarder till äldreomsorgen. Det är den största satsningen någonsin på bemanning i äldreomsorgen. Det handlar om att man ska kunna organisera arbetet på ett annat sätt, att det ska finnas mindre stress och att man ska kunna stödja äldre på ett bättre sätt. De rapporter jag får visar också att det faktiskt leder till det.

Vi har dessutom avsatt 1 miljard till socialtjänsten och den sociala barn- och ungdomsvården. Det var ett väldigt eftersatt område när vi tillträdde. Det är en kvinnodominerad sektor på arbetsmarknaden, och jag tror att dessa medel är oerhört viktiga för att kvinnor – som det ofta är, men gärna också män – ska välja att arbeta och stanna kvar där. Vi har också ökat underhållsstödet och bostadstillägget och på många olika sätt stöttat sektorer i samhället och på arbetsmarknaden där många av de kvinnor med sämst villkor finns. Det tycker jag är en otroligt viktig fråga.
(Applåder)

Anf. 72 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Jag delar jämställdhetsministerns bild att det är en viktig fråga. Om man måste rangordna skulle jag sätta den på delad förstaplats eller andraplats.

Jag vill ändå nämna varför jag tycker att frågan om utrikes födda kvinnor är så viktig. De har nämligen ingen röst. De har inget fackförbund och ingen som talar för dem. De isolerade kvinnor jag möter har ibland till slut – efter sju, åtta, nio eller tio år – hamnat i en sfi-klass. De kan knappt prata svenska, och det är få som ser dem. Det är få som för deras talan. Det är få som för de unga tjejers talan som blir bortgifta under sommarlovet. Därför tycker jag att den frågan är så viktig.

Jag ska ge några praktiska exempel. Jag tycker att vi ska införa en på riktigt obligatorisk samhällsinformation för alla som kommer nya till Sverige. Många deltar inte i den i dag. Inte för att jag tror att alla blir jämställda för att de deltar i den, men man får reda på vad som gäller och vilka rättigheter man har som kvinna.

Myndigheterna har en väldigt viktig uppgift att behandla kvinnor och män lika; Arbetsförmedlingen har haft den uppgiften i många, många år. Det är inget nytt – men de *gör* ju inte det. Vad tänker ministern göra åt det? I Migrationsverkets egna rapporter säger man att myndigheten behandlar män och kvinnor olika. Man skriver det själv! Männen kallas till asylsamtal före kvinnor, männen får ofta ha hand om ekonomin och så vidare. Staten bidrar till en ojämställdhet som jag tror är olycklig.

Om jag nu ska säga någonting om kvinnor och arbetsmiljö är jag helt övertygad om att det, precis som ministern säger, är viktigt. Vi satsar väldigt mycket pengar på det i vårt budgetförslag. Det kanske chockar många på den andra sidan att vi sammanlagt lägger mer pengar än regeringen på till exempel Arbetsmiljöverket, och vi gör det med särskilt fokus på kvinnors arbetsmiljö. Sjukskrivningarna bland kvinnor ökar nämligen, och den sociala ohälsan ökar. Många kvinnor bär ett enormt tungt ansvar.

Här måste mer göras, inte bara ur ett arbetsgivarperspektiv. De fackliga parterna har ett jättestort ansvar. Här måste vi sätta ett ökat fokus. Jag tycker att det är synd att regeringen har avslutat den viktiga uppgiften att sätta fokus på kvinnors arbetsmiljö som vi gav Arbetsmiljöverket, för det arbetet tror jag skulle behöva fortsätta.

Anf. 73 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) replik:

Herr talman! Jämställdhet ska självklart gälla alla, vilket jag också sa i min inledning – även utrikes födda, nyanlända och personer som har bott här länge.

Jag vänder mig dock mot antydning om att förklaringen skulle vara att majoritetssamhället skulle vara klart när det gäller jämställdhet, men att det skulle finnas andra som behöver jämställdhet. Så är det inte! Det finns inga underlag som visar att det skulle vara på det sättet. Därför måste vi ha generella åtgärder *och* specifika åtgärder. Därför har vi till exempel ett program nu för att nå nyanlända med kunskap om jämställdhet och sexuella och reproduktiva rättigheter i Sverige, som jag nämnde.

Jag håller helt med om att utrikes födda kvinnors integrering på arbetsmarknaden är oerhört viktig. Därför ser jag med oro på att utrikes födda kvinnor ligger långt efter. Men det är bra att de introduceras.

Jag tar gärna med mig jämställdhetshistorien. Den är nämligen viktig för att förstå hur Sverige ser ut i dag. Jämställdhetspolitiken bygger mycket på att kvinnor liksom män har egen inkomst och eget arbete. Vi glömmer ibland bort det i debatten.

När det gäller mina egna system, till exempel ekonomiskt stöd inom socialtjänsten, vill jag inte se någon sorts förståelse för att tradition hos personer med utländsk bakgrund skulle innebära att kvinnor till skillnad mot män behöver vara hemma och inte förvärvsarbeta eller sådant. Jag håller helt med om att det är viktigt att föra den dialogen. Jag vet att arbetsmarknadsministern också gör det med Arbetsförmedlingen. Det har jag också själv gjort när jag har besökt arbetsförmedlingar i landet.

När det gäller myndigheter har vi utökat uppdraget om jämställdhetsintegrering. Det är nu över 40 myndigheter som jobbar med de frågorna, bland annat Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. Och de har själva gjort analysen att de behöver göra mer.

Det är viktigt att vi behandlar kvinnor och män, kvinnor och kvinnor, män och män lika.
(Applåder)

Anf. 74 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Johan, Lars, Patrik, Torbjörn, Jan, Jim, Joakim, Jonas, Kenneth, Kim, Lars, Magnus, Morgan, Thomas, Tomas och Fredrik – det är förnamnen på de som sitter i Byggnads förbundsstyrelse. Min enkla fråga är: Varför vill inte regeringen att den ska kvoterar? Kan jämställdhetsministern svara på det?

Herr talman! Vi liberaler argumenterade kraftigt för att alliansregeringen skulle tillsätta en jämställdhetsutredning. Det gjordes. Utredningen har föreslagit att en jämställdhetsmyndighet ska inrättas. Det välkomnar vi. Vi betraktar oss som ett feministiskt parti. Vi anser att det finns behov av en samlad myndighet, inte minst för analysarbete och en del annat. Vi välkomnar alltså det.

I den skrivelse som har kommit kan vi däremot inte förstå varför regeringen vill flytta uppdraget om hedersrelaterat våld och förtryck från Länsstyrelsen i Östergötland till den nya myndigheten. Det finns flera orsaker till att vi inte kan förstå det.

Till att börja med är hedersfrågorna inte enbart en jämställdhetsfråga. Det är mer tvärsektionellt än så. Det finns en hbtq-dimension i detta. Det finns en dimension mellan föräldrakollektiv och barn och så vidare. Det är inte enbart en jämställdhetsfråga.

En myndighet ska framför allt vara mer inriktad på analys, statistik och den typen av övergripande frågor och ska kanske inte ta hand om frågor av mer operativ och delvis också polisiär karaktär, med koppling till socialtjänst och annat. Risken är att man splittrar upp och skadar den verksamhet som har byggts upp.

Anf. 75 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) replik:

Herr talman! Jag tycker naturligtvis inte att det är bra med mansdominans och eventuella patriarkala strukturer, varken i fackliga eller andra organisationer.

Varför tycker du, Fredrik Malm, att det är bra att män kvoterar informellt och icke-transparent till bolagsstyrelser – som det är i dag – om du tycker att det är fel att ha formell och transparent kvotering av kvinnor till bolagsstyrelser? Det vill jag höra din syn på.

När det gäller myndigheten finns det väldigt mycket underlag. Du sa själv att ni beställde en utredning. Riksrevisionen granskade också er jämställdhetspolitik och fann att ni hade satt igång många bra saker och att det hade bidragit till en debatt. Det är viktigt.

De fann däremot att det inte blev något långsiktigt genomslag, bland annat när det gäller våld mot kvinnor. Ni satsade ganska mycket pengar på arbetet mot det. Därför har vi gått på bland annat utredningens förslag. Det finns uppenbarligen ett behov av mer professionell styrning på jämställdhetsområdet.

I alla underlagen sägs det att arbetet, i brist på en myndighet, har lagts ut på många aktörer. Det har förstås gagnat Sverige. Vi har en hög nivå av jämställdhet jämfört med många andra länder. Det görs alltså ett bra och professionellt arbete ute i landet, på många olika ställen. Du nämnde själv

exempel på det. Vår ambition är förstås att förstärka det, vilket också föreslås i underlagen, genom att samla och samordna och därigenom få ett mycket mindre splittrat jämställdhetspolitiskt genomförande än i dag. Det är själva idén med detta.

Anf. 76 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr talman! Det är djupt besvärande att Sverige fortfarande har stora problem med ojämställdhet. Det finns någon sorts reproduktion av könsstereotypa eller enkönade styrelser. Det är definitivt ett stort problem.

Men även om man vrider och vänder på detta är frågan ändå om det är aktieägarna eller Åsa Regnér som ska bestämma över styrelserna. Är det Byggnads medlemmar eller Åsa Regnér som ska bestämma över styrelsen? Min och Liberalernas uppfattning är att vi säger nej till kvotering i bolagsstyrelser.

Vi kan däremot inte förstå varför man inte ska ha kvotering i de fackliga styrelserna om det nu är så viktigt att ha kvotering i bolagsstyrelser. Kan Åsa Regnér förklara varför man ska ha kvotering i ett privat bolag men inte i Byggnads? Vad är det för logik? Varför ska Byggnads ha 14–0 till männen år efter år, men alla andra ska tryckas dit genom lagstiftning för att ändra sig?

När det gäller jämställdhetsmyndigheten är vårt förslag, vilket jag tror är bättre, att man ska inrätta en permanent och nationell samordning av frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck. Då definieras det inte enbart som en jämställdhetsfråga. Det finns andra perspektiv – barnperspektiv, hbtq-perspektiv och så vidare. Det blir bredare. Därtill riskerar inte den kompetens som har byggts upp att splittras.

Jag läser det här snarare som att Åsa Regnér har problem att få finansiering för myndigheten. Då tar man lite från länsstyrelsen och lite från några universitet där det finns olika projekt och slår ihop det till en myndighet. Men risken är att man slår sönder fungerande verksamheter. Det är vår kritik.

Anf. 77 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) replik:

Herr talman! Utländska delegationer som frågar om Sveriges jämställdhetspolitik tror att Sverige har en tradition av lagstiftning när det gäller kvotering. Det har vi ju inte. Vi har ingen lagstiftning om kvotering.

Vi har det man kan kalla frivillig kvotering, till exempel i politiken. Jag noterade förut att Fredrik Malms eget parti har en mansdominans just nu. Jag antar att ni vidtar åtgärder eller funderar över det. Det är så man jobbar i vanliga fall när det gäller de här frågorna, i riksdagsgrupper och på andra ställen.

Vi har inga tankar om att införa politisk kvotering. Det finns länder som har det, för att få in fler kvinnor på beslutsfattande positioner.

Vi vill ha ett förslag om fler kvinnor i bolagsstyrelser eftersom det fattas stora beslut där. Det är beslut som får konsekvenser till exempel för miljöfrågor, konsumentfrågor eller vad det nu kan vara. Trots att kvinnor är i stor majoritet bland dem som går ut högskolan med akademisk examen är kvinnor i minoritet, vilket beror på ojämställdhet. En tredjedel av alla chefer i Sverige är kvinnor. Trots detta tycker man att man inte kan hitta några kvinnor när man ska rekrytera till bolagsstyrelserna.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Jämställdhet och ny-
anlända invandrares
etablering*

Det är ett problem. Man har känt till debatten länge. Man säger sig vilja göra någonting. Men det går för långsamt.

Då tycker vi att det är en viktig fråga att vi som i andra länder – bland annat i Tyskland – kommer med ett sådant här förslag. Det här är ett demokratiskt problem som återstår.

När det gäller myndigheten tror jag inte att du har läst på. Själva grejen med myndigheten är just att förstärka det arbete som görs i Sverige. Arbetet på jämställdhetspolitikens område är splittrat. Det finns många bra delar, ett bra arbete och många kompetenta människor, och vi vill föra samman detta för att få en samlad större effekt.

Anf. 78 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för att hon är här. Det har varit en lång förmiddag i kammaren. Jag kan konstatera att av 54 anmälda minuter har vi nu debatterat i tre timmar och 20 minuter, men vi har en liten stund kvar innan vi är färdiga.

När det gäller jämställdhet gjordes det under alliansregeringsåren stora satsningar på kvinnors företagande. Vi vidtog främjandeåtgärder för att skapa förutsättningar för att fler kvinnor skulle våga att ta steget. Men det handlade också om ett antal reformer där vi öppnade upp sektorer där majoriteten av dem som arbetar är kvinnor. Därigenom skulle kvinnor få möjlighet att starta och driva företag.

Vi satsade på Vinnova, Almi, ambassadörsnätverk, RUT, LOV, styrelsekaftutbildningar och många andra olika typer av insatser och åtgärder. Det gav också resultat, för det var många kvinnor som vågade ta steget under de här åren.

Men nuvarande regering har systematiskt med kirurgisk precision lyckats att operera bort varenda liten insats och åtgärd som finns i främjandedelen för att öka kvinnors företagande. Man ger sig också på de grundläggande förutsättningarna för att kunna starta och driva företag inom dessa sektorer. Då tänker jag på den utredning som Ilmar Reepalu presenterade för ett litet tag sedan.

Statsrådet Åsa Regnér säger: Det löser sig inte av sig självt. Att tro att kvinnors företagande ska lösa sig av sig självt och inte inse vilka enorma insatser som krävs för att ändra den typen av saker gör mig lite bekymrad. Jag skulle vilja höra vad statsrådet har för syn på regeringens systematik när det gäller att missgynna kvinnors företagande.

Anf. 79 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) replik:

Herr talman! Jag tycker förstås att det är roligt att debattera, och det är viktigt att man gör det.

Jag kan inte svara på den frågan, för vi har ingen sådan systematik för att nedmontera kvinnors företagande. Varför skulle vi ha det?

Att kvinnor, liksom män, förvärvsarbetar och tjänar egna pengar i Sverige är oerhört viktigt. Vill och kan man göra det genom eget företagande är det bara bra. Det är vår inställning.

Jag är glad över många av de insatser som den tidigare regeringen gjorde på det här området. Den förra regeringen gjorde mycket på jämställdhetsområdet. Flera av dessa satsningar fortsätter, och vi kommer att fortsätta att arbeta med den frågan. Jag har inte så mycket mer att säga om det.

Anf. 80 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Det stämmer inte. Ni fortsätter inte. En sådan lysande satsning som till exempel styrelsekaftutbildning är borta. Uppdragen och initiativen är borta.

Någonstans blir jag ännu mer bekymrad när statsrådet säger: Nej, det har vi inte gjort. Vi avser ingenting. Det tyder på en okunskap.

Många gånger anklagar man andra för att inte ha rätt glasögon på sig, att man inte ser och inte förstår, och det hör jag också från statsrådet. Det gör mig bekymrad.

En annan sak som jag vill ta upp när jag har chans och möjlighet är kopplad till den skrivelse som kom häromveckan med satsningar dels på en utökning av målen, vilket vi välkomnar, dels på strategin. Men man ska också skapa en ny myndighet. Från Centerpartiet har vi länge sagt att vi ser att det finns ett stort behov av att se till att det finns stöd till metodutveckling, erfarenhetsutbyte, måluppfyllelse och uppföljning på jämställdhetsområdet. Vi vill gärna se att en myndighet får det ansvaret, men vi vill inte skapa en ny myndighet som ska bli den ledande myndigheten på det området. Det är oerhört viktigt att respektive myndighet har sitt uppdrag och sitt ansvar så att man inte ska kunna gömma sig bakom någonting annat.

Det som också finns beskrivet i skrivelsen handlar om att de institutioner, nätverk och miljöer som har byggts upp under lång tid, inte bara under alliansregeringens tid, ska splittras upp. NCK i Uppsala bildades 1994. År 2007 var hela kammaren överens om ge NCK ett riksuppdrag. Att plocka delar från de här för att fylla på i en ny myndighet skulle slå sönder strukturer och föra arbetet tillbaka, vilket jag tycker skulle vara olyckligt. I stället borde man fortsätta att arbeta med de strukturer som redan finns uppbyggda i dag.

Anf. 81 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) replik:

Herr talman! Jag vidhåller att vi tycker att kvinnor, liksom män, ska starta företag. Kvinnor är i minoritet bland företagarna. Det är ett problem som det gäller att jobba mer med. Det måste jag och näringsministern göra. Vi har inte olika uppfattningar om detta.

När det gäller myndigheten ska andra myndigheter och länsstyrelser fortfarande ha ett jämställdhetsuppdrag. Vi har ju förstärkt JIM-uppdraget, Jämställdhetsintegrering i myndigheter, till över 40 myndigheter. De ska ha kvar dessa arbetsuppgifter.

Så vitt jag vet är jämställdhetspolitiken det enda område som inte har en genomförande och uppföljande myndighet för politikområdet. I brist på det har man lagt ut frågor på många andra områden. Det är precis det som man vill råda bot på.

När man har utvärderat er jämställdhetspolitik har man sett att ni satte igång mycket. Om jag inte missminner mig satsade ni 2,1 miljarder under en åttaårsperiod. Av dessa pengar gick ungefär hälften till våld mot kvinnor, men man kan inte se någon effekt. Våldet mot kvinnor har inte minskat. Man kan inte se en långsiktig effekt av jämställdhetspolitiken. Det måste vara ett problem.

I de underlag som vi har sägs det att en myndighet som genomför, som följer upp, som håller ihop, som har det uppdraget för sig och som samlar

den goda kompetens som vi har i Sverige kommer att förbättra jämställdhetsarbetet. Det tror jag på, det tror också kvinnorörelsen på och det tror professionen på.

Jag tror att det här är vad vi behöver för att förstärka och professionalisera genomförandet av jämställdhetspolitiken.
(Applåder)

Anf. 82 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Tack för att statsrådet är här för att delta i debatten, trots att den har dragit ut så långt på tiden.

Till att börja med tänker jag ägna mig åt frågan om hedersrelaterat våld. Det gläder mig att statsrådet tänker göra en mer samlad insats på det området. Alliansregeringen tog ju fram en särskild nationell handlingsplan, vilket vi hade krävt tidigare.

Nyligen fick jag på Twitter kontakt med en kvinna från ett asylboende i Blekinge. Hon säger: Kvinnorna är instängda, männen går ut. Men kvinnorna sitter kvar inne. Vad gör ni? Sverige är förmodligen världens mest jämställda land. Hur kan detta få fortgå?

Min fråga till statsrådet är: Vad gör statsrådet för att alla kvinnor ska få del av de jämställdhetssatsningar som vi så vackert talar om här? Och hur ska vi förebygga att detta inte fortsätter i det svenska samhället?

I en tidigare undersökning säger 70 000 att man inte får gifta sig med vem man vill. Med det stora inflödet av nyanlända personer kommer det att öka ännu mer. Så får det ju inte vara.

Som jag har nämnt här i dag har vi haft ett förslag om en särskild enhet, lik den brittiska, som jobbar mot hedersvåld och mot framför allt tvångs- äktenskap. Man har olika typer av domstolsorder för att kunna hämta hem bortförda flickor från andra länder, men också för att kunna agera mot föräldrar som tillåter att flickor förs bort.

Jag vill för det första fråga statsrådet: Hur ska man få kunskap om sina rättigheter på ett asylboende? För det andra undrar jag: Är hon positiv till en sådan här forced marriage unit?

Anf. 83 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) replik:

Herr talman! Jag delar uppfattningen om att frågan om hedersrelaterat våld är väldigt viktig. Därför har vi också en betoning på detta i den strategi mot våld mot kvinnor som vi lägger fram. Det här är dock inte det enda problem vi har i Sverige; vi har våldsnivåer som vi över huvud taget inte har rätt på under de senaste tio åren. Jag tycker att det är viktigt att påminna om att våld mot kvinnor förekommer i Sverige.

Hedersrelaterat våld är en stor fråga. Jag möter ofta kvinnoorganisationer och personer från Flickaplattformen, och jag har också ansträngt mig för att träffa dem inför framtagandet av den här strategin. De berättar för mig om asylboenden, som även Désirée Pethrus tog upp, och om bostadsområden där det hedersrelaterade våldet kan förekomma inomhus, vilket vi kanske mest har talat om förut. Det finns dock även män där som anser att de kan tala om för kvinnor huruvida de ska få åka in till stan sent på kvällen eller om de får sitta på ett kafé eller inte.

Vi måste vidta fler åtgärder, vilket jag redogjorde för tidigare, och jag kommer att kalla aktörer i hela landet för att tala med dem om hur vi ska gå vidare. En del av att inrätta en jämställdhetsmyndighet är att förstärka och bygga på arbetet inom detta område. Jag utesluter inte att vi behöver göra mer, men det är samtidigt ett viktigt steg att samla frågorna på den nya myndigheten och förstärka arbetet där.

Asylboenden är Migrationsverkets ansvar, och verket ska utbilda dem som driver och leder dessa boenden och ska också se till att alla behandlas lika. Svenska värderingar ska följas.

Vi har en satsning om information till nyanlända som handlar om jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa. Jag tror att man behöver förstärka detta, och därför är vi i färd med att göra just det.

Jag kommer också att kartlägga det hedersrelaterade våldet, eftersom många har pekat på att det är något som vi behöver veta mer om.

Anf. 84 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag skulle vilja att samhällsorienteringsprogrammen var obligatoriska på asylboendena. I dag handlar det mycket om frivillighet i olika delar av samhällsorienteringen. Man är inte tvungen att delta. Jag tror att vi skulle behöva ett obligatorium för dem som kommer hit.

Därför talar vi om ett asylprogram, som skulle vara något som man måste gå igenom. Detta bör ske från dag ett. Ett år kan vara för lång tid. Efter så lång tid kanske man som kvinna har börjat acceptera att man tydligen ska bli behandlad annorlunda än vad svenska kvinnor i det övriga samhället blir. Det här får inte ske. Jag skulle verkligen vilja att statsrådet inriktar sig särskilt mot asyltiden för att tidigt stävja dessa tendenser.

Vad gäller den nya jämställdhetsmyndigheten är vi oroliga för att man lägger ned det som även andra tagit upp, till exempel Östergötlands länsstyrelse och arbetet som görs där. Det är väldigt professionellt och har blivit som ett kompetenscenter. Vi är rädda att man tappar mainstreamningsidén. Med en enda myndighet finns en risk att man tänker att det är den och inga andra som ska lösa allting, och andra myndigheter börjar slappna av vilket vore allvarligt.

Vi skulle även tappa många av de myndigheter och de verksamheter som finns i dag och som på olika sätt utför ett konkret arbete med jämställdhetsfrågor. Allt detta förs nu in i den nya myndigheten, och risken är att hela arbetet dör i en myndighetsstruktur som kanske ändå inte kommer att ligga nära verksamheten så som fallet har varit i Uppsala, Östergötland och den universitetsanknutna verksamheten i Göteborg.

Anf. 85 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) replik:

Herr talman! En länsstyrelse är en myndighet. Vi har alltså redan myndigheter som har detta ansvar. Vi talar med Länsstyrelsen i Östergötland åtminstone varje vecka eftersom den är regeringens och statens kompetensteam när det gäller hedersrelaterat våld. Anledningen till att deras arbete ska användas i den nya myndigheten för att förstärka den är att vi har underlag som visar att vi behöver göra en förstärkning. I dag är det för splittrat.

Jag kan inte tolka Désirée Pethrus på annat sätt än att hon tycker att det är bra med myndigheter, men bara de som redan finns. Vi ska inte göra

något nytt, även om vi har underlag som visar att vi behöver något nytt. Det här är inte helt logiskt för mig.

Jag förstår dock och delar hennes omsorg om kompetensen och engagemanget liksom om erfarenheterna som finns på olika ställen i Sverige. Vi har förlagt expertkunskap om jämställdhetsfrågor som delar av regeringens arbete på olika ställen i brist på en samlande myndighet. Vår ambition är att följa upp och säkerställa att kvaliteten förstärks, inte minskar.

Frågan om asyltiden är ett ansvarsområde som jag naturligtvis delar med migrationsministern. Jag vet att han för samtal med Migrationsverket om dessa frågor, och jag har själv gjort det. Som jag sa kommer vi att förstärka insatserna när det gäller information till nyanlända. Jag delar uppfattningen att detta är viktigt.

Jag har talat en hel del om svenska värderingar, och jag tycker och tror att jämställdhetsfrågorna är en del av det vi kan kalla svenska värderingar. Min erfarenhet av jämställdhetsarbete i världen visar dock lyckligtvis att detta är värderingar som många frihetskämpar, kvinnor och några män, delar i hela världen. Då ska vi inte svika dem som kommer hit.

(Applåder)

Anf. 86 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Vi har nu debatterat ärendet i ganska många timmar, och jag hade också gärna tagit replik på statsrådet men det var inte möjligt eftersom jag var uppsatt efter henne på talarlistan. Men vi kan säkert talas vid en annan gång.

Betänkandet om jämställdhet och nyanlända invandrades etablering handlar om viktiga områden. De har blivit alltmer aktuella, och det finns mycket att göra här. Under dagens debatt har vi hittills fått en hyggligt bra bild av vad de olika partierna står för. Vi har talat om Moderaternas och Alliansens konkreta politik och förslag. Det har även Socialdemokraterna och Vänsterpartiet gjort. Det handlade väldigt mycket om vad Alliansen gjorde liksom en del om vad vi vill göra.

I övrigt har det i debatten kommit upp ganska få konkreta förslag om hur integrationen ska bli bättre och hur jobben ska bli fler. Det är bra att vi debatterar, och jag hoppas att vi kan fortsätta att ha en bra och bred debatt där vi väver in många av de frågor som är viktiga för att integrationen ska bli bättre.

När det gäller integration och en bra etablering i vårt land är jag helt övertygad om att utbildning och arbete är oerhört viktiga delar. Och en viktig del för arbete är givetvis företagande och entreprenörskap. Det är också en logisk konsekvens att integration hänger ihop med och påverkas av migrationen.

Min partikollega Elisabeth Svantesson redogjorde tidigare för många av de förslag som vi moderater har på området om vad vi vill göra för att förbättra integrationen. Vi har varit tydliga med att vi ser över vår politik och utvecklar den. Vi ser tillbaka på vad vi har gjort, vad vi gjorde bra, vad vi kunde ha gjort bättre och vad borde vi ha gjort som vi inte gjorde.

Självklart har vi även gjort en omvärldsanalys, för i omvärlden och i Sverige ser det i dag inte ut som det gjorde 2005 eller 2010. Mycket har hänt, inte minst under de senaste ett och ett halvt åren, vad gäller migrationsströmmar.

Jag tänkte inte beröra samtliga områden i mitt anförande utan ska försöka lägga störst fokus på jobb och företagande som en viktig del av integration. De är även viktiga delar för jämställdheten.

En av de åtgärder – utöver viktiga reformer som nystartsjobb, instegsjobb och andra delar som gjordes under alliansregeringen – var den framgångsrika RUT-reformen som även arbetsmarknadsministern tog upp i sitt anförande. Det är en insats som har skapat många nya jobb och företag. Dessutom har många som tidigare aldrig har haft ett jobb nu fått det. Även sådana som har stått långt ifrån arbetsmarknaden under längre tid har genom detta kommit in i jobb.

Det var många unga personer, många nyanlända personer och många kvinnor. Inte sällan var det en kombination: unga kvinnor som var nya i Sverige och inte hade haft något jobb i vårt land tidigare. Vi har också sett att det har skapats många nya företag som leds och drivs av framgångsrika kvinnor, vilket givetvis är jättebra och jättegädjande.

Samtidigt ser vi att regeringen tycker att det här är bra och framgångsrikt och därför skär ned på det. Det är faktiskt det man gör. Man minskar möjligheterna att använda det, och vi ser också för första gången att ökningen av användningen av RUT-avdraget planar ut. Det är en negativ trend. Det är bara att fråga dem som är i branschen.

Vi moderater vill i stället tredubbla RUT-avdraget, för vi ser att det fungerar. Det skapar jobb, integration och nya företag. Det tycker vi är bra.

Vi har många konkreta förslag för hur jobben ska bli fler och för hur integrationen ska förbättras. Förstajobbetanställningar har nämnts, liksom förenklade lönestöd. Vi vill göra det lönsammare att jobba. Vi vill införa ett bidragstak. Vi vill ha en utbildningsplikt. Vi vill att det ska bli fler enkla jobb, något som regeringen uppenbarligen är kritisk till. LO, det socialdemokratiska fackförbundet, säger blankt nej.

Låt oss återgå till RUT-avdraget. Vi har en minister som inte är kvar här i rummet men som just stod här och talade väldigt mycket om att vi har en feministisk regering. Det kan hända att regeringen är feministisk, men deras politik är inte speciellt feministisk. Man riktar nämligen i många lägen udden just mot branscher och områden där många kvinnor befinner sig, mot kvinnodominerade yrken. Det gäller välfärdsföretagande i allmänhet och sedan just RUT-reformen. Där vet vi att det finns många kvinnor, både som anställda och som företagare.

Regeringen pratar som sagt mycket och gärna om Moderaternas och Alliansens politik, men det levereras få förslag. Vi har all-time-high – eller all-time-low, kanske man ska säga – i genomförda utskottsmöten, och det beror på att vi har väldigt lite att ta ställning till.

Jobbskapande och jobbskapare, det vill säga företagen, är en viktig del i stärkandet av integrationen. Jag har givetvis läst igenom hela betänkandet, men jag roade mig lite med att fokusera särskilt på företagande, entreprenörskap, jobb och så vidare. Ordet ”företagande” förekommer noll gånger i betänkandet, ”entreprenörskap” likaså. Företag nämns, men det handlar mycket om företags ansvar och inte så mycket om jobbskapande. När man söker på ordet ”jobb” hittar man nystartsjobb, instegsjobb och jobb- och utvecklingsgaranti – alliansreformer som var bra och som finns kvar. En gång nämns traineejobb och att de kan anpassas till att omfatta etableringen. Men det är väldigt lite fokus på jobb och företagande.

RUT-avdraget nämns dock inte en enda gång i ett betänkande som handlar om både jämställdhet och integration. Jag tycker att det är under all kritik. Utan fokus på att fler jobb ska komma till kommer vi inte att kunna lösa integrationen.

(Applåder)

Anf. 87 MAGNUS PERSSON (SD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till vår reservation nr 1.

Jag vill säga något om vår syn på riktade satsningar mot hedersvåld och kvinnoförtryck. Bristande resurser innebär att många kvinnojourer ibland tvingas neka våldsutsatta kvinnor plats. Denna situation är inte hållbar. Den är ovärdig ett land som Sverige. Givetvis välkomnar vi den satsning på ökat stöd till de ideella tjej- och kvinnojourerna som regeringen budgeterat för.

Men till skillnad från regeringen och Vänsterpartiet vill vi vika 50 miljoner till specifikt arbete med jourer för personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Vi väljer också att tillföra anslaget ytterligare 50 miljoner kronor ämnade för särskilda satsningar för kvinnofrid, för att man i varje kommun ska kunna säkerställa att man upprättar handlingsplaner och åtgärdsprogram speciellt framtagna för arbete mot hedersförtryck. Vi anser också att man bör öka och förlänga länsstyrelsernas uppdrag att främja och stödja insatser mot hedersrelaterat våld.

Herr talman! Till skillnad från regeringen och Vänsterpartiet ser Sverigedemokraterna främst två kritiskt viktiga saker när det kommer till att över huvud taget kunna förstå olikheterna gällande mäns våld mot kvinnor.

Först och främst är det ingen hemlighet att hederskulturer skiljer sig på många plan när det kommer till hantering, kompetens och identifiering av problematiken.

Herr talman! Att Sverige likt övriga världen i alla år levt med mäns våld mot kvinnor är ingenting nytt. Däremot är hederskulturer, förtryck och könsstämpningar relativt nya företeelser i Sverige, som helt och hållet är ett resultat av en oansvarig invandringspolitik där man inte ställt några krav på integration och assimilering till det svenska samhället. Där bär nuvarande regering med stöd av Vänsterpartiet en del av ansvaret, då man driver samma ansvarslösa politik på området som den förra borgerliga regeringen gjorde. Man blundar för bekymren.

I dag ser vi hur problemen ökar när det gäller hedersvåld i samhället. Samtidigt har vi en regering som utger sig för att vara världens första feministiska regering och utser sig till jämställdhetens soldater. Man anser det största hotet vara att pojkar i skolan målar med färgen blå och flickor med färgen rosa – i stället för att fokusera på de riktiga problemen.

Herr talman! När de politiska rösterna från förorterna började höjas och det varnades för det eskalerande problemet tystades kritikerna ned. Man spelade rasistkortet och försökte sopa problemen under mattan för att inte ge kritikerna till mångkulturens negativa sidor rätt.

I dag kan vi se resultatet. Vi har gått från 3 utanförskapsområden för 16 år sedan till strax över 200 i dag. Ett antal av dem har parallella samhällsstrukturer med värderingskonflikter gentemot Sverige och det svenska samhället. Enligt min mening är det en skrämmande utveckling vi har framför oss.

Herr talman! Kvar finns det växande förtrycket, liksom värderingskillnaderna. Den ökande intoleransen och lidandet fortsätter för alla dessa unga flickor och pojkar. Detta är en kultur vi sverigedemokrater inte kommer att låta fortsätta växa. Vi kommer aldrig att tillåta den att vara en del av vårt samhälle.

Anf. 88 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Herr talman! Inom alla utgiftsområden måste en jämställdhetsanalys göras, oavsett om det gäller jobben, välfärden, vägbyggen, bostäder eller något annat. Om man ska prata om jämställdhet blir det därför inte rättvist att bara titta på budgetsatsningarna inom utgiftsområde 13, som vi ska debattera i dag.

Politik gör skillnad, och på jämställdhetsområdet blir det väldigt tydligt. Den förra regeringen prioriterade skattesänkningar för redan rika, oftast män. Vi satsar på skola, vård och omsorg som är bra för alla. Den förra regeringen prioriterade ökade möjligheter till visstidsanställningar. Vi satsar på heltid och på att ta bort delade turer. Den förra regeringen satsade på vårdnadsbidrag. Vi socialdemokrater satsar mer resurser till förskolan, även för kvällar och helger. Den förra regeringen prioriterade föräldrabonus. Vi delar föräldraförsäkringen mer lika. Den förra regeringen utförsäkrade och jagade sjuka. Vi satsar på fler anställda i äldreomsorgen. Den förra regeringen försämrade a-kassan. Vi satsar på jobb, utbildning och ett nytt kunskapslyft. Den förra regeringen kämpade för lägre löner. Vi kämpar för krav på kollektivavtal vid offentliga upphandlingar.

Herr talman! Listan kan göras mycket längre, men summeringen blir att den förra regeringen satsade på redan rika – oftast män. Vi socialdemokrater satsar på dem som behöver politiken allra bäst. Det handlar ofta om barn, ungdomar, kvinnor och lågavlönade män.

Nu levererar vi socialdemokrater, och inte bara med utredningar som den förra regeringen gjorde. Det räcker faktiskt med den hög på 63 centimeter som redan finns på departementet. Tillräcklig kunskap finns; det är förändringar som måste göras.

Många välkomnar en jämställdhetsmyndighet för att driva på det arbete som vår regering har aviserat ska bli av och som många har tagit upp. Många är väldigt positiva till en myndighet och vill att den ska placeras i den egna kommunen.

Nyss lämnade regeringen skrivelsen *Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid*. Den innehåller fakta, vad vi vill och vad som bör göras. I början på nästa år får vi möjlighet att debattera denna, och det välkomnar jag och ser fram emot.

Herr talman! Det blir tydligt att det finns starka känslor och kanske rädslor när man pratar om jämställdhet och en myndighet. Det kanske är någon som är rädd för att förlora sin egen makt eller sin egen maktposition. Detta blir extra tydligt när Moderaterna genom Ulf Kristersson raljerar här i kammaren om jämställdhetsmyndigheten och bland annat kallar det för symbolpolitik.

Det visar tydligt hur man från Moderaterna och flera andra borgerliga partier ser på jämställdhetsarbetet och hur känslor påverkas.

För oss socialdemokrater handlar det om att kvinnor och män, flickor och pojkar ska få samma möjlighet till makt och inflytande att påverka

Prot. 2016/17:46
14 december

*Jämställdhet och ny-
anlända invandrares
etablering*

samhället och sina egna liv. Det handlar om att få möjlighet att kunna jobba och försörja sig.

Vi socialdemokrater tycker inte att det är okej att kvinnor förlorar 3,6 miljoner i lön under sitt arbetsliv.

Vi tycker inte att det är okej att kvinnor har mer deltider och sämre arbetsvillkor än män.

Vi tycker inte att det är okej att kvinnor efter ett långt arbetsliv inte får en pension som går att leva på.

Vi tycker inte att det är okej att ca 150 000, oftast kvinnor, tvingas gå ned i arbetstid eller lämnar arbetslivet för att man inte litar på den vård och omsorg som finns för ens nära och kära.

Vi socialdemokrater tycker inte att det är okej att kvinnor har en sämre arbetsmiljö så att de blir sjuka av jobbet.

Vi tycker inte att det är okej att män utsätter kvinnor för våld och hot.

Vi tycker inte att det är okej att kvinnor tar mer ansvar för det obetalda hemarbetet.

Det är därför vi socialdemokrater vill förändra och gå från ord till handling. Jag förstår att det retar upp de flesta borgerliga partier, även om det kanske välkomnas av Liberalerna som inte verkar vara i kammaren just nu.

Det är med politiska beslut som vi gör skillnad på jämställdhetsområdet. Det handlar om heltid, årliga lönekartläggningar på fler företag, begränsning av visstidsanställningarna, satsningar på äldreomsorgen och välfärden, satsningar på arbetsmiljöområdet, en jämställdhetsmyndighet, förebyggande arbete för att förhindra mäns våld mot kvinnor, årliga satsningar på kvinnojourer, förändringar i föräldraförsäkringen med mera.

Det här är beslut som gör skillnad och som driver på arbetet för jämställdhet i rätt riktning och skapar framtidstro och möjligheter för oss alla.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag. (Applåder)

Anf. 89 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik:

Herr talman! Detta inlägg handlade mycket om Alliansen i allmänhet och Moderaterna i synnerhet, och det var väl lite lätt historierevisionistiskt vad gäller resultaten. Skattesänkningarna är ett mörkt spöke för socialdemokratin och även om det inte är detta debatten handlar om så var de stora skattesänkningarna som Alliansen gjorde jobbskatteavdragen – fem steg, fem gånger. Det var en skattesänkning som gav en extra månadslön varje år till dem med de lägsta inkomsterna.

Dessa jobbskatteavdrag har nuvarande regering valt att behålla, eftersom man inser att de var bra, att de skapade jobb och att de ledde till förbättrade livssituationer för svenska folket. Det är också viktigt att belysa.

Det talas mycket om att regeringen är en feministisk regering. Som sagt, regeringen kanske anser sig vara feminister, men politiken är inte speciellt jämställd på alla områden.

Därför vill jag direkt till Ann-Christin Ahlberg ställa frågan: När det gäller RUT-avdraget, som Ylva Johansson tidigare i talarstolen sa var en framgång, vad är det, mer än samarbetet med Vänsterpartiet, som gör att Socialdemokraterna ändå trycker ned detta och minskar utrymmet?

Vi moderater säger att det fungerar så bra att vi vill utöka det. Regeringen säger det motsatta: Det fungerar så bra att vi vill halvera det. Vad är anledningen?

Prot. 2016/17:46
14 december

*Jämställdhet och ny-
anlända invandrares
etablering*

Anf. 90 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Herr talman! Moderaterna står här och säger att vi inte gör tillräckligt mycket på jämställdhetsområdet, och då vill jag hänvisa till ett pressmeddelande från Sveriges kvinnolobby. Jag tror att Christian Holm Barenfeld vet vad det är.

De skriver i ett pressmeddelande om budgeten 2017 att den har fler jämställdhetsanalyser än tidigare och att de välkomnar regeringens satsning när det gäller mäns våld mot kvinnor, jämställdhetsmyndighet och medel till kvinnodominerade sektorer såsom skola, vård och omsorg.

Sveriges kvinnolobby är en väldigt stor opolitisk paraplyorganisation som jobbar för att kvinnor och män ska få samma möjligheter. Jag tycker därför att Christian Holm Barenfeld får fundera lite på om det inte stämmer väldigt väl som vi säger, alltså att den nuvarande regeringen är den första feministiska regering som svenska folket har röstat fram.

Ylva Johansson hade ett inlägg om RUT-avdraget. Detta avdrag innebär att man har 25 000 kronor var att anlita städhjälp för. Om man är två i ett hushåll handlar det om 50 000 kronor. Den prioritering som vi har gjort är att det bör räcka. Jag vet inte hur många det är som utnyttjar detta fullt ut, för den siffran har jag inte kollat upp, men jag tror inte att det är så många.

Vi vill hellre satsa de pengarna på vård, skola och omsorg. Det behöver städas även på våra sjukhus, i barnomsorgen och i äldreomsorgen. Det är en prioritering vi gör.

Anf. 91 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik:

Herr talman! Vi ser att regeringens politik leder till att antalet RUT-företag och antalet användare av RUT-avdragen planar ut och ser ut att minska på grund av det regeringen gör. Det är också så att RUT och ROT samlokaliseras, vilket gör att man inte minst den här tiden på året oroar sig för om man ska komma över gränsen så att det blir mycket dyrare. Detta får en effekt.

Vi hade ett seminarium med tjänsteföretagen här i riksdagen för bara någon vecka sedan, där även socialdemokratiska ledamöter var med. Där visades det konkret på effekterna, och de var inte bra.

När det gäller feminism och huruvida regeringen är feministisk kan det hända att det finns någon organisation som tycker att vissa förslag är bra. Jag tycker att det är bra om kvinnor får jobb i större utsträckning, givetvis med samma villkor som män, och att lönerna går upp.

Vi vet att det finns områden som är mer kvinnodominerade. Det är områden där lönerna är lägre, sjuktagen är högre och arbetsgivaren i stor utsträckning är offentlig. Det finns några privata delar. Det är i stället dem regeringen ger sig på. Där finns Reepaluutredningen och så vidare.

Om det nu fungerar så bra med RUT-avdraget – om en bransch har gått från att vara i stort sett svart till att bli vit, till att växa med nya företag, nya anställda, många nyanlända som får jobb snabbt, ett steg in på arbetsmarknaden – vad är det som gör att man, när man ser resultatet, ändå inte

tycker att avdraget är rimligt, med undantag av att man samarbetar med Vänsterpartiet?

Anf. 92 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Herr talman! Det blir tydligt var Moderaterna står i jämställdhetsarbetet. RUT-avdraget är den stora jämställdhetsåtgärden för Moderaterna. Det är tydligt i detta replikskifte.

RUT-avdraget finns. Vi socialdemokrater har sänkt det något. För oss handlar det om att de personer som ofta anlitar RUT-avdraget är högavlönade. Jag känner inte många kommunalare eller hotell- och restauranganställda som anlitar den tjänsten och får RUT-avdraget. Men jag känner till många högavlönade som gör det, och de kanske har råd att betala ur egen ficka.

Vi tycker att det är oerhört viktigt att satsa på att kvinnor får jobb med sjysta villkor, bra anställningsformer och löner som de kan leva på. Det är vår stora grej. Då behövs barnomsorg och äldreomsorg. Vid offentliga upphandlingar måste det vara möjligt att ställa krav. Men detta har Christian Holm Barenfelds parti Moderaterna röstat emot i kammaren.

Å ena sidan säger man att man ska värna dem som jobbar i offentliga sektorn med sjysta villkor, och å andra sidan ska inte krav på kollektivavtal ställas vid upphandlingar med offentliga medel.

Jämställdhet för oss socialdemokrater handlar om att kvinnor, män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter att försörja sig själva, påverka sina egna liv samt ha makt över samhället och det egna livet. Det handlar inte bara om RUT-avdrag eller skattesänkningar. Det handlar om mycket mer för oss.

Anf. 93 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Herr talman! Inledningsvis vill jag påpeka att Fredrik Malm från Liberalerna och Annika Qarlsso från Centerpartiet gärna får skynda sig tillbaka till kammaren för att förklara ett och annat när det gäller bristerna i deras jämställdhetspolitik. Jag återkommer till de frågorna.

Herr talman! Jag är stolt över att representera Miljöpartiet när partiet för första gången ingår i en regering – världens första feministiska regering. Det är fantastiskt, inte minst i dessa tider när vi ser hur kvinnofientlig retorik flyttar in i världens mäktigaste finrum! Vi levererar resultat.

Regeringen presenterade nyligen en ny jämställdhetspolitik med fler mål på fler områden, bland annat en tioårig handlingsplan för att få bukt med mäns våld mot kvinnor. Där ingår bland annat hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel. Fokus är för första gången på att förebygga våldet, att se till att våldtäkten inte sker, att slaget inte utdelas – som vår eminenta jämställdhetsminister sa när hon presenterade satsningen.

Det är viktigt att vi satsar på att förebygga våldet. Tio år av politisk enighet om att vi ska få bukt med mäns våld mot kvinnor har inte varit tillräckligt. Det behövs också konkreta åtgärder för att uppnå jämställdhetspolitiska mål.

Detta för mig till något som Moderaternas Elisabeth Svantesson sa i ett replikskifte tidigare. Hon sa att vi är överens i sak men oense om medlen för att nå de jämställdhetspolitiska målen. Men, herr talman, det jag ser är att det inte finns några medel för att nå de jämställdhetspolitiska målen hos

vissa av de borgerliga partierna. Till exempel pratade Moderaterna i dag en del om hedersrelaterat våld och förtryck – det är mycket viktiga frågor – och en del om företagande. Men man sa ingenting om jämställda löner, där regeringen nu aviserar en handlingsplan, och ingenting om hur vi får ett jämnt uttag av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, där de borgerliga partierna med Moderaterna i spetsen höll fast vid vårdnadsbidraget, vilket ökar ojämställdheten på området.

Herr talman! Detta tydliggör skillnaden i svensk jämställdhetspolitik. Är man villig att komma med konkreta, verkkningsfulla lösningar för att möta jämställdhetsutmaningen brett eller inte? Centerpartiet pratar om att jämställdhet är viktigt, men man tänker inte betala för det. Annika Qarls-son sa tidigare att man tänker skära bort 90 miljoner från den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor och ersätta den med vackra ord. Det är vad som finns i utgiftsområde 4 Rättsväsendet, som klubbades för en vecka sedan i kammaren, och jag var med och debatterade området.

Centerpartiet har flera punkter där man vill utreda lagförslag som även vi från Miljöpartiet, Socialdemokraterna och regeringen har aviserat, men inte en krona till att faktiskt arbeta förebyggande mot våld i hederns namn. Det är verkligheten när Centerpartiet talar.

Samma sak gäller utvärdering av några av de viktigaste verktygen i verktygslådan för att uppnå jämställdhet i staten, nämligen utvärderingen av jämställdhetsintegrering och jämställdhetsbudgetering. Där skär man också bort pengar. Det ska klaras inom befintliga ramar. Med andra ord är frågan viktig, men jämställdheten får inte kosta.

Liberalerna har i dag talat mycket om vad de inte vill. Det gäller flera partier, men jag vill veta vad Liberalerna vill göra för att uppnå jämställd representation, jämställd makt och jämställt inflytande i samhället. Regeringen har konstaterat att frivilliga åtgärder inte räcker. Därför finns ett förslag om kvotering i börsbolagsstyrelser, inte för att det är den viktigaste jämställdhetsåtgärden men för att jämställdhet är viktigt också i näringsli-
vet.

Herr talman! Vi har talat mycket om våld i hederns namn. Jag vill understryka att jag delar den bild som har framkommit från flera debattörer om att det här är en otroligt viktig fråga. Jag träffar företrädare i kommunerna. Jag träffar lärare som inte får stöd av sina rektorer när de ställer krav på att alla barn har rätt att delta i sex- och samlevnadsundervisningen i svensk skola. Jag ser att vi fortfarande misslyckas med att skydda flickor mot några av de yttersta övergrepp som en människa kan utsättas för. Kompetensteamet mot hedersrelaterat våld i Östergötland har redogjort för 65 fall där olika kommunala eller andra myndigheter känt till risken för bortgifte, och flickorna är ändå i dag förda ut ur landet – mot sin vilja. Dessa stora utmaningar tar regeringen på stort allvar i handlingsplanen – den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor – och i aviserade utredningar.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet i jämställdhetsdelen. Men jag vill också ställa ytterligare en fråga.

Det har inte talats så mycket om diskriminering i dag, trots att vi har debatterat i många timmar. Moderaterna skär ned med 19 miljoner kronor. Sverigedemokraterna vill lägga ned Diskrimineringsombudsmannen. Centern skär ned med 28 miljoner, och Liberalerna och KD tycker inte att det finns utrymme för lönehöjningar för dem som jobbar mot diskriminering.

Vilka är det som vi inte längre ska skydda mot diskriminering? Det är frågan till oppositionspartierna.
(Applåder)

Anf. 94 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik:

Herr talman! Jag ska inte kommentera alla delar som Annika Hirvonen Falk tog upp i sitt anförande, men när det gäller jämställdhet finns det en lång rad förslag från allianspartierna – jag kan såklart främst prata för Moderaterna. Därtill, vilket jag tror att Annika Hirvonen Falk är medveten om, är Moderaterna mycket aktiva när det gäller våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och så vidare.

Den här debatten handlar både om jämställdhet och integration, och jag vill välkomna Miljöpartiet till debatten, för det har inte varit någon företrädare för partiet med tidigare under dagen. När det gäller integrationen införde alliansregeringen i samarbete med Miljöpartiet en mycket bra lagstiftning om arbetskraftsinvandring.

Vi behöver fler som jobbar i Sverige, och vi har stora utmaningar med integrationen. Det är det ingen tvekan om. Vägen från att komma till Sverige till att ha ett arbete och kunna försörja sig själv är alldeles för lång. Samtidigt finns det folk som är här och jobbar och som utvisas.

Danyar Mohammed har bott i Jokkmokk i sju år och jobbar på en pizzeria. Han ska utvisas för att en arbetsgivare missade höjningen av ett kollektivavtal, och det går inte att korrigera. Tayyab Shabab är programmerare och ska utvisas för att en tidigare arbetsgivare hade betalat ut för lite i pensionsförsäkring. Syed Latif sökte jobb och fick det via Linked In och inte via Arbetsförmedlingen, vilket gjorde att Migrationsverket beslöt att han skulle tillbaka till Bangladesh. Det tyckte regeringen var bra.

Alliansen har ett utskottsinitiativ på det här området för att vi tycker att det är rimligt att man får stanna. LO och Socialdemokraterna tycker inte att det är bra. Hur kan du som miljöpartist försvara att vi skickar ut personer som är här och har ett arbete?

Anf. 95 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Herr talman! Till att börja med vill jag erinra om att jag i mitt anförande erkände att Moderaterna har talat en hel del om arbetet mot våld i hederns namn. Det jag undrar är: Vad vill Moderaterna göra för att minska den ojämställda fördelningen av obetalt hem- och omsorgsarbete? Det enda vi har hört hittills under åren sedan maktskiftet är att Moderaterna vill hålla fast vid vårdnadsbidraget och inte vill införa ytterligare reserverade månader i föräldraförsäkringen.

Vad vill Moderaterna göra för att vi ska få jämställda löner? Det vi har sett är att Moderaterna inte vill ha årliga lönekartläggningar. Vi har inte sett några åtgärder från Moderaternas sida för att komma till rätta med några av de viktigaste frågorna när det gäller den ekonomiska ojämställdheten i Sverige.

Vad gäller frågan om arbetskraftsinvandring vet också Christian Holm Barenfeld att Miljöpartiet och Moderaterna samarbetade kring detta. Miljöpartiet står fast vid de överenskommelser som vi gjorde. Det har däremot Moderaterna de senaste dagarna med all önskvärd tydlighet visat att de inte längre gör. Frågan är vad Moderaterna egentligen driver för politik på migrationsområdet. Jag tror på ett Sverige som är öppet både för talanger

och för människor som söker skydd. Moderaterna tycks backa från den linjen.

Prot. 2016/17:46
14 december

Anf. 96 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik:

Herr talman! Det har nog inte gått någon förbi att vi har en situation när det gäller migration och flyktingströmmar som är oerhört sorglig och beklaglig på många sätt. Sverige har tagit ett stort ansvar under många år, inte minst de senaste åren, men vi kan inte göra detta själva. Därför behöver vi samarbeta med andra. Vi är medlemmar i Europeiska unionen och så vidare.

När det gäller arbetskraftsinvandringen har vi få integrationsproblem med dem som kommer hit och jobbar. Vi har ännu mindre integrationsproblem med dem som faktiskt är här och jobbar och har haft ett jobb under lång tid. Det finns som sagt ett utskottsinitiativ från Alliansen när det gäller det här. Det är i grunden bara för Miljöpartiet att säga att de gärna ansluter till och stöder detta initiativ, och så kan de vara med och påverka. Ni sitter ju faktiskt i regeringen och har möjlighet att påverka utfallet. Men i det här läget förefaller det som att det är LO som genom Socialdemokraterna har fått sin röst hörd.

Vad är då Annika Hirvonen Falks synpunkter på det? Om man nu hedrar överenskommelsen och tycker att det här med arbetskraftsinvandring är en bra del undrar jag om Annika Hirvonen Falk tycker att det är rimligt att en person utvisas bara på grund av att en arbetsgivare, som senare har korrigerat misstaget, råkade missa en förändring i kollektivavtalet eller betalade ut för liten procent i pensionsförsäkring, eller för att personen har varit driftig och faktiskt har fått ett jobb utan att besöka Arbetsförmedlingen och få en jobbcoach där utan i stället har använt moderna verktyg såsom Linked In.

Anf. 97 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Herr talman! Jag konstaterar inledningsvis att Moderaterna fortsätter att vidhålla linjen att ekonomisk jämställdhet inte är så intressant att prata om och inte vill svara på frågor om vad de vill göra för att få en jämställd arbetsmarknad, ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen och bättre jämställdhet när det gäller annat omsorgsarbete i hemmet.

Vad gäller frågan som Christian Holm Barenfeld däremot vill diskutera, huruvida det är rimligt att små misstag får konsekvensen att en hel familj utvisas, är det naturligtvis någonting som även jag tycker är mycket olyckligt. Miljöpartiet sitter i regering, och vi lägger fram förslag gemensamt genom regeringen i första hand.

Jag skulle också vilja kommentera någonting som Christian Holm Barenfeld sa, nämligen att vi ska fortsätta att ha många som kommer hit som arbetskraftsinvandrare därför att de inte har olika integrationsproblem. Det jag hör i det här – det kanske är en feltolkning, och jag hoppas nästan det – är en retorik som säger att vi är glada om det kommer hit människor som är högutbildade och duktiga men att vi helst inte vill ha hit folk som kommer av asylskäl. Den retoriken vill jag verkligen varna för och värja mig emot. Asylrätten är otroligt viktig och måste värnas oavsett vilken kompetens som människor som söker skydd har, vilket arbetsmarknadsministern var tydlig med.

*Jämställdhet och ny-
anlända invandrades
etablering*

Arbetskraftsinvandringen är någonting som Miljöpartiet och Moderaterna har varit överens om är bra för Sverige. Detta bör inte blandas ihop till något slags plocka-russinen-ur-kakan-politik.

Anf. 98 ROSSANA DINAMARCA (V):

Herr talman! Ibland när jämställdhet diskuteras kan man lätt få för sig att det är en svensk uppfinning och att vi är bäst i världen, men så är det ju inte. Och vi har långt kvar.

Sedan 1974 har män kunnat ta ut föräldraledighet. Ändå väljer män att bara ta ut knappt en fjärdedel av föräldradagarna. När barnen är sjuka är pappan hemma i fyra fall av tio. Under 15 år har männens andel endast ökat med fyra procentenheter.

Sett till hela arbetsmarknaden tjänar kvinnor 86 procent av mäns löner. Siffran har bara ökat med några procentenheter sedan mitten av 90-talet. Med andra ord arbetar kvinnor gratis ungefär från början av november och året ut. Dessutom ser vi stora skillnader i lön i privat och offentlig sektor. De som arbetar i privat sektor tjänar tusenlappar mindre än de som arbetar i offentlig sektor.

Kvinnor tar medicin på grund av psykisk ohälsa i större omfattning än män.

Den vanligaste dödsorsaken bland unga män är självmord. En stor anledning till det är den maskulinitetsnorm som råder och som inte tillåter män att må dåligt eller att tala om sina känslor. Det här är den yttersta konsekvensen av ojämställdhet.

Män står för 98 procent av våldet mot kvinnor.

I privata bolag sitter män på fler än fyra av fem stolar. Nära hälften saknar kvinnliga ledamöter helt. I kommunala bolag är 71 procent män och 29 procent kvinnor.

Under åren med den borgerliga regeringen halkade Sverige ned från första till fjärde plats i World Economic Forums ranking över världens mest jämställda länder. Inkomstklyftorna mellan män och kvinnor ökade också under de borgerliga mandatperioderna. Det som påverkade mest var jobbskatteavdragen, som främst gynnade högavlönade män.

Problemet är inte tjocka män, håriga män, långa män eller invandrade män. Problemet är patriarkatet.

Herr talman! Det finns något djupt tragiskt i att vi 2016 debatterar saker som borde vara självklara, som att kvinnor och män fortfarande inte får lika lön för likvärdigt arbete. Kvinnor arbetar gratis en timme och tre minuter varje dag. I den takt som löneskillnaderna mellan män och kvinnor har minskat kommer det att ta 53 år innan vi uppnår jämställda löner. Det innebär att de tjejer som i dag går ut på arbetsmarknaden inte kommer att uppleva jämställda löner under hela sin arbetsföra livstid. Var kommer vi att befinna oss om 53 år? I bästa fall är jag 95 år gammal.

Det är tydligt att detta inte är något som marknaden löser själv, utan det behövs en aktiv och medveten politik.

Budgetpropositionen innehåller reformer från Vänsterpartiet på ca 12 miljarder kronor per år de närmaste åren. Vårt fokus har legat på reformer för välfärd och ekonomisk jämlikhet – feministiska reformer.

Kvinnor är överrepresenterade bland låginkomsttagare och män bland höginkomsttagare. När vi förbättrar villkoren för låginkomsttagare innebär

det också att Sverige blir mer jämställt. Våra reformer lyfter kvinnors ekonomiska situation, något som ger oss mer makt över våra egna liv.

Med den budget som vi lagt fram tillsammans med regeringen har vi lagt lite av grunden för ett jämlikare samhälle. Ensamstående föräldrar, låginkomsttagare och alla som någon gång använder välfärden är vinnare. Nu satsar vi på de grupper som lämnades efter under den borgerliga regeringens tid.

Reformerna som Vänsterpartiet har fått igenom i förhandlingarna gör stor skillnad för de människor som berörs. Men regeringen Reinfeldt riggade skatterna för att gynna de rika, så det skulle behövas ett större grepp om ojämlikheten. Tyvärr har vi inte fått med oss regeringen för att ta det greppet i den här vändan.

Några av de reformer som Vänsterpartiet har fått igenom i budgetpropositionen och som är viktiga på det här området är höjt underhållsstöd, höjt flerbarnstillägg för tredje barnet, höjd garantiersättning i sjukförsäkringen, utökad rätt till deltidstämpling och sänkt skatt för de fattigaste pensionärerna.

Herr talman! För att få fokus på jämställdheten och kunna leverera konkreta resultat har vi länge velat inrätta en jämställdhetsmyndighet med ansvar att styra Sverige mot jämställdhet igen. Nedläggningen av JämO som självständig myndighet var ett rejält misslyckande för jämställdheten. Allt förebyggande arbete har lagts i träda.

År 2005 föreslog Gertrud Åström i sin utredning en jämställdhetsmyndighet. Det blev inte så, för sedan tillträdde som bekant regeringen Reinfeldt. Men nu ska den äntligen inrättas.

Det är viktigt att faktiskt belägga hur verkligheten ser ut. Det finns stora behov av underlag, relevanta studier och forskning. Men det handlar också om styrningen av samhällets jämställdhetssträvanden. En jämställdhetsmyndighet ska vara närvarande inom alla samhällssektorer och påverka både statsförvaltningen, de kommunala organen och landstingen.

Jämställdhet och feminism, eller bristen på det, påverkar alla områden, såsom hälsa, välfärd, arbetsmarknad, pensioner, rättsväsen och klimat. För att kvinnor och män verkligen ska ha samma makt och möjlighet att påverka samhället och sina egna liv måste patriarkatet förgöras.

Anf. 99 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Mina partikamrater har talat om jämställdhet, etablering och integration. Jag tänkte hålla mig till ämnet som har med diskriminering och rasism att göra. Jag yrkar bifall till förslaget och avslag på de reservationer som finns.

Sverige ska vara ett tolerant och humant samhälle präglad av mångfald med respekt för individens mänskliga fri- och rättigheter, och alla människors lika värde ska respekteras. Ändå kan vi i dag se hur människor dagligen möts av fördomar och därmed riskerar att diskrimineras. Det kan handla om exempelvis arbetsgivares fördomar om personers ursprung, funktionsnedsättning, ålder eller sexuella läggning som gör att den som är bäst lämpad för ett jobb ändå inte anställs. Det kan handla om att en elev blir diskriminerad på grund av etniskt ursprung eller kön.

Strax före midsommar fattade vi i riksdagen beslut om förändringar i diskrimineringslagen som innebär att arbetet med aktiva åtgärder inom ar-

Prot. 2016/17:46
14 december

*Jämställdhet och ny-
anlända invandrades
etablering*

betslivet och utbildningsområdet ska omfatta samma sju diskrimineringsgrunder som diskrimineringsförbuden och att en förklaring av uttrycket aktiva åtgärder införs i lagen: ”Aktiva åtgärder är ett förebyggande och främjande arbete för att inom en verksamhet motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.”

Denna förändring träder i kraft den 1 januari nästa år och kommer att vara en av flera komponenter för att motverka diskriminering. DO, Diskrimineringsombudsmannen, ska utöva tillsyn så att lagen följs.

Herr talman! Antalet anmälningar till Diskrimineringsombudsmannen har ökat kontinuerligt de senaste åren, och den diskrimineringsgrund som ökat mest sedan 2013 är funktionsnedsättning.

En anmälan som just nu är föremål för rättsprocess rör en döv arbetstagare som sökte en tjänst på Södertörns högskola. Trots att personen ansågs vara den mest meriterade för tjänsten avbröts rekryteringsprocessen därför att högskolan ansåg att kostnaderna för anpassningsåtgärderna var alltför höga för att de skulle anses skäliga. Det är en väldigt dålig signal till alla Sveriges döva och teckenspråkiga. Vi vill att alla människor oavsett funktionsnedsättning ska kunna finnas på arbetsmarknaden och jobba utifrån sin egen förmåga.

Enligt uppgifter är detta det enda ärendet i år där DO väckt talan när det gäller skäliga tillgänglighetsåtgärder, trots att flera anmälningar har gjorts på detta område. För mig är det självklart att en person som har en funktionsnedsättning och som upplever diskriminering i arbetslivet också ska kunna få sin sak prövad av ansvarig myndighet. Jag utgår från att DO kommer att sköta det jobbet på ett lite mer aktivt sätt.

Jag välkomnar dessutom regeringens besked att man fortsätter att arbeta för att stärka skyddet mot diskriminering bland annat när det gäller bristande tillgänglighet.

Herr talman! När jag läser oppositionens budgetförslag på detta område undrar jag hur man har tänkt. *Har* man tänkt? SD, med Magnus Persson och Sven-Olof Sällström, vill lägga ned Diskrimineringsombudsmannen. Det är oklart varför, mer än att man menar att myndigheten bedriver opinionsarbete i syfte att motverka diskriminering. Är det dåligt att motverka diskriminering? Eller är det så att SD inte tycker att det finns någon diskriminering? Om frågan besvaras med ja, borde man inte vara intresserad av att diskrimineringen minskar? Om svaret är nej, att det förekommer diskriminering men att man inte vill göra någonting åt det, vilken planet lever ni på?

Herr talman! Jag konstaterar dessvärre att både Moderaterna och Centerpartiet väljer att spara på en annan del. Det gäller åtgärder mot diskriminering, rasism, främlingsfientlighet, homofobi och liknande former av intolerans. Det är något som jag bara kan beklaga.

Om det är något som har visat sig vara viktigt i samhället, speciellt under detta år, är det att försvara alla människors lika rätt och lika värde. När nazister och andra främlingsfientliga krafter sprider hat och hot mot romer, judar, muslimer, flyktingar, kommunpolitiker, journalister, homosexuella, feminister och antirasister – ja, kort sagt alla som inte delar deras skeva bild av människovärdet – behövs alla goda motkrafter för att stärka

vårt samhälle. De behövs för tolerans och humanism, mot diskriminering och rasism och för demokratins skull.

Slutligen skulle jag vilja ställa en fråga till Moderaterna och Centerpartiet. Tyvärr har de nu lämnat kammaren; jag vet inte om de trodde att debatten var slut. Vad är det för signaler som Moderaterna och Centerpartiet vill skicka med sin besparing på området? Handlar det om att diskriminering och rasism inte behöver bekämpas?

Jag tycker i alla fall att detta är ett viktigt område, och jag är nöjd med att regeringen har satsat extra mycket pengar på det.

(Applåder)

Anf. 100 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! När kammaren fortsätter att debattera jämställdhet, nyanländas etablering, diskriminering och segregation ser vi att det är tomt från Alliansen. De har lämnat kammaren, vilket jag tycker är lite dåligt. Mina kamrater har som sagt fokuserat på etablering, jämställdhet och diskriminering. Jag tänkte också säga någonting om segregation.

Herr talman! Klassklyftorna har ökat markant i vårt land, något som bland andra OECD och IMF varnar för. Ojämlighet och ökade klyftor är djupt skadligt för både individer och samhället. Vårt viktigaste uppdrag är att bryta den växande ojämlikheten i Sverige. Ojämlikheten är på liv och död. Det skiljer nästan 20 år i förväntad livslängd mellan Danderyd och Vårby i Stockholm. Denna utveckling måste brytas. Därför behövs en seriös analys av, en diskussion om och åtgärder mot den ökade ojämlikheten och de växande socioekonomiska klyftorna i vårt samhälle.

Ta till exempel mitt eget bostadsområde, Fittja. Det är ett interkulturellt område, där vi talar över 100 språk och kommer från alla världens håll. Jag landade där som tioåring, och jag bor fortfarande där. Fittja är ett område som byggdes upp under 1960- och 1970-talet när bostadsbristen som en följd av urbaniseringen var mycket hög. Redan tidigt blev Fittja och många andra förorter med liknande utveckling klassmässigt segregerade.

Till Fittja kom de med relativt låga inkomster och de nyanlända invandrarna. De stora invandrargrupperna var arbetskraftsinvandrare från Turkiet, Grekland och före detta Jugoslavien. Att det bodde många invandrare där var ingen laddad fråga då.

Herr talman! När jag gick i grundskolan i slutet av 80-talet hade jag många klasskamrater med etniskt svensk bakgrund. I början av 90-talet lämnade många etniska svenskar Fittja och miljonprogramsområdena när en omläggning av bostadspolitiken gjorde det lättare för normalinkomstagare att köpa ett radhus eller en villa. Den ekonomiska segregationen utvecklades undan för undan till en ekonomisk och etnisk segregation.

I dag står många av våra förorter inför stora utmaningar. Även om det går bra för många i vårt land går det inte bra för alla. Arbetslösheten är fortfarande hög. Skolresultaten dalar. Barnfattigdomen ökar, och otryggheten växer.

Herr talman! Därför behöver vi en konkret, långsiktig plan för framtiden i dessa områden. Det som behövs är en nationell strategi för förorten. Det handlar bland annat om att alla ungdomar i förorten ska ha ett jobb att gå till, en skola som ger en bra utbildning och en möjlighet att flytta hemifrån till en egen bostad.

Prot. 2016/17:46
14 december

Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering

Därför välkomnar jag regeringens reformplan för minskad segregation. Den är ett steg åt rätt håll. Det handlar om att samordna insatser mot segregation och att hålla ihop politiken genom att komma till rätta med de sociala orättvisorna, den ojämlika hälsan och fattigdomen. Det är en viktig uppgift som går ut på att ta sig an problemet på allvar. Men självklart behövs mer.

År 2006 gick de borgerliga partierna till val på att bryta det så kallade utanförskapet. Men med facit i hand ser vi att man snarare har cementerat utanförskapet och segregationen. Nu försöker de borgerliga partierna att slå ifrån sig ansvaret. Under åtta år hade man chansen att vända utvecklingen. Under dessa åtta år sänkte man skatterna med 140 miljarder kronor. Det är pengar som i stället kunde ha gått till fler lärare i förorten, fler platser på komvux, fler utbildningsmöjligheter för unga, resurser till de elever som har störst behov, renovering av miljonprogramsområden, byggande av fler bostäder, pengar till kommunerna som skulle ha kunnat anställa mer personal i välfärden, anställning av fler poliser och så vidare. Det är pengar som kunde ha gått till att minska klyftorna i vårt samhälle.

Men då var det viktigare att sänka skatten än att satsa på de områden som har störst behov. Man blundade för den ökade segregationen, klyftorna i skolan, de arbetslösa ungdomarna, fritidsgårdar som inte hade resurser, de sunkiga bostäderna, trångboddheten, diskrimineringen på arbets- och bostadsmarknaden, den ökade rasismen och den växande barnfattigdomen. Man såg helt enkelt inte de socioekonomiska utmaningarna och segregationen, och det gör man inte heller i dag.

Avslutningsvis, herr talman: Det som behövs är en ny färdväg, konkreta, långsiktiga planer för förorterna och en helt ny inkluderandepolitik med fokus på jämlikhet. Vi behöver inge hopp och framtidstro till alla de ungdomar som växer upp i fattigdom. Det gäller dem som står utanför arbetsmarknaden och som på grund av trångsynthet utestängs från bostäder och utbildning. Vi måste på allvar bekämpa diskrimineringen och rasismen i samhället och på arbetsmarknaden. Lösningen är därför inte sänkta skatter eller låga löner.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 8.)

§ 6 Allmän miljö- och naturvård

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2016/17: MJU1
Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård (prop. 2016/17:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 101 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att vi inte deltar i anslagsbeslutet eftersom vårt förslag till budgetramar har fallit. Jag hänvisar i stället till vårt särskilda yttrande.

Herr talman! Jag tänker ägna mitt anförande åt att tala om klimatpolitik eftersom klimatfrågan är enormt viktig. De allra flesta är också överens

om att vi måste få ned klimatutsläppen inom kort. Det är helt enkelt bråds-
kande.

Moderaternas syn på både klimatpolitiken och miljöpolitiken är att den
först och främst bör ta sin utgångspunkt i hållbarhetsbegreppet och dess
balans mellan de tre olika ingående delarna: miljö, ekonomi och sociala
frågor.

Därutöver bör den vila på fyra grundfundament. Det första är interna-
tionella överenskommelser. Många miljöproblem, och särskilt klimatut-
maningen, är gränsöverskridande. Därför krävs breda internationella lös-
ningar för att detta ska fungera. Det andra gäller teknikutveckling. Vi tror
att i stället för att man till exempel begränsar människors möjlighet att resa
kan ny teknik minska utsläppen från resorna. Det tredje handlar om mark-
nadsekonomiska verktyg. Politiken varken kan eller ska försöka lösa allt,
men när politiken agerar är det viktigt att det sker med verktyg som hänger
ihop med hur marknaden fungerar i övrigt. Det fjärde handlar om kost-
nadseffektivitet. Väldigt mycket kan i och för sig lösas utan att staten be-
höver spendera en massa av skattebetalarnas pengar. Men när pengar väl
spenderas är det viktigt att det görs på ett sätt så att man uppnår största
möjliga miljönytta per krona.

Herr talman! Moderaterna är ett parti som brukar betona vikten av ord-
ning och reda. Ofta handlar det om ekonomi och behovet av ordning och
reda i statsfinanserna. Men om det är något område där det kanske till och
med är ännu viktigare med ordning och reda är det klimatpolitiken. Ef-
tersom det är bråttom att få ned utsläppen är det otroligt viktigt att vi vet
att de insatser som vi gör verkligen leder till så stor klimatnytta som möj-
ligt. Det måste finnas beräkningar över vilka utsläppsminskningar olika
åtgärder leder till.

Här finns minst två stora problem med regeringens klimatpolitik. Det
första problemet är att regeringen verkar sakna samlade beräkningar över
hur stora totala utsläppsminskningar den förda politiken beräknas leda till.
Det är faktiskt smått häpnadsväckande, för det betyder ju att regeringen
famlar i blindo. Om man inte har några beräkningar av vilka resultat den
förda politiken förväntas uppnå, hur ska man då veta om man gör tillräck-
ligt eller om man gör rätt saker?

Det andra problemet är att för de åtgärder där det faktiskt finns beräk-
ningar – det gäller till exempel Klimatklivet – är klimatnyttan per satsad
krona besvärande låg. Den genomsnittliga kostnaden per ton utsläpps-
minskning är nästan 3 200 kronor, enligt Naturvårdsverket. Det ska jäm-
föras med exempelvis mekanismen för ren utveckling, CDM, där priset är
ungefär 60 kronor per ton.

Klimatutmaningen är global, vilket betyder att varje ton utsläpp är lika
skadligt oavsett var det sker. Det betyder också att varje ton vi kan minska
utsläppen med är lika viktigt oavsett var det sker. För klimatet gör ut-
släppsminskningen lika stor nytta oavsett om den görs i Sverige, i Kina
eller i Afrika.

Regeringen slår sig ofta för bröstet och talar om hur mycket pengar
man spenderar på klimatpolitiken. Men det är faktiskt helt ointressant. Det
viktiga är vilket resultat som uppnås.

Moderaterna säger nej till regeringens klimatkliv, men för 2017 satsar
vi 100 miljoner kronor mer än regeringen på internationella insatser såsom
CDM. De här åtgärderna ger alltså 50 gånger större klimatnytta per krona

Prot. 2016/17:46
14 december

*Allmän miljö- och
naturvård*

än regeringens klimatkliv. Det betyder att även om vi använder mindre av skattebetalarnas pengar än vad regeringen gör åstadkommer vi större minskningar av klimatutsläppen. Vi fokuserar på resultat medan regeringen fokuserar på dyr och ineffektiv symbolpolitik med mycket begränsad klimatnytta.

Beträffande den aviserade flygskatten är det ännu värre. Utsläppsminskningarna ligger på maximalt 0,2 miljoner ton per år, och det är inklusive höghöjdseffekterna. Skatten beräknas kosta 1,8 miljarder kronor. Det betyder att prislappen, som i första hand resenärerna på landsbygden tvingas betala, blir 9 000 kronor per ton utsläppsminskning – att jämföra med internationella klimatinsatser såsom CDM, där ett tons utsläppsminskning kostar 60 kronor. Det betyder att internationella insatser är 150 gånger mer kostnadseffektiva. De ger 150 gånger större klimatnytta än flygskatten ger. Flygskatten är dyr och ineffektiv symbolpolitik.

Tycker då inte Moderaterna att vi ska göra någonting alls i Sverige? Jodå. Den svenska utmaningen finns framför allt i transportsektorn. Där behöver vi bland annat en ny fordonsbeskattning som bättre styrs av klimatprestanda. Trots mycket prat har regeringen ännu inte levererat något sådant förslag. I väntan på att ett sådant förslag kommer har regeringen förlängt Alliansens supermiljöbilspremie. Det tycker vi är bra; vi matchar det också fullt ut i vårt budgetförslag.

Regeringen lånar pengar till dyra och ineffektiva åtgärder i Klimatklivet, som jag nämnde tidigare. Vi säger liksom samtliga övriga oppositionspartier nej till det. Vi lägger i stället separata pengar på laddinfrastrukturen för elbilar.

För fordonsbränsle vill vi se ett system med en reduktionsplikt där utsläppen successivt minskar, ett marknadsbaserat system som premierar bränslen med bra klimatprestanda och ger långsiktiga spelregler för de aktörer i branschen som ligger i startgroparna för att producera biodrivmedel – utan att belasta statsbudgeten i någon större omfattning. Även här lyser regeringsförslagen tyvärr helt med sin frånvaro.

På tal om saktfärdighet är det också värt att notera att av regeringens så kallade historiska satsning ligger ungefär 75 procent efter den här mandatperioden.

Herr talman! Klimatpolitik är inte en tävling om vem som spenderar mest pengar. Det handlar om att göra rätt saker för att åstadkomma så stor klimatnytta som möjligt.

Regeringen för tyvärr både en ineffektiv klimatpolitik och en ansvarslös ekonomisk politik, och våra barn löper risk att få betala notan för båda.

Anf. 102 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Moderaterna föreslår kraftiga neddragningar på utgiftsområdet som vi debatterar här i dag, på miljöbudgeten. Som vanligt i moderat politik går skattesänkningar före investeringar som får fart på Sverige och ställer om vårt land i en mer hållbar riktning. Ni har ju prövat skattesänkningar som svar på allt tidigare. Det fungerade inte då och lär inte fungera nu heller.

Det är en rejäl slakt på hela Miljö Sverige som målas upp i Moderaternas budgetförslag. Det är neddragningar på 2,1 miljarder i förhållande till regeringens förslag. På flera myndigheter skulle det bli kaos och omfattande uppsägningar. Massor av bra miljöarbete skulle skrotas.

Jag tar några exempel. Ni drar ned med 55 miljoner på Naturvårdsverkets anslag. Ni har inte några extra pengar till den viltvårdsmyndighet ni har sagt att ni vill skapa, så i verkligheten är neddragningarna kanske ännu större. Ni drar in mer än en tredjedel av anslaget för skötsel av värdefull natur och mer än en tredjedel av anslaget för sanering av värdefull mark. 23 miljoner ska bort från Kemikalieinspektionen. Det här är i mitt tycke helt oseriösa och oförklarade åtgärder som i verkligheten skulle förlama miljöarbetet i flera år.

Min fråga rör Klimatklivet, som ni helt vill skrota. Vad säger du, Jonas Jacobsson Gjörtler, till dina moderata kollegor i kommunpolitiken som har skrivit under ansökningar om klimatinvesteringar? Ska de välja att inte göra de investeringarna, eller ska de dra ned på någon annan investering i kommunerna för att få råd?

Anf. 103 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna fokuserar sin vana trogna på att höja skatterna rejält. Det är en skattehöjning med 40 miljarder på jobb och tillväxt bara för 2017, och sedan väljer man att spendera en del av det här på så kallade satsningar. Det är dock bara en bråkdel av skattehöjningarna. Det handlar om ett par miljarder av de här 40, alltså en tjugondel av satsningarna, som läggs på miljöområdet.

Som jag nämnde i mitt anförande är det dessutom ganska irrelevant hur mycket pengar man spenderar. Det viktiga är vilka resultat man uppnår.

Det kan väl vara på sin plats att också fundera på kaoset som Matilda Ernkran beskriver att det skulle bli med den enorma neddragningen.

Så här är det: Det här är i praktiken en återgång till 2015 års nivå men med en uppräknings på 5 procent. Det är alltså inte så att det här anslaget har legat på över 8 miljarder under någon längre tid, utan det här är den rödgröna regeringens sätt att bedriva dyr och ineffektiv symbolpolitik. Man plockar in massiva intäkter i form av skattehöjningar på jobb och tillväxt, och sedan spenderar man dem på insatser som ger väldigt begränsade resultat. Det är inte bra politik. Det kommer dessutom att skada miljön i längden, för om vi tänker oss att hållbarhetsbegreppet handlar om såväl miljö som ekonomi och sociala frågor kan vi se att om insatser som regeringen gör slår mot jobb och tillväxt kommer vi att ha fler människor som blir arbetslösa jämfört med vad vi annars skulle ha. Vi kommer också att ha mindre pengar, och i slutändan kommer det att ge sämre möjligheter att göra insatser för miljön.

När det gäller Klimatklivet skulle jag säga att ett av problemen med de insatser som har gjorts när man har utvärderat tidigare motsvarande program, till exempel Klimp, är att det – utöver att det är dålig kostnadseffektivitet – handlar om insatser som ofta skulle ha gjorts i alla fall. Det är alltså dålig så kallad additionalitet. Det är pengar i sjön och insatser som skulle ha gjorts i alla fall.

Anf. 104 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Det känns lite speciellt att höra en moderat säga att pengar inte är viktigt.

Däremot håller jag med Moderaterna om att det viktiga är resultatet. Då kan man i en tid när Arktis smälter – om man inte riktigt tror på det

kan man använda sig av Nasas satellitbilder – titta på den mängd koldioxidutsläpp som fortfarande sker över vår del av världen och fundera på var ansvaret ligger och hur vi bäst kan bidra till att ställa om Sverige och världen i en mer hållbar riktning.

Men låt oss titta på det här med resultat, som är viktigt. 582 ansökningar har inkommit när det gäller Klimatklivet. Det är oerhört populärt och kommer att ge årliga utsläppsminskningar på 400 000 ton växthusgaser. Det motsvarar 50 000 bilar som kör ett varv runt jorden. Det här är resultat på riktigt. Vi plockar bort växthusgasutsläpp.

Just den här åtgärden anser Moderaterna att vi ska skrota helt och hållet. Man baserar det på gamla rapporter och gamla åtgärder, inte på hur det är nu med de nya metoder och nya verktyg som vi har för att mäta utsläpp men också mäta ansökningarna som kommer in och som visar att detta ger reella utsläppsminskningar. Det är oerhört populärt, vi vet resultaten, det är effektivt – och det ger inte bara klimatnytta utan också samhällsnytta i form av mer kollektivtrafik, som gör det lättare för människor att ta sig till och från jobbet, och annat som är viktigt. Och det skapar jobb. Men detta ska Moderaterna plocka bort.

Jag tycker faktiskt inte att du svarade på frågan: Vad säger du till dina moderata kollegor runt om i landet som har sökt dessa pengar och vill använda dem till sådana här investeringar? Ska investeringarna läggas åt sidan, eller ska man plocka bort andra viktiga investeringar i kommunerna för att kunna göra detta?

Anf. 105 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag uttryckte det som att pengar inte är viktigt. Pengar är visst viktigt, men det viktiga är ju vad de används till, det vill säga resultatet. Det lät åtminstone ett kort ögonblick som om vi var överens om just det.

Men sedan svävar Ernkran ut i fria fantasier igen. Det är ju ingen som har sagt att det inte är viktigt att isarna i Arktis smälter eller att mängden koldioxid i atmosfären ökar. Det är just det som är argumentet för att vi behöver göra kostnadseffektiva insatser. Detta handlar om att minska klimatutsläppen så mycket som möjligt här och nu.

Du påstår, Matilda Ernkran, att mina uppgifter om insatserna kommer från gamla rapporter, men siffran över utsläppsminskningarna kommer från Naturvårdsverkets rapport från den 31 augusti i år. Så den rapporten är väl inte jätt gammal. Det som beskrivs är att Klimatklivets totala kostnader, som är 1,9 miljarder sett över hela perioden, ska ge en utsläppsminskning på 600 000 ton. Det motsvarar 3 200 kronor per ton. Låt oss säga 3 000 kronor per ton, om det möjligen skulle bli något bättre än man har trott. Det innebär 50 gånger sämre kostnadseffektivitet för de åtgärderna jämfört med de internationella insatserna.

Varför är det viktigare att spendera de pengarna här, på en symbolpolitik som ska visa att Socialdemokraterna och Miljöpartiet vill göra något? Varför är det viktigare än att göra insatserna där man kan få bäst och störst resultat i form av utsläppsminskningar?

Det är ju det som är hela poängen bakom vår kritik av Klimatklivet: Kostnadseffektiviteten är väldigt dålig. Det är också det besked jag ger till kommunalråd oavsett parti. Om man gör bedömningen att insatserna är effektiva för att få ned utsläppen i kommunerna ska man göra dem, och då

får man också ta den kostnaden själv. Men när det gäller statens pengar behöver vi ta ansvar för hur mycket vi kan minska utsläppen med de pengar vi väljer att spendera. Vi har 50 gånger större kostnadseffektivitet i våra insatser jämfört med Klimatklivet.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Allmän miljö- och
naturvård*

Anf. 106 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jonas Jacobsson Gjörtlér sa att han ville tala om miljön och klimatet, men i denna debatt är det leverans som räknas. Vi debatterar ju budgeten, utgiftsområde 20. Det är klimat- och miljöbudgeten i den stora, omfattande statsbudgeten.

I detta betänkande kan man jämföra det budgetförslag som regeringen lagt fram med stöd av Vänsterpartiet med vad jag skulle kalla fem nyanser av brunt: Sverigedemokraterna och de andra högerpartierna med Moderaterna i spetsen.

Vi kan gå in och titta på de oerhört viktiga anslagen inom detta utgiftsområde. Vi har till exempel skydd av värdefull natur: att vi ska kunna skydda mer, skapa naturreservat och så vidare. Den budgetposten vill Moderaterna halvera – dra ned med ungefär 600 miljoner kronor.

Vi har åtgärder för värdefull natur, som Moderaterna vill dra ned med 30 procent eller 335 miljoner kronor.

Vi har klimatinvesteringar i Sverige, som precis debatterades här. Det anslaget tar Moderaterna bort helt och hållet; 700 miljoner kronor försvinner från våra kommuner, regioner och företag som vill ställa om lokalt.

Vi har det viktiga klimatanpassningsarbetet: att vi ska kunna ställa om våra samhällen så att de blir hållbarare och inte drabbas så hårt av klimatförändringen. Det anslaget mer än halverar Moderaterna; man skär ned med 67 miljoner kronor.

Vår expertmyndighet på detta område, Naturvårdsverket, får en kraftig neddragning på 55 miljoner kronor med Moderaternas politik.

Jonas Jacobsson Gjörtlér, jag vill fråga dig: Hur kan nedskärningar på detta område leda till ett större miljö- och klimatansvar? Och varför är det alltid någon annan som ska ta ansvaret för miljön och klimatet i Moderaternas politik?

Anf. 107 JONAS JACOBSSON GJÖRTLÉR (M) replik:

Herr talman! Jag ska tala om för Jens Holm hur det kan vara på det viset. Jag har sagt det tidigare. Vi når alltså större utsläppsminskningar med vårt budgetförslag än ni gör. Vi lägger våra pengar på insatser som är 50 gånger mer effektiva för att minska klimatutsläppen. Där har du den väsentliga skillnaden. Vi behöver inte plocka in 40 miljarder i skatter på jobb och tillväxt, som i nästa steg kommer att slå mot såväl ekonomi som människor och miljö, för att finansiera sådana här dyra och ineffektiva åtgärder.

Sedan försöker Jens Holm, liksom tidigare Matilda Ernkrans, dra växlar på att det skulle vara sådana enorma neddragningar och bli ett sådant kaos. Jag vill påminna om det jag sa tidigare: Detta är alltså i princip en återgång till 2015 års nivåer, plus 5 procent. Det är alltså ett lägre anslag än regeringen har; det är alldeles rätt. Vi gör helt enkelt inte samma prioritering och tycker inte att vi behöver spendera de summorna – särskilt inte om man sätter det i relation till att ni plockar in 40 miljarder i ökade skatter

för att finansiera detta. Vi tror att väldigt många åtgärder kan vidtas och fungera bra i alla fall.

Det viktigaste är ändå klimatfrågan. Jag måste säga att det är smått häpnadsväckande att regeringen gång på gång slår sig för bröstet och berättar hur mycket pengar man spenderar och talar om åtgärderna. Det låter ju jättebra att man minskar utsläppen med motsvarande x tusen bilar, men problemet för regeringen är att de insatser vi föreslår skulle ge en 50 gånger större utsläppsminskning. Om man inte har kontroll på sina siffror och vet vad man beräknas nå fram till kommer man att gå fel, och det är tyvärr det regeringen har gjort i denna fråga.

Anf. 108 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jonas Jacobsson Gjörtler och Moderaterna tycks leva i en fantasivärld som inte finns på riktigt. Att Moderaternas åtgärder skulle göra mer nytta stämmer över huvud taget inte.

Vi vet ju att många av de projekt som Moderaterna vill lägga sina begränsade – vill jag understryka – resurser på över huvud taget inte blir av. Ibland leder de till att människor tvångsförflyttas från de områden där de bor, som i Rampurprojektet i norra Indien, där man har byggt en stor vattenkraftsanläggning.

Det kan vara så att man satsar på kolkraftsprojekt i Kina med internationella investeringar i så kallade CDM-projekt. Det kan vara trädplanteringar där träden inte finns kvar efter ett par år. Det är inte additionella projekt, och detta har utvärderats och kritiserats i en mängd oberoende undersökningar.

Det vi gör, Jonas Jacobsson, är att vi ställer om på riktigt. Våra kommuner, regioner, landsting och företag gillar dessa projekt. Det är därför Naturvårdsverket har fått in så otroligt många ansökningar – nästan 600 projekt har hittills blivit av. Det är inte x bilar, Jonas Jacobsson. Det är 50 000 bilar som kör ett varv runt jorden; så stor är den positiva klimatteffekten av detta.

Vi ska komma ihåg att med Moderaternas politik blir det inga nya laddstationer, inga nya biogasanläggningar, inga satsningar på fjärrvärme, ingen utbyggd cykelinfrastruktur, ingen klimatinformation så att vi kan ställa om lokalt och kommunicera om klimatet med våra kommuninvånare. Det är den krassa sanningen om Moderaternas politik, där man drar ned med mer än 2 miljarder på detta viktiga utgiftsområde.

Så jag vill återigen fråga: Hur kan dessa stora neddragningar, Jonas Jacobsson, leda till positiva effekter för miljön och klimatet? Det gör de inte.

Anf. 109 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Det var intressant att höra att Jens Holm tydligen inte har någon tilltro till internationella projekt, bland annat FN:s program för att få ned klimatutsläppen. Det tycker jag är ett tråkigt besked, för detta tror jag är bland det allra viktigaste vi kan göra för att få ned utsläppen. Det innebär inte att det inte finns problem även i de programmen; det gör det självklart. Det finns exempel på att det inte fungerat som det var tänkt och till och med fungerat dåligt.

Men jag är ändå övertygad om att detta är bland det absolut viktigaste vi kan göra. Det var väldigt tråkigt att höra från Jens Holm att han inte alls tror på den typen av program. Det hade jag faktiskt inte förväntat mig.

Att kommuner och landsting gillar dessa projekt är väl ganska lätt att förstå – de kan ju få finansiering till hälften av saker som de kanske till stor del ändå hade tänkt göra. Så var det åtminstone med Klimp:en, där additionaliteten som sagt var dålig. Oavsett detta är det klart att man blir glad om man får hälften av kostnaden för att göra något betald. Men det är ju någon som betalar för detta.

Höjda skatter på jobb och tillväxt med 40 miljarder kommer att slå även mot kommunerna. Med lägre tillväxt och färre jobb blir det också lägre skatteintäkter för dem i slutänden.

Jens Holm säger att det skulle bli färre laddstationer. Det är helt fel. Vi har separata pengar för laddinfrastrukturen; låt mig vara tydlig med det.

Problemet för Jens Holm och regeringspartierna är fortfarande att även om det i dag skulle motsvara 50 000 bilar innebär våra motsvarande pengar 50 gånger 50 000 bilar, alltså 2 ½ miljon bilar. Då slår vi er fortfarande.

Vi fokuserar på att begränsa utsläppen, inte på att begränsa transporterna. Vi tycker att regeringen borde komma fram med ett bättre fordons-skattesystem. Vi tycker att man borde komma med ett förslag till reduktionsplikt för att få ned utsläppen i transportsektorn. Vi har förslag om saker och ting som borde göras, men regeringen är dålig på att leverera.

Anf. 110 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Detta har varit en intressant diskussion. Det är spännande att Moderaterna ändå diskuterar klimatpolitik. Självklart är det bra att vi hjälper till att minska klimatutsläppen i andra delar av världen. Nu har vi dock en blocköverskridande överenskommelse om hur vi ska minska utsläppen även i Sverige. Självklart måste vi göra en hel del för att kunna åstadkomma det. Jag ser också att Klimatklivet är en viktig del i det.

Jag skulle vilja ta upp något som Jonas Jacobsson Gjörtler inte sa något om i sitt anförande, nämligen de viktiga anslagen för skydd och skötsel av värdefull natur. Våren 2014 lämnade alliansregeringen en proposition till riksdagen. Det var en svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Sedan beslutade riksdagen i enlighet med regeringens förslag att vi ska skydda minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden och 10 procent av de marina områdena senast år 2020. Detta ska vi göra för att bidra till att uppfylla nationella och internationella mål för biologisk mångfald. Man satte också ett hektarvärde: ytterligare 150 000 hektar skogsmark skulle skyddas till år 2020, jämfört med år 2012.

Naturvårdsverket har sedan slagit fast att detta mål inte kommer att uppnås om man inte anslår extra pengar. Det är precis detta som regeringen nu gör. Man har anslagit ungefär 1,2 miljarder till skydd av värdefull natur. Det är ett anslag som Moderaterna vill halvera.

Jag skulle därför vilja fråga Jonas Jacobsson Gjörtler: Står Moderaterna inte längre bakom detta mål, som faktiskt alliansregeringen tog fram?

Anf. 111 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Stina Bergström börjar med att ta upp de blocköverskridande överenskommelserna och syftar väl då framför allt på Miljömålsbe-

redningen. Det är kopplat till klimatfrågan och vikten av att minska utsläppen. Jag delar åsikten att det är viktigt att minska utsläppen och att göra det snabbt. Jag tycker att Miljömålsberedningen också har en bra plan för hur detta ska kunna ske. Den ligger också väl i linje med de förslag som vi har när det gäller transportsektorn. Det är detta vi tycker att man ska fokusera på.

Man ska alltså inte fokusera på att minska transporterna i sig utan på att minska utsläppen från transportsektorn, till exempel genom att införa en reduktionsplikt, där vi följer den utsläppsminskningsbana som Miljömålsberedningen har. Reduktionsplikten bör följa den, så att vi får ned utsläppen från transporterna för de delar av fordonsflottan som inte kommer att kunna drivas med el eller på annat sätt inom överskådlig framtid. Vi får inse att en stor del av de bilar som rullar på vägarna i dag kommer att finnas kvar 2030.

Detta är det enskilt viktigaste som regeringen skulle kunna göra här på hemmaplan. Det är en fråga vi äger själva och där verktygen egentligen finns. Det handlar bara om att komma loss. Där händer dock ingenting, tyvärr.

Stina Bergström tar upp andra aspekter och frågor som rör andra anslag. Vi talar till exempel om åtgärder till skydd för värdefull natur. Vi har alltså valt att göra en återgång till anslagen för 2015 med en viss uppräknings. Det stämmer alltså att det är en tydlig neddragning i förhållande till regeringens förslag. Men det beror på att vi har andra prioriteringar när det gäller hur man tar in dessa pengar.

Det är ganska lätt att ta in mycket pengar i ökade skatter och ändå ha ett stort underskott, som regeringen har i sitt budgetalternativ. Vi har en budget i balans. Vi tar inte in 40 miljarder i ökade skatter. Därför måste vi också göra lite andra prioriteringar.

Anf. 112 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Eftersom jag satt i Miljömålsberedningen vet jag att det finns många fler förslag där för att få ned klimatutsläppen utöver att se till att vi får andra drivmedel för bilarna. En viktig del är att vi slog fast att cykel-, gång- och kollektivtrafik ska vara den gällande normen när man planerar tätorter, större tätorter och städer, liksom att det ska gå buss och tåg mellan orterna. Stadsmiljöavtalen är ett viktigt sätt att få detta till stånd. De handlar om att ge statsbidrag till städer för att gynna kollektivåkandet och också öka byggandet. Det finns ju en stor bostadsbrist i landet. Det är projekt som inte skulle bli av utan statsbidrag. Att till exempel dra spårvägar i städer är väldigt dyrt. Det är få eller inga kommuner som klarar av det utan att få statsbidrag.

Men låt mig återgå till detta med skydd av värdefull natur. Jag tycker inte att jag fick något riktigt svar på den frågan. Om vi ser till den takt som regeringen nu har lagt fast när det gäller skydd av värdefull natur ska vi vara ärliga och konstatera att inte ens de pengarna räcker till för att uppnå det mål som antogs under alliansregeringens tid. Vi kanske kommer upp till 90–95 procent av de hektar vi har sagt ska skyddas enligt målet. Pengarna leder ändå till en fördubbling av antalet naturreservat från 130 till ungefär 300 per år.

Med den halvering av anslaget som Moderaterna föreslår skulle vi inte alls uppnå det mål som riksdagen och alliansregeringen faktiskt beslutade

om en gång. Min fråga blir återigen: Står inte Moderaterna fast vid det beslutet och den politiken?

Prot. 2016/17:46
14 december

Anf. 113 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! I mitt anförande nämnde jag, utöver att vi ska fokusera på hållbarhetsbegreppets alla tre delar och balansen mellan dem, att vår syn på miljö- och klimatpolitiken bygger på fyra fundament. Jag tror att alla de fyra är viktiga, och de ger också många av svaren när det gäller hur vi ser på de här frågorna. Internationella insatser tror jag är väldigt viktigt. Vi lägger till exempel mer pengar på CDM än vad regeringen gör eftersom det också ger goda resultat.

Teknikutvecklingen nämnde jag. Vi har varit inne på detta med reduktionsplikten. Det är ett sätt för staten att, utan att behöva spendera en massa pengar själv, ställa krav som kan medföra teknikutveckling. Vi har ju en massa företag som står redo att producera biobränsle om bara förutsättningarna kommer på plats. Då behöver vi inte minska transporterna i sig utan kan fokusera på utsläppen.

Den tredje delen var marknadsbaserade lösningar. Reduktionsplikten är ett exempel på en sådan, där man ställer ett krav som innebär att detta kommer att gynna de biodrivmedel som ger störst utsläppsminskning per krona. Det är alltså kostnadseffektivitet också, vilket då är det fjärde fundamentet i vår syn på dessa frågor.

Just när det gäller klimatfrågan är det extremt viktigt att tänka på kostnadseffektiviteten. Det är bråttom att få ned klimatutsläppen, och vi har inte råd att ägna oss åt dyra, ineffektiva projekt i Sverige som ger väldigt begränsad klimatnytta, utan vi måste fokusera på det som verkligen ger resultat.

När det slutligen gäller skyddet av natur gör vi en annan prioritering. Vi uppfattar delvis att det pågår en kantring, särskilt när man tittar på skogen. Balansen mellan produktions- och miljömål tenderar att kantra över mot miljömålssidan. Vi tycker inte att man behöver öka detta för tillfället.

Vi har också mycket skyddad mark redan från början. Särskilt gäller det skogen, där vi redan ligger gott och väl över de mål som Stina Bergström nämner.

Anf. 114 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Det är ganska trevligt att lyssna på moderaten Jacobsson Gjörtler i den här debatten, tycker jag. Det jag uppfattade handlade om internationellt arbete, teknikutveckling, ansvarsfulla marknadsekonomiska verktyg, klimatnytta, kostnadseffektivitet och så vidare. Det är saker som vi i Sverigedemokraterna definitivt kan skriva under på.

Däremot har vi en del frågetecken. Den oppositionella klimatpolitiken är ju, vad vi kan se, framför allt retorisk. I praktisk handling visar Moderaterna upp en helt annan sida. Till exempel har Moderaterna haft en ganska hög svansföring vad gäller ansvarsfördelningen i fråga om utsläppen inom Europeiska unionen. De har kritiserat regeringen för att man har förhandlat fram den absolut sämsta överenskommelsen för svensk del. Vi ska alltså minska utsläppen mest av alla. Vi möjliggör därmed för andra länder att slippa undan. Vissa länder kan till och med öka utsläppen för att vi förhandlar så dåligt.

*Allmän miljö- och
naturvård*

Detta behandlade vi i EU-nämnden. Först uttalade man sig kritiskt om kommissionens förslag och försökte förmå regeringen att verka för en annan lösning. Ministern blev lite arg och skällde lite på Moderaterna. Resultatet blev att Moderaterna köpte regeringens förslag. Varför gjorde man det?

Anf. 115 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra Martin Kinnunen från SD lyfta frågor som har med klimatet att göra. I vanliga fall, när man hör Sverigedemokraterna prata om klimatpolitik, brukar de mer antyda att det här egentligen inte är något problem och att vi inte behöver göra någonting alls i Sverige.

Det är inte de tongångar vi hör här. Det är i och för sig trevligt, men jag ställer mig fortfarande lite frågande till hur Sverigedemokraterna ser på klimatfrågan. Martin Kinnunen får väldigt gärna tydliggöra det – det kanske kommer i anförandet senare. Hur ser ni på klimatfrågan? Är den viktig? Är det viktigt att få ned klimatutsläppen eller inte?

Sedan gäller det frågan om vad som sas och inte sas i EU-nämnden. Jag var inte där. Jag sitter inte i EU-nämnden. Men jag minns diskussionerna som vi hade i miljö- och jordbruksutskottet. Vi hade också en hel del diskussioner inför EU-nämndens möte. Det handlade bland annat om detta med förändrad markanvändning, LULUCF. Där fick vi ju regeringen att anta en annan ståndpunkt än den man ursprungligen hade. Vårt agerande från Alliansens sida – jag vill minnas att Sverigedemokraterna anslöt sig till detta – innebar faktiskt att den svenska ståndpunkten blev betydligt bättre. Vi värnar det svenska skogsbruket, till exempel, och självständigheten för detta på ett helt annat och bättre och tydligare sätt än vad vi anars skulle ha gjort.

Jag måste säga att jag nog inte riktigt förstår vad Martin Kinnunen frågar efter här. Men det är möjligt att det går att tydliggöra.

Anf. 116 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Absolut. Våra partier gjorde en bra insats för svensk skog i EU-nämnden – det gjorde vi. Vad jag talade om var att Moderaterna hade en avvikande mening. Moderaterna ville säga nej till kommissionens förslag till ansvarsfördelning, som Moderaterna kritiserat. Men mötet slutade med att man köpte förslaget. Det tycker jag tyder på en retorisk oppositionspolitik.

Detta går hand i hand med annat. Vi har en kemikalieskatt, till exempel. I fråga om den har Moderaterna också haft en väldigt hög svansföring. Man har kritiserat den. Man skriver i sin budget att den är dålig, att den borde göras annorlunda och att den inte kommer att leda till någon miljönytta. Men man budgeterar ändå med att plocka in de skattepengarna så att man kan göra egna satsningar. Det är en retorisk oppositionspolitik.

Miljömålsberedningen har nämnts i diskussionerna tidigare. Jacobsson Gjörtler talade om beräkningar – det är viktigt att vi kostnadsberäknar allting. Man försöker lyfta fram olika mekanismer för att minska utsläpp och så vidare. Men Konjunkturinstitutet har slagit fast att Miljömålsberedningens kostnadsberäkningar är mycket dåliga. De går inte ihop. Det är omöjligt att uppskatta någonting. De har också slagit fast följande:

”En klimatpolitik som inte använder koldioxidskatt som styrmedel utan istället använder olika typer av regleringar kommer inte kunna sänka andra snedvridande skatter och därmed blir kostnaderna för politiken högre.”

De har alltså vänt sig mot de sektorsvisa klimatmålen, där man ensidigt fokuserar på att minska utsläppen i en viss sektor samtidigt som man struntar i hur kostsamt det är. Man struntar alltså i det globala perspektivet, som Moderaterna bryr sig om. Det här tyder också på en retorisk klimatpolitik.

Anf. 117 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Tack, Martin Kinnunen, för det anförandet! När det gäller kemikalieskatten stämmer det att vi är väldigt kritiska mot hur regeringen har valt att genomföra den. Det innebär inte att vi är emot en kemikalieskatt som sådan. Men vi tycker att det är en dålig utformning och att den bör göras om. Det stämmer, men i princip kan vi ändå köpa att man har en kemikalieskatt.

Sedan är vi tillbaka i klimatfrågorna. Den fråga man bör ställa sig är väl vad vi ska göra här i Sverige. Nu känner vi mer igen Sverigedemokraterna, för det som vi hör här är att vi egentligen inte ska göra någonting i Sverige, enligt Martin Kinnunen. Jag delar inte den uppfattningen.

Martin Kinnunen hänvisar till Konjunkturinstitutet. De och andra har riktat en del kritik mot Miljömålsberedningen och mot regeringen när det gäller kostnadseffektiviteten, bland annat. Det är lätt att hålla med om stora delar av kritiken från både Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska rådet, till exempel. Men jag ska säga så här: Vi delar åsikten att man inte bör ha sektorsvisa mål. Transportsektorn är ett undantag, av det väldigt enkla skälet att transportsektorn är den största utmaning vi har i Sverige. Det är ett skäl. Det är där vi verkligen kan och bör göra någonting.

Utgångspunkten för Finanspolitiska rådet, bland annat, är att man säger: Det viktigaste vi kan åstadkomma är att få ned användandet av kol i världen. Det håller vi med om. Men då är frågan: Hur utbytbara är olja och kol på marginalen? Bara för att vi använder mindre olja i transportsektorn i Sverige är det inte självklart att den poppar upp som kolanvändning i ett annat land, tror vi, vilket i praktiken är den slutsats som man i så fall skulle kunna dra. Vi delar alltså inte bedömningen att ett sektorsvist mål just för transportsektorn i Sverige skulle vara någonting dåligt. Vi tror tvärtom att det är någonting som är bra.

Anf. 118 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! Vi debatterar utgiftsområde 20. Vi har inga reservationer, så jag vill hänvisa till Sverigedemokraternas särskilda yttrande i betänkandet.

Miljön är ett prioriterat område för Sverigedemokraterna. Det gäller såväl miljön globalt som miljön i Sverige. Men när vi befinner oss i Sveriges riksdag och ska besluta om vår budget och den inriktning som den ska ha är det dessvärre så att det i princip enbart är i Sverige som vi kan göra betydande nytta.

Herr talman! Vi har våra vatten. I synnerhet Östersjön är och har varit ett problemområde, där övergödningen intar en framträdande roll. Detta innanhav är särskilt känsligt på grund av att det finns 90 miljoner männi-

skor i dess närhet. Det är en begränsad vattenmängd och ett begränsat utbyte av vatten. Vi vill kraftigt öka prioriteringen av insatserna på havs- och vattenmiljöområdet och vill därför lägga 150 miljoner extra på det. Dessa medel skulle kunna användas för åtgärder för att förbättra, bevara, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer.

Ett annat stort problem på miljöområdet i Sverige är de förorenade områden som finns. Det är omkring 80 000, varav 10 000 är särskilt förorenade och särskilt farliga. Det är områden som vi definitivt inte vill lämna över till kommande generationer, även om det i dag ser ut som att vi kommer att göra så.

Vi fick häromveckan en dragning i utskottet. Den gjorde väl de flesta ännu mer bedrövade, eftersom problemen finns på alla områden. Hur ska man gå till väga och få jobbet gjort? Hur ska man identifiera var områdena finns? Hur ska man identifiera vem som ska betala? Det är kort sagt väldigt många problem. Man behöver öka takten på det området. Från Sverigedemokraternas sida vill vi förutom att öka anslagen se över arbetet med identifiering samt försöka hitta nya metoder för att tillsammans med näringslivet möjliggöra ett mer effektivt saneringsarbete.

Herr talman! Vi har redan fått en försmak av det i debatten, men vi kommer att höra mycket om hur oppositionspartierna vill dra ned på detta anslag. Det är nämligen ganska överensstämmande hur vi från samtliga oppositionspartier vill dra ned på anslaget. Det får man erkänna. Det är ett faktum. Regeringen vill spendera betydligt mer pengar.

Men låt mig vara tydlig: Det existerar inget egenvärde i att göra av med pengar, i synnerhet inte när satsningarna är illa genomtänkta och ineffektiva och särskilt inte när det handlar om lånade pengar och andra medel som har skapats genom direkt skadliga skatter, till exempel den kemikalieskatt som jag talade om tidigare, som helt saknar miljönytta men medför stora negativa effekter för näringslivet.

Om det för alla budgetområden, som är viktiga, vore en tävling om vem som kan spendera mest skulle vi snart ha en grekisk situation i det här parlamentet. Det gynnar inte någon i slutändan, inte miljön heller. En budget måste vara väl avvägd. Det är därför vi har en budget i balans.

Regeringens miljöbudget handlar om en miljardrullning för att begränsa svensk skogsnäring, som är en sällan skådad svensk framgångssaga där vi skyddar stora mängder skog – betydligt mer än dessa 20 procent är befriade från skogsbruk i dag. Trots att vi har ökat avverkningen har skogen växt till sig.

Det sista vi behöver nu är klåfingriga politiker som vill öka byråkratin, skapa regelverk för fler processer och lägga stora pengar på att förvärva skogsområden bort ifrån näringen. Detta är det sista vi behöver just nu.

Herr talman! Vi i Sverigedemokraterna understryker att den brukade skogen heller inte behöver vara någon dålig skog. Nästan all skog vi har i Sverige har brukats. Tvärtom kan vi förknippa beståndsgränser, alltså brukad skog, i olika stadier med just biologisk mångfald.

Herr talman! Sist men inte minst kommer vi till regeringens ineffektiva klimatpolitik. Detta är en politik som består av illa avvägda satsningar, straffbeskattning av företag och landsbygds- och klimatmål som har dömts ut av såväl Konjunkturinstitutet som Finanspolitiska rådet.

Regeringen kombinerar denna politik med att på EU-nivå verka för den absolut sämsta deal som Sverige kan få: Vi ska minska utsläppen mest av alla, så att andra länder kan minska utsläppen mindre. Alliansen tittar lydigt på i sin retoriska oppositionspolitik på det här området.

Det man borde göra är att förstå några saker. Det talas mycket om vad vi måste göra på grund av klimatavtalet från Paris, men detta avtal tvingar inget land att göra speciellt mycket. Det har flera fördelar. Det förbättrar till exempel uppföljningen, och det förbättrar standarden för att mäta utsläpp och liknande, men man bör vara tydlig med att det här avtalet i sig inte tvingar något land till något av stor betydelse.

Man bör komma ihåg att våra bruttoutsläpp motsvarar omkring 1 ½ promille av världens bruttoutsläpp. Våra nettoutsläpp är väldigt mycket lägre. Och det är ju bara det vi själva släpper ut som vi kan påverka genom dessa – ineffektiva – satsningar.

Vi kan naturligtvis möjliggöra kraftiga minskningar av våra mycket små och begränsade utsläpp i Sverige. Vi kan bortse från teknikutveckling. Vi kan bortse från vad Finanspolitiska rådet säger om att den olja som vi sparar in i Sverige i alla fall kommer att förbrukas i ett annat land. Vi kan bortse från att vi sannolikt kommer att flytta och multiplicera våra utsläpp när de har överförts till andra länder, till följd av ett väldigt dåligt företagsklimat, i kombination med koldioxidläckage.

Miljömålsberedningens högt uppsatta mål kräver till exempel, enligt Konjunkturinstitutet, drivmedelspriser på över 40 kronor litern. Är det någon av er som har stött Miljömålsberedningens förslag som vågar säga detta till väjarna?

Herr talman! Jag nämnde tidigare i mitt anförande att vi gärna fokuserar mer på nationella och regionala problem, även om vi naturligtvis också har ett globalt perspektiv. Vi ser till exempel ett stort problem med de grödobaserade biodrivmedlen.

Denna diskussion kräver lite eftertanke. Genom att konsumera biodrivmedel flyttar vi utsläppen till andra länder. Detta kan förbättra vår egen redovisning, men i ett systemperspektiv minskar utsläppen, i bästa fall, ytterst lite.

Enligt en rapport från Transport and Environment ökar faktiskt de globala utsläppen av växthusgaser genom Europas användande av jordbruksbaserade drivmedel, varför miljöörelsen i Europa och EU-kommission inte vill gynna dessa bränslen. Dessutom kostar denna konsumtion i realiteten pengar på grund av nedsättning av skatter – detta rör sig om mångmiljardbelopp.

Bakgrunden är naturligtvis de sektorsvisa klimatmål som jag berörde i ett tidigare replikskifte. Av den anledningen är det hög tid för en mer effektiv klimatpolitik.

I detta anförande instämde Heidi Karlsson (SD).

Anf. 119 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! När man jämför de budgetförslag som finns förskräcks man när man tittar på Sverigedemokraternas förslag på detta viktiga utgiftsområde, som rör miljö och klimat. Sverigedemokraterna är, näst Kristdemokraterna, det parti som vill dra ned mest på det här området: hela 2,8 miljarder kronor. Med så stora neddragningar kan vi vara säkra på att

det inte blir någon klimatomställning i Sverige, inga fler skyddade skogsområden och så vidare.

Martin Kinnunen försökte beskriva det som att Sverigedemokraterna vill satsa på detta område. Han talade om att man vill satsa mer pengar på Östersjön och att man vill satsa mer pengar på marksanering. Naturvårdsverket får i alla fall inga neddragningar med Sverigedemokraternas budget.

Men då ska vi komma ihåg att Sverigedemokraternas budget inte finns. När vi häromveckan röstade om budgetramarna – alltså hur mycket pengar som totalt får spenderas i Sveriges statsbudget – röstades Sverigedemokraternas alternativ ned på direkten. Vad gör Sverigedemokraterna sedan efteråt? Jo, då röstar Sverigedemokraterna för Moderaternas budgetramar. Det är alltså Moderaternas budget som Sverigedemokraterna stöder.

I Moderaternas budget finns det ingen extra satsning på Östersjön och ingen extra satsning på att vi ska marksanera, men det finns stora neddragningar på Naturvårdsverket, som ska koordinera detta viktiga arbete.

Martin Kinnunen: Hur kommer det sig att du kan stå och säga att ni ska satsa på dessa områden när ni själva röstar för en budget som drar ned på dem?

Anf. 120 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Låt mig vara tydlig med att jag och andra sverigedemokrater röstade på Sverigedemokraternas budget. När den föll röstade vi på Moderaternas budget. Detta har vi varit väldigt tydliga med. Förklaringen är ganska simpel: Vi har en icke-socialistisk majoritet i Sveriges riksdag, vilket borde ge utslag vad gäller hur Sveriges pengar fördelas.

När vi jämför regeringens budget med Moderaternas budget tycker vi att Moderaternas budget är bättre. Det är inte svårare än så. Det betyder inte att vi tycker att den är bättre än vår egen, på samma sätt som jag skulle tro att Jens Holm inte tycker att allt i regeringens budget är speciellt bra.

Jag talar dock hellre om vår egen budget, vilket faktiskt är vad jag är här för att tala om. Budgeten är naturligtvis en helhet. Vi drar ned på detta anslag eftersom vi tycker att pengarna gör bättre nytta på andra ställen. Vi tycker att det är bättre att inte skuldsätta våra barn genom att låna pengar i dag. Det är bättre att ha en budget i balans. Det är bättre att avstå från ineffektiva klimatsatsningar i Sverige, som är väldigt dyra i förhållande till vad de bidrar med. Vi kan göra bättre saker än så med våra skattemedel.

Anf. 121 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt att vara ärlig i den här debatten. Det är precis som Martin Kinnunen säger: Vi i Vänsterpartiet tycker inte att allting som finns i statsbudgeten är bra, vilket vi också är öppna med. Men vi är också öppna med att säga att vi har förhandlat med regeringen, och vi tar ansvar för hela budgeten.

Det som Sverigedemokraterna gör från riksdagens talarstol är att förleda väljarna. Man säger att man vill satsa på Östersjön, och man säger att man vill satsa på att sanera förorenad mark. Men i själva verket har man inga pengar till det, för man har röstat för Moderaternas budget, och den budgeten innehåller stora neddragningar på dessa områden.

Det minsta man kan kräva från Martin Kinnunen och Sverigedemokraterna är de är ärliga och uppriktiga och säger till väljarna att de röstade för Moderaternas budget, och den innebär stora nedskärningar på detta område. Annars är man inte trovärdig.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Allmän miljö- och
naturvård*

Anf. 122 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker att detta är lite som att kasta sten i glashus. I alla möjliga debatter här i kammaren har vi vänsterpartister som kritiserar regeringens politik och säger att den borde föra en annan politik, men ändå röstar man för det minst dåliga budgetalternativet.

Jag förstår att man tycker så, för ur Vänsterpartiets synvinkel borde det ju vara det minst dåliga budgetalternativet. Här i Sveriges riksdag har vi en speciell situation. Vi har en opposition som till stor del är en retorisk opposition. Därför ger vi dem chansen att visa att de verkligen vill styra Sverige. Det vill de dock inte, och det är väldigt viktigt att vi visar detta för våra väljare och även för deras väljare.

Vi skulle kunna ha en annan regering, och vi skulle kunna bedriva en helt annan politik i den här kammaren. Men på grund av rädsla bland den övriga oppositionen får vi inte till stånd detta. Vi visar god vilja och visar att detta är det näst bästa alternativ som någon skulle regera Sverige med, och då öppnar vi för det. Det betyder dock inte att vi tycker att deras budget är bättre än vår.

Anf. 123 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Det går inte att sticka under stol med att både Sverigedemokraterna och samtliga borgerliga partier föreslår rejäla neddragningar i miljöbudgeten. Sverigedemokraterna föreslår en neddragning med minus 2,2 miljarder. Det betyder omfattande uppsägningar. Det är en hel mängd jobb som kommer att försvinna om Sverigedemokraterna får bestämma.

Det blir alltmer uppenbart att Sverigedemokraterna inte är ett parti som bryr sig speciellt mycket om svenska jobb eller arbetares villkor. I miljöbudgeten aviserar man omfattande nedskärningar och uppsägningar, och kollektivavtal ska inte gälla vid offentlig upphandling. Dessutom tycker inte Sverigedemokraterna att vi ska gå före och plocka hem de nya hållbara jobben genom att vara ett framgångsrikt land i klimatomställningen.

Det sista jag kan lägga till är att Sverigedemokraterna inte heller tycker att vi ska stå upp för internationella miljööverenskommelser, vilket måste betyda att Sverigedemokraterna dessutom tycker att det är okej att det är fritt fram för andra att konkurrera om de svenska jobben med sämre miljövillkor än vad vi har i Sverige.

Det är alldeles uppenbart att det här inte bara är ett parti som inte direkt håller flaggan i topp när det gäller att ta miljö- och klimatansvar och ställa om Sverige till mer hållbarhet och att vi ska göra vårt här på hemmaplan. Ni står faktiskt inte heller upp för de svenska jobben. Hur kommer det sig?

Anf. 124 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Tack, Matilda Ernkrans, för lektionen i socialistisk ideologi! Det var härligt med energin där. Jag vill för övrigt tillägga att vi alltid håller flaggan i topp.

Vad gäller internationella överenskommelser vet jag inte riktigt vad ledamoten syftar på att vi inte vill hålla. Vi vill förändra en del internationella överenskommelser, men fram till dess tycker vi att vi ska hålla dem och att andra länder också ska göra det. Vi vill se fler internationella överenskommelser så att vi kan få lika spelregler på den globala marknaden. Det är väldigt viktigt för de svenska jobben.

När det kommer till de svenska jobben har vi en annan syn på hur man skapar jobb och tillväxt. Vi tror inte att det är staten som ska göra detta, att det är skattepengar som ska skapa jobb och driva tillväxt. Pengar används ineffektivt i myndigheter som anställer väldigt många människor. Till exempel Migrationsverket har ökat sin personalstyrka till fruktansvärda nivåer. Vi ser inget problem med att de här människorna blir av med jobben och får söka andra jobb, för deras arbetsinsatser gör säkert mer nytta på andra ställen och kan bidra till att skapa jobb och tillväxt i samhället. Vi tror inte att det är via statliga anslag som vi skapar jobb och tillväxt. Och jag har inget problem med att säga att vi kan använda de här pengarna mer effektivt på andra områden och att vi inte behöver skuldsätta oss för det.

Anf. 125 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Vi kan väl bara för debattens skull säga att till exempel IMF har granskat den svenska politiken och kommit fram till att vi för en mycket balanserad ekonomisk politik och en mycket god finanspolitik. Det är ett rätt gott betyg till den svenska finansministern Magdalena Andersson. Vi jobbade ju av ett rätt rejält underskott efter excesser med skattesänkningar från de borgerliga partiernas sida, som Sverigedemokraterna inte direkt höll emot. Nu får vi fått balans och går mot överskott.

När det handlar om att stå upp för de svenska jobben gjorde ni det ju inte när det gällde kollektivavtalen vid offentlig upphandling. Och ni gör det inte när det gäller att gå före och plocka hem klimatbra jobb till Sverige, där vi kan vara en del i en värld som ställer om till mer hållbarhet.

När det gäller internationella miljööverenskommelser föreslår ni en enorm försämring i hanteringen av den svenska skogen och den biologiska mångfalden i den svenska skogen. Vi har faktiskt skrivit på internationella överenskommelser om att vi ska klara av att leva upp till den biologiska mångfalden, inte minst i den svenska skogen. Vi har också en skogsnäring som bygger hela sin verksamhet på att vi klarar våra miljövärden i skogen, för det är så man får skogen certifierad och det är så man får skogen såld ute på världsmarknaden.

Att inte stå upp för att vi ska ta ett miljöansvar för den svenska skogen är att svika de svenska jobben inom svensk skogsnäring.

Anf. 126 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Helt riktigt står vi inte upp för regeringens högskattepolitik. Vi vill gärna försöka möjliggöra lägre skatter, så att människor får behålla mer av sina pengar och själva får välja vad de vill göra med dem i stället för att staten ska välja. Grundläggande för vår syn på skatter är att vi ska ta ut så lite som möjligt men naturligtvis upprätthålla den bästa service vi kan åstadkomma.

Vad gäller internationella överenskommelser om skogen finns det olika sätt att se på dessa. Jag kan konstatera att skogsnäringen inte är speciellt positivt inställd till många av de reformer som regeringen planerar

att genomföra på området, där man vill öka byråkratin och skapa potentiellt sett enorma problem när alla möjliga människor kan överklaga avverkningens beslut.

Det är också ett faktum att över 30 procent av skogen i dag är undantagen från skogsbruk. Vår åsikt är att vi uppfyller miljömålet redan i dag. Det här är en komplicerad fråga som man kan debattera länge, men jag har inte för avsikt att gå in på den i detalj. Men det är ett faktum att över 30 procent av svensk skog är befriad från skogsbruk i dag.

Anf. 127 KRISTINA YNGWE (C):

Herr talman! Centerpartiet vill se att Sverige fortsätter att ha höga ambitioner för klimatet och för miljön. Men en verklig miljöomställning kräver en politik som uppmuntrar innovationer och grönt entreprenörskap och samtidigt underlättar och understöder ekonomisk tillväxt och förändring.

Därför tycker vi i Centerpartiet att det är väldigt viktigt att arbeta med grön skatteväxling, där förorenaren får betala för sin miljöskada och resurserna i stället används för att sänka skatten på jobb och företagande.

I den budget som vi har presenterat i år förstärker vi den gröna skatteväxlingen ytterligare och föreslår en grön skatteväxling om totalt 33 miljarder de närmaste fyra åren. Det utgör ett omfattande program för att minska utsläppen i trafiksektorn, skapa incitament för en cirkulär ekonomi och bidra till en giftfri vardag, samtidigt som arbete, företagande och förnybar energi premieras.

Herr talman! Låt mig börja med det första området, klimatet. När vi stod här i denna sal för ett år sedan och debatterade detta område hade Parisavtalet precis gått i hamn. I dag är det ratificerat och har trätt i kraft. Detta är såklart oerhört viktigt i kampen mot klimatförändringarna. Samtidigt ser vi att 2015 och 2016 går till historien som de varmaste åren sedan man började göra mätningarna för över hundra år sedan. Det är tydligt att Sverige och övriga länder i världen måste påskynda den här omställningen.

Vi ser med stor oro på att klimatutsläppen i Sverige tyvärr ökar med Miljöpartiet och Socialdemokraterna i regering. Den positiva trenden under alliansregeringens tid, då vi ökade tillväxten samtidigt som vi minskade miljö- och klimatutsläppen, är en trend som har brutits.

Vi säger att en nyckel för att nå minskade klimatutsläpp är att ställa om vår fordonsflotta till en fossiloberoende fordonsflotta. Här har Miljömålsberedningen satt ambitiösa mål genom att sikta på 70 procent utsläppsminskningar i transportsektorn till 2030. Det är viktigt. Transportsektorn står för en tredjedel av våra utsläpp, och därför är detta ett prioriterat område.

Tyvärr har även trenden med minskade utsläpp från transportsektorn stannat. Och tyvärr ser vi att den budget som regeringen lagt fram inte har några riktigt konkreta åtgärder i närtid för att bryta denna trend.

Vi anser att utmaningen för transportsektorn ligger i att minska utsläppen från de fordon som redan rullar på våra vägar, men vi anser också att det är viktigt att säkerställa att det finns tydliga incitament för att välja de mest klimateffektiva transportalternativen vid till exempel nybilsköp eller när fordonet ska tankas eller laddas. Styrmedel som skattebefrielse för biodrivmedel, differentierad fordonsskatt och supermiljöbilspremie har bidragit till förbättringar. Men vi måste påskynda denna omställning och införa nya utvecklade styrmedel för att nå en fossiloberoende fordonsflotta.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Allmän miljö- och
naturvård*

Miljöbilspremie och -avgifter har visat sig betydelsefulla för att snabbt ställa om fordonsparken och minska klimatutsläppen. Därför har Centerpartiet under flera år drivit att ett så kallat bonus–malus-system ska införas.

Det innebär att nyköp av bilar med låga eller inga utsläpp får rejäla miljöbonusar som finansieras genom avgifter på de bilar som har höga utsläpp. Detta är något som vi har drivit och som regeringen har pratat om, men regeringen har fortfarande inte återkommit med ett tydligt förslag. Vi ser fram emot att det kommer något.

Medan regeringspartierna ser en skatt på avstånd som den bästa lösningen för att minska transportsektorns utsläpp ser vi att nyckeln består i att erbjuda transportsektorn en omställningsmöjlighet som stärker konkurrenskraften i stället för att slå undan benen på sektorn.

För att påskynda teknikutvecklingen och skapa en stark svensk marknad för miljölastbilar vill Centerpartiet se att en miljölastbilspremie införs.

En viktig nyckel för att minska utsläppen från transportsektorn och öka användningen av biodrivmedel är ett kvotplikts- eller reduktionssystem där drivmedlens klimateffektivitet står i fokus. I väntan på att ett kvotpliktssystem införs bör Sverige fortsätta att driva möjligheten till skattebefrielse från koldioxidskatt på förnybara drivmedel så att dessa drivmedel kan fortsätta att vara en viktig del i klimatomställningen av den svenska fordonsflottan.

Sverige är ett avlångt land där många inte har något alternativ till bilen. Därför anser Centerpartiet att det är viktigt att jaga utsläppen i stället för bilarna.

Ett annat område jag vill lyfta fram är arbetet för en giftfri vardag. Ekonomiska incitament, såsom särskilda kemikalieskatter och producentansvar, bör användas för att påskynda omställningen till mer hållbara alternativ.

Det finns ett stort mörkertal när det gäller farliga och förbjudna ämnen i vår vardag. I stickprovskontroller som Kemikalieinspektionen genomförde under 2016 hittades förbjudna kemikalier i 38 procent av de elektriska lågprisprodukterna. Bland annat analyserades finns hörlurar, cykel-lampor och USB-kontakter, alltså sådant vi har i vår vardag.

Det är ett stort problem att ämnen som i dag är förbjudna i EU kan förekomma i varor som importeras. Centerpartiet vill därför se en särskild satsning i Kemikalieinspektionen, tullen och kommunerna för att hitta dessa produkter, få bort oseriösa importörer och hjälpa butiker att ställa krav på giftfria produkter.

Det är också viktigt att Sverige tar ett samlat grepp på EU-nivå och höjer ambitionsnivån i det internationella kemikaliearbetet.

Ett annat viktigt miljöområde är att skapa förutsättningar för en cirkulär ekonomi. Vi måste få ett fungerande kretslopp inom samhällen och mellan stad och land.

Under de senaste åren har importen av sopor fördubblats i Sverige, och utbyggnaden av förbränningsanläggningar har skett snabbt. Det har stärkt energiförsörjningen och minskat deponierna. För Centerpartiet är det dock självklart att försöka sluta kretsloppen och använda de resurser vi har på bästa sätt.

För att styra mot en ökad återvinning och mer resurseffektivitet vill Centerpartiet se en skatt på förbränning av avfall. Vi vill också stärka produktionsstödet till biogas och investeringsstödet till biogasanläggningar.

Kretsloppet behöver också stärkas för att minska förekomsten av farliga kemikalier, mikroplaster och marint skräp i våra vattenområden. Av den totala mängden nedskräpande föremål i haven utgörs den största delen av plast. För att uppnå målet i EU:s direktiv om förpackningar och förpackningsavfall och minska användningen av tunna plastpåsar vill Centerpartiet att en miljöavgift på plastpåsar införs.

Herr talman! För oss i Centerpartiet är vägen framåt klar. Sverige behöver ett nytt ledarskap där miljö- och klimat går hand i hand med ekonomisk tillväxt. Vi behöver en politik som driver på omställningen till en cirkulär ekonomi med den gröna kolatomen som bas, en politik som skapar långsiktiga spelregler för en hållbar transportsektor och en politik som menar allvar med grön skatteväxling.

Anf. 128 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Kristina Yngwe för ett intressant anförande. Jag ska knyta an till det här med giftfri vardag och kemikaliepolitik. Här har vi en bra samsyn i miljö- och jordbruksutskottet, och vi har drivit dessa frågor bra ihop.

Flera saker som Kristina Yngwe nämnde i sitt anförande, till exempel bonus-malus- och kvotpliktssystemet, är saker som också Miljöpartiet och nu regeringen jobbar med. Det är synd att detta arbete inte påbörjades redan under förra mandatperioden, för då hade det gått snabbare. Men jag hyser stort hopp om att det snart kommer på plats.

Det är också glädjande att Centerpartiet tycker att det är en bra idé att höja koldioxidskatten för att minska utsläppen från trafiken. Man går alltså med på det förslag som regeringen har i sin budget.

Kristina Yngwe nämnde biogas. Det är jätteviktigt att öka produktionen av förnybara drivmedel, bland annat biogas. Centerpartiet anslår 20 miljoner i sitt budgetförslag. Det ska ställas mot de 346 miljoner som redan har delats ut till biogassatsning från regeringens Klimatklivet.

Låt mig återgå till det här med giftfri vardag. Det förvånar mig att Centerpartiet vill minska anslaget till sanering av förorenade områden med 310 miljoner. Det är bara Centern, Moderaterna och Kristdemokraterna som inte ser detta som en prioriterad satsning.

Varför vill ni minska anslaget, Kristina Yngwe?

Anf. 129 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Stina Bergström för både frågan och berömmet. Det är såklart roligt att höra att ni ser mycket positivt i den budget vi har lagt fram. Med vår budget försöker vi skapa resultat i miljöarbetet. Vi ägnar oss inte åt satsningar på plakatpolitik och symbolpolitik i stället för att leverera resultat här och nu.

Stina Bergström nämner bonus-malus. Regeringen har länge lovat att det ska komma, men det fördröjs och fördröjs. Vad gäller kvotplikten har regeringen under i stort sett hela mandatperioden sagt att man ska återkomma, men jag ser inte att det händer så mycket. Det är såklart välkommet när det kommer, men när det gäller transportsektorn vidtas inte särskilt många konkreta åtgärder som gör skillnad.

Centerpartiet har förslag, och vi ser gärna att regeringen tar till sig dessa förslag.

Saneringsfrågan är såklart viktig. Regeringens satsning kommer nog inte att lösa allt, för det är mycket mark som behöver saneras.

Vad man också ska ha med sig i tanken är varifrån pengarna kommer. Pengarna kommer från skattehöjningar som görs runt omkring i landet.

Vi har valt en annan prioritering, men vi säger också att man måste fortsätta att arbeta med den förorenade marken. Det finns andra metoder att rena som kommer att vara mer kostnadseffektiva framåt, och det är intressant att följa.

Men nej, vi har inte valt att använda skattepengarna till just detta.

Anf. 130 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Jag blir lite orolig när Kristina Yngwe säger att vi ska vänta på bättre teknik för att sanera de förorenade områdena. Det här är tickande miljöbomber. Det är gamla sågverk, tvätterier och bensinstationer vars gifter redan har börjat sprida sig i mark och vattenvägar, så detta måste göras så fort som möjligt.

I de fall det finns någon som är ansvarig för dessa anläggningar är det självklart att de ska betala enligt principen om att förorenaren betalar. Men för många förorenade områden saknas det någon som är ansvarig. Då behövs det statliga pengar för att kommuner ska mäkta med att sanera dessa områden. Regeringen dubblade anslaget redan förra året och anslår i år ytterligare 10 miljoner.

Kristina Yngwe hör till ett av de partier som har drivit att man vid sidan om miljöklassningen – när man ska bestämma vilka områden som ska gå först och är de farligaste bomberna, så att säga – också ska väga in om det ska byggas nya bostäder. Det innebär att det behövs ännu mer pengar.

Det oroar mig rätt mycket att Centerpartiet inte står upp för saneringsarna.

Det är dessutom ofta mindre landsbygdskommuner med små ekonomiska resurser som behöver dessa pengar bäst.

Anf. 131 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Stina Bergström!

Det är som sagt viktigt att ha med sig varifrån de pengar som läggs ut kommer. Vi försöker göra långsiktiga satsningar i stället, så att vi kan få in mer pengar och hjälpa kommunerna att göra dessa satsningar i framtiden.

Om det blir fler jobb och företag i kommunerna innebär det ökade skatteintäkter och mer pengar för att göra satsningar. Detsamma gäller för staten. Om man gör skattehöjningar som gör att vi inte har jobb och företagande innebär det, på samma sätt, att vi inte får in samma mängd pengar till de allmänna finanserna – pengar som i senare led kan användas till exempelvis sanering av mark.

Man får som sagt bilden av Stina Bergström att den satsning som regeringen har gjort kommer att lösa allt, men riktigt så är det inte. Det finns delar som är akuta, men det är kanske att dra lite väl stora växlar att förfäras över att jag säger att det är positivt och att det kommer mycket ny teknik som kan rena på ett mycket mer kostnadseffektivt sätt än i dag.

Vi tycker att detta är en viktig fråga. Centerpartiet driver att det är viktigt att inte förorena ny mark. Vi har PFAS, som är ett problem i brandskum. Regeringen tillåter fortfarande att det används i försvarets övningar, vilket innebär att mark och vatten förorenas runt om i landet. Vi tycker absolut att detta är en viktig fråga att arbeta vidare med.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Allmän miljö- och
naturvård*

Anf. 132 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Först vill jag vara noga med att säga att regeringen – socialdemokrater och miljöpartister med stöd av Vänsterpartiet – inte lägger mycket pengar på miljöbudgeten därför att det är en tävlan i vem som lägger mest pengar, utan anledningen är att vi har satt upp ett antal miljömål i Sverige – 16 stycken.

Vi når bara två av dessa miljömål, och det är samma två där vi har stått och stampat sedan tio år tillbaka i tiden. Vi borde vara medvetna om att det behövs en politik som inte bara tillför nya pengar utan också andra strategier för att vi ska nå fler miljömål.

Med detta sagt hör jag många fina ord om klimat och miljö när Kristina Yngwe håller sina anföranden. Det har jag också gjort tidigare. Mycket av det som Kristina Yngwe säger i debatten stämmer rätt bra överens med en sådan progressiv miljö- och klimatpolitik som jag själv och Socialdemokraterna står bakom – en politik för att nå miljömålen.

Man måste dock också visa i handling att man menar allvar. Centern hade en chans att göra en egen budget som inte var påtvingad av moderata chefsstrateger som är för skattesänkningar, som alltid går före investeringar i miljön. Men ni tog inte riktigt chansen, Kristina Yngwe.

Ert förslag när det gäller miljöanslaget är ganska sorglig läsning. Det är massor av minustecken, men inga utropstecken: –2,1 miljarder på detta utgiftsområde. Var femte medarbetare på Naturvårdsverket kommer att behöva sluta. Var finns Centerns åtgärder för att nå miljömålen, Kristina Yngwe?

Anf. 133 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Tack, Matilda Ernkrans, för frågan!

Det är ganska magstarkt av Matilda Ernkrans att stå här och säga att Centerpartiets politik inte leder till handling och resultat. Om man tittar tillbaka på inte minst det arbete som gjordes med klimatutsläppen under Centerpartiets tid på ministerposten ser man ganska mycket som visar att vår faktiska politik i regeringsställning har gett resultat.

Vi minskade klimatutsläppen, och vi ökade vindkraften, den förnybara energin och andelen förnybart i tanken. Det har hänt väldigt mycket. Att stå här och påstå att Centerpartiet inte har en politik som ger resultat och visar handling är att ta i.

Vi har gjort vår egen budget, och vi är väldigt stolta över den budget som vi har lagt fram. Vi lägger mycket kraft på grön skatteväxling, som vi anser är det som kommer att göra skillnad i framtiden. Det är det som kommer att ge en omställning i Sverige långsiktigt. Det som efterfrågas av företagare och kommuner är att få långsiktiga spelregler.

Vi inför skatt på förbränning och på plastpåsar, och vi tar bort undantag när det gäller koldioxidskatt och fossila drivmedel. Det är en sådan grön skatteväxling som kan ge resultat på lång sikt, inte att lägga in olika stödåtgärder här och där. Dessa behövs för att kunna komma igång, men det som

skapar omställning på lång sikt är långsiktiga spelregler i form av en grön skatteväxling.

När vi i andra ledet använder pengarna till att sänka kostnaderna för jobb och företagande får vi en större påse pengar att använda i senare led. Den politik som Centerpartiet för är en långsiktigt ansvarig politik för att få mer pengar att satsa på miljö och klimat i långa loppet.

Anf. 134 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Jag håller med Kristina Yngwe och Centerpartiet om att ekonomiska styrmedel och skatter är ett viktigt styrmedel för att få en omställning i rätt riktning i ett samhälle. Jag tycker att den som förorenar miljön ska betala för det.

Regeringen – Socialdemokraterna och Miljöpartiet med stöd av Vänsterpartiet – tycker dock att det är smart att använda en del av våra gemensamma pengar till att göra gemensamma investeringar som gör att miljöarbetet går ännu bättre snabbare, så att vi når fler miljömål.

Det kan ändå inte vara så att Centerpartiet och Kristina Yngwe är nöjda med att det är samma två miljömål – säker strålmiljö och skyddande av ozonskikt – som nåddes när Centerpartiet klev in i regeringsmakten 2006. Det är fortfarande dessa två mål som vi räknar med att nå. Men vi har ju ett antal andra mål som vi också har sagt att vi ska nå, bland annat klimatmålet.

Det är ett faktum att om vi ska klara våra inhemska klimatmål, som vi har satt upp gemensamt, till 2020 fattas utsläppsminskningar på ungefär 4 ton här hemma i Sverige. Då måste vi göra investeringar här hemma för att minska utsläppen. Vi fick tydliga besked av Kristina Yngwes moderata kollega att detta i alla fall inte är något som Moderaterna driver. De vill göra internationella insatser, men inte här hemma i Sverige, för det är inte tillräckligt kostnadseffektivt.

Centerpartiet är ett parti som säger nej till exempelvis klimatinvesteringsspengarna – Klimatklivet – som är satsningar på hemmaplan för att minska utsläppen och för att vi ska klara av att beta av de sista 4 ton som ni lämnade efter er när ni lämnade regeringsmakten. Detta måste vi ta ansvar för. Vad är er politik framåt?

Anf. 135 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Man kan inte direkt beskylla den nuvarande regeringen för att genomföra en politik som gör så stor skillnad.

Om vi tittar på de senaste mätningarna från SCB när det gäller klimatutsläppen i Sverige ser vi att dessa börjar öka igen. Vi ser också att den nedåtgående trenden för utsläpp från transportsektorn har börjat vända. En viktig anledning till detta är att man har minskat användningen av biodrivmedel i tanken.

Detta är ett jättestort problem, och jag kan inte tänka mig att regeringen och Matilda Ernkrans är särskilt stolta över att man har vänt den utveckling som fanns när alliansregeringen satt vid makten.

I Centerpartiets budget har vi många förslag om hur vi ska kunna ta ansvar för de inhemska utsläppen. Jag har gett ett par olika exempel om bonus–malus och kvotplikten. Vi har skatt på el, som lyckligtvis togs bort. Sådant är heller inte direkt positivt för att kunna ställa om Sverige.

Centerpartiet tycker att det är viktigt att Sverige tar tag i de utsläpp vi har. Det är en viktig del, och detta har vi ställt oss bakom i Miljömålsberedningens arbete. Det var vi som drev på för en fossiloberoende fordonsflotta. Jag tycker att vi tar vårt ansvar, gör insatser och lägger fram politiska förslag för att minska Sveriges påverkan i utsläppssektorn.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Allmän miljö- och
naturvård*

Anf. 136 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det var intressant att lyssna på Kristina Yngwe från Centerpartiet, eftersom det var mycket i hennes anförande som jag tyckte var bra. Men, Kristina Yngwe, nästan ingenting av de satsningar som du nämnde finns på detta utgiftsområde. Detta är satsningar och åtgärder som finns på andra utgiftsområden i statsbudgeten.

Här talar vi om utgiftsområde 20, och det är det som brukar kallas för miljö- och klimatbudgeten. Här finns till exempel satsningar på skydd av värdefull natur – att det ska anläggas fler naturreservat och överlag att mer mark ska skyddas, oftast skogsmark. Om vi ska vara trovärdiga i detta sammanhang behövs det mycket pengar. Det kostar nämligen mycket pengar att skydda mark.

Om man jämför regeringens plus Vänsterpartiets förslag med Centerpartiets förslag undrar man om Centerpartiet över huvud taget vill skydda mer mark.

I vårt förslag avsätter vi 1,3 miljarder kronor för mer skydd av mark. Det är en kraftig höjning jämfört med tidigare borgerliga budgetar. Centerpartiet är det parti som vill skära ned näst mest av alla partier på detta område. Ni vill dra ned nästan hela anslaget. Ni vill plocka bort mer än 800 miljoner kronor från skyddet av mark.

Kristina Yngwe nämnde Miljömålsberedningen. Den lade fram förslaget om att ytterligare 150 000 hektar produktiv mark i Sverige ska skyddas fram till 2020. Enligt utvärderingar från Naturvårdsverket behövs det mer pengar för att vi ska kunna uppnå detta mål.

Kristina Yngwe, hur ska vi kunna nå detta mål, som ni står bakom, när ni drar ned med 800 miljoner kronor på detta? Vänsterpartiet tycker att det är mycket viktigt att skydda mer mark. Men jag undrar om Centerpartiet över huvud taget är intresserat av att skydda mer mark.

Anf. 137 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan. Givetvis tycker vi att det är viktigt. Centerpartiet var med om att lägga fram propositionen om biologisk mångfald och tycker såklart att det är mycket viktigt att Sverige tar ansvar för att uppnå det som ingår i de avtal som vi har ställt oss bakom.

Om jag inte missminner mig är detta en satsning som regeringen gör flera gånger. Dessa pengar togs nämligen bort i våras, och nu läggs de tillbaka igen. Det är ett intressant sätt att använda budgetarna för att kunna göra flera satsningar flera gånger. Men vi hoppas såklart att dessa pengar kommer att kvarstå och inte försvinna.

Naturligtvis anser vi, som sagt, att skötsel av natur är viktig. Men det finns vissa principer som är viktiga i detta sammanhang. Det handlar om att det ska finnas ett stort förtroende för detta hos markägare när detta arbetas fram vad gäller ersättning. Vi ser att detta inte riktigt fungerar på alla områden. Det finns en stor oro bland markägare runt om i landet i dag

beträffande synen på äganderätten och möjligheterna att faktiskt vara med och påverka processen och rättigheterna över den egna marken.

För att vi ska kunna skydda mer mark framöver måste vi titta på andra alternativ för hur detta ska kunna göras. Det finns intressanta alternativ, exempelvis ekologisk kompensation, och man skulle kunna titta på hur exempelvis detta skulle kunna användas. Jag tror att man måste tänka lite annorlunda när det gäller att hitta olika metoder för att kunna skydda skog som kanske inte är lika statiska – att mark inte ska skyddas för all framtid. Man kanske kan hitta andra marknadsanpassade lösningar.

Anf. 138 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag blev faktiskt inte klokare av detta svar. Kristina Yngwe säger att det är mycket viktigt att dessa pengar ”kvarstår”. Men det är ju ni, Kristina Yngwe, som tar bort dessa pengar. Ni tar bort 840 miljoner kronor från ett anslag på 1,3 miljarder kronor.

Jag kan hålla med om att det var lite svajigt ett tag från regeringen. Jag sitter inte i regeringen, men jag instämmer i denna kritik. Men det blir inte mindre svajigt av att man drar ned 840 miljoner kronor på detta anslag. Varför gör ni det, Kristina Yngwe?

Du säger också att skötseln av skyddade områden är mycket viktig och att det finns en stor oro ute bland skogsägare – och miljörörelsen, skulle jag vilja tillägga. Ja, det kan jag hålla med om. Men vi har ett särskilt anslag just för skötsel av värdefull natur, och det är 1:3 i detta betänkande. Där anslår vi ungefär 1 miljard kronor. Vad gör Centerpartiet? Man drar ned detta anslag med 350 miljoner kronor, alltså med en tredjedel. Varför gör ni på det sättet, Kristina Yngwe, när du samtidigt säger att ni vill uppnå miljömålen och att du tycker att det är mycket viktigt att, som jag tolkar det, skydda mer mark? Hur kan man skydda mer när man drar ned med så mycket pengar? Hur kan man ha en bättre skötsel när man drar ned med så mycket pengar? Hur kan man uppnå miljömålen på dessa områden och våra internationella åtaganden när man drar ned så mycket som ni i Centerpartiet gör?

Anf. 139 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Jens Holm för frågan. Man ska ha i åtanke varifrån dessa pengar kommer från början, och dessa pengar kommer från skattehöjningar på jobb och företagande. Det är samma människor som ska sköta skogen som ska gå runt och se till att vi får en biologisk mångfald i vår natur. De som sköter skogen ska se till att vi faktiskt har råvaror för att kunna ställa om vårt samhälle. Det är därifrån dessa pengar tas som sedan ska placeras ut.

Vi har i stället valt en annan strategi, där vi försöker uppmuntra företagare och entreprenörskap och hitta nya sätt att arbeta med den hållbara omställningen och på lång sikt hitta möjligheter att få in skattemedel som kan användas på ett ansvarsfullt sätt.

Hur ska vi kunna skydda mer skog? Jag tror, som sagt, att det kan finnas andra möjligheter och andra metoder för att skydda skogen. Jag nämnde till exempel ekologisk kompensation vid markexploatering, och jag tror att det finns fler sådana vägar för att vi ska kunna hitta marknadsanpassade och bättre sätt att skydda skog än med statliga pengar och pengar som har tagits in från jobb och företagande.

Anf. 140 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Vi debatterar miljö här i dag, och då är det alltid intressant att diskutera förslag på detta område om hur man kan förbättra miljön. Jag diskuterade kemikalieskatten här med Moderaternas ledamot. Moderaterna är ett parti som inte tycker om kemikalieskatten och som skriver jättedåliga saker om den men som ändå är för den. Men Centerpartiet är mycket entusiastiskt över denna kemikalieskatt. Man vill höja den ännu mer, och den ska omfatta fler saker.

Denna skatt handlar i grunden om att regeringen och hela Alliansen har behov av mer pengar. Man söker med ljus och lykta efter nya inkomster, och man maskerar detta med att man vill värna miljön.

Vi kan konstatera några saker angående denna skatt. Den kommer att öka priset på tv:n till barnrummet med 400 kronor. Priset för en dator med bildskärm kommer att öka med 800 kronor. Och priset för en tv-spelskonsol kommer att öka med 400 kronor. Detta är inga livsnödvändiga prylar på något sätt. Och om ingen köper dessa saker och ingen vill ha dem, eller om de köper någonting annat, kanske vi kan förbättra miljön.

Men jag undrar vad Centerpartiet tror om detta. Anser Centerpartiet att denna skatt kommer att göra något gott för miljön, och hur tror man att jobben i Sverige kommer att påverkas?

Anf. 141 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Martin Kinnunen för frågan. Ja, vi tycker att grön skatteväxling ska vara en bärande princip i Sverige. Vi tror att det är en bra princip att man faktiskt höjer kostnaderna för det som är dåligt för miljön och i stället använder dessa pengar till att sänka kostnaderna för jobb och företagande.

Med detta som utgångspunkt tillsatte vi den utredning som har tagit fram dessa förslag. Vi tyckte nämligen att det var viktigt att använda ekonomiska styrmedel för att kunna minska mängden kemikalier i vår miljö. Precis som jag sa i mitt anförande finns det stora förekomster av giftiga ämnen, farliga ämnen, i vår närmiljö. Det är såklart vårt ansvar som politiker att se till att skydda människor från detta.

Det är självklart viktigt att de miljöskatter som införs faktiskt ger önskad effekt. Vi tittar fortfarande på hur man ska kunna göra detta på bästa sätt, och vi ser att det finns vissa brister i det förslag som föreligger. Vi vill inte heller att det ska vara en skatt som ensidigt slår ut produktion i Sverige, utan ska vi ha miljöstyrande skatter ska de såklart vara miljöstyrande. Det är självklart en grundläggande princip. Men vi tror fortfarande att en kemikalieskatt är en möjlighet, och vi tror att det finns goda möjligheter att bredda det till fler områden.

Som jag sa i mitt anförande kompletterar vi också kemikalieskatten med satsningar på att få bättre kontroll över det som importeras till Sverige, för att säkerställa att farliga ämnen inte kommer in via importen. Vi tror dock att grön skatteväxling är en viktig princip att arbeta vidare utifrån.

Anf. 142 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Det låter jättebra med grön skatteväxling och miljöstyrande skatter. Det kan även vi sverigedemokrater hålla med om.

Problemet här är att miljönyttan är icke-existerande. Det går inte ens att med en kämpainsats frambringa hållbara argument för den här skatten. I utformningen av skatteuttaget saknas i princip fullständigt ett incitament att ändra beteende genom att köpa andra produkter. Det *finns* ju inga andra produkter. Skatten bygger också på ett kilopris, och vi har dessutom fullständig möjlighet att köpa produkterna från andra marknader. Det är bara att gå in på en prisjämförelsesajt. Det kommer helt enkelt att bli billigare att köpa samma produkter men av handlare från andra länder – handlare som inte betalar svenska arbetsgivaravgifter och skatter.

Experter och sakkunniga har också bedömt att skatten sannolikt inte kommer att leda till minskad kemikalieanvändning över huvud taget. Det är det som gör denna skatt så fascinerande: Sju av åtta partier i Sveriges riksdag vill införa den, men ingen kan egentligen säga varför. Till och med Centerpartiet, som vill höja den, säger att man vill förbättra skatten. Man tycker med andra ord också att den är dålig, men man vill ha pengarna. Det är vad det handlar om. Tror man att Sony, Samsung och company ska ändra sina produkter för just den svenska marknaden? Jag förstår verkligen inte detta.

Detta är sannolikt ett av de absolut sämsta skatteförslag som har lagts fram i kammaren på många år. De flesta skatter går det i alla fall att se något slags vinning med, men här finns det rimligtvis bara förlorare.

Anf. 143 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Vi tycker som sagt att det självklart är viktigt att skatten är miljöstyrande. En giftfri vardag är en prioritering för Centerpartiet, och det är viktigt att arbeta vidare med detta. Därför vill vi kunna arbeta vidare med kemikalieskatten och se att den utökas till fler områden. Vi ser nämligen ett behov av att minska förekomsten av farliga ämnen i människors vardag.

Nu har Martin Kinnunen tyvärr inte möjlighet att svara, men det är ändå frapperande att Sverigedemokraterna inte har några större tankar kring hur vi ska minska mängden farliga kemikalier i vår omvärld. Man vill gå ur EU, och vi ser trots allt att EU är den möjlighet där de stora chanserna att påverka finns – för en stark konkurrenskraft och för möjligheten att minska mängden farliga ämnen i vår miljö. Om man nu tycker att kemikaliefrågan är viktig vore det ju önskvärt att inte bara ifrågasätta de förslag som kommer utan faktiskt lägga fram egna tankar kring hur vi kan minska andelen farliga ämnen i vår miljö.

Anf. 144 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Liberal miljöpolitik handlar om ansvarstagande utifrån kunskap och utifrån marknadsmässiga principer. Vi ser naturligtvis att det finns många utmaningar; man kan nämna klimatförändringar, att vi har utarmat den biologiska mångfalden och att vi har brist på rent vatten. Inte minst har vi spridning av kemikalier i miljön.

Tyvärr kan vi se att en debatt om miljöpolitiken tenderar att handla väldigt mycket om anslagsnivåer. Jag tycker kanske att det vore mer intressant att diskutera vad vi prioriterar. Det handlar nämligen, trots allt, om prioritering. Det måste alla partier syssla med, och ordet ”kostnadseffektivitet”, som har nämnts här vid några tillfällen, är inte helt irrelevant i sammanhanget.

Vi kan också konstatera att vi för lite drygt ett år sedan fick klimatavtalet i Paris. Naturligtvis måste det leda till politiska beslut som får ett antal konsekvenser, annars tar vi ju inte avtalet på allvar. Då blir det bara tomma ord. Det har satts upp ambitiösa mål av Miljömålsberedningen, bland annat att vi fram till 2030 ska minska utsläppen från inrikes transporter med 70 procent jämfört med 2010. Det är naturligtvis en jätteutmaning, men vi tror att den typen av mål är teknikdrivande. Vi har så pass stora tekniksteg att ta att det faktiskt är möjligt, annars hade vi inte tyckt att vi kunde sätta upp ett sådant mål.

Herr talman! Liberalerna står också tydligt för en grön skatteväxling. Det innebär att skatten på företagande och arbete kan sänkas och skatten på sådant som är skadligt för miljö och klimat höjas, enligt den tydliga principen att förorenaren betalar. Vi kan absolut inte ställa oss bakom en skattepolitik som beskattar arbete och företagande så hårt att man riskerar framtida tillväxt och sysselsättning. Det blir en kontraproduktiv politik som äventyrar de framtida skatteintäkterna.

Därför har Liberalerna ett utgiftsomfång som är 27 miljarder mindre än i det förslag som regeringen med hjälp av Vänsterpartiet har lagt fram. Det gör att vi måste göra tydliga prioriteringar. Utifrån de prioriteringarna, och med en grön skatteväxling i bakhuvudet, är det inte alltid självklart att man kan jämföra budgetposter rakt av och dra slutsatsen att det parti som föreslår högst utgifter per automatik gynnar klimatet och miljön på bästa sätt.

Herr talman! Många av de liberala svaren gällande de ekonomiska styrmedlen ligger i skattetabellerna. Vi har ett bra exempel: I det utgiftsområde vi nu talar om finns det en supermiljöbilspremie på 700 miljoner. Den föreslår vi ska slopas. Däremot ligger det i vårt budgetalternativ ett förslag om en skatt på de fordon som har de största utsläppen. Det blir en intäkt till staten på 1,2 miljarder. På det sättet har vi styreffekter, men det blir ingen kostnad och ingen subvention. Snarare blir principen att förorenaren betalar.

Vi föreslår vidare en omläggning av reseavdraget så att det blir mer regionalt precist. Man ska inte ha reseavdrag på samma sätt i de områden där det finns goda alternativ i kollektivtrafiken. På landsbygden, där bilen är en absolut nödvändighet för vardagen, stärks i stället reseavdraget. Det blir också en intäkt till staten snarare än en utgift. Vi har även höjt förmånsvärdet för icke miljöbilar, vilket blir en intäkt till staten på en dryg miljard. Vi har dessutom ett förslag om ett successivt avvecklande av de undantag från beskattning av fossila bränslen som finns i systemet. Det gäller både gruvnäringen och areella näringar.

Herr talman! När man tittar på de anslagsnivåer vi föreslår skulle man lite förenklat kunna säga att vi utgår från en bibehållen anslagsnivå från så där 2015. Vi har inte diskuterat Klimatklivet särskilt mycket, men vi kan ändå konstatera att det i Liberalernas budgetförslag finns 75 miljoner till laddstolpar inom utgiftsområde 21 Energi. Inom det utgiftsområde vi nu diskuterar har vi lagt 25 miljoner till miljön med fokus på hav och vatten. Vi har gjort specifika prioriteringar i form av 25 miljoner till värdefull naturskog och 50 miljoner till restaureringsåtgärder för den biologiska mångfalden.

Vi har en post som gäller marksanering med inriktningen att frigöra mark till bostadsbyggande, med riskbedömning i fokus. Där lägger vi

25 miljoner mer än vad som finns i regeringens förslag. Vi har också lyft fram problematiken kring strandstädning. Även Naturvårdsverket har konstaterat i en rapport att det behövs nationella medel för att städa inte minst Bohuskusten, och vi har lagt en pott om 50 miljoner som är specialdestinerad för detta.

När det gäller kemikaliepolitiken har vi lagt 10 miljoner extra, utöver regeringens budget, med inriktning på barn, till exempel marknadskontroll av bland annat leksaker.

Vi har också en post som heter nationella klimatinvesteringar. Den finns inte med i regeringens budget. Det handlar om 200 miljoner med fokus på viktiga åtgärder som annars inte skulle bli av. Det kan till exempel handla om biogasanläggningar och metangasreducering inom jordbruket.

Vi tycker att anslagsposten klimatanpassning är viktig. Vi lägger inte till något, men vi tar inte heller bort något. Det är viktigt att vi bygger upp kunskapsnivån för att kunna anpassa samhället. Hur vi än vänder och vrider på det kommer det att bli en klimatförändring. Även om vi lyckas hålla den så nära 1,5 grader som möjligt kommer vi ändå att behöva anpassa oss.

Till sist kan jag nämna att vi gör en nationell satsning på cykelinfrastruktur på 75 miljoner kronor inom utgiftsområde 22.

Vi har alltså spridit ut det på ett annat sätt i vår budget.

Anf. 145 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Tack för anförandet, Lars Tysklind!

Jag har läst Liberalernas budgetmotion med intresse. Det finns många fler bra förslag där. Till exempel tycker Liberalerna i likhet med Miljöpartiet att det är en bra idé att använda statlig skog som utbytesmark vid bildande av naturreservat, vilket Lars Tysklind inte nämnde. Vi har också det gemensamt att vi vill värna våra naturskogar. Visserligen tycker Liberalerna att det bara behövs 25 miljoner extra i anslag för att skydda naturskogarna nästa år. Det kan jämföras med regeringens 590 miljoner.

Jag tycker ändå att Liberalerna ska ha beröm för att de inte, till skillnad från andra allianspartier, slaktar hela anslaget för skydd och skötsel av värdefull natur. Liberalerna ser också vikten av att öka anslaget för sanering av förorenade områden.

Det är lite spännande att man som oppositionsparti kan ta sig friheter och förändra reseavdraget på en månad och på så sätt tillgodoräkna sig 1,4 miljarder i intäkter redan nästa år. Men det kanske är en frihet som man kan ta sig när man är oppositionsparti.

Jag har en fråga som gäller Klimatklivet, eller det kanske hette något annat? Regeringens klimatkliv har varit väldigt framgångsrikt och uppskattat över hela landet. Det ska gälla projekt som ger den största klimatinnyttan. Liberalerna vill nu avskaffa Klimatklivet på 700 miljoner och i stället införa något slags liberalt klimatkliv light för 200 miljoner om året. Men jag ser inte riktigt vad skillnaden skulle vara. Vilka åtgärder som i dag får stöd genom Klimatklivet skulle inte få det med Liberalernas alternativ?

Anf. 146 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Till att börja med har vi – jag nämnde det i mitt anförande också – lagt 75 miljoner, på ett annat ställe, på satsningar på laddstolpar.

Vi har även satsningar på cykelinfrastruktur på 75 miljoner inom ett annat utgiftsområde. Där har vi 150 miljoner.

Vi har också gjort ett eget anslag. Vi beskriver det utifrån vårt perspektiv och vill lägga fokus på åtgärder som annars inte skulle bli av. Jag tror mycket på det som sagts tidigare; det är klart att om man lägger upp ett stort bidragssystem är det inte konstigt att det blir populärt. Om någon har tänkt att vidta en åtgärd och dessutom kan få bidrag vore det väl dumt att inte söka det bidraget.

Det gäller att göra en analys av vilka projekt som inte skulle ha blivit av annars. Av de 200 miljonerna har vi nämnt metangasreducering och biogasanläggningar, kopplat till jordbruket. Där kan det finnas viss flexibilitet. Men det är som sagt viktigt att verkligen lyfta projekt, som annars inte skulle bli av, över tröskeln.

Jag får väl tacka för berömmet. Man får väl inte så mycket beröm alltid. Men när det gäller till exempel skogen går det att vända på det resonemanget. Utifrån den budget vi lägger prioriterar vi åtgärder för skogen högt. Man måste se på hur vi lägger det fördelningsmässigt.

Det talades om allmänna medel. Man kan få nästan hur mycket allmänna medel som helst om man höjer skatterna på det sätt som regeringen har gjort. Det är ingenting som vi kan acceptera. Vi är nämligen helt övertygade om att det kommer att skada tillväxt och sysselsättning framöver.

Anf. 147 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Lars Tysklind!

Jag funderar lite mer på det här med Klimatklivet. 582 ansökningar av de som har kommit in har beviljats. Det är fler som har sökt. Men av de beviljade ansökningarna är det just den största klimatnyttan man har tittat på och på vilka projekt som inte skulle ha blivit av utan de 40-procentiga statsstöden som man får genom Klimatklivet. Bland annat 17 anläggningar för biogas har fått stöd.

Jag vill ändå ställa frågan: Om Lars Tysklind skulle åka ut i landet och prata med kommunpolitiker och marknadsföra Liberalernas klimatkliv, vilka projekt skulle han då säga att man inte skulle få pengar till av de 582 ansökningarna som har beviljats pengar i dag?

Anf. 148 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Det får väl närmast ses som en omöjlig sak att bedöma. Men ifall Liberalernas budgetförslag hade fått gälla hade vi haft 75 miljoner i nationella satsningar på cykelinfrastruktur som man kan vara med och samarbeta om. Och vi har lagt 75 miljoner till laddstolpar som man kan söka. Och vi har de 200 miljonerna.

Om vi lägger ihop det blir det 350 miljoner, vilket kan jämföras med regeringens budget. Det är då bara hälften och så vidare. Men det är den utgångspunkt vi har. Vi är inte beredda att höja skatter på det sättet som regeringen har gjort. Vi tror inte heller att bidrag och subventioner är de enda lösningarna.

Det görs satsningar ändå ute i kommunerna, i regionerna och inom den privata verksamheten. Statens roll ska alltså inte överskattas i sammanhanget. Men det finns ställen där staten måste gå in med pengar. Och det har vi prioriterat 350 miljoner kronor för.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Allmän miljö- och
naturvård*

Som jag sa förut kan man vända på resonemanget; utifrån att vi har 27 miljarder mindre i utgiftsbudget är det ett prioriterat område.

Anf. 149 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Herr talman! Kristdemokraterna har sedan länge drivit på för grön skatteväxling. Vi har lagt fram flera skarpa förslag. Det fortsätter vi med. I årets budget sänker vi därför skatten på arbete, företagande och pensioner och höjer skatten på miljöförstörande verksamhet.

Just skatteväxlingsdelen är intressant eftersom det får sådana effekter.

I Sverige konsumeras ca 15 kilo textilier per person och år. Av dessa går endast tre kilo till återanvändning. Enligt en analys från forskningsinstitutet IVL är Sverige ett av de sämsta länderna i Europa när det gäller att samla in textilier. Vi föreslår därför att en råvaruskatt på icke återvunna textilier införs på 10 000 kronor per ton. Det skulle innebära ökade skatteintäkter på omkring 1 miljard kronor per år. Arbetet med att underlätta insamling och återvinning av textilier behöver samtidigt fortsätta för att det ska samlas in mer.

Plast bryts ned mycket långsamt i naturen. Vi behöver minska användningen av plast i engångsprodukter, till exempel plastpåsar. Därför har vi föreslagit en skatt på 1 krona per plastpåse. Det skulle ge ungefär 1 miljard till statskassan under år ett. År två däremot kommer det nog inte in lika mycket pengar till staten, eftersom beteendet kommer att påverkas. Det är det som är idén med det här, att få in pengar men att samtidigt påverka beteendet så att man väljer miljövänligare material när man går och handlar.

Kristdemokraterna ställer sig bakom förslaget om införandet av en kemikalieskatt på viss hemelektronik och PVC-material i enlighet med regeringens förslag. Bakgrunden till denna skatt är den kemikalieutredning som alliansregeringen tillsatte.

Vi föreslår också en nedsättning av koldioxidskatten och att energiskatten för diesel i gruvindustriell verksamhet slopas. I år har denna skatt reducerats, men vi föreslår att den slopas helt.

Herr talman! Källsortering av sopor i hushållen är omfattande, vilket är utmärkt. Det är en bra utveckling. Samtidigt importerar de kommunala värmeverken osorterade sopor från andra länder för förbränning. Vi föreslår att en skatt införs på förbränning av osorterade sopor på 100 kronor per ton för att öka materialåtervinningen och minska utsläppen av miljöfarliga ämnen och koldioxid. Det ligger också i linje med att vi vill att man ska källsortera mera.

Många småskaliga vattenkraftverk hotas i dag av oproportionerliga ingripanden från myndigheterna. I dagens betänkande hänvisar majoriteten till att riksdagen förra året tillkännagav att regeringen skulle återkomma med förslag till ett regelverk för tillståndprocesser för vattenverksamhet som är flexibelt och anpassat till småskaliga verksamheter.

Tyvärr har regeringen ännu inte åtgärdat detta problem, trots att vi vet att småskaliga vattenkraftsägare drabbas hårt medan vi står här och pratar i debatten. Kristdemokraterna kräver att vattenverksamheter prövas från fall till fall utifrån miljö-, kultur- och näringshänsyn.

Det måste bli ett omedelbart slut på den brutala tillämpning som vissa länsstyrelser ägnar sig åt. Kristdemokraterna föreslår också att reglerna för statliga bidrag ses över så att det klart framgår att även de dammägare som

blivit ålagda att vidta en viss åtgärd kan omfattas av statligt stöd. Detta vill vi tillkännage för regeringen. De som redan nu har drabbats bör kompenseras retroaktivt.

Det är ingen tvekan om att fiskens vandringar behöver underlättas. Det gäller inte minst ålen som är starkt hotad. Här menar vi att anläggande av förbifarter i första hand ska prövas snarare än en total utrivning av dammar som länsstyrelserna kräver med regeringens goda minne.

Herr talman! Kristdemokraternas vision är att den svenska fordonsflottan ska vara fossiloberoende år 2030. Vi föreslår därför fortsatt stöd till laddstolpar. Det stora hindret i dag är osäkerheten kring att man kommer att kunna ladda sin bil. Vi anslår 125 miljoner kronor per år under perioden 2017–2020 till stöd för utbyggnad av laddinfrastruktur, men inte under detta utgiftsområde utan under utgiftsområde 21.

Vi föreslår också att ett så kallat bonus–malus-system införs för personbilssektorn. Det behövs tydliga ekonomiska incitament både för att få bort de smutsigaste bilarna från vägarna och för att få in framtidens teknik för fordonsdrift. Därför tror vi på ett bonus–malus-system.

När det gäller kommunernas regelbundna kontroll av enskilda avlopp behövs det förstärkta incitament. Kristdemokraterna föreslår att i de fall brott mot miljöbalken upptäcks i samband med kontroll av ett enskilt avlopp bör vitet som åläggs fastighetsägaren tillfalla den aktuella kommunen. I dag tillfaller det staten, medan det är kommunerna som har kontrollansvaret.

Det är ett problem att anläggningslagens möjlighet till va-samverkan juridiskt krockar med vattentjänstlagens krav på att det alltid ska vara ett kommunalt ansvar för vatten och avlopp i större sammanhang. Det borde vara möjligt att låta fastighetsägarna ordna vatten och avlopp genom va-samverkan.

Herr talman! Jag vill avsluta med att hänvisa till vårt särskilda yttrande till förmån för Kristdemokraternas budgetförslag som vi har lagt fram.

Anf. 150 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Kristdemokraterna är ju det parti som vill minska den här budgeten mest av alla partier. Man vill skära bort nästan 3 miljarder, vilket är 35 procent av hela budgeten.

Vissa anslag ryker helt, bland annat anslaget för klimatanpassning, vilket jag tycker är väldigt märkligt i dessa dagar. Det gäller inte minst översvämningar i till exempel Hallsberg och Kristinehamn och vad man kan behöva tänka på i framtiden för att minska sådana skador.

Kristdemokraterna vill bland annat skära bort 590 miljoner på skydd av värdefull natur. Vi har tidigare pratat om varför dessa pengar behövs. Regeringen har ökat anslagen för att kunna uppnå de mål som riksdagen beslutade om under alliansregeringens tid.

Nu planeras det bland annat en utökning av Tivedens nationalpark, och den ligger ju i Lars-Axel Nordells valkrets.

Jag skulle vilja höra vad Lars-Axel Nordell tycker om det, om han tycker att det är väl använda pengar att utöka nationalparken eller om det är en bättre idé att avverka skogen.

Jag är också intresserad av att höra vilka andra värdefulla skogar som Kristdemokraterna inte tycker är värda att skydda för framtida generationer.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Allmän miljö- och
naturvård*

Anf. 151 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Tack, Stina Bergström, för frågan! Den handlade om hur vi prioriterar. Vi har ju en helt annan budget än vad ni har. Vi har betydligt mindre pengar att röra oss med, för vi har gjort andra prioriteringar. Vi anser att det är viktigt att satsa på de delar som skapar tillväxt. Därför gör vi en skatteväxling för miljön, för företagande och för arbete. Det är anledningen till att det ser olika ut.

När det gäller de satsningar som vi gör är det mycket riktigt att vi har lägre ramar än vad ni har. Till en del går det att förklara med att vi använder andra utgiftsområden. Det gäller till exempel laddstolpar som ligger under utgiftsområde 21.

Vi har också föreslagit ett bonus–malus-system. Det innebär att vi inte satsar på miljöbilspremien.

Vi har inte heller lånat upp pengar för att klara budgeten som ni har gjort. Ni har lånat 11 miljarder, men det har inte vi. Detta är naturligtvis också en fråga om trovärdighet för framtiden. Vi tror inte på att man ska låna för sina satsningar. Vi tycker att man ska jobba långsiktigt med att få ett fungerande samhälle med en fungerande intäktsida. Det är det som skapar motorn i samhället.

Anf. 152 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Det var mycket prat, men bara lite svar på min fråga. Jag vill nog ändå uppehålla mig vid Tivedens nationalpark. Det var ju den satsningen som jag pratade om och den utökning av nationalparken som Naturvårdsverket planerar.

Jag tycker att detta med Tiveden är intressant. Tidigt i våras anordnade Lars Tysklind och jag ett seminarium här i riksdagen om hyggesfritt skogsbruk. En del politiker och tjänstemän från Laxå kommun fick nys om detta och åkte då upp hit. De hade hört att Sveaskogs skogschef skulle vara med på seminariet. Vad de var oroliga för var de planer som Sveaskog hade på att avverka sina skiften runt nationalparken och skapa kalhyggen där. Man insåg att detta skulle skada turistnäringen, företagande och boendemiljön. Tivedens nationalpark är väldigt viktig för Laxå kommun. Många politiker och andra engagerade sig i detta, och det fick en bra lösning. Sveaskog meddelade att man inte tänkte kalavverka utan i stället göra en form av kontinuitetsskogsbruk.

Jag vill återkomma till min fråga: Vad tycker Lars-Axel Nordell och Kristdemokraterna om sådana satsningar? Behöver vi inte skydda dessa skogar och ha ett annat skogsbruk? Behöver vi inte satsa på de gröna jobb på landsbygden som skydd och skötsel av värdefull natur leder till?

Anf. 153 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Som Lars Tysklind påpekade blir det stort fokus på anslag, vilket kanske sker av förklarliga skäl när vi talar om utgiftsområden. Det handlar om hur mycket pengar som delas ut och hur mycket som går till olika saker. När vi sitter i uppföljningsgrupper talar vi i stället mycket om resultat. Det är väl det som egentligen är viktigt, inte hur mycket pengar vi sprätter ut.

Tivedens nationalpark är självklart viktig, inte bara för Laxå kommun utan för hela länet och för Västra Götaland, som den tidigare har tillhört.

Detta och andra områden som ligger där intill tycker jag självfallet är viktiga. Vi vet att länsstyrelsen har varit lite brutal när det gäller vattendrag i närheten. Man har velat göra förändringar i dem, bland annat i form av laxtrappor, på grund av fördämningar.

Nyckelbiotoper har vi fått en särskild dragning om i utskottet. De komplicerar det hela, och i en del fall omöjliggör de en naturlig och viktig skogsavverkning. Det som nu tas upp är att man inte avverkar rakt över utan sparar skog. Det blir en varsam hantering av skogen.

Det är väl detta jag kan säga. Jag tycker självklart att det här är viktigt.

Anf. 154 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Som Stina från Miljöpartiet sa är Kristdemokraterna det parti som inom detta utgiftsområde vill skära ned mest av alla de borgerliga partierna. Det kanske är därför Lars-Axel Nordell väljer att tala om det som Kristdemokraterna gör på andra utgiftsområden och inte på miljö- och klimatområdet.

Om vi tittar på det här utgiftsområdet ser vi att med Kristdemokraternas politik blir det mindre skydd av värdefull natur och mindre pengar till våra viktiga ansvariga myndigheter som ska se till att miljöpolitiken verkligen implementeras. Det blir inga eller väldigt få lokala klimatinvesteringar, vilket kommer att innebära färre laddstolpar för elbilar. Det blir inga cykelbanor, ingen utbyggd biogas, ingen utbyggd fjärrvärme och så vidare.

Lars-Axel! När jag har träffat människor i utvecklingsländer – de som här och nu drabbas av våra utsläpp – brukar de skicka med ett entydigt budskap: Ta ansvar för era utsläpp! Ni måste gå före och ställa om.

Det är så vi har tänkt med denna budget. Vi ska investera här i Sverige för att ta ansvar för våra historiska utsläpp.

När jag funderar över ert partinamn, Kristdemokraterna, tänker jag mig att ni nog är präglade av en kristen värdegrund – vad det nu kan vara. Jag fick för mig att man ska vårda skapelsen och ta ansvar för det liv man lever här och nu. Jag vill därför fråga Lars-Axel Nordell om han tycker att man vårdar skapelsen och tar ansvar när man skär ned med över 3 miljarder kronor på detta viktiga område.

Anf. 155 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Jens Holm talar om att vårda och värna skapelsen. Ja, jag tycker att vår budget är en budget för att göra detta. Vi har en princip som innebär att man inte ska förstöra eller förbruka utan i stället förvalta jordens resurser. Detta ska vi fortsätta att göra. Det Jens Holm försöker få det till är att vi drar ned stora belopp. Men vad utgår han från? Jo, den budget som Socialdemokraterna och Miljöpartiet med stöd av Vänsterpartiet har lagt fram. Det är utifrån denna budget som vi lägger fram en budget med lägre utgifter än vad de gör. Det stämmer alltså.

När det däremot exempelvis gäller laddstolpar finns dessa under ett annat utgiftsområde. För oss handlar det om att se budgeten som en helhet. Om man bara utgår från detta utgiftsområde har Jens Holm självklart rätt. Vi har en helt annan ram och ligger därför lägre än ni på många områden. Men som jag sa förut handlar det också om att fokusera på resultatet, inte bara på hur mycket pengar vi spenderar.

Anf. 156 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Om vi talar om att vårda och värna tänker jag exempelvis på att sanera miljöförstörda områden. Innebär inte detta att vårda och värna den jord som vi alla delar, Lars-Axel Nordell?

Vi skjuter till ganska mycket pengar där, medan Kristdemokraterna vill dra ned hela 200 miljoner kronor på miljösanering. Finns dessa pengar under någon annan budgetpost? Jag har inte hittat dem när jag har tittat på de 27 olika utgiftsområdena.

Om vi ska vårda och värna tänker jag på åtgärder för värdefull natur, som återfinns under 1:3 i utgiftsområdet. Vi ska se till att våra skyddade områden verkligen fortsätter att vara skyddade och sköts på ett bra sätt. Jag ser här att Kristdemokraterna drar ned 350 miljoner kronor. Det handlar om en tredjedel inom detta viktiga område, som väl ändå ska vårdas och värnas. Finns detta någon annanstans i budgetbetänkandet? Jag har i varje fall inte hittat det.

Att vårda och värna kan innebära att man skyddar värdefull natur genom att exempelvis bilda fler naturreservat. Vi anslår drygt 1 miljard kronor, medan ni nästan halverar detta anslag och drar ned med nästan 600 miljoner kronor.

Jag måste återigen få ställa frågan om det här verkligen är att vårda och värna skapelsen. Jag tycker inte det. Jag tycker att det ser ut som att ni ensidigt sänker skatter, och väldigt mycket för storföretag och redan välbärgade människor. Sedan finansierar ni detta med att dra ned med 3 miljarder kronor på miljön och klimatet. Är detta ansvarsfull politik, Lars-Axel Nordell?

Anf. 157 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Detta med skatteväxling är intressant. Vi vill verkligen växla, medan regeringen inte skatteväxlar. Den vidtar visserligen åtgärder för miljön men sänker inte skatten på arbete, pensioner eller företagande. Detta är en viktig punkt att påpeka. Om ni menar allvar med skatteväxling måste ni också genomföra den.

Jag fick en fråga om skyddad natur. Det finns många områden där olika länsstyrelser i landet har hyfsad kontroll på hur det ser ut. När man ställer frågor om de inte ska göra något åt det ena eller andra svarar de att de måste börja med det som är mest akut.

Ett akut område gäller de svenska kusterna. Vi satsar pengar på detta eftersom det där finns potentiella miljöhot och många förlista fartyg på havets botten. Vi satsar 15 miljoner kronor extra för att kunna komma åt detta och sanera fartygen. Ofta vet man inte vem som är ägare till dem. Vi anslår alltså dessa pengar till det här.

Det är bra att också regeringen har talat om att anvisa pengar hit eftersom Havs- och vattenmyndigheten har sagt att den vill titta på detta och genomföra en sanering. Även enskilda motioner har tagit upp detta.

Så här kommer vi att fortsätta eftersom alla län har områden som på något sätt är kontaminerade. Man måste börja där risken är störst. Detta är alltså ett område som fortsättningsvis också är viktigt att jobba med.

Anf. 158 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Regeringen, som består av socialdemokrater och miljöpartister och har stöd av Vänsterpartiet, har bestämt sig för att leverera de

åtgärder, investeringar och styrmedel som behövs för att klara av omställningen till hållbarhet. Det är ett hållbart samhällsbygge enligt svensk modell. Det är inte minst uppenbart på miljöbudgetens område, utgiftsområde 20, som vi debatterar här i dag. Här förstärker regeringen budgeten med 73 procent jämfört med den tidigare borgerliga regeringens budget. Det är en historisk förstärkning. Och det är ingen slump att regeringen har valt att prioritera åtgärder för klimatet, för havsmiljön, för den biologiska mångfalden och för en giftfri miljö. Det är områden där insatser är särskilt viktiga och som berör flera av våra 16 miljömål.

Ibland kan man i debatten få för sig att det här är en tävling om vem som lägger mest pengar. Jag vill återigen understryka att detta inte handlar om vem som lägger mest pengar. Vi tillhör en regering som anser att det behövs investeringar i form av pengar för att få till en bra omställning till hållbarhet. Men det handlar framför allt om att vi har miljötillstånd som behöver förbättras.

För tio år sedan klarade Sverige 2 av 16 miljökvalitetsmål. Det är samma två mål som vi ännu i dag klarar. Det har gjort att den här regeringen har insett att vi måste öka takten och ställa om politiken för att klara fler av de miljömål som vi har åtagit oss.

Därför har regeringen föreslagit nya investeringar i klimatarbetet, fossilfria resor och förnybar energi på sammanlagt 12,9 miljarder för perioden 2017–2020. Det är en historisk satsning som vi är stolta över och som kommer att visa omvärlden att fina ord också kan leda till handling. Det här är en slutsats som vi har dragit; om Sverige ska klara sitt eget klimatmål till 2020 vet vi att de åtgärder som fanns fram till 2015 inte riktigt räcker hela vägen utan skulle göra att det saknades 4 miljoner ton. Vi behöver göra mer på hemmaplan för att klara det glappet. Därför investerar den här regeringen i ett aktivt klimatarbete på hemmaplan och internationellt, för vi klarar av att göra både och.

Det lokala klimatinvesteringsstöd som regeringen har infört, Klimatklivet, har varit en succé. Till och med den 6 december 2016 har Klimatklivet beviljat 582 ansökningar som tillsammans beräknas ge årliga utsläppsminskningar om ca 400 000 ton växthusgaser. Det motsvarar mer än 50 000 bilar som kör ett varv runt jorden.

Det här är klimatinvesteringar som handlar om laddstationer, fossilfria kollektivtrafiklösningar, bioenergiproduktion och mycket mer. Vi föreslår nu att det här stödet höjs från 600 miljoner kronor till 700 miljoner årligen och att det förlängs till 2020.

Regeringen förstärker satsningarna på den biologiska mångfalden med 1,1 miljarder jämfört med de borgerliga åren. Det betyder att värdefull natur kan köpas in för mer skydd, att fler naturskogar kan skyddas och att fler marina reservat kan inrättas. Bland annat har brandområdet i Västmanland kunnat köpas in och göras till naturreservatet Hälleskogsbrännan. Regeringen kommer också att föreslå riksdagen att nationalparkerna i Tiveden och Björnlandet utökas.

När det nu blir fler naturreservat måste anslaget för skötsel hänga med. Den borgerliga regeringen lät anslaget vara oförändrat, vilket i praktiken innebär mindre skötsel. Regeringen har i stället höjt anslaget till skötsel av värdefull natur med 240 miljoner kronor från 2016.

Den här sommaren har vi redan kunnat se hur jobb skapats runt om i landet för att ta hand om till exempel eftersatt underhåll av ledsystemen i

fjällen, naturvårdsskötsel i reservat, information och fler broar på populära vandringsleder. Fler än 1 000 jobb skapades redan 2015 bara inom det här området.

Anslaget för skydd av marina områden utökades med 55 miljoner kronor från och med årets budget. Nu föreslår vi att anslaget förstärks med ytterligare 40 miljoner kronor för 2017 och 30 miljoner för 2018. Även miljöövervakningen av havet ska öka.

Kemikalieinspektionens arbete för en giftfri vardag förstärks ytterligare. Vi föreslår extra resurser för att klara det uppdrag som myndigheten har för att genomföra handlingsplanen för insatser för en giftfri vardag. Arbetet har fokus på åtgärder för att skydda barns och ungdomars hälsa. Fler, nya och tuffare regler och skatter planeras. Ett centrum för substitution av farliga ämnen i kemiska produkter diskuteras och planeras.

Herr talman! Regeringen har en mängd åtgärder för att klara de 16 miljömålen, för att förbättra miljötillståndet och för att ställa om till ett mer hållbart samhällsbygge. Det här är jag stolt över. Det här är solidaritet och rättvisa som bär jämlikhet och frihet.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

(Applåder)

(forts. § 9)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 7 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 december

UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Kammaren biföll utskottets förslag.

UFöU2 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak

Punkt 1 (Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

276 för utskottet

44 för res. 1

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 79 M, 24 MP, 20 C, 19 V, 15 L, 15 KD

För res.1: 44 SD

Frånvarande: 9 S, 5 M, 4 SD, 1 MP, 2 C, 2 V, 4 L, 1 KD, 1 -

Prot. 2016/17:46

14 december

Punkt 3 (Inriktning, innehåll och omfattning för Sveriges bidrag)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

3. res. 4 (V)

4. res. 5 (L)

Förberedande votering 1:

19 för res. 4

15 för res. 5

286 avstod

29 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 2:

44 för res. 3

19 för res. 4

257 avstod

29 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

227 för utskottet

44 för res. 3

49 avstod

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 79 M, 24 MP, 20 C

För res. 3: 44 SD

Avstod: 19 V, 15 L, 15 KD

Frånvarande: 9 S, 5 M, 4 SD, 1 MP, 2 C, 2 V, 4 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UFöU1 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (SD, V)

Votering:

257 för utskottet

63 för res. 1

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 79 M, 24 MP, 20 C, 15 L, 15 KD

För res.1: 44 SD, 19 V

Frånvarande: 9 S, 5 M, 4 SD, 1 MP, 2 C, 2 V, 4 L, 1 KD, 1 -

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU16 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till rådets direktiv om en gemensam bolagsskattebas
Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU17 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till rådets direktiv om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas
Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU18 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till rådets direktiv om tvistlösningsmekanismer vid dubbelbeskattning i Europeiska unionen
Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU19 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv (EU) 2016/1164 vad gäller hybrida mismatchningar med tredjeländer
Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 8 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

AU1 Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

149 för utskottet

43 för res.

127 avstod

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Johan Hedin (C) och Robert Hannah (L) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 24 MP, 1 C, 19 V, 1 L

För res.: 43 SD

Avstod: 79 M, 19 C, 14 L, 15 KD

Frånvarande: 9 S, 5 M, 5 SD, 1 MP, 2 C, 2 V, 4 L, 1 KD, 1 -

Allmän miljö- och naturvård

§ 9 (forts. från § 6) Allmän miljö- och naturvård (forts. MJU1)

Anf. 159 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Jag får tacka Matilda Ernkrans för hennes anförande. Där säger hon att fina ord kan leda till handling, och det var väl exakt det som hände under alliansåren när vi kunde visa att det faktiskt går att kombinera tillväxt med minskade utsläpp inte bara i ord utan också i verkligheten.

Sedan tycker jag att Matilda Ernkran och Socialdemokraterna, ja, regeringssidan över huvud taget, talar väldigt mycket om att det här skulle vara en historisk förstärkning. Därmed hemfaller man åt precis det som Matilda Ernkran själv säger att hon inte gör, det vill säga att fokusera på hur mycket pengar man spenderar snarare än på vilka resultat man vill uppnå.

Problemet kvarstår, nämligen att om man vräker på med skattehöjningar på över 40 miljarder för vanligt folk, som slår direkt mot jobb och tillväxt, är det självklart att man får mycket mer pengar att spendera. I nästa steg kommer det att slå hårt mot jobb och tillväxt och även mot miljön.

Nu vill regeringen slå till med ännu ett par skattehöjningar som riktas direkt mot landsbygden. I båda fallen tänker jag på kilometerskatten och flygskatten.

Flygskatten nämndes tidigare, och den har mycket begränsad klimatnytta. Internationella insatser är 150 gånger mer kostnadseffektiva, det vill säga de ger 150 gånger större klimatnytta än en flygskatt. Om det är så viktigt och bråttom att sänka klimatutsläppen, varför ägnar sig regeringspartierna åt den typen av dyr och ineffektiv symbolpolitik, till exempel flygskatten och Klimatklivet, som Matilda Ernkran lyfter fram som ett föredöme, i stället för att lägga fram förslag som löser våra verkliga utmaningar i Sverige?

Anf. 160 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Det kan vara på sin plats att påminna dem som lyssnar och följer debatten att det gäller att klara av att öka tillväxten samtidigt som vi minskar våra inhemska utsläpp. Det var inte den borgerliga alliansregeringen som uppfann det fenomenet. Det klarade Sverige av redan under socialdemokraten Göran Perssons regering.

Det vi däremot kan konstatera är att när den borgerliga regeringen tillträdde 2006 klarade Sverige två av de 16 miljömålen. Det var samma två som man klarade efter åtta år i regeringsställning.

Vi kan också konstatera att avstämningen 2015 av klimatpolitiken som den tidigare regeringen hade beställt, om det var tillräckligt med åtgärder för att nå det inhemska satta klimatmålet till 2020, visar att de åtgärder som var på plats inte räcker för att nå målet. Vi måste klara av att ställa om vårt samhälle så att vi inte överstiger 28,8 miljoner ton till 2020. Det saknas alltså 4 miljoner ton för att klara det uppsatta målet för klimatpolitiken på hemmaplan för att minska våra utsläpp.

Den nuvarande regeringen har valt att kombinera ekonomiska styrmedel med investeringar för att minska våra klimatutsläpp och förhoppningsvis klara ytterligare ett antal av våra miljömål. Mot det står Moderaternas politik.

Anf. 161 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr talman! Problemet med retoriken, Matilda Ernkran, är att utsläppen nu ökar. Verkligheten talar emot det Matilda Ernkran säger. För 2016 ökar klimatutsläppen efter en lång period av minskning.

Det fortsätter att vara ett problem, och det är ett svek mot miljön – för att uttrycka det i klartext – när man väljer att ägna sig åt kostsamma åtgärder som ger lite klimatnytta. Det är ett svek mot miljön.

Det svar som regeringen måste ge är varför man ska välja att spendera mycket pengar på att göra lite när man kan välja att göra tvärtom, spendera lite mindre pengar men leverera desto mer resultat.

Matilda Ernkrans nämnde i sitt anförande att Klimatklivet leder till utsläppsminskningar som motsvarar 50 000 bilar. De förslag som vi har lagt fram är 50 gånger mer kostnadseffektivt. De skulle med motsvarande medel ge en utsläppsminskning som motsvarar 2 ½ miljon bilar. Det måste väl ändå vara bättre, Matilda Ernkrans?

Ingen har sagt att vi inte ska göra någonting på hemmaplan. Om Matilda Ernkrans lyssnade när jag höll mitt inledningsanförande nämnde jag att det är transportsektorn som är den stora utmaningen i Sverige. Där har vi moderater förslag för hur fordonsskatten bör förändras och hur man bör få in mer biobränsle i drivmedlet. De är de enskilt viktigaste åtgärderna för att minska utsläppen på hemmaplan.

Anf. 162 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Att spendera lite som ska ge mycket resultat har väl inte riktigt Jonas Jacobsson Gjörtlér tackning för med tanke på att vi har självständiga myndigheter som följer upp hur vi i Sverige klarar våra åtaganden när det gäller våra 16 miljö kvalitetsmål där klimatmålet är ett av dem.

Två mål klarades när den borgerliga regeringen tillträdde. Det var Säker strålmiljö och Skyddande ozonskikt. Det var samma två mål som den borgerliga regeringen klarade efter åtta år vid makten. Att spendera lite och ge mycket resultat har Jonas Jacobsson Gjörtlér inte riktigt tackning för.

Om man har följt utsläppsstatistiken vet man att det inte är ovanligt att den fluktuerar lite olika år. Det fanns år under Jonas Jacobsson Gjörtlér regeringstid som utsläppen också ökade.

Detta i sig gör att vi borde vara överens om att anstränga oss ytterligare lite mer för att minska våra utsläpp – inte mindre, som Moderaterna gör i sitt alternativ.

Den här regeringen har dragit denna slutsats, och därför gör man en stor insats för att klara klimat- och miljöpolitiken. Det handlar inte bara om klimatmålet utan också om andra miljö mål. Det vore väl lämpligt att Moderaterna funderar över hur de ska utveckla sin politik. Vi är ändå överens om att Sverige behöver en långsiktig ambitiös klimatpolitik. I alla fall var våra partier överens om det i Miljömålsberedningen.

Anf. 163 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Det är väl bara att konstatera att Matilda Ernkrans och jag säkert är mycket överens om målen. Vi står helt bakom vad vi kom fram till i Miljömålsberedningen i fråga om klimatmålen. Den utgångspunkten har vi naturligtvis.

Faktum kvarstår att under alliansregeringens åtta år, 2006–2014, minskade utsläppen av klimatgaser med 19 procent. Det var en trend som avstannade 2015. Under samma tid ökade andelen förnybar energi till 8 procent, och antalet miljöbilar blev många fler.

Nu säger Matilda Ernkrans att två miljö mål är uppfyllda. Har Matilda Ernkrans filosoferat över hur många mål som kommer att vara uppfyllda efter den här mandatperioden? Den frågan kan vi tänka vidare på.

Sedan var det frågan om kostnadseffektivitet. Stora delar av budgeten handlar om skog. Även vi liberaler satsar mycket och prioriterar åtgärder för skog högt. Vi satsar 700 miljoner på åtgärder för värdefull natur och 740 miljoner på skydd av värdefull natur. Vi tycker att detta är ett viktigt område. Samtidigt framgår det att Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen tittar på hur kostnadseffektiviteten är för den nationella strategin för att skydda skog. Regeringen analyserar hur systemet för ersättningsmark kan utvecklas. Det är viktigt att se på vilka resultat som kommer fram i stället för att bara tala om anslagsnivåer.

Anf. 164 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Regeringen tar på allvar ansvaret för att ta stora steg för att klara miljömålen. För att klara en del av miljömålen behöver vi bruka vår skog med större miljöhänsyn än i dag, även om svenskt skogsbruk och svensk skogsnäring gör stora insatser. Det är jag den första att understryka. Men vi behöver göra ytterligare lite mer i brukandet av skogen, och vi behöver också skydda lite mer skog än tidigare för att klara en del av miljömålen.

Det här är sådant som handlar om att också ta ansvar för någon sorts kontinuitet vad gäller det som en tidigare borgerlig regering och en riksdag under förra mandatperioden var överens om, nämligen att vi exempelvis skulle lösa våra åtaganden när det gäller Nagoyaprotokollet och konventionen om biologisk mångfald. Riksdagen var till och med överens om att vi inte ska nöja oss med att bara skydda 17 procent enligt konventionen om biologisk mångfald utan att vi borde ha högre ambitioner än så och skydda 20 procent.

Om vi ska ta det här på allvar måste vi göra det möjligt att få ett sådant arbete till stånd runt om i vårt land. Det är det som en del av de här pengarna handlar om. Det tycker jag är ärligt och ansvarsfullt. Annars kommer vi med krav från nationell nivå som vi sedan inte understöder genom att ge resurser att klara en sådan omställning.

Anf. 165 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Jag påpekade att även vi från Liberalerna tycker att det här är en viktig fråga. Men frågan handlade egentligen om att det finns en risk att man fastnar i nuvarande system och höjer kostnadsnivån tills man når en nivå när detta inte längre är effektivt.

De här två uppdragen tycker vi från Liberalernas sida är bra så länge man håller sig till den grundläggande principen att vi har två jämställda mål mellan produktion och miljö när det gäller skogsbruket. Ser inte Matilda Ernkrans att det inte bara handlar om att ha höga anslag utan om vilken metod man använder för att skydda skogen?

Precis som Matilda Ernkrans säger görs det stora insatser, och här kan jag se att det finns stora möjligheter till en dialog. Man kan påpeka att dialogen med skogsbruket och skogsägarna kanske inte har varit den bästa i alla lägen.

Jag kan också ha en viss kritik mot den forskning som har bedrivits om skogen. Man har fastnat i en bruksningsmetod, och så har forskningen handlat om hur man utvecklar den, och kunskapen kring andra bruksningsmetoder har då inte utvecklats.

Frageställningen kvarstår: Vi fastnar i diskussionen om anslaget fast Matilda Ernkrans började med att säga att vi inte skulle fastna i den diskussionen. Jag skulle därför gärna höra lite mer kommentarer kring hur man kan utveckla skyddet i samklang med skogsbruket och inte öka kostnaderna på det sätt som görs i den här budgeten.

Anf. 166 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Jag är den första att understryka att vi ska vara rädda om den resurs som vi har i skogen. Rätt använd är skogen en del av vårt gröna guld. Den är också en resurs som nyttjas av många, inte bara av skogsbrukare och skogsnäring utan också av friluftsliv, naturturism och så vidare.

Att vi klarar av att hantera vår skog på ett ändamålsenligt sätt och i en god dialog med dem som är berörda är jag den första att understryka vikten av. Jag vill nog också hävda att jag tycker att ansvarig minister på det här området, Sven-Erik Bucht, har haft det anslaget i arbetet i och omkring det nationella skogsprogrammet. Det har varit en mycket öppen och inkluderande process där många har fått komma till tals, och det arbetet fortsätter. Det tycker jag är viktigt.

Det här är utmaningar som vi står inför där vi har mycket att vinna. Vi har ett behov av att bruka och vårda vår skog på ett bra sätt, för vi behöver dess produkter. Vi har också ett behov av att bruka och vårda skogen eftersom vi behöver dess tjänster för att klara av de klimatåtaganden och annat som vi har och inte minst för att bevara den biologiska mångfalden.

Ibland är det här målkonflikter; det ska vi inte sticka under stol med. Ibland klarar man inte av att göra alla nöjda, helt enkelt. Jag tillhör ett parti och en regering som säger att vi ska klara både och. Vi ska klara skogsnäring och skogsbruk och fortsätta att utveckla nya och spännande produkter, och vi ska klara våra miljömål om levande skogar, biologisk mångfald och klimatmål. Det ställer höga krav på oss.

Jag tror, till skillnad från samtliga borgerliga partier, att det behövs en del pengar som smörjmedel för att vi ska få det här att fungera, och det levererar den här regeringen.

Anf. 167 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Jag lyssnade på Matilda Ernkrans huvudanförande och noterade samma sak som Lars Tysklind gjorde, nämligen markeringen att vi inte ska fastna i att diskutera anslag. Sedan blev det ändå mycket om det i anförandet.

Jag tycker att det är intressant med en reflektion. Vi var flera representanter för olika partier som talade om grön skatteväxling för jobb, miljö, företagande, pensioner och så vidare, men Matilda använde inte uttrycket skatteväxling. Jag undrar om det är uttryck för någonting speciellt.

När ni tidigare har talat om skatteväxling har det handlat mycket om att höja skatten – alltså inte växla om utan om att höja skatten på arbete och självklart satsa på miljön. Ni höjer skatten på arbete i stället för att dra ned den. Det leder inte rätt, menar jag, för vi vet att det handlar om arbetade timmar. Om vi tappar dem ligger vi dåligt till när det gäller att klara av välfärden.

Min fråga är: Varför tycker ni inte om skatteväxling?

Anf. 168 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Jag tror att jag får försöka förklara igen. Jag har försökt göra det i några replikskiften och i mitt huvudanförande. Det är andra partier i den här kammaren och i den här debatten, företrädesvis partier som själva gör stora nedskärningar på miljöbudgeten – och i spåren av det kommer människor att sägas upp som i dag får möjlighet att jobba med ett aktivt miljöarbete i Sverige – som har försökt göra gällande att den regering som jag företräder bara satsar pengar för pengasatsandets skull. Jag har vid flera tillfällen försökt beskriva att vi inte satsar pengar bara för pengasatsandets skull i en tävlan om vem som satsar mest pengar, utan vi lägger faktiskt in de här pengarna för att vi ser att de behövs eftersom vi har problem i vår miljö.

Människor oroar sig varje dag för miljöförstöringen. År efter år i SOM-undersökningarna som görs vid Göteborgs universitet är det här en av de saker som ligger i topp tre över vad man oroar sig för – miljöförstöringen och effekten av klimatförändringarna. Vi har miljökvalitetsmål som vi inte når. Vi når samma två mål som vi gjorde för tio år sedan. Det tarvar att man faktiskt gör någonting nytt och tar ett steg för att försöka nå de här målen.

Den här regeringen har valt att arbeta med ekonomiska styrmedel och skatter, men vi tycker också att det kräver investeringar i form av våra gemensamma pengar i just miljöbudgeten. Det är jag mycket stolt över.

Anf. 169 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Göran Persson använde begreppet: Den som är satt i skuld är icke fri. Nu har ni lånat 11 miljarder för att klara av er budget, och dessutom har ni höjt skatten på arbete kraftigt. Jag menar att det är tillväxthämmande.

En annan sak är också när ni plötsligt lägger en straffskatt på solpaneler och sedan delvis backar. Hur tänker ni då?

Anf. 170 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Det är miljöbudgeten och utgiftsområde 20 som vi diskuterar, men vi kan ta en diskussion om oron för de svenska statsfinanserna också.

Jag kan påminna dig, Lars-Axel Nordell, om att den regering som tidigare satt vid makten och där ditt parti ingick för det första sänkte skatterna med uppåt 140–160 miljarder. Man undandrog pengar som annars hade kunnat användas till vår välfärd eller exempelvis miljöbudgeten. Det ni lämnade efter er var inte en ekonomi i balans, utan ni lämnade efter er ett underskott om 60 miljarder. Detta underskott har den här regeringen arbetat bort, och vi har nu balans och går mot överskott.

IMF, som är en rätt välrenommerad organisation, har granskat den svenska ekonomiska politiken och tycker att finanspolitiken är väl avvägd.

Det är ett rätt gott betyg till finansminister Magdalena Andersson. Vi kan kanske lämna detta lite därhän och fundera lite på det som är utgiftsområde 20. Kristdemokraterna är det parti bland de borgerliga partierna som tycker att det området är minst viktigt. Ni plockar bort nästan 3 miljarder från miljöbudgeten.

Det rimmar lite illa med att man lokalt försöker låtsas som att man har ett engagemang exempelvis i och omkring Tivedens nationalpark när man

på nationell nivå inte ger de möjligheterna att utöka Tivedens nationalpark och gå människorna till mötes. Det gäller inte minst de småföretagare som producerar nya jobb i och omkring Tivedens nationalpark.

Om Kristdemokraterna gör sin hemläxa kommer jag att fortsätta att hävda att per pengar behövs för området.
(Applåder)

Anf. 171 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Vi debatterar i dag hur mycket pengar i statens budget som kommande år ska användas till miljö- och naturvård, det vill säga till att minska klimatutsläppen i Sverige, hindra utrotningen av djur och växter, skydda våra värdefulla naturområden och ta bort farliga ämnen ur vår och våra barns vardag.

Att det är en milsvid skillnad mellan den budget som Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet ställer sig bakom och de borgerliga partiernas olika förslag har redan blivit tydligt i debatten. De borgerliga vill plocka bort mer än en fjärde krona i budgeten för utgiftsområdet Allmän miljö- och naturvård.

Herr talman! För ett år sedan stod vi också här och debatterade miljöbudgeten, bara några dagar efter att klubbslaget föll på klimatmötet i Paris. Det var en milstolpe för klimatet och världen. Mycket har också hänt sedan dess.

I Sverige har vi som arbetade i Miljömålsberedningen lyckats enas om att föreslå en klimatlag och ett klimatpolitiskt råd. Det är något som Miljöpartiet drivit länge. Vi enades också om mål och delmål för utsläppsminskningarna och ett sektorsmål för transportsektorn. Det är den sektor som är svårast att rå på. Senast 2030 ska trafikens utsläpp ha minskat med minst 70 procent, tyckte vi.

Men, herr talman, det räcker inte med att sätta mål och stifta lagar. Ska vi lyckas lämna över en hållbar värld till våra barn är det verkstad som krävs. Låt oss därför titta in i regeringens gröna miljöverkstad och titta på några saker som hittills genomförts inom det budgetområde vi nu debatterar.

En viktig satsning som regeringen infört för att minska utsläppen är det så kallade Klimatklivet. Hittills har 582 olika lokala åtgärder fått statligt stöd på sammanlagt 1 miljard kronor. Den totala investeringskostnaden är 2,5 miljarder, och den årliga beräknade minskningen av växthusgaser är 442 000 ton per år. Det motsvarar 40 procent av utsläppen från uppvärmning i alla Sveriges bostäder och lokaler.

Det gör mig som miljöpartist oerhört stolt. Klimatklivet leder till att många gröna projekt börjar gro runt om i landet. Laddstolpar sätts upp, gödsel och matavfall blir biogas i nya anläggningar, lustgasen på våra sjukhus tas om hand, för att bara nämna några exempel. Det är märkligt att samtliga borgerliga partier vill stryka bort den satsningen.

Även stadsmiljöavtal, vilket återigen är någonting som Miljöpartiet drivit länge, skulle försvinna med en borgerlig budget. Även dessa avtal – som ju handlar om att främja hållbara stadsmiljöer genom att skapa förutsättningar för mer kollektivtrafik och mer byggande – har lett till att många kommuner kunnat lägga in en högre växel för att minska trafikens utsläpp. I Karlstad planeras för en BRT-linje, ett slags buss-spårvagnslinje, genom staden med hjälp av stadsmiljöavtalen. I Växjö ska det gamla resecentret

byggas om. Bara för att nämna två exempel som jag själv varit och studerat på plats.

Men, herr talman, i regeringens verkstad finns inte bara klimatåtgärder. Här finns också flera andra viktiga miljöåtgärder. Om vi till exempel ska uppnå de mål för skydd av värdefull natur som riksdagen antagit är regeringens ökning av anslagen absolut nödvändig. Nästa år föreslår regeringen att över 1,3 miljarder används till ersättning till markägare för att skydda våra sista gammelskogar och andra värdefulla naturområden.

Naturvårdsverket bedömer att antalet naturreservat som beslutas kommer att dubblas, från drygt 130 till runt 300 naturreservat per år, till följd av regeringens dubblning av medel till skydd av värdefull natur. Det här är satsning som stöds av en stor majoritet av svenska folket. Åtta av tio svenskar instämmer helt i att det är viktigt att skydda natur, enligt en undersökning som Naturvårdsverket presenterade i höstas. Det innebär också att fler markägare får den ersättning som de har väntat på i flera år under den moderatledda regeringen.

Men även detta anslag vill de borgerliga partierna minska kraftigt. Centern och Sverigedemokraterna är värst i den ligan med sänkningar om 840 respektive 868 miljoner. Jag kan tycka att det är lite märkligt att partier som utåt brukar vara väldigt högljudda om att skogsägarna inte får ersättning för sitt miljöarbete är de som vill skära mest i anslagen.

Samma sak vill man göra med regeringens satsning på skötsel av värdefull natur. Förutom att det innebär viktiga naturvårdssatsningar, satsningar på vandringsleder och att på andra sätt göra naturen tillgänglig leder det också till många gröna jobb på landsbygden.

Herr talman! Låt mig avsluta med en annan av regeringen prioriterad fråga, kemikalier. Regeringens arbete med en giftfri vardag förtjänar och kommer att få en alldeles egen debatt i kammaren. Jag vill nu bara här trycka på vikten av regeringens satsning på sanering av förorenade områden. Vi måste arbeta både med att förhindra att farliga ämnen kommer ut och med att ta bort farliga ämnen som hamnat i mark och vatten.

Regeringen ökning av anslaget till sanering av förorenade områden är viktig för att undvika att de tickande miljöbombarna i våra gamla sågverk, bangårdar, bensinstationer, etcetera, briserar.

Avslutningsvis, herr talman, ställer jag mig bakom utskottets förslag.

Anf. 172 JENS HOLM (V):

Herr talman! När jag har följt rapporterna om läget för miljön och klimatet nu under hösten slås jag av allvaret i situationen. Det är rapporter som att medeltemperaturen under flera dagar nu under hösten har varit mer än 20 grader varmare än normalt i Arktis.

Häromdagen kom en rapport om flyktingsituationen i de afrikanska länderna där man konstaterar att en dryg miljon av de flyktingar som finns i de afrikanska länderna är flyktingar på grund av miljö- och klimatskäl.

Inför FN:s miljötoppmöte i Marrakech publicerade FN-organet Unep rapporten *The Emissions Gap Report*, som konstaterade att världens länders åtaganden inte kommer att räcka för att man ska uppnå Parisavtalets målsättningar om minskade utsläpp av växthusgaser.

Jag tänker då som lagstiftare i den här församlingen: Kan vi i Sverige göra någonting? Det är klart att vi kan göra det. Vi borde göra mer än vad vi gör i dag.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Allmän miljö- och
naturvård*

Statsbudgeten är antagligen vårt viktigaste verktyg för att uppnå konkreta förändringar i vårt samhälle. Det är därför vi i Vänsterpartiet tycker att det är viktigt att förhandla med regeringen och även stödja antagandet av budgeten för den svenska staten.

Nu debatterar vi utgiftsområde 20, där satsningarna på miljö- och klimatområdet finns. Jag roade mig med att jämföra förslaget till statsbudget för utgiftsområde 20 för 2017 med statsbudgeten för 2014, som var den sista som den borgerliga regeringen presenterade. Sedan hade de en till budget som de fick majoritet för, men budgeten för 2014 var den borgerliga regeringens egen statsbudget. När man jämför dessa två budgetar och tittar just på miljö- och klimatbudgeten ser man att skillnaden är slående. Skillnaden i ambitionsnivå är slående. I den budget som vi i Vänsterpartiet stöder är satsningarna på miljö och klimat mer än 70 procent högre än i budgeten under den borgerliga perioden med stöd av Sverigedemokraterna.

Det är intressant att studera de borgerliga partiernas och Sverigedemokraternas motioner inför antagandet av statsbudgeten. Jag har tittat särskilt på utgiftsområde 20, och jag skulle vilja säga att vi här har fem nyanser av brunt. Det är fem nyanser av kraftiga nedskärningar på det viktiga miljö- och klimatområdet. Mest vill Kristdemokraterna skära ned, med nästan 3 miljarder kronor på området. Sedan har vi Liberalerna, som vill skära ned med 2,3 miljarder kronor. Sverigedemokraterna, Centern och Moderaterna vill skära ned med drygt 2 miljarder kronor. Jag tycker inte att det är seriöst, kära åhörare, att å ena sidan tala om vikten av att höja de svenska klimatmålen, att göra mer, att ta ansvar för våra utsläpp och att ställa om vårt samhälle, å andra sidan göra dessa stora neddragningar på detta viktiga område.

Med de här neddragningarna skulle det bli färre laddstationer för elbilar, mindre biogas, mindre utbyggnad av fjärrvärme för sänkta utsläpp, inga cykelbanor, ingen klimatinformation för våra medborgare och så vidare. Dessa satsningar finns nämligen i det som i budgeten kallas för Klimatklivet. Klimatklivet handlar kort och gott om lokala och regionala investeringar för minskade utsläpp. Klimatklivet har hittills varit enormt populärt, och hittills har nästan 600 lokala projekt beviljats.

Jag skulle också vilja säga – helt i strid med vad borgerliga debattörer tidigare har anfört här – att detta är kostnadseffektiva investeringar. Om man jämför med koldioxidskatten, som vi alla tycker är en viktig skatt, kan vi se att varje krona som man satsar i Klimatklivet är ungefär dubbelt så effektiv. Detta minskar utsläppen dubbelt så mycket som koldioxidskatten gör. Det här är två skilda styrmedel, och vi behöver självklart båda två.

I betänkandet anslår vi mer pengar till våra expertmyndigheter på miljöområdet, inte minst Naturvårdsverket. Vi har mer pengar till klimatanpassning, vi gör en särskild satsning på elbussar och vi har mer pengar till marksanering för miljöförstörd mark. Vi har mer pengar till att skydda värdefull natur och till att skapa fler naturreservat. Vi har mer pengar till att se till att sköta om de naturreservat vi har på ett ansvarsfullt sätt.

På nästan alla dessa områden har de borgerliga partierna och SD bara en sak att säga: neddragningar. Tack och lov kommer inte deras budgetalternativ att gå igenom, utan det kommer att bli den rödgröna regeringens med stöd av Vänsterpartiet.

Herr talman! Jag skulle avslutningsvis bara vilja säga några få ord om den rapport från uppföljnings- och utvärderingsgruppen som finns bifogad som bilaga till betänkandet. Jag har under året varit ordförande för miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Vi har utvärderat regeringens resultatredovisning av det gångna året; vi har kort och gott tittat på hur regeringen beskriver förhållandet mellan satsade pengar och resultat. Vi konstaterar lite förenklat att redovisningen har blivit bättre, men det finns fortfarande en hel del förbättringspotential. Till vår hjälp med att skriva rapporten, som ett enigt utskott står bakom, har vi haft utvärderare Lena Sandström och föredragande Anna-Lena Kileus.

Herr talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 173 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Det har blivit ett av Jens Holms favorituttryck att använda ordet ”oseriöst” om andras budgetar. Det kan man göra; det är kanske ett sätt att förminska dem och tankegångarna kring dem.

Det är intressant att höra det som Jens Holm nämnde här på slutet om uppföljningsarbetet. När vi talar om uppföljningsarbete handlar det mycket om resultat utifrån satsade pengar. När vi diskuterar budget handlar det i stället bara om att satsa pengar.

Jag skulle vilja fråga Jens Holm om han tycker att även grön skatteväxling är oseriöst. Är det oseriöst att göra som vi har gjort i vår budget och ta bort supermiljöbilsbonusen och lägga in den som en ökad skatt på de fordon som släpper ut mest? Det är en del av det som kallas för en oseriös neddragning. Det är klart att 700 miljoner försvinner, men samtidigt finns styreffekten kvar. Är det oseriöst?

Är det oseriöst att vi lägger om reseavdraget? Är det oseriöst att vi i vårt budgetförslag tar bort vissa undantag för subventioner av fossila bränslen? Detta är styrmedel som ligger i skattetabellerna. Det blir lätt så att vi hamnar i utgifterna i stället för i intäkterna. Det viktiga är ändå att vi har styreffekterna, som ju styr åt samma mål, eller hur?

Anf. 174 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att skatteväxling är en god idé. Men då ska vi komma ihåg att det som de borgerliga partierna sysslade med under sina åtta år vid makten var att bara göra en sak: Man sänkte skatterna, främst för höginkomsttagare, med ungefär 140 miljarder kronor. Men man höjde inte skatterna på det som släpptes ut i motsvarande utsträckning. Resultatet blev helt ofinansierade skattesänkningar, ett budgetunderskott på över 60 miljarder kronor, ökande arbetslöshet, ökande orättvisor och så vidare.

Rent principiellt, Lars Tysklind, tycker jag dock att skatteväxling är en god idé. Satsningen på supermiljöbilspremien vill också vi ersätta med ett så kallat bonus–malus-system. Jag tycker att det är bra att vi är överens om det. Men det är inte riktigt ansvarsfullt att från och med den 1 januari 2017, alltså om bara ett par veckor, ta bort de 700 miljoner kronor som finns avsatta för det. Det skapar en stor osäkerhet för alla som vill köpa en ny miljöbil, helt enkelt därför att bonus–malus-systemet ännu inte är på plats. Då kan man inte ha flera år utan ett styrsystem, men rent principiellt håller vi med.

Reseavdraget behöver verkligen göras om. Jag tycker att Liberalerna är kreativa, för från och med den 1 januari har ni gjort om ett reseavdrag

där vi sparar in mer än 1 miljard kronor redan 2017! Men jag uppskattar kreativiteten. Vi vill gärna göra något liknande, men det tar lite längre tid.

Stöd till fossila bränslen ska verkligen fasas ut, så där tycker jag att Lars Tysklind har helt rätt. När ni gör dessa insatser borde ni få en hel del pengar över. Då borde ni inte behöva göra neddragningar på 2,3 miljarder kronor, som ni gör på detta utgiftsområde. Varför skär ni ned så mycket på miljön, Lars Tysklind?

Anf. 175 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Jag tror inte att vi ska ta den diskussionen igen. Vi diskuterade detta i förra veckan, och vi kan naturligtvis diskutera det senare igen. Liberalerna och övriga allianspartier är tydliga med detta.

Det här tycker jag däremot inte är seriöst. Om man nu tycker att grön skatteväxling är en bra idé borde man kunna växla skatt. Vi är inte de som kommer att acceptera att man höjer skatten på arbete och företagande så att man riskerar effekter på tillväxt och sysselsättning.

Det är precis av den anledningen Liberalerna har nästan 20 miljarder mindre i skatt på arbete och ett utgiftsutrymme på 27 miljarder mindre. Det beror på att vi vill ha en långsiktig budget som håller över tid så att vi får tillväxt som säkrar framtida satsningar.

Det är klart att det går att raljera över att man lägger fram förslag. Men det viktiga med ett skatteförslag är att det håller ihop, att utgifter och inkomster går ihop och är i balans. Vårt budgetförslag håller ihop, så det tycker jag inte att man behöver vara bekymrad över.

Kreativt eller inte – en skattehöjning på fordon som har stora utsläpp är ju ingen jättekomplicerad historia att genomföra. Om vi hade jobbat långsiktigt på vårt budgetförslag tror jag att vi hade kunnat genomföra det ganska snabbt.

Anf. 176 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Den relevanta frågan att ställa då, Lars Tysklind, är väl varför ni inte gjorde någonting under de åtta år ni satt vid makten. Ni sänkte skatter för banker, storföretag och höginkomsttagare, men ni höjde inte skatter för dem som släpper ut.

Det är enkelt att komma nu och tala om en grön skatteväxling. Rent principiellt tycker jag att det är en god idé, men man kan inte göra det ena utan att göra det andra. Man måste förstås göra både och.

Vi vill till exempel ha en flygskatt. Vi tycker att det är fullt rimligt att det ska kosta mer att släppa ut när man flyger.

Vi tycker också att det är fullt rimligt att man har en kilometerskatt på långtradartransporter.

Det här är frågor där det hade varit bra att få helhjärtat stöd från ett parti som säger sig vilja omfamna principen att det ska kosta mer att släppa ut. Vi har än så länge inte sett något sådant helhjärtat stöd från Liberalerna, men det kanske kommer.

Herr talman! I det här betänkandet talar vi om de riktade åtgärderna för fler naturreservat och för att bygga ut fler laddstolpar, om särskilda satsningar på elbussar, om särskilda insatser till Naturvårdsverket så att det kan göra ett bättre jobb, om mer pengar till biogas, om bättre skötsel av våra naturreservat och sådana saker. Vad gäller alla de satsningarna kan vi

tyvärr inte räkna med Liberalernas stöd, utan där är det bara minustecken i den liberala budgetmotionen. Det beklagar jag.

Prot. 2016/17:46
14 december

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 december.)

§ 10 Allmänna bidrag till kommuner

*Allmänna bidrag
till kommuner*

Finansutskottets betänkande 2016/17:FiU3
Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner (prop. 2016/17:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 177 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! De svenska kommunerna och landstingen ansvarar för driften och utvecklingen av många uppgifter, bland mycket annat för det vi traditionellt betecknar som välfärden. Det är verksamheter som ligger nära invånarna i deras vardag och som kan ha mycket stor och direkt påverkan på människors liv. Vi har ett kommunalt självstyre som innebär att många av besluten som rör dessa verksamheter fattas lokalt. Det innebär att vi från centralt håll behöver se till att kommuner och landsting har de bästa förutsättningarna för att klara sina uppdrag.

Till allra största del finansierar kommunerna sina verksamheter med kommunalskatten, som de själva bestämmer över. Därutöver tillkommer generella respektive riktade statsbidrag. Resterande 15 procent finansieras via avgifter, försäljning av verksamheter, hyror och liknande. Men där har vi delvis lagt oss i och begränsar, till exempel med beslut om maxtaxor.

Kommunerna ställs hela tiden inför utmaningar. Årskullarna skiljer sig storleksmässigt rätt mycket åt, och in- och utflyttning sker. Det påverkar förskolor och skolor. En åldrande befolkning behöver mer omsorg och sjukvård. I allt detta finns en viss framförhållning – den som föds i dag kommer om något år att dyka upp inom barnomsorgen. Ju äldre man är, desto större är sannolikheten att man behöver hjälp av hemtjänst och sjukvård.

Skillnaden de senaste åren är den stora invandring som nu och framöver i stort ligger i händerna på kommunerna. På längre sikt har vi än större utmaningar på grund av befolkningsutvecklingen, med en relativt sett mindre del av befolkningen som ska försörja allt fler. Det perspektivet får vi inte tappa bort, särskilt eftersom den utmaningen blir än större om vi inte lyckas med integrationen av de nyanlända.

De senaste årens utveckling återspeglas redan i relativt stora kostnadsökningar ute i kommunerna. Visserligen har de kunnat kompenseras av ökade skatteintäkter – tack vare Alliansens politik och även med hjälp av konjunkturen har vi för närvarande goda skatteintäkter på alla nivåer. Men prognoserna pekar på att utgifterna de kommande åren kommer att öka i högre takt än inkomsterna.

Med det i åtanke är det nu vi måste agera. Om inte får kommunerna och landstingen det riktigt tufft redan på kort sikt men framför allt från

mitten av 2020-talet. Det kommer egentligen inte som någon överraskning; det har i princip alla rapporter och långtidsutredningar sedan länge visat.

Därför är regeringens agerande bekymmersamt. Man vältrar över kostnader som staten ansvarar för på kommunerna.

Som exempel kunde vi förra veckan i Dagens Samhälle läsa om hur kommunerna får rycka in med hemtjänst och boendekostnader när Försäkringskassan säger nej till personlig assistans för att leva upp till regeringens sparkrav.

Ett annat exempel är att Migrationsverket inte betalar ut ersättningarna till kommunerna. Det är ett extra stort problem i Skåne, där kommuner som Örkelljunga tvingas låna pengar för att lägga ut de ca 60 miljoner kronor som Migrationsverket inte betalat – och det är alltså bara för Örkelljunga. Kommunerna har redan stora investeringsbehov och ökade pensionskostnader, så dessa extra kostnader är verkligen inte något som staten borde undandra sig ansvaret för.

Ett tredje och ett fjärde exempel är att regeringen kortsiktigt ändrar villkoren för kommunerna genom sänkt dygnsersättning för ensamkommande barn respektive den så kallade bosättningslagen för att ordna bostäder åt nyanlända.

Enligt SKL:s ekonomirapport får bosättningslagen inte bara konsekvenser för kommunerna genom direkta kostnader för investeringar. Det finns även långsiktiga risker med ökad belåning, ökat risktagande och eventuella effekter på kommunernas ekonomiska bistånd.

Strax kommer vi säkerligen att få höra om de 10 miljarder som regeringen satsar på kommunerna. Det besynnerliga är dock vad dessa 10 miljarder ska räcka till.

För det första ska man vara medveten om att de 10 miljarderna i stort täcker de senaste årens urholkning av statsbidragen, som ju inte räknas upp med automatik.

Det är endast 3 miljarder som går in i utjämnningssystemet. Övriga 7 miljarder går till att täcka kostnader för flyktingsituationen. Men regeringen förväntar sig att pengarna även ska användas till att utveckla välfärden utifrån lokala behov. Man nämner därutöver att fler ska anställas och stärka vården, skolan och omsorgen. De höjda arbetsgivaravgifterna ska kompenseras. De ökande sjukkostnaderna och LSS-kostnaderna ska finansieras. Pengarna ska dessutom användas till att förbättra arbetsmiljön. Ja, det kan ju vem som helst förstå att det inte blir särskilt stora effekter när pengarna ska räcka till det mesta i 290 kommuner och 20 regioner respektive landsting.

Vi moderater vill satsa mer på kommunerna och på välfärden än vad regeringen gör. Sett till åren 2017–2020 satsar vi dryga 60 miljarder på kommunerna och på välfärden medan regeringens satsningar uppgår till ca 40 miljarder. Vi satsar generellt på kommunerna men alldeles särskilt på skolan. Det handlar bland annat om mer undervisningstid, utökad lovskola och obligatorisk läxhjälp.

Att satsa på skolan är viktigt för att på lång sikt säkerställa att våra unga kommer att vara attraktiva på arbetsmarknaden. Vi tror stenhårt på arbetslinjen, och samtliga våra reformförslag fokuserar på hur jobben ska bli fler. Det bidrar till bättre möjligheter för kommunerna att stå på egna ben.

Vi moderater har en plan för Sverige som långsiktigt tryggar den svenska välfärden. Den hoppas vi att vi tillsammans med våra allianskompisar kan genomföra från år 2018.

(Applåder)

Anf. 178 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag har en bakgrund i kommunpolitiken. Det var innan jag blev riksdagsledamot. På den tiden befann sig Anette Åkesson i samma del av landet, också som kommunalråd och kommunpolitiker.

Vi har ungefär samma bild och samma erfarenhet av vad det innebär att sitta i budgetberedningar och vända och vrida på skatteintäkterna för att få budgeten att gå ihop och kunna genomföra de politiska ambitioner man har och de satsningar man vill göra.

När Moderaterna och Anette Åkesson nu går upp och talar om det förträffliga i Moderaternas budgetalternativ är det lite märkligt att man väljer att bara räkna på ökade utgifter, men inte på besparingar och nedskärningar. Faktum är nämligen att Moderaterna i sitt alternativ till den budget regeringen har lagt på bordet föreslår nedskärningar på 20 miljarder kronor, varav 4 miljarder är direkt riktade mot kommuner och landsting.

Man skär ned på folkhälsa och psykiatri, minskar antalet anställda i äldreomsorgen, försämrar arbetsmiljön i välfärden och vill stoppa resurser till kommuner som bygger bostäder för alla de unga som behöver flytta hemifrån.

Jag tror inte att det finns särskilt många kommunalråd runt om i vårt land som håller med om att nedskärningar på flera miljarder skulle stärka deras möjligheter att upprätthålla en god välfärd och en god skola. Jag lever dessutom i förvisningen att om Anette Åkesson fortfarande hade suttit som kommunalråd i sin hemkommun hade hon varit mer bekymrad med en borgerlig eller moderat budget i Sveriges riksdag än med den som regeringen nu lägger fram.

Vad jag gärna vill veta är: Var ligger det rimliga i att redovisa utgifterna men inte besparingarna? Varför räknar ni i er budget bara brutto men inte netto?

Anf. 179 ANETTE ÅKESSON (M) replik:

Herr talman! Jo, det stämmer att Niklas Karlsson och jag känner varandra från tidigare uppdrag, men jag delar inte den bild han ger. Som kommunalråd hade jag varit väldigt nöjd med en moderat budget eftersom jag hade sett fördelarna med fokuset på arbetslinjen. Jag hade tyckt att de satsningar man gör är bra, och jag hade insett att det vi inte ställer upp på i den socialdemokratiska och miljöpartistiska budgeten är till exempel satsningar på sådant som är ineffektiv arbetsmarknadspolitik: att man bygger ut statligt subventionerade extratjänster som inte funkar och att man vill lägga en massa pengar på ineffektiva byggstöd.

Att man därutöver försöker att med precision hindra sådana åtgärder som främjar jobben och dessutom vill minska tillväxten är sådant som jag inte hade ställt upp på. Så jag delar inte alls den synen. Rent konkret satsar vi dessutom mer pengar på välfärden än S och MP gör.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Allmänna bidrag
till kommuner*

Anf. 180 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Detta blir lite märkligt, för Moderaterna och Anette Åkesson vidhåller fortfarande att det bara är ökade utgifter som ska räknas, inte hur det ser ut på sista raden.

I Moderaternas budgetalternativ framför man att man under perioden 2017–2020 satsar 33 miljarder på kommunsektorn. Men räknat på samma sätt satsar regeringen 40 miljarder på det utgiftsområde vi talar om i dag. Ni räknar inte de 20 miljarder ni drar bort från kommunsektorn bara för nästa år, 2017. Bara 4 miljarder går direkt till kommunsektorn.

Oavsett hur man väljer att räkna och vad man väljer att säga är det de facto så att det fattas 4 miljarder kronor netto till följd av nedskärningar om Moderaternas budgetförslag skulle gå igenom i Sveriges riksdag.

Min fråga kvarstår: Varför är det rimligt att som riksdagsledamot bara räkna utgifter och inte besparingar, när du som kommunalråd hemma i Båstad har suttit och räknat på både inkomster och utgifter?

Anf. 181 ANETTE ÅKESSON (M) replik:

Herr talman! Jag delar fortfarande inte Niklas Karlssons beskrivning. Om vi återkommer till de specifika 4 miljarder som Niklas Karlsson hänvisar till har vi visserligen en minskad schablon för nyanlända på 4 miljarder kronor, men vi kompenserar det med en etableringsersättning som ökar från två till tre år. Det är alltså en kostnad på 4,4 miljarder, så netto ger den neddragningen ett plus på 0,4 miljarder, om nu dessa detaljer intresserar någon.

Anf. 182 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Vad är jämställdhet? Samma rättigheter och skyldigheter för kvinnor och män, lika lön för lika arbete och samma förutsättningar att själv styra över sitt liv är nog vad många skulle svara. Men det beror givetvis på vem man frågar; man får kanske inte samma svar av en genusvetare på Södertörn som man får av genomsnittssvensken.

Men jag tror också att man får olika svar i denna församling. För en del är jämställdhet kvotering till bolagsstyrelser, kvotering av föräldraförsäkring och jämställd snöröjning. Själva kärnan i problemformuleringen för dem som tycker så här är att män och kvinnor gör olika saker i olika utsträckning, och det vill man ändra på genom lagstiftning. Men alla de svenskar som inte läst genusteori tror jag har andra jämställdhetsproblem i sin vardag.

I dag deltidsarbetar ofrivilligt fler än hundra tusen svenskar inom offentlig sektor: män och kvinnor som vill och kan men inte får arbeta heltid. Majoriteten av dessa hundra tusen deltidsanställda är kvinnor. Som exempel kan nämnas att en tredjedel av kvinnorna i dag arbetar deltid medan det bland männen endast handlar om en tiondel, vilket gör detta till ett av våra största jämställdhetsproblem.

Jag tror att det är här jämställdhetsdebatten bör föras, för jag är av uppfattningen att kvinnor är lika kompetenta som män och på egen hand kan ta sig in i börsstyrelserna. Och låt oss vara helt ärliga: Finns det inte större vardagsproblem än så för alla dem som är ryggraden i svensk välfärd?

Jag tänker exempelvis på de hundratusentals deltidsanställda som tvingas ta ett förmiddagspass och ett kvällspass med ett flera timmar långt hål mitt på dagen utan arbete för att få privatekonomin att gå ihop. För det

är så det är: Det är inte värt att åka hem mellan förmiddags- och kvällspasset, så i stället sitter man av tiden i fikarummet i väntan på att arbetet ska börja igen. Det är under denna tid man hade kunnat ge de äldre den extra vård och omsorg de förtjänar eller kanske ge dem en möjlighet till socialt umgänge.

För en ensamstående mamma som jobbar deltid blir det en daglig kamp att få livspusslet att gå ihop. Det blir inte bara körigt att hinna med allt som ska göras med matlagning, läxläsning och tvätt, utan det leder faktiskt också till sämre karriärmöjligheter, sämre löneutveckling och dessutom en lägre framtida pension.

Det vi beslutar här är alltså inte bara något som påverkar människor i dag och fyra år framåt. Det är något som kommer att påverka den ensamstående mamman som jobbar deltid även på ålderns höst. Om vi inte kan se bortom mandatperiodens begränsningar kommer hon att bli ännu en svensk fattigpensionär. Vi är de enda som har makten att förhindra det.

I slutändan påverkas vi alla, för ofrivillig deltidsarbetslöshet leder till en generellt sämre välfärd. Vi har i dag en situation där det finns många ofrivilligt deltidsanställda förskollärare som mer än gärna hade gått upp till heltid och höjt kvaliteten på förskolan. Vi vet att behovet av fler händer i vården inte kommer att minska i framtiden; tvärtom pekar prognoserna på att vi blir allt fler äldre.

Men för att höja kompetensen och få fler att söka sig till vård- och omsorgsyrkena behöver statusen för dessa yrken höjas. Om det finns en möjlighet att utvecklas och utbilda sig och därmed höja sin lön blir yrket också mer attraktivt.

År 2011 startades Omvårdnadslyftet, som är en kompetensreform för anställda inom äldreomsorgen för att öka kunskapen och förståelsen kring äldres situation. Utöver den uppenbara kunskapshöjning som reformen för med sig är syftet också att ge personalen fler karriärvägar genom att de kan växa och utvecklas i sina yrkesroller. En nischad undersköterska med specialkompetens står bättre rustad på arbetsmarknaden än ett mindre erfaret vårdbiträde.

Herr talman! Politiker i denna kammare har under lång tid skjutit över ansvaret för dessa frågor till kommunerna, och med facit i hand kan vi konstatera att det inte fungerat. Därför tar vi, som tidigare år, initiativ till att lösa problemet på riksnivå i denna församling.

Regeringen distribuerar 7 miljarder till kommunerna för att täcka upp för den misslyckade invandringpolitiken. Sverigedemokraterna väljer att göra en annan prioritering. Vi behöver bättre arbetsvillkor inom välfärden, och det behövs fler händer som kan öka livskvaliteten för våra sjuka och gamla.

Vi avvisar därför regeringens 7 flyktigmiljarder och gör i stället om dem till 7 välfärdsmiljarder. Fler än hundra tusen ofrivilligt deltidsanställda kommer att kunna gå upp till heltid. Vi satsar på att förbättra of-fentliganställdas situation och arbetsvillkor, och vi nystartar Omvårdnadslyftet.

Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas reservation 1.

I detta anförande instämde Heidi Karlsson och Crister Spets (båda SD).

Prot. 2016/17:46
14 december

*Allmänna bidrag
till kommuner*

Anf. 183 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Vi ser att Sverigedemokraterna i sitt budgetalternativ för 2017 väljer att dra ned med över 30 miljarder på kommunsektorn. Även om man skulle tro på alla de beräkningar som finns i Sverigedemokraternas budgetalternativ, framför allt deras uppskruvade förväntningar på höjda skatteinkomster, skulle det innebära att kommunerna i Sverige får över 10 miljarder mindre i ekonomiska resurser än med det förslag som regeringen har lagt fram.

Dessa 10 miljarder motsvarar över 20 000 undersköterskor. Det motsvarar 7 000 vårdplatser eller kostnaden för att driva en av tio skolor i hela Sverige. Av dessa resurser motsvarar 26 miljarder det kommunalekonomiska utjämnningssystemet, som man helt plötsligt bara lyfter ut. Det är resurser som man fördelar beroende på de förutsättningar som finns runt om i vårt land, så att välfärden ska kunna levereras och kvaliteten ska vara densamma oavsett var i landet människor väljer att leva.

Det förslag som Sverigedemokraterna nu lägger fram är ett direkt slag mot Landsbygdssverige. Det är ett direkt slag mot kommuner som har sämre ekonomiska förutsättningar. Det är en omfördelning av enorma mått utifrån en omvänd Robin Hood-effekt.

Jag undrar, Dennis Dioukarev, vilken rättvisa du ser i detta. Varför är det rimligt att Hagfors och Höör ska ges sämre förutsättningar att bedriva en vård, omsorg, skola och barnomsorg som är likvärdig med andra kommuner runt om i vårt land?

Anf. 184 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik:

Herr talman! Det var ett väldigt ohederligt och märkligt sätt att läsa en budget på, får jag ändå säga. När man läser en budget får man kolla på helheten. I vårt budgetalternativ får vi kraftigt ökade skatteintäkter på grund av de skattereformer som vi genomför, och vi får kraftigt minskade utgifter på grund av en ansvarsfull invandringspolitik. Effekterna av detta på det stora blir att vi har exakt samma finansiella sparande som regeringen.

Detta ger mig två sätt att tolka Niklas Karlssons anförande. Antingen kan han inte läsa en budget, vilket jag betvivlar, eller så misstolkar och vilseleder han medvetet svenska folket som ett led i Socialdemokraternas retoriska spel. Man är ett trött parti som saknar riktiga lösningar på reella problem, och det tror jag kommer att straffa sig i nästa val.

Anf. 185 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Om det beror på min bristande kunskap eller på min retoriska förmåga är upp till andra att avgöra. Men om vi försöker hålla detta på någon form av intellektuell nivå kan vi väl börja bena ut detta.

Det kommunalekonomiska utjämnningssystemet bygger på att man ska ges förutsättningar att bedriva en likvärdig välfärd i hela landet. Det innebär att systemet omfördelar.

På sista raden kan det mycket väl vara så – även om man gör en välvilig tolkning av ert budgetförslag – att det finansiella sparandet är det samma. Men förutsättningarna för våra kommuner blir annorlunda. De intäkter som Hagfors, Höör, Hörby och andra kommuner förlorar när ni tar

pengarna ur systemet får de inte tillbaka när ni samtidigt höjer skattenivåerna, så att de får ökade intäkter genom kommunalskatten. Därför blir det en omfördelning.

Vissa kommuner i vårt land, ofta landsbygdskommuner, barnrika kommuner och kommuner som har en åldersstruktur som medför stort vårdbehov och att välfärden är extra tung, ges inte förutsättningar att bedriva samma vård, omsorg, skola och barnomsorg som de rika kommunerna, som ofta är förortskommuner runt våra storstäder. Det finansiella sparatet är nog detsamma, men vi omfördelar resurser från Landsbygdsverige till lite rikare kommuner runt våra storstäder.

Jag frågar igen: Varför är detta rättvist? Var är det rimliga i att göra detta? Hur ser den sverigedemokratiska rättvisan egentligen ut?

Anf. 186 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik:

Herr talman! Återigen: Om man läser vårt budgetalternativ ordentligt ser man att vi till skillnad från er öronmärker bidrag till kommunerna som ska gå till välfärdens kärnverksamhet i stället för att fördela dem exempelvis genom en anslagspost som heter Stöd med anledning av flyktingsituationen. Vi öronmärker våra anslag till välfärdens kärnverksamhet. De ska gå till sjukvård, skola och omsorg, ingenting annat. Så enkelt är det.

Anf. 187 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Dennis Dioukarev inleder med att tala om jämställdhet och ofrivillig deltid. Jag måste säga att jag är lite förvånad. Det var lite oväntat. Men jag ska ändå ta tillfället i akt att säga att oavsett vilket parti man representerar välkomnar jag att man lyfter fram frågor om jämställdhet, även Sverigedemokraterna.

Jag tror dock inte att vi har riktigt samma syn på hur vi ska nå jämställdhet. Dennis Dioukarev tog själv upp frågan om kvotering. För mig är kvotering ett medel, inte ett mål. Det är viktigt att ha klart för sig att så länge vi har ett ojämnt samhälle behöver vi ibland fatta politiska beslut som leder till att vi får ett jämställt samhälle.

Dennis Dioukarev tar upp frågan om deltid. Det verkar väldigt konstigt mot bakgrund av vad som hände här i kammaren för två veckor sedan, då vi debatterade offentlig upphandling. Det handlade om hur vi ska använda var femte skattekrona i Sverige och vilka krav vi ska kunna ställa. Då ville vi i Vänsterpartiet och regeringen ställa sociala krav. Det ville inte Sverigedemokraterna. Man ville inte att det skulle vara möjligt att på något sätt skydda dem som arbetar i verksamheter som upphandlas med offentliga villkor. Man ville inte ställa några sociala krav, och man såg till att det blev majoritet för detta i riksdagen. Jag menar att det var ett löftesbrott mot Sverigedemokraternas väljare. Det tyckte jag var väldigt märkligt.

Då talade du inte om ofrivillig deltid, Dennis Dioukarev. Då pratade du om halalkött.

De 10 välfärds miljarderna är en permanent höjning till välfärden. Vi har en fördelning på dem, så att det i början går mer pengar till de kommuner som tagit större ansvar för den flyktingsituation vi har haft i Sverige. Det tycker jag är en bra politik. Det visar att man ser att det har varit skillnader mellan olika kommuner i Sverige och att man har olika möjligheter att förbättra situationen. Därför tycker jag att det är rimligt att man gör den typen av prioritering. Det blir alltså en permanent höjning, som

innebär att kommunsektorn får den största höjningen sedan det kommunala utjämnningssystemet infördes.

Anf. 188 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik:

Herr talman! Det vore intressant att få veta hur man ska kvotera in till bolagsstyrelser. Är det på basis av det sociala könet, det juridiska könet eller det biologiska könet? Det är ett litet sidospår, men det vore intressant att höra Håkan Svennelings åsikt i den frågan.

Med vår politik kommer en majoritet av dem som är i asylsystemet i dag att få avslag. Det kommer över huvud taget inte att bli någon belastning på välfärdssystemet, för vi knyter välfärdssystemets förmåner hårdare till det svenska medborgarskapet, för vi tror att det är en integrationspolitiskt bra satsning.

Anf. 189 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Vi kan väl börja med att konstatera att Dennis Dioukarev sätter sig över lagar och regler och helt enkelt konstaterar att de som har sökt asyl i Sverige inte har asylrätt. Det är i sig skrämmande. Det säger ganska mycket om Sverigedemokraternas politik att man så kategoriskt kan säga att de kommer att få avslag och inte kommer att få vara en del av det svenska samhället, oavsett om de har flytt från krig och förtryck. Det tycker jag är allvarligt att ha som grundhållning.

Jag tror inte att Dennis Dioukarev och jag kommer att bli överens om kvotering, och jag tänker inte gå in i en diskussion om vilket kön man ska utgå från. Jag tror dock att man kan se att pappamånaderna i föräldraförsäkringen har lett till att män har tagit ett större ansvar för föräldraskapet än tidigare.

Vi kan se att i länder som har infört kvotering i bolagsstyrelser har det lett till att kvinnor får en större andel poster i bolagsstyrelser och kommer fram på ett bättre sätt, så att glastaket bryts. Men precis som Dennis Dioukarev mycket förtjänstfullt framhöll i sitt anförande har vi ett problem med att det ibland blir en väldigt elitistisk syn på jämställdhet när man bara diskuterar de kvinnor som sitter i bolagsstyrelser. Vi behöver till exempel tala om ofrivillig deltid. Då behöver vi ha krav på att heltid ska vara norm och deltid en möjlighet. Det är krav som Vänsterpartiet driver i kommuner och landsting på ett bra sätt. Vi driver också krav här i Sveriges riksdag för att nå dit.

Skulle Sverigedemokraterna i praktiken driva den politiken skulle vi kanske se en annan arbetsmarknad i det här landet. Men tyvärr gör inte Sverigedemokraterna det. De säger en sak till sina väljare men röstar annorlunda när det är dags att rösta i riksdagen.

Anf. 190 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik:

Herr talman! Det är lite lustigt. Här står jag och talar om rätt till heltid, och så kommer Vänsterpartiet och börjar prata om Sverigedemokraternas invandringspolitik. Jag är glatt överraskad över att man vill tala om vår profilfråga. Det ska dock sägas att danska siffror visar på att majoriteten av de ensamkommande flyktingbarnen faktiskt ljög om sin ålder och visade sig vara vuxna.

Med vår politik skulle människor som har ljugit sig till ett medborgarskap eller uppehållstillstånd få det återkallat. Vi har ännu ett exempel från

EU:s gränsbyrå Frontex. 60 procent visade sig vara ekonomiska migranter och lyder alltså inte under FN:s flyktingkonvention. De skulle också få sina uppehållstillstånd återkallade om vår politik var gällande.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Allmänna bidrag
till kommuner*

Anf. 191 PETER HELANDER (C):

Herr talman! Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna – det låter kanske inte som världens kioskvältare. Men som tidigare kommunalråd – det är även andra kommunalråd här – vet jag vilken betydelse denna budgetpost har för en stor del av Sveriges kommuner och landsting, kanske framför allt kommuner på landsbygd och i glesbygd, som redan i dag har svårt att få budgeten att gå ihop.

När man läser regeringens budgetproposition får man intrycket av både texter och diagram att det går bra för Sveriges kommuner och att de har visat stora vinster de senaste tio åren. Jag har skrivit något som parentes i mitt manus: Det kanske är dags att införa vinstförbud i kommunerna.

Det är sant att kommuner gör vinster, men bakom dessa texter och diagram döljer det sig en massa landsbygds- och glesbygdskommuner som har mycket svårt att få ihop en budget. De stora kommunala vinsterna har uppstått i storstadskommuner och i förortskommuner under de senaste tio åren.

Statsbidragen finansierar ca 19 procent av de kommunala verksamheterna, men även om statsbidragen är viktiga för kommuner och landsting är förstas den största och viktigaste inkomstkällan kommunalskatten.

Något som alltid störde mig under min tid som kommunalråd var alla de specialdestinerade bidrag som staten tillförde kommunerna och som ofta skapade suboptimeringar. Jag skulle önska att staten hade ett större förtroende för våra duktiga kommunala företrädare och lät dem själva avgöra var de statliga bidragen gör störst nytta för medborgarna.

Herr talman! Sverige är ett land i förändring. De kommunala verksamheterna vård, skola och omsorg står inför stora utmaningar i framtiden. Men även om vi står inför stora utmaningar framöver vill jag framhålla att vi lever i ett av de bästa länderna i världen. Med bra politiska beslut som håller ihop hela landet och får människor i arbete kommer vi att klara av även framtidens utmaningar på samma sätt som vi har klarat av tidigare svårigheter och gjort Sverige framgångsrikt.

Eftersom den kommunala sektorn får sina skatteintäkter utifrån arbetade timmar i kommunen måste våra politiska beslut i riksdagen vara inriktade på hur fler ska gå från bidragsberoende till arbete och därmed få makt över sitt eget liv. Vi behöver också premiera högre utbildning för att framtidens jobb ska skapas i våra kommuner runt om i Sverige.

Herr talman! Centerpartiets politik är inriktad på att skapa förutsättningar för jobb och företagande. Det är inte lösningen på alla problem, men det skapar resurser för att ta hand om alla problem.

Vi i Centerpartiet har i vår budgetmotion föreslagit ett alternativ till regeringens budgetproposition. I motionen föreslås stora och viktiga strukture reformer på arbetsmarknaden och bostadsmarknaden, omläggningar av skatten på arbete och företagens villkor samt en kraftfull grön skatteväxling, där sänkt skatt på arbete finansieras genom att förorenaren betalar för utsläpp. Målet är att frigöra alla de krafter som finns runt om i vårt land, så att nya initiativ och idéer belönas i stället för att bestraffas.

Herr talman! Riksdagen har ställt sig bakom regeringens budgetproposition och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där. Eftersom riksdagen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den jag och Centerpartiet önskar avstår vi från att delta i beslutet om anslagens fördelning, men jag står självklart bakom vårt särskilda yttrande i detta betänkande.

Ansvar för en stor del av de politiska viktiga frågorna ligger på kommuner och landsting. Det gäller till exempel skolan, sjukvården och kollektivtrafiken. Om Sverige ska fungera måste kommuner och landsting ges förutsättningar att också fungera. Politiker på nationell nivå – där också jag sedan den 11 januari, märkligt nog, inkluderas – är dock benägna att försöka detaljstyra lokalpolitiken, vilket ofta resulterar i förslag om riktade statsbidrag som bakbinder den lokala nivån. Centerpartiet arbetar därför efter principen att riktade statsbidrag i så stor utsträckning som möjligt ska omvandlas till generella statsbidrag. Det skapar också ett ökat utrymme för effektivisering.

Herr talman! Mot bakgrund av detta står Centerpartiet bakom förslaget att permanenta den tillfälliga höjningen av de generella statsbidragen, som genomfördes inom ramen för migrationsöverenskommelsen, motsvarande ett årligt tillskott om 10 miljarder kronor till kommunerna. Men då vi tror på en närodlad politik där beslut fattas så nära medborgarna som möjligt avvisar Centerpartiet ett antal riktade statsbidrag och höjer i stället de generella statsbidragen med 2,5 miljarder kronor årligen, så att kommunerna själva kan avgöra vad statsbidragen ska gå till och var de gör störst nytta för medborgarna. Totalt förstärks alltså de generella statsbidragen med 12,5 miljarder kronor per år i vårt förslag.

Det finns andra ändringar som påverkar de statliga bidragen till kommunerna. Vi vill ersätta särskilt anställningsstöd med utvecklade nystartsjobb. Vi vill införa en äldreboendegaranti. Vi vill införa så kallade ingångsavdrag, och vi vill höja förmånsvärdet för icke-miljöbilar.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis delge er den oro för framtida försämringar som Riksrevisionen, Konjunkturinstitutet och EU-kommissionen framför. Riksrevisionen skriver: ”Om regeringens prognos skulle realiseras kommer det att kräva betydande neddragningar i den kommunala välfärden fram till 2020. Om kommunernas utgifter i stället ska kunna svara mot hur befolkningsstorleken och ålderssammansättningen förändras behöver de öka med 50 miljarder kronor utöver vad som ligger i regeringens prognos fram till 2020.”

Trots dessa något beska piller vill jag slutligen önska talmannen, presidiet och mina kollegor en riktigt god jul.

Anf. 192 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Ja, Vänsterpartiet har i förhandlingarna med regeringen fått igenom 10 miljarder för välfärden. Det är den största satsningen på kommunsektorn sedan statsbidragssystemet infördes. Det är vi, och många med oss, väldigt glada för.

Centerpartiet har dock försökt bräcka oss. Jag tänkte att vi nu skulle diskutera hur centermatte fungerar. Centern har under hösten, bland annat i en artikel i Svenska Dagbladet den 4 oktober, sagt:

”Samtidigt lägger vi 50 miljarder de kommande fyra åren på att förstärka kommunernas ekonomi, 10 miljarder mer än regeringen.”

Men Centerpartiet avvisar också förslagen om avgiftsfri öppenvård för äldre, avgiftsfria glasögon för barn, kostnadsfri mammografi för kvinnor och avgiftsfri tandvård för unga. Barndelen i riksnormen för försörjningsstöd avvisas, och lovskolan säger man nej till.

Det man med den ena handen ger till kommunerna från Centerpartiets sida tar man tillbaka med den andra handen. Man ger mer generella statsbidrag, men man tar i ännu större utsträckning bort de riktade statsbidragen. Sammanlagt, Peter Helander, kan man säga att ni tar bort 8 ½ miljarder kronor per år från kommunsektorn, från vår gemensamma välfärd. Det är alltså raka motsatsen till det som ni påstår att ni gör.

Jag vet inte om ni medvetet har fört medborgarna bakom ljuset eller om ni har räknat fel. Centermatte är i varje fall någonting vi borde undvika. Jag är glad över att det inte är Centerpartiets ekonomiska politik som styr Sverige.

Anf. 193 PETER HELANDER (C) replik:

Herr talman! Tack, Håkan Svenneling, för repliken! Det är sant att vi väljer att ta bort de riktade statsbidragen. Det var en hel del i mitt anförande som förklarade just det. Vi tror att de kommunala företrädarna själva kan avgöra vilka hål det finns att stoppa pengar i.

Håkan Svenneling och Vänsterpartiet pratar gärna om att det är de som ligger bakom de 10 miljarderna till kommunerna – jag hävdar att vi är flera som har varit med om den uppgörelsen. Vi lägger det på kommunerna. De får själva avgöra vad de vill använda pengarna till. Jag vet inte om Håkan Svenneling har varit kommunalråd. Då hade han kanske hållit med mig om att kommunerna själva klarar av att göra de här satsningarna.

Jag kommer ihåg när Wärnerssonpengarna kom för länge sedan. Då fick vi riktade bidrag för att öka antalet lärare i skolan. Det hade vi gjort redan fem år tidigare. Men nu skulle vi öka antalet ännu mer för att få tillgång till riktade statsbidrag. Det är därför vi ska undvika de riktade statsbidragen så långt som möjligt.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Håkan Svenneling. Vi för en ansvarsfull ekonomisk politik. Tycker Håkan Svenneling att den liggande budgeten är långsiktigt hållbar, eller delar han Riksrevisionens, EU-kommisionens och Konjunkturinstitutets syn på budgeten? De anser att den inte är hållbar. Det fattas 50 miljarder fram till 2020. Det är lätt att säga att man ska satsa på välfärdssektorn när det finns varningssignaler om att den kan rasa ihop, eftersom det inte finns täckning i budgeten för det som kommer framöver.

Anf. 194 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag har tyvärr aldrig varit kommunalråd. Jag blev bara gruppleddare i kommunen, i opposition, vilket ändå var lärorikt i fråga om hur det funkar i en kommun.

Jag tror att det är bra att pendeln har svängt från väldigt många riktade statsbidrag till lite färre riktade statsbidrag och mer generella satsningar. Jag tror att alla kommunpolitiker är glada över att vi nu ser denna utveckling i Sveriges riksdag.

Men jag tror ändå att de är gladare om de får riktade statsbidrag än om de får 8 ½ miljard mindre per år till sina kommuner. Detta gör att jag fortfarande tror att pengarna är mer avgörande än hur vi skickar dem, vilket i och för sig också kan vara avgörande.

Precis som Peter Helander själv är inne på behövs det mer pengar framöver. Jag hoppas att vi får fler partier som ställer upp på en politik som handlar om att vi satsar mer pengar på vår gemensamma välfärd och på våra kommuner och landsting.

Herr talman! Jag skulle också vilja lyfta upp en annan fråga som har debatterats hett. I valrörelsen 2010 hade Centerpartiet stora plakater där det stod att de var Alliansens gröna röst. De gröna frågorna är viktiga för Centerpartiet för att möta miljö- och klimathotet – till exempel har man tidigare talat om grön skatteväxling.

Men nu verkar det som att pendeln i Centerpartiet har svängt. Nu satsar man på storstilade och dyra kampanjer mot olika skatter, till vilka det ännu inte ens finns förslag att diskutera. Vägslitageavgiften – eller, som Centerpartiet kallar den, kilometerskatten – är väl den som har varit mest i ropet. Men även det som man kallar flygskatt har fått väldigt hård kritik från Centerpartiet.

Jag gjorde en liten beräkning av hur det skulle kunna gå för Peter Helander när han ska resa från Mora. Det tar lite längre tid att åka med tåg, men det är betydligt billigare jämfört med att ta flyget. Jag funderar på varför det skulle vara så hemskt om Peter Helander skulle behöva betala 80 kronor i flygskatt för att han har möjlighet att spara lite tid men samtidigt smutsar ned miljön. Det är ju faktiskt förorenaren som borde betala.

Vad har hänt med Centerpartiet? När gick man från att vara ett grönt parti till att bli ett skattesänkarparti? Och hur ska vi finansiera vår gemensamma välfärd om vi inte har några skatter att möta klimathotet med?

Anf. 195 PETER HELANDER (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Håkan för frågan. Det gläder mig att Vänsterpartiet ansluter sig till Centerpartiets syn på generella statsbidrag.

Vad är det som skapar välfärd? Vad är det som skapar pengar i kommunerna? Det vore ju fantastiskt om det vore så att det bara är statliga bidrag som räddar kommunerna. Detta är en liten del av kommunens bas för att kunna bedriva välfärd. Det stora behovet hos kommunerna är att det skapas jobb. Arbetade timmar i kommunen är det som skapar välfärd.

Detta kanske är den ideologiska skillnaden mellan Vänsterpartiet och Centerpartiet. Vänsterpartiet tror att man kan rädda detta genom att höja skatten och skicka in bidrag till kommunerna. Jag tror att vi ska hjälpa kommunerna att skapa företagande och jobb och genom detta få större skatteintäkter så att de kan bedriva vård, skola och omsorg. Det är inte så att vård, skola och omsorg kommer att bedriva sig själva utan intäkter.

Jag åker tåg till Stockholm, och jag är kanske den i riksdagen som har längst till Stockholm, tidsmässigt sett, fastän jag bor i Dalarna. Det tar 3 timmar och 40 minuter att åka tåg. Trafikverket, som är den myndighet som är ansvarig för järnvägsunderhållet, säger att det kanske tar 40 minuter längre om några år eftersom underhållet inte fungerar. Dessutom tar det redan i dag 15 minuter längre än för tio år sedan.

Men återigen: Vad är det som skapar välfärd, Håkan? Du ville inte kommentera detta tidigare, men vad säger du om att Riksrevisionen, Konjunkturinstitutet och EU-kommissionen anser att den budget som ni har medverkat till inte är hållbar och att välfärden riskerar att rasa ihop?

Prot. 2016/17:46
14 december

*Allmänna bidrag
till kommuner*

Anf. 196 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag noterar att Centerpartiets Peter Helander lyfter upp Riksrevisionens granskning av regeringens budgetproposition. Jag vill inledningsvis säga att det som Riksrevisionen ägnar sig åt i det här fallet är att bli en opinionsbildande part i debatten snarare än att syssla med revision. Bortsett från vad de säger tror jag att detta är någonting som vi ska fundera över. Här har vi nog samma uppfattning: Riksrevisionen ska kanske ägna sig åt andra saker.

Med detta sagt vill jag framhålla att deras argument mot regeringens budget dels är att regeringen har räknat fel, dels att budgeten saknar 50 miljarder kronor. I själva verket är det så att planen för statens budget är att vid 2020 ha ett plus på 78 miljarder.

Saken är att Riksrevisionen och regeringen räknar på olika sätt. Riksrevisionen gör en bedömning av vilken politik som kan komma att föras. Detta är rimligen inte Riksrevisionens främsta paradgren; regeringen borde rimligen veta detta bättre.

Jag ska inte orda mer om detta, även om det säkert finns mycket att säga, men jag ville ändå få det sagt.

Min fråga till Peter Helander – eller mitt resonemang – är av mer principiell karaktär. Vi har i dessa debatter tidigare haft en del meningsutbyten som har handlat om synen på statsbidragen till kommuner och landsting. Vi har båda erfarenhet som kommunalråd och har jobbat länge hemma i kommunen. Vi vet vad det innebär när man får generella statsbidrag, och vi vet vad det innebär när man får specialdestinerade, riktade statsbidrag.

Vi har tidigare haft en ganska gemensam uppfattning att de generella statsbidragen är att föredra framför de riktade, specialdestinerade bidragen. Men när jag läser budgetarna från dina kollegor i den borgerliga alliansen ser jag att det är principen om riktade statsbidrag som har företräde, inte principen om generella statsbidrag.

Min fråga till Peter Helander, och till Centerpartiet, är hur man ser på detta. Är det inte bättre att vi funderar på att göra en överenskommelse – i det här avseendet – mellan Centerpartiet och regeringen?

Anf. 197 PETER HELANDER (C) replik:

Herr talman! Tack, Niklas, för frågorna!

Jag förstår att Niklas Karlsson och regeringen inte vill lyssna på vad Riksrevisionen säger. Det är förklarligt att man tycker att de är en part, även om de inte är det. Detta kan man tycka, men vad tycker Niklas Karlsson om Konjunkturinstitutet? Är de också en part som är emot regeringen och som svartmålar den? Är EU-kommissionen en part som har fel?

När tre sådana tunga instanser – och det finns fler – har synpunkter på hållbarheten i budgeten kanske man måste lyssna. Jag säger detta med all välvilja, för det vore en katastrof för Sverige om svensk välfärd ramlade ihop på grund av att vi inte har en budget som håller ihop och som man måste låna till.

Vi har nu en högkonjunktur. Vem som har skapat den kan man diskutera, men det är en högkonjunktur, och i högkonjunktur borde vi spara pengar för att bygga skyddsvallar mot den lågkonjunktur som kommer, förr eller senare.

Niklas inbjöd till att vi skulle samverka med regeringen och lämna Alliansen bakom oss. Jag tror att Sverige behöver ett nytt ledarskap. Sverige behöver en ny regering som befrämjar arbete, som håller i budgeten och som inte lovar mer än vad den kan leverera över tid. Detta är mitt svar till Niklas.

Anf. 198 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag får nästan intrycket att Centerpartiet och Peter Helander inte har funderat över denna frågeställning, trots att vi diskuterade den för mindre än ett år sedan. Jag trodde ändå att tanken på vad detta skulle innebära hade funnits hos Centerpartiet.

Priset för Centerpartiets retorik när man talar om nytt ledarskap och att Sverige behöver en alliansregering är ju att Centerpartiet får mindre av sin politik genomförd. Under åtta år av alliansstyre är det inte de generella statsbidragen som har varit de ledande. Där har folkrörelsecentern fått ta ett steg tillbaka för att det i stället ska vara riktade, specialdestinerade statsbidrag som skickas till kommuner och landsting.

Min fråga är ärlig, liksom min inställning. Om Centerpartiet nu tycker att det är generellt stöd till Sveriges kommuner och landsting som är det viktiga och det bästa borde man väl fundera på att göra upp med de andra partier som har den inställningen. Borde man inte göra detta i stället för att låsa sig vid gamla lösningar och göra uppoffringar som innebär att man får igenom mindre av sin politik än vad man – i det här fallet – skulle få om man valde att göra upp med regeringen?

Anf. 199 PETER HELANDER (C) replik:

Herr talman! Jag ska kommentera Niklas påstående att det skulle vara bättre för Centerpartiet att ansluta sig till regeringens ståndpunkter, vilket historiskt sett och även i dag vore en katastrof för Sverige.

Svensk landsbygd och svensk glesbygd behöver ett parti som jobbar för småskalighet, som jobbar för att hela landet ska leva. Regeringen och Miljöpartiet med stöd av Vänstern vill i stället beskatta och straffa landsbygden genom avståndsskattning.

Flyget är en förutsättning för att vi ska kunna behålla näringsliv, industri och jobb i Norrland. Sedan kan man säga att det handlar om så små pengar, att det är så lite, men det här är en droppe som får bägaren att rinna över. Avståndsskatten på landsbygden och det som ni kallar vägsplitage-skatt är någonting som slår stenhårt mot Norrland och landsbygden. Det är väl ingen politik som främjar små kommuner och landsbygden och som över huvud taget skulle stå upp för de värderingar som Centerpartiet har.

Nej, det här landet behöver en ny regering som står upp för hela landet, som jobbar med småskalighet och som inte inför straffbeskattning av landsbygden.

(Applåder)

Herr talman! Det vi diskuterar nu, som handlar om kommunernas, landstingens och regionernas ekonomi, är en grundbult för det svenska samhällskontraktet. Att människor känner tillit till att de får välfärd för sina barn, sig själva eller sina gamla föräldrar är det som håller ihop det svenska samhället, och att vi i den här kammaren tydligt står upp för välfärdens kärna handlar om att vi står upp för det svenska samhällskontraktet.

Från Liberalernas sida säger vi: Skolan först. En framgångsrik skola är avgörande för Sveriges framtid. Med goda kunskapsresultat stärks Sverige. Och i ett läge med många nyanlända i skolan krävs stora satsningar på skolan. Det handlar om höjda lärarlöner. Det handlar om fortbildning av lärarna. Det handlar om att förlänga skolplikten för nyanlända och halvera sommarlovet för att sätta fokus på att lära sig svenska språket. Det handlar om fler undervisningstimmar i grundskolan och fler matematiktimmar i högstadiet. Det handlar om att tydliggöra ordning och reda i skolan. Det handlar om att barn och ungdomar ska börja i skolan tidigare. Vi föreslår en tioårig grundskola.

Liberalerna satsar 43 miljarder kronor på skolan under de kommande åren. Det är den enskilt största satsningen på skolan någonsin. Det är 32 miljarder kronor mer än vad regeringen satsar på skolan. Det är en väldigt tydlig prioritering, herr talman, att Liberalerna sätter skolan först.

Det handlar också om att värna sjukvården. Vi ser nu hur värdköerna växer, hur människor får vänta allt längre innan de får sjukvård. Det är inte rimligt. Att regeringen i det läget väljer att slopa den så kallade kömiljarden – det bidrag som tidigare gavs till de regioner och landsting som gjorde riktade satsningar för bättre tillgänglighet – vittnar om att man inte tar den här frågan på allvar.

Herr talman! Vi ser hur sjuksköterskor säger upp sig, hur missnöjet bland de anställda i vården blir allt tydligare och hur känslan av att man inte får göra det man är utbildad till på jobbet växer sig starkare. Allt detta gör att vården fungerar sämre. I det läget väljer regeringen att med ett tydligt alexanderhugg slopa det riktade statsbidraget till de landsting och regioner som satsar på att öka tillgängligheten. Snacka om dråpslag!

Vi liberaler föreslår en ny kömiljard. Vi föreslår satsningar på fler vårdbiträden för att proffsen ska få vara proffs på jobbet. Vi föreslår en satsning på fler specialistsjuksköterskor för att öka kunskapen och kvaliteten i vården och på det sättet göra att förtroendet för och tillgängligheten till vården blir bättre.

Herr talman! Liberalerna står upp för de funktionshindrade. En välfärdspolitik värd namnet handlar om att stå upp för dem som har det tuffast i vårt samhälle.

Vi gör en prioritering av det vi kallar en LSS-miljard, som står i skarp kontrast till de neddragningar som regeringen och Vänsterpartiet nu på bred front runt om i landet gör mot samhällets svagaste och mest utsatta grupper.

Vi märker en väldigt stor oro hos personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga när de märker att de blir av med timmar med personlig assistent och när deras frihet och deras vardag beskärs. Regeringen och Vänsterpartiet bär det fulla ansvaret för denna politik. Vi väljer en annan väg för Sverige när vi prioriterar en särskild LSS-miljard. Vi menar att

välfärdssamhället, om det ska fungera, måste värna dem som behöver stödet mest och som av någon anledning har ett funktionshinder.

Herr talman! Regeringen väljer en annan väg än Liberalerna. När vi säger skolan först, att vi ska satsa på sjukvården och låta proffsen vara proffs och när vi säger att vi står upp för de funktionshindrade, då väljer regeringen en helt annan väg.

Samtidigt för man en politik med ofinansierade bidragshöjningar och ökar underskotten i statens budget, vilket gör att vi i nästa lågkonjunktur står svagare och då inte kommer att kunna värna välfärden. Det äventyrar mycket av det samhällskontrakt som är så viktigt för Sverige. Man höjer också skatten på arbete, vilket gör att det blir mindre lönsamt för människor att arbeta. Rent logiskt betyder det att det över tid innebär mindre skatteintäkter ute i kommunerna och till välfärden. På det sättet sipprar det långsamt ned en politik som gör att välfärden blir svagare.

Herr talman! Vi står för en annan politik. Vi är tydliga med att skolan ska gå först och att sjukvården och de funktionshindrade ska prioriteras. Vi menar att det är detta som bygger Sverige starkt.

Eftersom våra förslag till ramar föll – de som skulle innebära att svensk ekonomi och de offentliga finanserna skulle vara ännu starkare vid nästa finanskris – har vi inget yrkande i debatten. Men vi har ett särskilt yttrande som jag naturligtvis ställer mig bakom.
(Applåder)

Anf. 201 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Mats Persson pratar om samhällskontraktet. Mats Persson är ju 36 år gammal. Men jag funderar på om han inte kan vara Sveriges yngsta gubbe, om jag får vara lite fräck, för på Liberalernas Facebooksida och i en debattartikel säger Mats Persson att vi måste göra upp med ungdomars lathet.

Redan de gamla grekerna gnällde på att ungdomarna var lata. Och genom historien har vi sett ett konstant hat mot ungdomars kultur, såsom dansbandsskatt, danstillstånd och Siewert Öholms avrättning av hårdrocken.

Varje generation har utsatts för kritik av tidigare generationer för att inte bete sig på rätt sätt och för att vara lata. Denna långlivade tradition för nu den unga gubben Mats Persson vidare.

Mats Persson säger att dagens ungdom är söndercurlade. Men Mats Persson har fått svar. Stella, som är bemanningsanställd, har svarat Mats Persson och undrar om han klarar ens ett halvår som bemanningsanställd. Och jag tror faktiskt att hon har en poäng.

Om Mats Persson i stället hade varit springvikarie i hemtjänsten hade han fått leva med telefonens ringsignal, som betyder att man snabbast möjligt ska inställa sig för arbete, och saknat möjligheter att planera sitt liv. Till skillnad från mig och Mats vet man inte om det är juledigt nästa vecka eller om man över huvud taget kommer att ha semester.

Jag tror att man kan läsa Aftonbladets artikelserie med helt andra ögon än vad Mats Persson gör och konstatera att det inte är fler låglönejobb för lata ungdomar som politiken behöver fixa, utan fler sjysta jobb där man blir en del av arbetslaget, där man får vara med på personalmöten och gå på vidareutbildningar och där man får en skälig lön så att man kan flytta hemifrån. Det behöver finnas bostäder som man kan bo i.

I reportaget får vi också läsa om företagare som vill ha mer och bättre kontakt med Arbetsförmedlingen och om arbetsförmedlare som vill ha bättre kontakt med företagen för att kunna matcha den kompetens de behöver. Men Mats Perssons lösning är att lägga ned Arbetsförmedlingen i stället. Arbetsförmedlingen har tidigare sagt att man ska lägga ned 100 kontor, men då reagerade Sveriges kommuner vilket gjorde att man fick dra tillbaka förslaget.

Jag tror att Sverige behöver en politik där Arbetsförmedlingen kan syssla med sitt kärnuppdrag, att förmedla jobb, inte Liberalernas politik, där man ska kontrollera ungdomar.

Anf. 202 MATS PERSSON (L) replik:

Herr talman! Jag kan lova Håkan Svenneling att jag är en cool gubbe, om jag nu är Sveriges yngsta gubbe.

Det jag som denne coole gubbe har noterat när jag träffar företagare och arbetsgivare och när jag också tar del av företagarnas egna undersökningar – de gjorde nyligen en företagbarometer – är att det har hänt någonting. Det har hänt någonting med synen på arbete. Det har hänt någonting med arbetsmoralen i vårt samhälle.

De anekdotiska exempel som ofta lyfts fram i debatten handlar om människor som frågar sin chef om de ska begära sjukledigt eller ledighet för vård av barn när husdjuret är sjukt och man därmed inte vill jobba. Jag träffar så många företagare och arbetsgivare som bekräftar att de anekdotiska exemplen faktiskt vittnar om en ny syn på arbete.

Det där hänger givetvis samman med hur skolan är utformad. Har vi förväntningar på människor? Har vi synen att man har skyldigheter och inte bara rättigheter i samhället?

Jag tycker att man har skyldigheter och inte bara rättigheter i vårt samhälle. Samhällskontraktet är att man gör rätt för sig och att man om man har möjlighet att arbeta gör allt för att söka arbete. Det är basen för vårt samhälle. Hur ska den som går upp halv sex varje morgon och i fyrtio års tid har betalat skatt känna förtroende för samhällssystemet om inte han eller hon vet att den som för stunden inte kan arbeta ändå gör sitt yttersta för att återgå i arbete? Jag tror att detta är fundamentalt för vårt samhälle.

Det här är gamla klassiska värderingar som har präglat den svenska arbetarrörelsen genom historien. Men jag noterar i debatten att de inte längre genomsyrar samma arbetarrörelse. Kritiken kommer nämligen alltid från vänster. Kritiken kommer alltid från Socialdemokraterna när jag lyfter fram vikten av att man tar eget ansvar och faktiskt kommer i tid till jobbet och gör det man har sagt att man ska göra. Det är att stå upp för samhällskontraktet.

Anf. 203 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Det är bra att du är orolig för samhällskontraktet, Mats Persson. Jag tror dock att vi är oroliga på lite olika sätt, vilket gör att det finns politiska skillnader.

Jag är orolig för att vi hamnar i ett läge där människor känner att de inte är en del av samhället utan står utanför och att de inte heller får vara en del av samhället utan hela tiden hålls utanför.

Jag träffar en hel del människor som har hamnat i olika cykler där de inte lyckas ta sig tillbaka till arbete. Det är fruktansvärt att se dessa människor.

Många gånger handlar det om att unga människor som lämnar gymnasieskolan med helt okej betyg inte får en chans på svensk arbetsmarknad och att de villkor de ställs för är ganska osjysta. Politiken handlar mycket om att de har för hög lön trots att de knappt kan leva på sin lön. De är hänvisade till ofrivillig deltid, som vi diskuterade tidigare, eller arbetsvillkor där de inte har en fast anställning.

Sverige behöver ett samhällskontrakt där vi inte sänker lönen och höjer hyrorna, vilket Liberalerna vill. Sverige behöver ett samhällskontrakt där vi politiker tar ansvar och bygger de där 700 000 bostäderna som behövs, vilket är den största bostadssatsningen på 20 år och finns i denna budget. Vi måste också säga att det inte är politikens ansvar att försämla villkoren utan att förbättra villkoren.

Därför var det viktigt att vi röstade igenom lagen om offentlig upphandling och att det ställs sociala krav i den.

Denna politik ställer Liberalerna inte upp på. Det beror nog på att vi har lite olika syn på hur vi ska nå samhällskontraktet och vilken politik som leder dit.

Anf. 204 MATS PERSSON (L) replik:

Herr talman! Det blir tydligt i debatten att det finns två vägval för svenska folket och att det finns två olika synsätt på vart Sverige är på väg.

Å ena sidan har vi Håkan Svennelings syn på att företagare är usla och vill suga ut människor och erbjuda dåliga villkor i varje läge. Det handlar inte om eget ansvar, utan förslag om medborgarlön blossar upp i debatten. Människor ska få lön av samhället, staten och skattebetalarna utan att behöva utföra någon form av arbete. Det är den politik som Håkan Svenneling, Miljöpartiet och delar av Socialdemokraterna företräder. Jag menar att det är helt fel väg för Sverige att gå.

Vi kan fråga såväl privata som offentliga arbetsgivare – en rektor på en skola, en förskolechef eller en föreståndare på ett särskilt boende – om det har hänt något med arbetsmoralen. Det samstämmiga svaret är ja. Det har hänt något med synen på det egna ansvaret för att komma i tid till jobbet, för att göra det lilla extra på arbetsplatsen, för att inte sjukskriva sig på måndagen och så vidare.

Jag hittar inte på detta, utan man har frågat 5 000 småföretagare och offentliga arbetsgivare vad de uppfattar som det största problemet när det gäller att växa och bedriva en bra verksamhet. Jo, det är att något har hänt med samhällsmoralen och arbetsmoralen.

Detta om något är en politisk uppgift att tydliggöra. Det handlar om motprestation för att få försörjningsstöd och om att ha tydliga förväntningar i arbetslöshetsförsäkringen. Det handlar om att från politiskt håll sända en tydlig signal att det alltid ska löna sig bättre att arbeta än att leva på bidrag. Det är en framtidsinriktad politik, och det är så vi bygger Sverige starkt.

Herr talman! Vi kristdemokrater är hängivna anhängare av det kommunala självstyret. Kommuner ser olika ut och bör hitta lösningar på kommunala problem just kommunalt. Kommunerna har inte bara rättigheten att utforma sina verksamheter på det sätt som passar bäst utan även ansvaret att finansiera sina åtaganden.

Riksdagen är ibland klåfingrig och vill putta kommunerna i en viss riktning med riktade statsbidrag. Men dessa bidrag ska ses som signaler i en riktning och inte ta bort ansvaret från de kommunala politikerna. Det är på lokal nivå man kan finna lösningar på många av framtidsutmaningarna, ibland tillsammans med statliga regelförändringar.

Kommunerna saknar inte utmaningar. De har stor brist på bostäder och en äldreomsorg, skola och socialtjänst som är i behov av utbildad arbetskraft nu och i framtiden. Att vara kommunpolitiker betyder, precis som för oss här i kammaren, att prioritera.

Att ta bort momentet att prioritera och säga att man ger allt till alla kan ge dåliga och ineffektiva lösningar som inte är noga genomarbetade. Det är den strategin som regeringen har gått in för. Om man bara öser in pengar i den kommunala sektorn löser sig allt.

Det som är mest betydelsefullt för att kommuner och landsting ska kunna uppehålla och utveckla välfärden är skatteunderlagets utveckling. Hur antalet arbetade timmar utvecklas är därför av avgörande vikt för att välfärdsuppdraget i kommuner och landsting ska kunna fortsätta och säkerställas.

Trots en gynnsam konjunktur, som inneburit att skatteunderlaget utvecklats positivt, finns det anledning till oro då regeringens politik inte främjar fler människor i arbete.

SKL spår en svagare utveckling av skatteunderlaget redan under nästa år. Förändringarna i sjukförsäkringen, avsaknaden av reformer för att förbättra integrationen och höjda skatter kommer inte att leda till fler arbetade timmar. Regeringens budget är därmed långsiktigt problematisk för kommuner och landsting.

Under Alliansens tid i regering visade vi att det går att sänka skatterna på jobb och samtidigt se till att resurser bibehålls eller förstärks – om man genomför rätt reformer. Alliansens politik främjade välfärden och stärkte kommuner och landsting, och den skulle kunna göra så igen.

Tittar vi på data från SCB ser vi att den genomsnittliga skattekraften, det vill säga skatteunderlaget per invånare, ökade med över 12 procent under alliansregeringen, från 162 600 kronor år 2006 till 185 800 kronor år 2014.

Data från Ekonomistyrningsverket och SCB visar att kommunernas skatteintäkter ökade. Det gäller både utvecklingen i fasta priser med en ökning på nästan 19 procent och utvecklingen per capita med en ökning på nästan 13 procent.

Tittar vi på data från SCB, Socialstyrelsen och Skolverket ser vi att resurserna till skola, sjukvård och omsorg ökade med mer än 100 miljarder i fasta priser, från 490 miljarder kronor år 2006 till 596 miljarder kronor år 2014. Det visar att resurserna ökade per invånare, per elev och per slutenvårdspatient.

Det absolut avgörande för kommunsektorns resurser till välfärden är sysselsättningen. Det säger inte bara allianspartierna utan även finansminister Magdalena Andersson. Då är det anmärkningsvärt att regeringens lösning för kommunerna inte är att genomföra jobbskapande reformer utan snarare att tillskjuta generella bidrag som inte kommer att lösa de långsiktiga välfärdsutmaningarna.

Kristdemokraternas jobbförslag kommer att leda till fler arbetade timmar och en fortsatt god utveckling av skatteunderlaget, vilket främjar välfärden långsiktigt.

Statsbidrag är givetvis viktiga för kommunsektorn, men med så kallade gratisreformer tenderar regeringens förslag att leda till underfinansierade tjänster, upptrappad löneutveckling och felprioritering av verksamhet.

För kommunsektorn är det avgörande att statliga styrsystem främjar effektivitet och ändamålsenlighet. Exempel på sådan god statlig styrning är prestationsbaserade ersättningar som överlåter åt landsting och kommuner att själva välja lämpliga metoder för genomförandet. Ett konkret exempel är kömiljarden. Den tog regeringen bort, vilket fått till följd att köerna ökar igen.

Kristdemokraterna genomför en rad reformer för kommunsektorn. I vårt budgetförslag har vi välfärdssatsningar för vårdpersonal, äldreomsorg, sjukhusvård, skola och stöd till familjer. Tillsammans uppgår de till 7,1 miljarder 2017 och ökar till 9,5 miljarder 2020.

Exempel på sådana satsningar är vårdserviceteam för att avlasta den hårt belastade vårdpersonalen på landets sjukhus, i primärvården och inom äldreomsorgen. Vi satsar också stort på att ytterligare utveckla vårdpersonalens kompetens, genom Omvårdnadslyftet som ger möjlighet att vidareutbilda sig och skaffa specialistutbildning och genom ledarskapsutbildning för äldreomsorgens chefer.

Vi inför en äldreboendegaranti och ett måltidslyft för att garantera att de äldre får den trygghet och den värdighet de förtjänar. Vi vill införa en elevhälsogaranti och ett specialläraryft i skolan. Vi vill säkerställa att familjer får rådgivning och stöd när de behöver det. Och vi gör ännu fler satsningar som kommer kommunerna och landstingen till del.

Vi vill särskilt peka på kömiljarden, som bevisligen fungerade – köerna inom vården minskade. Nu när regeringen har tagit bort den ökar köerna igen. Denna besparing kan inte ha varit till förmån för medborgaren. I vår budget finns den med igen eftersom vi anser att det är viktigt att människor får vård så snart det är möjligt och inte får vänta av besparings skull.

Jag menar att vår budget skapar en bättre möjlighet att klara välfärdsutmaningarna i framtiden för kommunerna. Fokus på något annat vore oansvarigt och kortsiktigt.

(Applåder)

Anf. 206 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Kommunalekonomisk utjämning diskuterar vi i riksdagens kammare i kväll. Det handlar ytterst om att skapa goda och likvärdiga ekonomiska förutsättningar för Sveriges kommuner och landsting.

När den ekonomiska utvecklingen varierar mellan enskilda kommuner och landsting, när kostnaderna inom den kommunala sektorn fortsätter att öka och när strukturella förhållanden, såsom skillnader i kommuninvånarnas förvärvsinkomster, andel förvärvsarbetande och åldersstruktur, ser så

olika ut spelar utjämningsystemet en avgörande roll för att hela landet ska leva.

Utan utjämningsystemet skulle det för den kommun som har störst skattekraft räcka med 12 procent i kommunalskatt för att nå den genomsnittliga kommunala skatteintäkten. De invånare som bor i den kommun som har minst skattekraft skulle tvingas betala 28 procent av sina inkomster för att nå upp till samma nivå. Om man lägger till landstingsskatten skulle skillnaden i skatteuttag hamna på mer än 35 000 kronor per år för en medelinkomsttagare.

När Sverigedemokraterna i sitt budgetförslag föreslår en besparing på 26 miljarder i utjämnningen är det ett direkt slag riktat mot Landsbygdsverige och de kommuner som har sämre ekonomiska förutsättningar. Det är i grunden en gigantisk omfördelning med omvänd Robin Hood-effekt, från de kommuner som har det lite tuffare till de kommuner som redan har ganska goda förutsättningar.

Sverigedemokraterna visar tydligt att de är riksdagens absoluta högerparti. I denna tävling kommer Moderaterna på en god andraplats. De föreslår nedskärningar på 20 miljarder nästa år, varav 4 miljarder slår direkt mot kommuner och landsting.

Det handlar om att skära ned på folkhälsa och psykiatri, minska antalet anställda i äldreomsorgen, försämrade arbetsmiljön i välfärden och stoppa stora resurser till kommuner som bygger bostäder för alla unga som behöver flytta hemifrån.

Jag har sagt det förut, men jag säger det igen: Jag tror inte att det finns många kommunalråd runt om i vårt land som håller med om att nedskärningar på flera miljarder stärker deras möjligheter att upprätthålla en god välfärd och en bra skola.

Herr talman! De förslag på socialdemokratiska satsningar och borgerliga nedskärningar som vi debatterar här i dag ska alltså sättas i perspektivet att kommunsektorn som helhet förvisso haft positiva resultat sedan 2004.

Utmaningarna och problemen framöver är desto större. Investeringsnivån i kommunsektorn är för närvarande hög, och den demografiska utvecklingen, mottagandet av asylsökande och nyanlända samt medborgarnas förväntningar på likvärdig service av god kvalitet är några av de utmaningar vi har framöver. Detta kommer att ställa krav på bland annat personal- och kompetensförsörjning och förmåga till innovation och helhetssyn men också effektiviseringar.

Sett i det ljuset kan man med fog instämma i att de 10 välfärdsmiljarder som riksdagen har beslutat att tillföra de generella statsbidragen är ett mycket viktigt tillskott till kommunsektorn. Utan statsbidragen skulle färre kommuner och landsting klara av att balansera intäkter och kostnader, vilket skulle ge dem sämre förutsättningar att klara sitt välfärdsuppdrag.

Det finns kanske en och annan som lyfter ett varningens finger och menar att ökade statsbidrag skapar förväntningar hos kommuner och landsting på att staten ska finnas där i svåra lägen. När vi skrapar på ytan ser vi ganska snabbt att dessa motiv är både dunkla och ideologiska.

Herr talman! I en värld som är stadd i ständig förändring spelar en stark och jämlik välfärd roll för att man som individ ska våga utvecklas och möta det enda vi med säkerhet vet: att morgondagen ser helt annorlunda ut.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Allmänna bidrag
till kommuner*

Välfärden i kommuner och landsting påverkar människors vardag både konkret och direkt. Den skapar trygghet i ålderdomen, ger livschanser i ungdomen och ökar människors frihet och förutsättningar att få ett rikt och meningsfullt liv.

De förslag som nu ligger på riksdagens bord skapar goda förutsättningar för kommuner och landsting att bedriva viktiga välfärdstjänster som sjukvård, äldreomsorg och skola. Jag yrkar därför bifall till finansutskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 207 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Det var ett vackert tal. Mycket av det kan man i förstone givetvis hålla med om. Vi hoppas att kommunerna får en gynnsam situation framgent och går en ljus framtid till mötes.

Problematiken är att regeringens budget inte ger en ljus framtid för alla människor. Regeringen har sänkt LSS-utgifterna i sin budget, vilket innebär att många människor går en mörk framtid till mötes. Människor vet inte vad morgondagen kommer att innebära och om de kommer att få det stöd och den hjälp att komma ut och kunna gå till affären eller annat som gör att de kan vara en del av samhället.

Jag kan inte se att det var en riktig satsning att skära ned på dem som behöver hjälp av samhället – de som behöver oss. Det gör ni i er budget, Niklas Karlsson. I regleringsbrevet till Försäkringskassan talar ni dessutom om att de ska skära ned antalet timmar. Är detta verkligen en budget som regeringen vill stå bakom – en budget som Socialdemokraterna vill stå bakom? Jag trodde att ni värnade om LSS-reformen och de människor som behöver hjälp från samhället.

Anf. 208 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det regeringen nu gör är att vända en utveckling där vi följer principen att man ska bära resurserna efter förmåga och att man ska få efter behov.

Det vi dag, just nu, diskuterar i riksdagen är vilka förutsättningar kommuner och landsting ska ha de kommande åren. I de anföranden vi har hört av Larry Söder och Kristdemokraterna men också av andra borgerliga partier finns en ganska samstämmig bild av vilka utmaningar som finns för kommunsektorn.

Samtidigt divergerar slutsatserna rätt mycket när det gäller vilka åtgärder vi ska vidta för att den nära välfärden, som är direkt och konkret för varje enskild individ ute i vårt samhälle – i kommuner och landsting – ska bli så bra som möjligt.

Vi menar att de 10 välfärds miljarder som nu ligger på riksdagens bord och som vi vill skjuta till – 40 miljarder under en fyraårsperiod – är viktiga och nödvändiga. Kristdemokraterna och Larry Söder i sitt anförande säger att de inte spelar någon roll och inte har någon effekt. Jag delar inte den uppfattningen.

Om dessa resurser inte ges kommer de utmaningar vi har talat om i alla våra anföranden att bli oerhört mycket större, och effekterna på de medborgare som bor i vårt land – i våra kommuner och landsting – kommer att bli mycket negativa. Denna fråga ska vi diskutera i dag. Därför svarar jag

– till sista andetaget – att de 10 miljarderna är nödvändiga för att kommunsektorn ska klara sina uppdrag.

Prot. 2016/17:46
14 december

Anf. 209 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Jag noterar att man inte på något sätt svarar på min fråga om LSS. Man är väldigt stolt över att man har öst ut 10 miljarder över kommunerna, men de räckte tydligen inte till dem som behöver LSS.

På något sätt är man stolt över att man kan se till att man vältrar över en hel del framtida kostnader på kommunerna. Det är faktiskt det som man gör när man inte ser till att jobb skapas och antalet arbetade timmar ökar för att man ska få en skattebas som gör att man kan betala dessa saker i framtiden.

Men tydligen räckte inte Socialdemokraternas pengar till LSS. De skickar ett regleringsbrev till Försäkringskassan och säger att Försäkringskassan ska dra ned på detta. Är inte det att skära ned resurser från dem som faktiskt behöver samhällets tjänster mest? Jag kan inte förstå hur man i en regering kan undgå att se att detta är någonting som man behöver satsa pengar på.

Jag tror tyvärr inte att jag får svar den här gången heller från dig, Niklas Karlsson. Detta är en viktig fråga. Vi kommer att jaga er med den ända tills ni ändrar er, eftersom detta är så viktigt för dessa människor. Jag kan inte förstå att ni inte kan se detta. Ni talar bara om era 10 miljarder, som för övrigt är lånade.

Anf. 210 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det finns anledning att upplysa och påminna riksdagens kammare om att det under de senaste två åren har växt till 120 000 nya jobb. Arbetslösheten minskar och närmar sig en nivå på 6 procent. Det är långt kvar till full sysselsättning, men utvecklingen går i rätt riktning.

Bedömningen är att det de kommande åren kommer att växa till 87 000 nya jobb bara i kommunsektorn. Det är händer som är viktiga för att vi ska kunna stärka kvaliteten i äldreomsorgen, barnomsorgen och skolan. I detta perspektiv är regeringens budget en jobbudget. Det handlar om att skapa nya jobb, minska arbetslösheten och ge människor förutsättningar att försörja sig själva. Det kommer också att innebära att vi får ökade skatteintäkter. Min förhoppning är att de ska öka så mycket att vi ska klara av de utmaningar som vi har i kommuner och landsting de kommande åren. Men vi kan inte utesluta att staten genom det kommunalekonomiska utjämnningssystemet måste göra ytterligare satsningar.

Skillnaden mellan de förslag som ligger på riksdagens bord i dag är de 10 miljarderna. Kristdemokraterna och Larry Söder kastar lite vårdslöst ur sig att man har öst ut dessa pengar till kommuner och landsting. Det handlar inte om att ösa ut pengar till kommuner och landsting. Det är ett medvetet val för att se till att de åtaganden som finns ute i den nära välfärden ska kunna fungera.

Med anledning av det som har sagts från Kristdemokraterna i denna debatt kan vi konstatera att med en borgerlig budget, där Kristdemokraterna hade haft ett avgörande inflytande, hade förutsättningarna att lyckas med dessa uppdrag varit betydligt sämre. Det beklagar jag.
(Applåder)

*Allmänna bidrag
till kommuner*

Anf. 211 ANETTE ÅKESSON (M) replik:

Herr talman! Som jag förutspådde blev det mycket diskussioner om de 10 miljarderna. Det visar sig att 7 miljarder går direkt till kompensation för flyktingar. Det är egentligen alltså 3 miljarder som går in i utjämnings-systemet, och de ska räcka till att fler ska anställas, de ska kompensera för att regeringen har höjt arbetsgivaravgifterna för unga och äldre och de ska stärka vården, skolan och det ena och det andra.

Min första fråga är därför: Vad ska dessa pengar egentligen användas till?

När det gäller diskussionerna om de 10 miljarderna är det snarare 3 miljarder som det handlar om. Jag vill gärna ha Niklas Karlssons kommentar till detta.

Anf. 212 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Den frågan är retorisk. Anette Åkesson och Moderaterna vet att det inte går att svara på den i detalj, och det är det som är poängen med de generella statsbidragen. Det ger också de bästa förutsättningarna för kommuner och landsting att bedriva sin verksamhet.

I stället för att Anette Åkesson, jag och alla andra som sitter i den här kammaren talar om exakt vad resurserna ska användas till får kommunerna använda dem efter eget huvud för att klara sitt uppdrag.

Vissa kommuner har enorma utmaningar med nyanlända men också med stora investeringsbehov och brister i välfärden. I grannkommunen bara någon mil därifrån kan förutsättningarna se helt annorlunda ut. Det vet Anette Åkesson. Vi kan jämföra våra kommuner. Det är fem sex mil mellan Båstad och Landskrona, men det är vitt skilda förutsättningar. Det blir inte bättre för att vi i Sveriges riksdag talar om hur dessa pengar ska användas. Det ska kommunalråden, kommunstyrelserna och budgetberedningarna själva få avgöra efter eget huvud.

Sedan vet jag att Anette Åkesson förmodligen vill göra en poäng av att man säger att dessa pengar ska användas till allting och att de ska räcka till så mycket. De kommer naturligtvis inte att räcka till allt. Många kommuner kommer att fortsätta att ha stora utmaningar framöver. Därför är det viktigt att vi har en jobbskapande budget och att vi inte utesluter att nya resurser ska komma till kommunsektorn. Men kommunerna måste också ta sitt ansvar att effektivisera.

Efter detta kokar ändå frågan ned till en sak. Vi föreslår 10 miljarder i generella bidrag till kommunsektorn. Nettot av det som Moderaterna föreslår är 4 miljarder mindre. Hur kan det bli bättre för Sveriges kommuner och landsting?

Anf. 213 ANETTE ÅKESSON (M) replik:

Herr talman! Vi har redan fastställt att det inte stämmer. Moderaterna lägger mer pengar netto.

Jag reagerade också lite grann på det som sas om en jobbskapande budget. Det finns till och med personer externt som konstaterar att er budget inte bidrar till fler jobb utan tvärtom färre.

Eftersom Moderaterna också lägger mer pengar till välfärden, och framför allt generella statsbidrag, är det stora problemet att staten vältrar över en massa kostnader på kommunerna. Sedan kan man ha generella bi-

drag som gör att kommunerna själva bestämmer utifrån lokala förutsättningar. Men om staten fortsätter att vältra över kostnader, som Niklas Karlsson känner till, samtidigt som Migrationsverket och andra statliga myndigheter inte betalar det som de är skyldiga kommunerna och låter kommunerna ta smällen vill jag ställa följande fråga till Niklas Karlsson: Vad tänker Socialdemokraterna och regeringen göra åt detta? Ämnar ni fortsätta att vältra över kostnaderna kvittar det egentligen hur mycket pengar som man bidrar med till kommunerna.

Om man samtidigt gör den lilla fula affären med att dumpa kostnader på kommunerna som staten själv borde ta hand om är det inte riktigt sjyst. Vad tänker Niklas Karlsson göra om man dessutom, när man väl gör detta, inte ens betalar för sig som man har kommit överens om?

Anf. 214 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Moderaterna och Anette Åkesson har väl vanan och fäblessen från alliansregeringen att så fort de uttalar sig säga vi, därför att de hade tolkningsföretråde även för de andra borgerliga partierna. I den här kammaren behöver ni inte göra det.

Vi är inte överens. Och vi har inte fastställt att ni satsar mer pengar på kommunsektorn än vad regeringen gör, för det gör ni inte. Det kan man räkna ut. Ni talar bara om utgifter, men ni talar inte om nettot. Ni redovisar inte de besparingar och nedskärningar som ni gör. Då är det så, Anette Åkesson, att Moderaterna har 4 miljarder mindre till kommunsektorn än vad regeringen har.

Det finns ändå anledning att bli smått imponerad över den nyvakna oron över att staten vältrar över kostnaderna på kommunsektorn som Anette Åkesson visar prov på. Under åtta år har vi levt med en borgerlig alliansregering som har gjort precis detta.

Jag kan bara konstatera att vi nu har lagt fram en budget som innebär att nya jobb växer till och att arbetslösheten minskar. Sysselsättningen har ökat med 120 000 de senaste två åren, vi närmar oss 6 procents arbetslöshet och prognosen är att vi får 87 000 fler arbetstillfällen i välfärden. Detta kommer naturligtvis att ge resultat.

Men vi säger samtidigt att det är möjligt att detta inte kommer att räcka till för de utmaningar som finns i välfärdssektorn i kommuner och lands-ting. Då krävs det nya resurser och inte det som Moderaterna föreslår – nedskärningar och besparingar.

(Applåder)

Anf. 215 PETER HELANDER (C) replik:

Herr talman! Niklas Karlsson nämner många bra saker om att hela landet ska leva och om egenmakt. Alla här i kammaren delar uppfattningen att det är bra för Sverige och för alla om man kan få makt att styra över sitt eget liv.

Inte med ett ord nämner Niklas Karlsson det som skapar förutsättningar för kommunal välfärd, nämligen arbete och företagande. Det är grunden till att vi har en välfärd i landet.

Tror Niklas Karlsson att det blir bättre för kommunerna på landsbygden och i Norrlands inland om man inför avståndsskatter, kilometerskatt och flygskatt? Kommer det att främja kommunernas situation i inlandet att

göra på det sättet? Kommer det att främja situationen att ta bort Inlands-innovation, som har ett särskilt riskkapital för kommunerna i Norrlands inland?

Vi har problem över hela världen, och även i Sverige, med globalisering och tudelning av samhället. Jag tror att inte att det är bidrag Sveriges kommuner, framför allt på landsbygd och i glesbygd, egentligen behöver. Vi ska ha generella statsbidrag för att utjämna de olika förutsättningarna, men det kommuner vill ha är rättvisa förutsättningar för att skapa jobb ute på landsbygden. Man kan inte leva på landsbygden om det inte finns jobb där.

Jag undrar därför vad Niklas Karlsson anser behöver göras. Skapar skatterna bättre förutsättningar? Och vad anser Niklas Karlsson om regionala skattebaser? Det har vi försökt lyfta fram som en möjlighet för kommuner ute på landsbygden – där saker produceras – att ta del av de vinster som landsbygden ger.

Anf. 216 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Efter de superlativ Peter Helander har förärat mig i denna debatt och de superlativ jag i mitt replikskifte förärat honom borde det finnas förutsättningar för oss att sitta ned och samtala.

Jag uppfattar det som att det finns mycket i Centerpartiet – alltså folk-rörelsecentern, med sin syn på de generella statsbidragen, satsningarna på kommunsektorn och vikten av att hela landet ska leva – och det man står för som sammanfaller med socialdemokratin och regeringens syn. Helander och Centerpartiet hittar fler beröringspunkter där än hos sin alliansregering, skulle jag vilja påstå. Det är väl en resa vi har att göra, och vi får återkomma till det.

Med det sagt finns det kanske en del att säga om det Centerpartiet föreslår i sitt budgetalternativ. Jag var ganska snäll i ett tidigare replikskifte, men vi kan väl ta upp den tråden och resonera om det Peter Helander nu tar upp utöver det som redan är sagt.

Jag vill påstå att ni förstår vikten av kommunalt självbestämmande och de allmänna statsbidragen till kommunerna, Peter Helander. Men samtidigt som ni stöder regeringens välfärds miljarder vill ni slakta de riktade statsbidragen till kommunerna. Sjukvården tar en smäll genom att ni drar ned på bidrag till folkhälsa och sjukvård med 1,6 miljarder. Äldreomsorgen förlorar 2,3 miljarder i riktade statsbidrag, och skolan förlorar 1,4 miljarder i riktade bidrag. Våra snabbast växande kommuner förlorar 1,8 miljarder i utökade statsbidrag för att klara de initiala kostnader som är förknippade med en hög byggtakt.

Totalt skär alltså Centern ned anslagen till kommunsektorn med över 8 miljarder netto. Och det är inte nog med det; samtidigt vill man börja utförsäkra människor ur sjukförsäkringen. Det är en, som vi vet, tidigare prövad politik som får konsekvensen att stora grupper förflyttas från den statligt finansierade sjukförsäkringen till det kommunala försörjningsstödet. Med Centerns politik ska alltså kommunerna ta över en större del av trygghetssystemen men samtidigt få mindre stöd av staten. Det känns, efter Anette Åkessons anförande, som att Moderaterna och Centern har en del att tala om.

Anf. 217 PETER HELANDER (C) replik:

Herr talman! Talet om att skära ned är klassisk retorik. På grund av att vi inte går med på era höjningar i budgeten heter det att vi skär ned. Vi lägger pengar på jobb och företagande – det som skapar långsiktig hållbarhet för hela landet, även landsbygd och glesbygd. Det är så man skapar långsiktig hållbarhet.

Jag skulle vilja återkomma till de rapporter från Riksrevisionen, EU-kommissionen och Konjunkturinstitutet som var en partsinlaga. Man skriver att regeringens prognos kräver betydande neddragningar i den kommunala välfärden fram till 2020 och att det, om regeringens egen prognos realiserar, kommer att bli betydande neddragningar i välfärden fram till 2020. Riksrevisionen och även andra institut ställer frågan vad vi har att välja mellan. Är det stora skattehöjningar eller statsbidrag, eller – förstås – det tredje alternativet, som är neddragningar i välfärden? Vilket av alternativen väljer Socialdemokraterna och Niklas Karlsson?

Den sista frågan jag har gäller detta med att arbetslösheten faller. Det är helt korrekt. Niklas Karlsson vet säkert också hur tudelningen av den kurvan ser ut. För vilka faller arbetslösheten? Jo, den faller för gubbar som jag – vita äldre män som alltid får jobb. För dem utan gymnasieutbildning, för de äldre och för dem med utländsk bakgrund faller ingenting, utan där ökar arbetslösheten. Den tudelningen måste man ta tag i. Hur gör man då det? Jo, det gör man genom att skapa förutsättningar för att få fram mer jobb i Sverige.

Det var två frågor till Niklas Karlsson.

Anf. 218 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Om jag inte riktigt svarar på frågorna beror det inte på ovilja utan på att jag uppfattar dem som lite otydliga. Jag ska trots det göra ett försök.

Låt mig börja med Riksrevisionen, Peter Helander, eftersom du håller fast vid det. Det finns olika myndigheter som har olika uppdrag. Konjunkturinstitutet har ett tydligt uppdrag att bedöma konjunkturen, och där finns både den ekonomiska utvecklingen och arbetslösheten med. Riksrevisionen har ett lite annat uppdrag, och jag tycker att det har gått ut över detta när man tidigare har gjort en bedömning av statens budget. Bortsett från vad man kommer fram till tror jag att vi som partier ska diskutera om det är rimligt. Jag tror inte att Peter Helander heller hade velat ha den ordningen om vi hade haft en centerpartistisk regering. Det kan vi dock tala om sedan.

När det gäller om vi ska behöva välja hur kommunsektorn ska möta sina utmaningar under de kommande åren ställer Peter Helander den smått retoriska frågan: Är det genom effektiviseringar, ökade statsbidrag eller jobbtillväxt genom skatteintäkter? Svaret på det borde rimligen vara all of the above. Alla tre saker kommer att behövas, men i vilken storleksordning och i vilka kvantiteter är det nog svårt att säga i dag.

Det första är naturligtvis att se till att jobben växer till. Det handlar om att nå målet om full sysselsättning och ge människor förmåga och möjlighet att försörja sig själva – och därmed bidra till välfärden genom att betala skatt. Det är den första delen i det samhällskontrakt vi har talat om tidigare i denna kammare.

Samtidigt har staten naturligtvis ett ansvar för att kommunerna och landstingen klarar av att leverera välfärd av god kvalitet. Där finns statsbidragen som en viktig faktor, inte minst när det gäller kommunalekonomisk utjämning. Det handlar om att göra välfärden likvärdig och att människor ska känna trygghet oavsett var i landet de bor – i Peter Helanders hemkommun i Dalarna eller i min hemkommun Landskrona i Skåne.

Det tredje är att kommunsektorn naturligtvis hela tiden måste fundera på hur den använder sina resurser och jobba med effektivisering.
(Applåder)

Anf. 219 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Sveriges ekonomi går bra, men det är långt ifrån alla som får ta del av det. Under lång tid har klyftorna ökat. Det har aldrig funnits fler svenska miljardärer än i dag, och de är dessutom rikare än någonsin.

Vi är många runt om i Sverige som vill ha en ekonomisk politik som är till för alla och som gör upp med ojämlikheten. Det är med detta i ryggen vi i Vänsterpartiet har gått in i budgetförhandlingar med regeringen, och vi har fått igenom reform efter reform som gör livet bättre för vanliga medborgare. Vi höjer underhållsstödet för ensamstående föräldrar, och vi gör det billigare för äldre att gå till tandläkaren. För barn har vi infört gratis medicin och bidrag till glasögon. Ingen ska behöva se dåligt bara för att ens föräldrar har det tufft ekonomiskt. Det är ett exempel.

Som vänsterpartist är jag stolt över de fina jämlikhetsreformer vi har fått igenom, men vi behöver bli fler som trycker på för att ta tag i den stora ojämlikheten. Det behövs en politik som på allvar tar tag i problemen med de ekonomiska klyftorna. Sverige behöver en ekonomisk politik för alla, inte bara de rikaste.

Den 23 februari skrev Vänsterpartiet på DN Debatt att vi krävde 10 miljarder till välfärden. Vårt krav var och är att det är dags att höja ambitionsnivån. Med 10 nya miljarder till kommuner och landsting skulle man kunna anställa fler i vården, omsorgen och skolan. Pengarna räcker till ungefär 7 000 socialsekreterare, 8 000 förskollärare och 8 000 undersköterskor. Det motsvarar alltså omkring 25 000 fler tjänster i välfärden.

Välfärden har i dag stora eftersatta behov. Barngrupperna i förskolan är för stora, kunskapsskillnaderna i skolan växer och personalen inom vård och omsorg är i många fall överbelastad. Från och med 2017 får kommun- och landstingssektorn 10 miljarder kronor i ökade anslag. Tillskottet är permanent, och det är det största tillskottet till de generella statsbidragen sedan de infördes 1993. Det ger möjligheter att anställa fler inom skolväsendet, vården och omsorgen. Under de första åren kommer de kommuner och landsting som har tagit emot flest asylsökande och nyanlända att få lite mer pengar än de andra.

Med 10 nya välfärds miljarder till kommuner och landsting kan man anställa fler. Fler anställda är A och O om man ska syssla med kvalitetsförbättringar. Ett stort problem i dag är att många utbildade lärare och socialsekreterare lämnar sina yrken för att de inte anser sig kunna göra ett bra jobb med dagens arbetsvillkor. Med fler anställda blir arbetsvillkoren bättre.

För att lösa det enorma rekryteringsbehov som välfärden står inför under de närmaste decennierna behöver vi höja lönerna för undersköterskor och andra yrkesgrupper. Men lönen är inte den enda faktorn som är viktig

för att man ska trivas på jobbet. Det är minst lika viktigt att man kan känna sig stolt över sin arbetsinsats. Den som krokmar under en orimlig arbetsbörda går sällan hem från jobbet uppfylld av just yrkesstolthet.

Satsningen med 10 miljarder till välfärden fanns inte med vid förhandlingsbordet när regeringen mötte Vänsterpartiet. Men den 4 april presenterade vi att vi var överens med regeringen. Det är därför som Vänsterpartiet är ett ansvarstagande oppositionsparti som samarbetar och gör skillnad.

För Vänsterpartiet är det inte möjligt att stödja en budget utan satsningar på välfärd och investeringar. Det är långt ifrån självklart att vi alltid lyckas komma överens med regeringen i förhandlingsrummet. Allt handlar om hur mycket omfördelningspolitik och välfärdssatsningar som vi lyckas pressa fram. Det gör helt enkelt välfärden i Sverige bättre.

Reinfeldts regering dränerade välfärden på resurser. På något sätt måste 140 miljarder i skattesänkningar finansieras. Under den borgerliga regeringens tid urholkades stödet till kommuner och landsting. År 2007–2014 minskade de generella statsbidragen i fasta priser med en halv miljard – detta samtidigt som befolkningen växte mycket kraftigt. Denna utveckling kan jämföras med perioden innan, 2000–2007, då de generella statsbidragen i fasta priser ökade med 17 miljarder kronor. Det är alltså skillnad på höger och vänster i svensk politik.

Alltmer i den svenska välfärden styrs av privata företag som är där för att göra vinst. I stället för omtanke om elever och äldre blir det jakten på pengar som styr. Resultatet av det kan vi se varje dag omkring oss. Vänsterpartiet säger nej till vinster i välfärden. Det är dags att befria skolan, vården och omsorgen från vinstintresset så att vi får en välfärd som vi kan lita på.

I dag går flera miljarder av det vi betalar i skatt till välfärden i stället till privata vinster. Inte sällan går vinsterna dessutom till riskkapitalbolag som själva gör sitt bästa för att smita undan skatt. När ägarna plockar ut vinster samtidigt som förskolebarnen får vatten och hårt bröd visar det vad vinstjakten leder till. Om verksamheten en dag inte är lönsam kan ägaren låta den gå i konkurs. Sådana konkurser drabbar redan tiotusentals elever.

Det som kostar mest pengar i välfärden är personalen. Därför är det inte konstigt att det oftast är personalen företagen sparar in på för att göra sin vinst. Till exempel har privat äldreomsorg 10 procent färre i personalen än vad den kommunala har. I gymnasieskolorna har de privata gymnasierna 17 procent lägre lärartäthet än de kommunala. Det blir mindre tid för de äldre och mindre tid för eleverna som effekt. Det leder ibland också till att personalen får sämre lön och är mindre utbildad jämfört med sina kollegor.

Lägre personaltäthet ökar dessutom stressen för de anställda. Det är färre heltider och färre fasta anställningar i det privata jämfört med offentlig sektor. Undersökningar bland Kommunals medlemmar visar att bland dem som hade arbetat både i privat och i offentligt driven äldreomsorg var det ungefär dubbelt så många som föredrog villkoren i det offentliga jämfört med i det privata.

Frågan om vinster i välfärden är också en fråga om hur vi ser på varandra och på samhället. När vi går till vårdcentralen vill vi vara trygga i att vi bemöts utifrån vad vi behöver, inte utifrån hur lönsamma vi är. När våra barn börjar i skolan vill vi att de möts som elever, inte som kunder

eller i värsta fall som vinstmöjligheter. Där vinsttänkandet styr påverkas våra relationer till varandra. Velfärden ska vara en fristad från sådant.

Nu har Ilmar Reepalu överlämnat en utredning på 850 sidor som heter *Ordning och reda i velfärden* och som har landat på regeringens bord. Utredningen föreslår att tillståndsplikt införs för alla juridiska personer som ska bedriva offentligt finansierad välfärdsverksamhet och att en reglering införs som syftar till att offentliga medel ska användas till den verksamhet som de är avsedda för. Eventuella vinster ska återinvesteras i verksamheten.

Det innebär att vi kommer att ha många olika utförare att välja på men samtidigt slipper jakten på vinster. Vi vill också att det alltid ska göras noggranna bedömningar och fattas demokratiska beslut när verksamheter ska startas för skattepengar. Så är det inte i dag. Därför hoppas jag och Vänsterpartiet att vi snart kan se till att velfärden inte är till salu så att vi kan få en välfärd som man kan lita på.

Jag yrkar bifall till förslaget, som också innebär bifall till de 10 vänstermiljarderna.

Anf. 220 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Det var ett innehållsrikt tal med mycket som man kan hålla med om och många fina ord: en politik för alla, och en välfärd vi kan lita på. Jag noterar att Vänsterpartiet inte i några ord eller någon mening diskuterar LSS-verksamheten. Nu när vi bara är du och jag här i denna kammare så här sent på kvällen vill jag säga några ord om det.

Vi vet om att i den gemensamma budgeten som Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har gjort har man sänkt uppräkningsen av LSS på utgiftsområde 25. Vi som kristdemokrater avvisar det och vill lägga mer pengar på det, 150 miljoner kronor.

Jag har den synen att människor kan göra fel. De kan förbise saker, misstolka saker och hamna i situationer som de inte riktigt tycker är tillfyllest. Jag vill nog tro att Vänsterpartiet har hamnat i en situation när det gäller LSS där det faktiskt inte vill vara.

I LSS står det om rätten till insatser för att få hjälp med sin livsföring. De som är beroende av LSS vill nog också att vi ska ha en politik för alla. De vill nog också att vi ska ha en välfärd som vi kan lita på.

Jag kan köpa om Vänsterpartiet här och nu säger: Det här var fel. Vi krokarm med Alliansen och talar om att det var alldeles fel och gör någonting åt detta. Vi ser till att regeringen får jobba om den här delen.

Det vore en politik för alla. Det vore en välfärd vi kan lita på och även de som använder LSS. Är du beredd att ta den utsträckta handen är jag väldigt glad. Då kan vi gå på julleddighet med vetskapen om att de andra som behöver LSS också kan vara trygga.

Anf. 221 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Tack så mycket för frågan, Larry Söder! Det är en väldigt viktig fråga. Det är helt riktigt att jag kanske borde ha lyft upp detta i mitt anförande.

Man kan säga så här: Hade inte Vänsterpartiet varit med i budgetförhandlingarna hade det varit värre. Då hade det varit ännu sämre för dem som har stöd enligt LSS. Vänsterpartiet har under lång tid stått upp för LSS som en rättighet och kommer att göra det under lång tid framöver.

Vi har tagit utskottsinitiativ i socialutskottet för att man ska ändra det regleringsbrev som regeringen har skickat till Försäkringskassan där det står att man ska minska kostnaderna för LSS. Vi har deltagit i en aktuell debatt om LSS-frågan, som jag tror att det var Kristdemokraterna som begärde, och vi har skrivit debattartiklar och på andra sätt deltagit aktivt i debatten.

Det är uppenbart att det finns stora likheter i vilken syn man har på LSS hos Kristdemokraterna, Vänsterpartiet och även Liberalerna. Det delas tyvärr inte på samma sätt av andra partier i denna kammare. När vi gjorde ett utskottsinitiativ och hade en möjlighet att få en majoritet i socialutskottet backade Moderaterna ut. De kände sig så rädda för att stödja ett vänsterpartistiskt förslag. Dagen efter kom de med att de vill göra någonting åt det.

Vi ser också hur regeringen beskriver LSS som kostnader snarare än som den rättighetsreform den är. Detta måste vi kämpa för tillsammans varje dag i denna kammare och i alla andra forum. Jag tycker att det är bra att Larry Söder lyfter upp de här frågorna. Jag vet att han har ett bra stöd från Vänsterpartiets talesperson i frågorna.

Vi kommer inte att ge oss. LSS är en rättighetsreform, och den ska också fortsätta att vara det. Jag ser med stor oro på den utveckling vi har. Vi kommer att kämpa för att LSS ska vara en rättighet.

Anf. 222 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Man kan konstatera att det regleringsbrev som har gått ut kommer att skapa ett problem i nästa års budget. Man kommer att göra uppräkningsen på en utgift som är lägre än vad den var under detta år. Det betyder att man urholkar LSS-stödet på ett ofördelaktigt sätt för dem som behöver hjälp i sin livsföring, som det står. De är väldigt bra att Vänsterpartiet på ett så tydligt sätt lyfter fram att det är emot denna del.

Vän av ordning blir väldigt nyfiken på hur Vänsterpartiet i diskussionen med regeringen om budgeten gjorde förändringar i detta avseende som gjorde att det blev mindre illa än vad det såg ut från början. Det skulle jag gärna vilja ha svar på. Här är det uppenbart att Vänsterpartiet har missat i sin förhandling och att man inte kunde se att det kunde få denna effekt för dem som behöver LSS.

Dessa människor får oftast hjälp av kommuner som tar stora kostnader. Jag tycker att staten också ska vara med och ta en del av kostnaderna. Det måste vi se till även i nästa års budget.

Jag skulle gärna vilja att Vänsterpartiet på ett tydligt sätt talar om vad det var i förhandlingen som ni tog bort och som gör att detta är mindre ont för dem som får LSS nästa år än hur det annars kunde ha sett ut.

För dem som har rätt till insatser för att få hjälp med sin livsföring är detta ett slag i ansiktet.

Anf. 223 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag skulle gärna vilja svara på Larry Söders fråga, men vi berättar tyvärr inte om hur våra förhandlingar går till och vad som sker i dem. Vi har gjort så gott vi har kunnat. Vi har kämpat hårt, och vi har slagits för LSS. Det är en viktig fråga för oss i Vänsterpartiet, precis som det är för Kristdemokraterna.

Vi skriver dock inte regleringsbrev. Det gör regeringen. Det är Socialdemokraternas och Miljöpartiets ansvar, och det är de som ska ställas till svars för de meningar som står där.

Jag håller med om att det är viktigt att staten tar sitt ansvar. Om man har rätt till mer än 20 timmar LSS är det ett statligt ansvar; om man har färre timmar är det ett kommunalt ansvar. Vi ser att denna typ av problematik även finns på andra områden där stat och kommun delvis delar på kostnader och helt enkelt skjuter kostnader mellan sig. Det är någonting som vi som politiker måste ta lite mer helhetsansvar för och kolla över. Ska det verkligen vara på det här sättet? Är det rimligt att människor på olika sätt hamnar i kläm och får beslut som blir avgörande för dem när det handlar om få timmar? Det är någonting jag tycker att vi behöver se på framöver.

Jag hoppas att vi håller trycket upp i frågan nu när vi har fått fart på den. Framför allt har vi fått tryck i den efter det att budgeten lades på riksdagens bord. Vi behöver hålla i detta hela våren, hela hösten och hela mandatperioden om så krävs. Det hoppas jag att Vänsterpartiet och Kristdemokraterna kan hjälpas åt med.

Anf. 224 ANETTE ÅKESSON (M) replik:

Herr talman! Håkan Svenneling brukar ta upp det här med skatteintäkterna under allianstiden. Jag tänkte passa på att informera Håkan Svenneling och eventuella lyssnare om att enligt Skatteverket ökade skatteintäkterna i Sverige totalt sett varje år under alliansregeringen bortsett från år 2009, som präglades av den globala finanskrisen. När det gäller kommunalskatten, det vill säga de intäkter som går direkt till kommunerna och landstingen, ökade skatteintäkterna varje år utan undantag. Det är ju kommunerna och landstingen som bedriver de viktiga verksamheter som traditionellt betecknas som välfärd, det vill säga skola, vård och omsorg. Det betyder att under Alliansens tid ökade skatteintäkterna till välfärden varje år, och detta enligt Skatteverket.

Vänsterpartiet har en unik situation i svensk politik som man vet att utnyttja på alla möjliga sätt. Man är både i opposition och delaktig i budgeten, vilket även betyder att man får ta ansvar för budgeten. Den budget som nu ligger och ska upp för beslut är enligt externa aktörer och olika personer jobb- och tillväxtfientlig. Det har nämnts i olika sammanhang.

Frågan är: Hur tänker sig Vänsterpartiet och Håkan Svenneling att antalet jobb ska öka, eller rättare sagt fortsätta att öka? Det är ju tack vare inte minst alliansreformer och konjunkturen som jobbtillväxten redan är ett faktum. Men hur tänker sig Vänsterpartiet att det hela ska gå till för att kommunerna ska få fortsatt ökande skatteintäkter som ska bidra med finansiering?

Anf. 225 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag talade om statsbidragen och inte om skatteintäkterna. Det är riktigt, det som Anette Åkesson säger: Skatteintäkterna ökade under den period som regeringen Reinfeldt satt vid makten, och det gjorde även inflationen. Däremot räknade man inte upp statsbidragen. Det gör, som Anette Åkesson sa, att de 3 eller 10 miljarderna är ett sätt att kompensera för tidigare uppräknings som har saknats. Det är stor skillnad på att över

huvud taget ha uppräknat för inflation och att tillsätta 10 miljarder till välfärden. Jag tycker att det är en tydlig skiljelinje i svensk politik.

Jag måste säga att jag är glad över att Moderaterna och Centerpartiet i någon mening ändå accepterar de 10 miljarderna till välfärden och ser att de behövs. Det gör inte alla borgerliga partier på samma sätt.

Vänsterpartiet är ett oppositionsparti som är tydligt. Vi riktar mycket kritik mot regeringen. Precis före detta replikskifte diskuterade jag LSS med Larry. Det är ett område där vi har varit kritiska mot regeringens sätt att hantera frågan. Det finns också många andra politiska områden där vi inte är överens med regeringen. Men vi förhandlar och samarbetar med regeringen, för vi vill göra det bättre för enskilda människor i deras vardag. Därför betyder det mycket för oss att vi får igenom reform efter reform som gör skillnad.

Men vi gör inte en budget med regeringen som på något sätt är tillväxtfientlig. Jag debatterade näringslivet tidigare här i veckan. Borgerliga företrädare var såklart oroliga; det är det som är oppositionens roll. Men budgeten är inte på något sätt tillväxtfientlig. Vi ser att sysselsättningen ökar och att arbetslösheten är på väg ned.

Senast i måndags fattades ett beslut av Billerud Korsnäs att investera 5,7 miljarder i en ny kartongpappersmaskin i Grums i Värmland. Det är den största investering som Värmland har fått del av på väldigt länge. Det kommer att säkra jobb, och det kommer att säkra konkurrenskraft under lång tid. Jag har träffat platschefen för Gruvöns bruk i Grums. Det är inte så att de går runt och oroar sig för vilken politik vi för i budgeten, och det gäller också andra företagare. Det är inte det de oroar sig för.

Anf. 226 ANETTE ÅKESSON (M) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att göra det som jag har missat hittills under både anförande och tidigare repliker: Jag vill ställa mig bakom det moderata särskilda yttrandet.

Moderaterna lägger till och med mer än regeringen och Vänsterpartiet på kommunerna och välfärden. Vi är samtidigt oroliga över att kostnader vältras över på staten. Låt oss se på de här 10 miljarderna. Jag var inne på detta lite grann tidigare. Konkret är det som Håkan Svenneling säger: Man talar mycket om 10 miljarder, men rent konkret är det 3 miljarder som går in i utjämnningssystemet och 7 miljarder som ska täcka de ökade kostnaderna för flyktingsituationen. Men på samma gång är man inne på alla möjliga områden: Det ska anställas fler personer, som jag var inne på tidigare. Man ska kompensera för höjda arbetsgivaravgifter. Sjukkostnaderna har ökat, vilket olika politiska beslut har bidragit till. Man ska använda pengar till att förbättra arbetsmiljön.

Dessa, konkret sagt, 3 miljarder ska alltså användas till väldigt många olika saker. Niklas Karlsson var tidigare inne på att det är kommunerna som bestämmer eftersom detta är generella statsbidrag. Men det upplevs ändå mer som att det är mycket prat och att det i slutändan inte kommer att bli så mycket konkret. Pengarna fördelas till mycket och ska räcka till mycket.

Hur ställer sig Håkan Svenneling och Vänsterpartiet till detta?

Prot. 2016/17:46
14 december

*Allmänna bidrag
till kommuner*

Anf. 227 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Det är 10 miljarder och inga 3 miljarder. De kommuner som har tagit ett större ansvar för flyktingar får ta del av de 7 miljarderna i större utsträckning. Vi ser moderatstyrda kommuner som inte vill ta ansvar för de flyktingar som har kommit utan som i stället vill skydda sig själva och låter bli att bygga bostäder och inte gör någonting alls.

Vi har en fördelning som gör att man får mer pengar om man tar ett större ansvar, och det gynnar kommuner som har en pressad ekonomi på en del håll. Det första året tror jag att det är 7 miljarder. Sedan minskar det till 5, och sedan minskar det till 3 miljarder. Det är en sådan trappa, men det kommer att bli en permanent höjning av statsbidragen med 10 miljarder till välfärden.

Ansaret för att bestämma vad de här pengarna ska gå till ligger inte hos mig eller hos Anette Åkesson. Det ligger hos de kommun- och landstingspolitiker vi har runt om i Sverige. Det är deras ansvar att bestämma vad prioriteringen är. Detta är ingen riktad satsning som ska gå till saker som jag kan stå här och peka ut. Det är en generell satsning på välfärden. Det är 10 miljarder som går rakt in i välfärden.

Anette Åkesson oroar sig för övervältring. Jag var kommunpolitiker under de åtta år som Fredrik Reinfeldt var statsminister och vi hade en borgerlig regering. Då hade vi sjukförsäkringarna, som var en av de största övervältringar vi har sett i modern tid. Staten vältrade över kostnader för sjuka människor på kommunerna.

Det innebär att vår kostnad i Karlstads kommun för försörjningsstöd steg från 60 miljoner till 90 miljoner och toppade uppe på 100 miljoner. Vi fick också mycket annan konstig övervältring. Vi fick till exempel en flygplats. Staten sa: Vi är nog bara ansvariga för den här flygplatsen till 75 procent. 25 procent är nog ert ansvar. Det innebär att vi fick ta pengar från vinst i andra kommunala bolag, som annars skulle ha gått tillbaka till välfärden, till att finansiera en flygplats eftersom staten inte ansåg att det var dess uppdrag trots att flygplatserna som helhet gick med vinst. Det var moderat politik när man övervältrade kostnader.

Så vill inte jag ha politiken. Därför ska vi alltid vara försiktiga med att vältra över kostnader på kommunerna.

Anf. 228 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Vi debatterar här i kväll allmänna bidrag till kommunerna, utgiftsområde 25. Det är ett av de viktigaste områden som vi har i budgeten. Sveriges kommuner och landsting och den verksamhet som bedrivs för invånarna utgör kärnan i den svenska välfärdsmodellen. Det är mycket av det som ger oss trygghet och som gör oss stolta över att vara medborgare i vårt land. Här ser vi till befolkningens behov och möts i ett gemensamt ansvarstagande.

Det handlar om utbildning, om skola och förskola där barnen ska tillbringa många timmar och lära för resten av livet.

Det handlar om äldreomsorgen, som ska ta hand om alla dem som byggde upp Sverige och göra det på ett värdigt sätt varje dag.

Det handlar om sjukvården, om kvalitet och tillgänglighet, om att den som blir akut sjuk får den vård som den behöver.

Det handlar om kollektivtrafik, som ger oss hållbarhet så att vi kan transportera oss på ett miljövänligt sätt, och många andra viktiga verksamheter.

Allt det här styrs från kommun- och landstingsnivå, och vilket fantastiskt jobb alla anställda i verksamheterna gör varje dag! Det gäller alla politiker, lokala fritidspolitiker, som försöker få de knappa resurser som finns att räcka till så mycket som möjligt när de gör budgetar. Det gäller alla lärare och vårdare, som i kontakten med elever och brukare gör så mycket de bara kan med de resurser som finns. Alla de insatser som görs av alla som arbetar i välfärdssektorn är helt fantastiska.

Men just för att kommuner och landsting utgör kärnan i välfärden är utmaningarna för dem alltid stora. Statens arbete i det här handlar om att ge så goda förutsättningar som möjligt, att värna kommunernas och landstingens möjligheter att göra sitt jobb på ett bra sätt och ge dem de resurser de behöver för att klara välfärdsutmaningen.

Jag tror att de allra flesta är överens om att kommunsektorn står inför stora utmaningar, bland annat som följd av den demografiska utvecklingen och det mottagande av nyanlända som vi haft. Då är det otroligt viktigt att kommuner och landsting har de grundläggande förutsättningar och den kapacitet som krävs för att hantera det de ställs inför. Fungerande personal- och kompetensförsörjning är en av nyckelfaktorerna för att hantera utmaningarna som finns inom många verksamheter.

Därför är beskedet till kommunerna som ges i den här budgeten så viktigt. Sverige ska ha välfärd av hög kvalitet som vi alla kan lita på, och de 10 miljarder årligen som nu tillförs som en permanent höjning av statsbidragen ger förutsättningar att långsiktigt utveckla välfärden utifrån de behov som man har lokalt. Det skapar möjligheter för kommuner och landsting att anställa fler och stärka vården, skolan och omsorgen.

Vi ser vad personalen gör runt om i landet. Vi ser vad personalen vill, och regeringen vill ge förutsättningar för att klara arbetet. Därför levereras nu miljarder till kommuner och landsting för att Sverige också i fortsättningen ska kunna ge god samhällsservice till sina medborgare.

Anf. 229 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Rasmus Ling! Det var många fina ord. Ni vill ha en budget som ser till befolkningens behov. Ni vill ha välfärd av hög kvalitet som man kan lita på.

Jag försökte ställa en fråga till Socialdemokraterna om LSS. Vänsterpartiet, som jag frågade, talade om att det är regeringen själv som har kommit på försämringarna som drabbar människor som faktiskt är i behov av LSS. Jag vill påstå att de också vill ha en välfärd man kan lita på. De vill ha rätten till insatser för att få hjälp med sin livsföring.

Ni har i regleringsbrev till Försäkringskassan talat om att man ska minska antalet timmar. Ni har inte räknat upp utgiftsområdet för LSS i den omfattning man brukar.

Jag frågar Rasmus Ling: Tycker regeringen att dessa människor inte är i behov av välfärd av hög kvalitet?

Anf. 230 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! LSS är en av de rättighetslagstiftningar vi har i det här landet som vi ska vara stolta över och värna om, också långsiktigt.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Allmänna bidrag
till kommuner*

Det här är en jätteviktig men också svår diskussion. Om vi ska kunna värna det här systemet långsiktigt måste vi också se över hur det fungerar över tid. Vi har sett att kostnaden för LSS har fördubblats den senaste tioårsperioden. För att värna systemet måste vi se hur det kan bli hållbart också långsiktigt.

Det har tillsatts en utredning som Larry Söders partikamrat Désirée Pethrus leder för att se över hur LSS ska fungera. Det arbetet är otroligt viktigt. Vi behöver se hur det här systemet ska kunna fungera för att alla som har behovet ska kunna få det tillgodosett.

Samtidigt har vi sett att man behöver göra en mer strikt bedömning. Det har funnits problem i det här – felaktiga incitament för de vårdbolag som har utfört LSS. Mot den bakgrunden har vi, för att värna systemet, behövt göra en sådan översyn.

Anf. 231 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Jag har respekt för att man tillsätter en utredning för att se över en del av lagstiftningen som man kanske känner att man behöver ha extra koll på.

Det jag inte har respekt för är att man egentligen går före själva utredningen och gör förändringar innan utredningen är färdig, vilket man faktiskt har gjort i detta fall. Man har talat om för Försäkringskassan att den betalar ut för många timmar i LSS. Man har dragit ned kostnaderna i budgeten innan man har fått reda på vad utredningen egentligen säger.

Vore det inte respektfullt mot utredningen att backa? Borde inte regeringen säga ”Nej, vi gjorde fel här. Vi måste först se vad utredningen säger. Sedan gör vi de åtgärder som ska göras” i stället för att slänga ut människor i en orolig tid och säga att man inte kan lita på välfärden?

Är det verkligen Miljöpartiets uppfattning att man ska göra så här med människor som behöver stöd och hjälp med sin livsföring? Kan det vara möjligt, Rasmus Ling?

Anf. 232 RASMUS LING (MP) replik:

Herr talman! Regeringen har inte gjort några regeländringar i lagen om särskilt stöd och service. Det vi har gjort är att tillsätta en utredning.

Vi har också sagt att antalet timmar ska minska mot bakgrund av att vi har haft en kraftig ökning över lång tid som inte kommer att vara hållbar. För att systemet ska fungera på längre sikt måste vi bryta den utveckling med väldigt mycket högre kostnader som vi har haft. Men vi har inte gjort några lagändringar i LSS.

Vi kan också se att det nuvarande systemet har gett felaktiga incitament för de privata vårdbolag som har utfört det här. Man har många gånger haft jurister anställda för att driva på, inte utifrån brukarens behov utan för att man har velat få upp intäkterna till utförarbolaget. Det är inte så systemet ska fungera, och därför behöver det göras förändringar.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 15 december.)

§ 11 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om europeiska långsiktiga investeringsfonder

Prot. 2016/17:46
14 december

Finansutskottets betänkande 2016/17:FiU13
Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om europeiska långsiktiga investeringsfonder (prop. 2016/17:3)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 15 december.)

§ 12 Effektiv bekämpning av marknadsmissbruk

*Effektiv bekämpning av
marknadsmissbruk*

Finansutskottets betänkande 2016/17:FiU14
Effektiv bekämpning av marknadsmissbruk (prop. 2016/17:22)
föredrogs.

Anf. 233 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Man kan ju tycka att det är lite underligt att någon går upp ensam i en debatt så här. Jag bara undrar om kammaren är medveten om inom vilket område de absolut mest förekommande ärendena ligger.

Det är inte budgeten, även om det är långa och hårda debatter om budgeten. Det är inte penningpolitiken, även om den diskuteras ganska ofta här i kammaren. Det är just finansmarknadsfrågor som är den största delen. Det är alla de där ärendena under en votering där det bara finns ett yrkande, där man yrkar bifall till propositionen. Ibland bör man dock ta upp dem.

När det gäller finansmarknadsfrågor generellt sett finns ju allting en knapptryckning bort, och det är därför nödvändigt med gemensamma regler på EU-nivå och faktiskt också på internationell nivå.

Just nu diskuterar man ett nytt sådant regelverk, som benämns Basel 3. Detta är viktigt, och vi är här i kammaren så gott som alltid överens om att det är bra att dessa frågor ligger på EU-nivå. De är väl diskuterade när de kommer till Sverige.

Ibland får vi väldigt stora, genomgripande regelverk. När man till exempel hade haft mycket problem med bankerna ute i Europa kom ett nytt regelverk som hanterades vid denna tid förra året: krishanteringsdirektivet. Det har inneburit att banker och andra finansföretag har fått ta ett större ansvar för sina egna affärer än man gjorde tidigare. En stat kan inte automatiskt gå in och betala för en bank, utan det krävs några steg dessförinnan.

Detta är ett viktigt ärende på sitt sätt. Vi talar ibland om sjysta villkor – när det gäller arbetstagare, djurhållning eller kanske andra saker. Men detta handlar verkligen om sjysta villkor. När man handlar med värdepapper ska man veta att det sker på just sjysta villkor. Det ska inte finnas någon väg som vissa har gått för att de haft lite mer information. Därför har vi ända sedan 70-talet haft ett regelverk som gäller insiderhandel, och det är just det som detta handlar om.

Det är egentligen några olika regelverk man tittar på. Det gäller insiderhandel, otillbörlig marknadspåverkan och obehörigt röjande av insiderinformation. Men har vi inte en lag om detta? Varför skulle vi behöva en ny?

Jo, det finns en lag om detta, men den riktar bara in sig på det straffrättsliga. Om åklagaren finner att inget insiderbrott har begåtts men att något fuffens uppenbarligen har förekommit kan man inte göra ett enda dugg. Det är därför man har tagit fram det nya regelverket, och man gör som i många andra regelverk som gäller finansmarknaden: Man inför sanktioner.

Till att börja med är det en helt ny straffrättslig lagstiftning. Den stora, viktiga saken är att man ändrar straffen; maximistraffet höjs från fyra till sex år. Det är den stora förändringen, och det är en anpassning till det regelverk som finns på EU-nivå.

Det andra är just detta med sanktioner. I de fall där det inte finns uppsåt till insiderbrott kan sanktioner nu tas till. Det kan röra sig om att man inte får sitta i en styrelse för ett värdepappersföretag, inte får handla med ett visst slags värdepapper under en period eller måste återbetala antingen den vinst man gjort eller den förlust man undvikit på grund av att man haft insiderinformation. Man kan också få sanktionsavgifter, och i lindriga fall kan man få göra rättelse.

Detta är naturligtvis ett regelverk vi ska slå vakt om. Det innebär också en möjlighet – vi äger ju nästan alla olika mängder värdepapper, inte minst via våra pensioner och genom att vi blir rekommenderade av våra banker att placera i fonder. Därför är detta ett viktigt regelverk, herr talman, som jag varmt vill yrka bifall till.

Varför gick jag då inte upp i det ärende jag nu visar upp, *Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om europeiska långsiktiga investeringsfonder*? Jo, för det handlade enbart om en enda sak, nämligen den så kallade Eltif-förordningen – att Finansinspektionen ska övervaka detta. Det var det som hände, men det var inte lika viktigt. Detta var dock viktigt, så jag yrkar bifall till förslaget.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 december.)

§ 13 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2016/17:SfU2
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom (prop. 2016/17:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 234 LARS-ARNE STAXÄNG (M):

Herr talman! Först vill jag ställa mig bakom Moderaternas motion 2016/17:2351 samt i övrigt hänvisa till vårt särskilda yttrande.

Det finns en oro ute i världen. Vi har flyktingströmmar på över 70 miljoner människor runt om på vår jord och olika typer av instabilitet. Det finns också en oro för att de ekonomiska obalanserna ska medföra en nedgång i världsekonomin. Vi frågar oss med förundran och kanske ängslan

vilken politik man kommer att föra i det nya USA och hur detta kommer att tas emot av världen. Vi behöver faktiskt inte gå längre än till Europa för att se stora frågetecken i många stater. Framför allt gäller det också öster om Europa, i Mellanöstern. Allt detta kommer att påverka Sverige med stor kraft, eftersom vi är så exportberoende.

Vårt pensionssystem är starkt bundet till ekonomin och hur många arbetade timmar vi kan få fram i Sverige. Vårt nya pensionssystem, som infördes i början av 2000-talet och konsoliderades på 1990-talet, är mycket mer kopplat till just arbete. Man tjänar in sina pensionspoäng och får sina pensionsrätter, krona för krona, upp till en maximinivå. Dessutom finns det inte längre någon undre eller övre gräns för under hur många år man kan tjäna in till en bättre pension.

Men en sak måste poängteras mer än en gång, eftersom många fortfarande inte har klart för sig hur pensionssystemet fungerar: Dagens arbetstagare betalar genom pensionsavgifter dagens pensioner, och framtidens arbetstagare betalar framtidens pensioner. Det är det vi kallar generationskontraktet. Vi förutsätter att våra barn och barnbarn kommer att betala in pensionsavgifter för oss när vi går i pension. Det är fortfarande alltför många som tror att deras pensionsavgifter har betalats in till några AP-fonder där pengarna ligger och väntar på dem tills de går i pension.

För att kommande generationer ska få respekt för inbetalningen av pensionsavgifter är det synnerligen viktigt att varje generation betalar för sig och inte vältrar över skuldbördor på kommande arbetstagare; systemet måste upplevas som rättvist. Det gäller avgifter till pensionssystemet och kommande pensionsåldrar men också ändringar i premiepensionssystemet.

Även om vårt pensionssystem är så konstruerat att det håller för olika obalanser behöver det förstärkas för att inte riskera att hamna i balanser vid vanliga ekonomiska tillbakagångar. Det är därför de olika regeringarna och Pensionsgruppen har tillsatt ett antal utredningar som alla ska stärka, klargöra och förenkla pensionssystemet.

Vi har ett antal faktorer att ta hänsyn till. Det kommer att bli färre som arbetar i framtiden i förhållande till dem som är pensionärer. Pensionen ska räcka längre, eftersom vi blir allt äldre. Vi måste stärka tillgångssidan i pensionssystemet. Därför har Pensionsgruppen ett antal utmaningar framåt när det gäller hur vi ska förvalta och stärka systemet. Pensionsgruppen har dessutom tillsatt en utredning som ska titta på hur vi kan få mer jämställda pensioner, vilket är viktigt.

Herr talman! Det är viktigt att poängtera att det bara finns en sak som kan betala pensioner och ge systemet stabilitet under överskådlig tid: arbete. Fler i arbete både tidigare och senare i livet ger bättre pensioner.

40-talsgenerationen har nu till stora delar gått i pension, och det gör att det redan fattas människor på många arbetsplatser, inte minst i vården. Nu går det tre arbetstagare på varje pensionär. Redan om 20–25 år kommer den siffran att vara närmare två arbetstagare på varje pensionär, om inte villkoren ändras innan dess.

Vårt svenska pensionssystem tål och är konstruerat för denna typ av förändringar, men pensionsnivån riskerar att bli alltför låg för många – framför allt för dem som inte har tillräckligt med tjänstepension eller började arbeta i tidiga åldrar. Vi måste därför i framtiden få till ett flexiblere system för vid vilken ålder man blir pensionär på heltid.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

Herr talman! Det viktigaste bidrag vi kan göra för att få upp pensionsnivåerna är att införa pensionsåldersutredningens förslag och principer, med andra ord: att de flesta får möjligheten att arbeta några år till. Detta höjer pensionerna rejält, förutom att människor får några år till med riktig lön. Dessutom behöver Sverige varje arbetstagare som orkar och kan göra en insats. För att i övrigt förtydliga detta kan vi se vilken skillnad det nu är på de ungdomar som är på väg in i arbetslivet. Man är många gånger närmare 30 år innan man har sitt första heltidsjobb, medan för 40 år sedan började de flesta arbeta redan som 16-, 18- eller 19-åringar. Det gör skillnad.

Herr talman! Vi har en stabil majoritet för vårt svenska pensionssystem. Det är i dag sex partier över blockgränserna som ansvarar för att Sverige har ett stabilt system som ska klara olika påfrestningar från demografi, ökning av medellådern och kraftiga konjunkturväxlingar.

Då kommer min första fråga till i första hand Vänstern. Ni har sedan det nya pensionssystemet infördes ofta kritiserat detta retoriskt, även i debattartiklar i dag, och sagt att man borde införa ett helt nytt system. Trots högravande ord har ni inte lagt till några nya pengar till pensioner i den här budgeten. Med andra ord är det inga riktiga löften till pensionärerna utan bara en massa ord utan innehåll.

Om jag har förstått rätt klagar ni på nivåerna i pensionssystemet och vill ha tillbaka ett förmånsbestämt system som kan ge mellan 65 och 70 procent av slutlönen. Det låter väl bra, om man inte tittar på vilka konsekvenser det skulle få ekonomiskt. Det skulle innebära att pensionssystemet måste förstärkas med flera tusen miljarder om alla människor skulle omfattas nu och i framtiden. Vet ni om det? Jag förstår att det är ett välvilligt önsketänkande, men om ni är ett seriöst parti så måste ni titta på konsekvenserna innan ni uttalar ett sådant förslag. Var ska ni ta dessa pengar? Ska skatten höjas till 60 procent för alla, inklusive pensionärer?

Jag skulle också vilja fråga Sverigedemokraterna något. Jag noterar att ni även i år har gjort en kraftig satsning på garantipensionärerna i ert budgetförslag. Det låter välvilligt och bra för denna grupp, något som säkert alla skulle vilja få till stånd. Men jag förstår fortfarande inte hur ni får ihop ekvationen i praktiken. Alla som sysslar med pensionsfrågor vet att skillnaden i pension och bostadstillägg mellan dem som enbart har garantipension och dem som har låg inkomstpension är mycket liten. Det rör sig ibland bara om hundringar eller någon tusenlapp. Om man bara skulle höja garantipensionen, som ni föreslår, blir konsekvensen att nettopensionen blir högre för en garantipensionär än för en lågbetald inkomstpensionär. Hur tänkte ni där? Eller tänkte ni inte?

Herr talman! Jag kan också konstatera att från och med årsskiftet 2017 kommer pensionsnivåerna att gå upp för de flesta grupperna. Både tillägs- och inkomstpensionen ökar med 2,8 procent. Det ger en ålderspensionär som har 14 000 i pension 362 kronor mer i månaden före skatt eller 4 300 kronor per år. En pensionär som har 16 000 i pension får 412 kronor före skatt. Detta är en konsekvens av att det gick hyggligt för Sverige för ett par år sedan, eftersom det är ett par års eftersläpning. Garantipensionen höjs med ungefär 100 kronor, eftersom det är prisbasbeloppet som styr uppräkningsen här.

Jag vill också informera om att den statliga delen av pensionssystemet nästa år som det är planerat omsätter 34 774 miljoner. Därtill kommer inkomstpensionssystemet, som beräknas omsätta drygt 300 miljarder kronor. Sammanlagt omsätter det system som ligger vid sidan av och det statliga systemet hela 335 miljarder. Det är den största enskilda posten i vår svenska statsbudget.

Jag skulle vilja avsluta mitt anförande med följande tre saker som är jätteviktiga för pensionssystemet och avgör framtida pensioner: ja till stabila statsfinanser, ja till fortsatt arbetslinje och ja till ett fortsatt stabilt och uthålligt pensionssystem.
(Applåder)

Anf. 235 LINUS BYLUND (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag socialförsäkringsutskottets betänkande Sfu2 *Ekonomisk trygghet vid ålderdom*.

Jag tyckte att det var kul att gå hit till riksdagen i dag. Politik är roligt. Att inför debatter gå igenom såväl våra egna förslag som regeringens och oppositionens är ofta givande och stimulerande. Det råder ju samsyn kring ganska många grundförutsättningar inom detta utgiftsområde. Då menar jag inte att vi i sak tycker lika, för det gör vi inte, gudskelov. Jag menar att det sällan är svårt att förstå eller till och med ibland dela respektive partis utgångspunkt i många av dessa frågor. Det är en bra grund för konstruktiva debatter. Men det är också väldigt allvarligt och ansvarstyngt med politik, inte minst när vi talar om de äldres situation.

Även om det är kul med politik är det inte alltid lika kul att titta på verkligheten, den verklighet som måste utgöra grund för allt beslutsfattande, här såväl som överallt annars.

Herr talman! Det som ligger på bordet i den här frågan är ingen munter syn. Förutsättningarna för vårt lands välfärd är inte de bästa. Och jag är rädd att det tyvärr kommer att bli ännu sämre en tid innan det förhoppningsvis, med rätt prioriteringar, blir bättre. I dag lever närmare en kvarts miljon äldre under ekonomiska förutsättningar som EU betraktar som fattigdom – en kvarts miljon. Lägg till det en övrig välfärd som i stora stycken inte håller måttet. Lägg till det vårdköer, vanvård, matransonering i äldreomsorgen, allmän otrygghet och så vidare. Det ska f-n bli gammal i det här landet, höll jag på att säga.

Sverigedemokraterna har måhända en lite speciell syn på Sveriges äldre. Vi ser bortom det konventionella plus- och minustänkandet i budgeten. Vi ser de äldre som en grupp människor som vi faktiskt är skyldiga något. Det har vi pratat om här förut. De har skapat detta land och vår relativa välfärd åt oss. De har gett oss möjligheten att överhuvudtaget stå här och tala om hur vi ska fördela våra gemensamma resurser.

De har gett oss vårt land – vår arvejord, om ni så vill – för oss att ärva. Och utan att i alltför hög utsträckning glida in på andra politikområden så är det rimligt att här nämna att det finns väldigt många andra välfärdsinstrumenter som inte kan stoltsera med att ha gett oss vårt land.

Förutom att även Sverigedemokraterna naturligtvis delar uppfattningen att alla svenskar ska ha rätt till en rimlig lägstanivå för överlevnad förtjänar våra äldre faktiskt mer än så. De förtjänar såväl goda ekonomiska förutsättningar som aktning och respekt. Det är vi skyldiga dem.

Herr talman! Även om det inte ligger under detta utskott vill jag ta tillfället i akt att återigen lyfta fram det orättfärdiga i att pensionärer fortfarande betalar högre skatt än de som arbetar. Pensionen och pensionspoängen är ju också ett slags lön för arbete, även om själva arbetet utfördes för länge sedan, i arbetslivet eller i hemmet.

Nuvarande ordning är orimlig, av flera skäl, och i ett teoretiskt scenario där övriga partier i denna kammare hade valt att rösta på vår budget för en tid sedan hade skatteskillnaden mellan löntagare och pensionär varit 0 procent om två och en halv vecka, den 1 januari 2017. Det hade gjort skillnad för Sveriges pensionärer.

Den andra riktigt stora satsning vi gör för äldre är ett ordentligt lyft för våra garantipensionärer. Garantipensionärer är äldre som av någon anledning inte förvärvsarbetat i en grad som ger dem rätt till vanlig pension. En typisk garantipensionär är en kvinna som har arbetat oavlönat med hem och barn under stora delar av sitt liv. Vi menar att arbete i hemmet var en viktig del, ja till och med en förutsättning, för Sveriges sociala och ekonomiska framgångar under förra seklet.

Sverigedemokraterna anser att de kvinnorna, och i förekommande fall naturligtvis även männen, är värda en bättre ekonomisk situation på ålderns höst. Vi vill därför anslå medel för att höja garantipensionen ordentligt. Det är helt enkelt ett effektivt sätt att nå en grupp som vi vet har det särskilt knapert i dag. Med vår satsning på ca 3 miljarder per år skulle en garantipensionär, beroende på civilstånd, få 700–800 kronor mer i plånboken per månad.

Ja, vi i Sverigedemokraterna har valt att lägga väldigt stora resurser på gruppen äldre i vår budget. Det handlar om principer – heder, respekt och så vidare – men också om att vi faktiskt tror att det är någonting som på sikt gynnar oss alla.

Jag hör ibland invändningar mot detta synsätt. Inte minst ser jag ett motstånd mot detta synsätt i regeringens och även andra partiers budgetar. Det är vid första anblicken en ren kostnad att genomföra sådana här reformer. Därför avstår man. Vi sverigedemokrater ser det inte riktigt så. Vi vet att människor med små ekonomiska marginaler i hög utsträckning använder eventuella ekonomiska tillskott för konsumtion – det är en konsumtion som gynnar både sysselsättning och tillväxt. Men vi tror också att ett samhälle som tar hand om de äldre på ett värdigt sätt är ett bättre samhälle. Det är ett samhälle som mår bättre.

Jag kan redan nu säga att situationen för i synnerhet den kvarts miljon äldre som med EU-termer lever i fattigdom kommer att vara en väldigt viktig fråga för oss sverigedemokrater i valrörelsen och inför kommande regeringsbildning om mindre än två år från i dag.

Herr talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till reservation 2.

I detta anförande instämde Heidi Karlsson (SD).

Anf. 236 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Jag lyssnade länge på Linus Bylunds inlägg och väntade lite grann på att han skulle förklara för mig hur Sverigedemokraterna tänker. Alla vet att vi har ett stort pensionssystem som är fristående och som går efter pensionsrätter. Det är så det nya pensionssystemet är upplagt. I

många andra stater har man ett gemensamt system. Det är ett helt statligt system – det är det vanliga. Men i Sverige har vi valt att göra så här.

Ni väljer att lägga pengar på garantipensionen, som är den statliga delen, den lilla delen. Hur får ni ihop det om ni höjer detta? Jag har naturligtvis respekt för det. Detta vill egentligen alla partier som ingår i Pensionsgruppen och så vidare. Vi lever med att försöka höja garantipensionen, och bostadstillägg höjer man undan för undan.

Men du måste förklara för mig hur ni har tänkt när det gäller inkomstpensionärerna, som vad jag förstår inte får en höjning i ert förslag. Ska garantipensionärerna ha högre pension än de som har slitit som undersköterskor hela livet?

Anf. 237 LINUS BYLUND (SD) replik:

Herr talman! Först och främst tror jag inte att det finns särskilt många sådana fall. Vi har pratat om detta förut, och jag tvivlar absolut inte på att det förekommer. Men jag tror inte att överlappningen är så stor som man vill göra gällande.

Naturligtvis behöver man titta närmare på hur människor som lever under sådana förhållanden, trots att de så att säga har en riktig pension, kan få det bättre.

Men man får inte glömma att mycket av tillskottet – vi lägger 6 miljarder på detta – återkommer i form av att människor inte längre är berättigade till exempelvis bostadsbidrag och annat. Det gör att summan kanske är ungefär 3 miljarder varje år.

Vi har som sagt pratat om detta tidigare. Jag har tittat närmare på det. Jag upplever inte att den potentiella överlappningen skulle vara så stor att det är ett problem som inte går att lösa. Men jag är naturligtvis öppen för att ha den diskussionen i ett längre sammanhang för att riktigt förstå vad du menar, Lars-Arne Staxäng

Anf. 238 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Då var det precis som jag befarade. Man har inte gjort sin läxa ordentligt. Man har inte tänkt igenom konsekvenserna. Då kan jag upplysa herr Bylund om att de rena garantipensionärerna nu är ungefär 68 000. Det är alltså den grupp som kanske aldrig har varit ute i arbetslivet. Det är en ganska stor grupp som har både garantipension och lite inkomstpension. Det är en riktigt stor grupp. Den största gruppen är naturligtvis den som lever på inkomstpension.

Jag kan upplysa herr Bylund om hur det skulle bli om förslaget från Sverigedemokraterna går igenom. Då skulle en stor grupp – om vi räknar in bostadstillägget, som många har rätt till i den här gruppen, framför allt kvinnliga pensionärer som har tjänat dåligt – få en lägre pension än de som har garantipension.

Jag tror att det sista som Linus Bylund sa var bra, nämligen att han ska gå hem och göra läxan och komma igen och göra rätt.

Anf. 239 LINUS BYLUND (SD) replik:

Herr talman! Vi ska göra läxan tillsammans, Lars-Arne Staxäng och jag. Men jag måste ändå påpeka något om det nu är så viktigt för Modera-

Prot. 2016/17:46
14 december

*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

terna att stärka garantipensionärerna. Jag tycker att det lyser väldigt mycket med sin frånvaro i er budget och i era förslag. Det rimmar inte riktigt, tycker jag.

Anf. 240 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Jag tänkte börja med det som rör regeringens resultatredovisning i detta budgetförslag, för där förmedlar man vad man menar med informationsgivning till pensionsspararna. Att ge information till våra pensionssparare är oerhört viktigt. I det sammanhanget har Pensionsmyndigheten verkligen gjort ett bra jobb. Det är viktigt. Men vi behöver göra mycket mer. Det är nämligen viktigt för vårt pensionssystem, för trovärdigheten och för aktiviteten bland våra pensionssparare att man känner till hur vårt pensionssystem fungerar.

Vi i Centerpartiet är oerhört måna om detta. Vi menar att man måste börja informera på många olika plan. Det gäller bland annat i mödravården. Då kan man undra: Vad har föräldraförsäkringen och barnafödande med pensioner att göra? Vårt pensionssystem bygger på att vi ska ha en arbetsinkomst för att kunna få en pension. Det betyder att tjänstepensionen och premiepensionen framöver är väldigt viktiga för att vi ska få pengar när vi blir pensionärer. Med andra ord är det viktigt att nyanställda frågar sina arbetsgivare: Betalar ni in till tjänstepensionen? Vi måste också se till att de med de lägsta pensionerna i dag får en högre pension.

Vilka är det då som har de låga pensionerna? Ja, det kan man undra. Jag kan upplysa om det. Ni vet att föräldraledigheten fördelas väldigt olika. Då förstår ni alla vilka som förlorar på det. Det finns ungdomar i dag som inte kommer in på arbetsmarknaden. Det finns nyanlända som får vänta oerhört länge på att få sitt första arbete. De är förlorarna. De har de lägsta pensionerna. Därför säger vi i Centerpartiet: Det är viktigt att man snabbt kommer in på arbetsmarknaden. Det sa också Lars-Arne Staxäng från Moderaterna.

Det handlar om att man som nyanländ ska börja jobba första dagen man är här. Det ska finnas ingångsjobb för ungdomar och nyanlända och ingångsföretag för nyanlända, så att de kan börja tjäna pengar direkt. Det är viktigt.

Det räcker inte att bara höja pensionsåldern, som vi i Pensionsgruppen nu föreslår. Men det är någonting som är väldigt viktigt. Jag och Centerpartiet vill att vi snabbt ska fatta beslut om att höja pensionsåldern.

Herr talman! Vi i Pensionsgruppen arbetar också med andra angelägna frågor, och dessa frågor rör jämställdheten.

Pensionsgruppen arbetar med att vi ska få jämställda pensioner. Kvinnorna är i dag de som förlorar mest i pensionssystemet och som har de lägsta inkomsterna. Detta måste vi ändra på, för det här är ett jämställdhetsproblem.

Vi har tillsatt nio olika utredningar som har tittat på olika delar för att se vad som påverkar jämställdheten och förutsättningarna för att ge kvinnor en högre pension. Jag kan här avslöja att vi i Centerpartiet, bland annat, vill ta fasta på några av dessa förslag. Detta innefattar att dela pensionsrätterna, att minska följsamhetsindexet och att göra en delning av premiepensionen obligatorisk – den är i dag frivillig.

Nu har jag avslöjat det som vi gärna tar med i förhandlingarna i Pensionsgruppen. Det är viktigt att få detta klargjort.

Och sist men inte minst: Alla de förslag som jag nu har nämnt är faktiskt bara kosmetika i pensionssystemet. De egentliga problemen, skulle jag vilja säga, är tre stycken: att höja lönen för de kvinnodominerade yrkena, att möjliggöra för invandrare och ungdomar att snabbt komma in på arbetsmarknaden och att dela föräldraförsäkringen och föräldraledigheten.

Herr talman! Vi måste ju dock göra något åt dagens pensionärer också, för det andra handlar ju om morgondagens. Där vill vi från Centerpartiet att garantipensionärerna ska få en högre pension. Det handlar inte bara om utgifter för den inkomst man har, utan det handlar också om att titta på vad pensionärerna betalar för sin pension.

Där vet vi i dag att kommunerna tar ut olika avgifter för hemtjänst, färdtjänst, matdistribution och allt det som hör ihop med att man ska klara sig själv så länge som möjligt när man är pensionär. Det skiljer flera hundra kronor vad gäller olika utgifter i kommunerna. Detta måste vi titta på och rätta till.

Herr talman! Jag yrkar, givetvis, avslag på regeringens budget men ställer mig bakom Centerpartiets budgetmotion. Jag yrkar bifall till reservation 1 under punkt 2 och hänvisar till Centerpartiets särskilda yttrande.

Anf. 241 ROSSANA DINAMARCA (V):

Herr talman! Nästan en kvarts miljon pensionärer i Sverige lever under EU:s fattigdomsgräns på 10 800 kronor, enligt Pensionsmyndigheten. Merparten av dem är kvinnor, de flesta med endast en mycket låg garantipension. Bland pensionärerna uppgår en större andel kvinnor dessutom att de är kvar i en relation inte av kärlek utan främst av ekonomiska skäl.

Att det ser ut så här beror till viss del på att kvinnor i större utsträckning arbetar deltid och att kvinnors arbete inte värderas lika högt som mäns, och att de därmed inte får betalt för hela sitt arbete, men det beror också på att kvinnorna har tagit större ansvar för hem och barn.

De flesta ser fram emot att sluta jobba, speciellt om de har haft ett hårt och fysiskt jobb. Tricket är att överleva på sin pension. Dagens pensionsystem klarar inte av att ge människor anständiga pensioner. Därför menar Vänsterpartiet att det bör utredas hur underfinansieringen ska åtgärdas, men det är också viktigt att bedriva en politik för full sysselsättning.

Vänsterpartiet sitter, som bekant, inte med i Pensionsgruppen som har gett oss det pensionssystem som vi diskuterar här och nu. Vi har därför inget ansvar för dagens situation, där varannan kvinna inte kommer att kunna att leva på sin pension. Men vi är beredda att ta ansvar och hitta olika typer av lösningar.

Pensionen blir lägre för människor som arbetar deltid, som har perioder med sjukdom och arbetslöshet eller som, när de blir äldre, inte orkar jobba till 65 eller 67 års ålder. Detta är specifikt en klassfråga.

Den stora skillnaden i livsinkomst gör att de ekonomiska klyftorna växer bland pensionärerna. Dagens kvinnliga pensionärer får i snitt bara 65 procent av mannens pension. Detta är ett system som har skapat fattigpensionärer, som bidrar till växande klyftor och som bygger på spekulation.

Vänsterpartiet vill ta bort premiepensionssystemet. Det är en dålig idé att låta människor spekulera bort sina pensionspengar på börsen. Detta är dessutom ett dyrt system som kostar massor av pengar i förvaltningsavgif-

ter. Om avgiften till PPM på 2,5 procent hade tillförts inkomstpensionssystemet redan från början hade minskningen av pensionerna – eller det man brukar kalla bromsen – de senaste åren kunnat undvikas. Avgiften till premiepensionssystemet bör därför tillföras inkomstpensionssystemet.

Vänsterpartiet vill ta bort den så kallade bromsen i pensionssystemet. Bromsen är den automatiska balansering som handlar om att pensionssystemets skulder inte får bli större än systemets tillgångar. Detta innebär att när det går dåligt på börsen får det effekt på inkomstpensionens storlek. När det här pensionssystemet lanserades försäkrade man att bromsen bara skulle slå till i extremfall, men faktum är att den redan har aktiverats tre gånger sedan 2010. Kort sagt: Om pengarna i potten inte räcker sänks pensionerna, och det är detta scenario som benämns bromsen.

Pensionsgruppen har förvisso justerat bromsen i pensionssystemet något, och gruppens ordförande, socialförsäkringsminister Annika Strandhäll, har förklarat att de därmed har skapat ett robustare pensionssystem. Vänsterpartiet menar att systemet inte är robust förrän bromsen är borta helt.

Det är självklart att pensionerna borde följa löntagarnas löneutveckling i stället för börsutvecklingen. Vi är ganska unika i Sverige, där vi satsar pensionspengarna på börsen. De som har tunga och slitsamma arbeten ska garanteras en anständig pension. Kvinnor ska inte missgynnas. Dessutom måste pensionssystemet bli mer förutsägbart; med dagens system är det svårt att förstå i förväg hur mycket man kommer att få i pension.

Herr talman! Trots det jag nu nämnt försöker Vänsterpartiet att göra saker som förbättrar ekonomin för pensionärerna, inte minst för dem som har lägst inkomster.

Vänsterpartiet vill att alla, oavsett inkomsttyp, ska betala lika mycket i skatt. Vi har sänkt skatten för pensionärer två gånger, tillsammans med regeringen, mest för dem som har lägst pension. Vi har höjt bostadstillägget för pensionärer. Vi har skjutit till 2 miljarder till fler anställda i äldreomsorgen. Vi har fått igenom 10 miljarder kronor årligen till kommunerna för bättre välfärd. Vi har fått till en budgetsatsning på kompetenshöjning inom äldreomsorgen.

Från den 1 juli nästa år införs avgiftsfri öppen hälso- och sjukvård från 85 års ålder. Då införs också en höjning av det allmänna tandvårdsbidraget för personer som är 65–74 år gamla.

Vi har försökt att få regeringen att höja garantipensionen men tyvärr inte lyckats, i alla fall inte den här gången.

Vi behöver skapa ett långsiktigt, hållbart och pålitligt pensionssystem. Vänsterpartiet vill ha ett pensionssystem som är tryggt och solidariskt och som förvaltas kostnadseffektivt.

Vi vill ha en parlamentarisk utredning om pensionerna med uppdrag att skapa ett stabilt, förutsägbart, jämlikt och jämställt pensionssystem. Därmed vill vi ge tillbaka makten över pensionsfrågan till riksdagen. Den nuvarande ordningen är odemokratisk, eftersom insynen i gruppens arbete är minst sagt bristfällig och bestäms av Pensionsgruppen själv. Därför yrkar jag bifall till reservation 6.

Anf. 242 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Som jag sa i mitt anförande misstänker jag, och jag har hört det förut, att man har en lång önskelista, en riktig jultomtelista, med

förbättringar i pensionssystemet som kostar pensionssystemet flera tusen miljarder om alla dessa saker skulle bli verklighet. Jag skrev upp något. Man skulle fullt ut kompensera dem som jobbar deltid, man skulle ta ansvar, man skulle kompensera dem som inte orkar jobba ända fram till 65, pensionärerna skulle ha 60–70 procent av sin tidigare lön och man skulle även ta bort premiepensionssystemet.

Allt detta kostar pengar, men det får också en annan konsekvens som jag tror att ni inte har funderat på. Premiepensionssystemet kostar i avgifter, men det är en liten del. Det avkastar nämligen betydligt mer än det vanliga inkomstpensionssystemet. Det vanliga inkomstpensionssystemet har avkastat ungefär 2,5 procent, medan premiepensionssystemet hittills har avkastat 6,3 procent.

Vad betyder det? Jo, det betyder i praktiken att alla ungdomar, exempelvis de som är födda på 70-, 80- och 90-talen, skulle få en pension som enligt Pensionsmyndigheten är 2 000–3 000 lägre om vi skulle radera premiepensionssystemet. Det blir konsekvensen. Du tar pengar av kommande generationer. Det blir konsekvensen om vi skulle ta bort premiepensionssystemet.

Om vi tar bort bromsen är det någon som ska betala detta. Pengarna får du antagligen ta in skattevägen, och då får vi kraftigt höjda skatter. Den typen av system som ni lovar är konkursekonomi.

Anf. 243 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Herr talman! När man lyssnar på Lars-Arne Staxäng är det nästan så att man tror att vi alltid har haft det här pensionssystemet. Så är det inte. Vi har ju haft ett annat pensionssystem som var betydligt mer förutsägbart, så man kunde veta vad man skulle få i pension när man slutade arbeta.

Det är det system som vi har nu som har skapat allt fler fattigpensionärer och ökat klyftorna än mer. Som jag sa i mitt anförande är en av de saker som har störst betydelse att kvinnor har fått ta ett mycket större ansvar för hem och barn. Därför har Vänsterpartiet haft förslag om en individualiserad föräldraförsäkring.

Kristdemokraterna har valt en annan väg, nämligen en politik som ska hålla kvinnor hemma i ännu större utsträckning. Vad tror Lars-Arne Staxäng att det får för konsekvenser för kvinnors pensioner i framtiden?

Anf. 244 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Herr talman! Det blir så inkonsekvent här, därför att Vänsterpartiet inte har gett en enda krona mer i budgeten till pensioner. Ändå låtsas man att man kan göra både det ena och det andra, och skulle man få egen majoritet skulle man kunna lägga hur många tusen miljarder som helst – något som man naturligtvis kan önska sig men som inte går.

Den borgerliga alliansregeringen sänkte faktiskt skatten fem gånger. Skatten var 16,4 miljarder högre 2006 än den var när vi avgick 2014, så den är faktiskt lägre.

Om vi skulle införa allt det som Rossana Dinamarca säger skulle det påverka arbetsmarknad, ekonomi och annat. Jag vill inte jämföra med andra länder, men det finns ett stort antal länder runt om i världen som har förverkligat den här typen av politik. Där har löntagarna inte ens råd att köpa mat just nu – jag tänker framför allt på Sydamerika.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

Det gäller att sköta ekonomin. Det är det bästa sättet för pensionärerna att få långsiktiga pensioner.

När det gäller att det inte ska bli försämringar i framtiden har vi i Pensionsgruppen ett antal förslag som vi arbetar med, bland annat pensionsåldersutredningen men också andra saker som gör att man ska kunna få bättre pensioner. Vi tar också frågan om jämställda pensioner på största allvar. Det är faktiskt en av våra huvudpunkter på dagordningen.

Anf. 245 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Herr talman! Lars-Arne Staxäng säger att Vänsterpartiet inte lägger en enda krona i budgeten för det system som vi önskar oss.

Nu är det så att det finns en pensionsgrupp. I den ingår inte Vänsterpartiet. Vi är i betydande minoritet i det här fallet. Däremot har vi, som jag sa i mitt inlägg, gjort en mängd saker för att förbättra för pensionärer.

Lars-Arne Staxäng företrädde en borgerlig regering som höjde skatterna för pensionärerna och som gjorde skillnad på pensionärerna och dem som arbetar. Det håller vi på att rätta till. Det är därför som vi har sänkt skatten för de allra fattigaste pensionärerna i två omgångar nu.

Ni lät pensionärerna betala högre skatt samtidigt som ni sänkte skatten med 140 miljarder kronor, vilket framför allt gynnade högavlönade män.

Det finns en stor skillnad mellan er och vår politik. Och jag tror att det är ganska tydligt för de flesta att orden från KD om att göra någonting för pensionärerna är just bara tomma ord.

Anf. 246 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Liberalernas rambudget har ju fallit i en tidigare omröstning. Därmed kommer vi att avstå från att yrka i omröstningen om den här delen av budgeten.

När det gäller trygghet för pensionärer betyder det mycket vad vi fattar för beslut inom andra utgiftsområden. Liberalerna vill satsa mer på skola och utbildning som rustar människor för att få jobb. Jobben är ju avgörande för att vi ska klara detta med pensioner. Då är det andra utgiftsområden som är aktuella, och dessa ska jag inte gå in på här.

Det här handlar om ekonomisk trygghet för äldre. Det är också en del av äldrepolitiken, en politik för årsrika. Det ska man också ha i minnet när man diskuterar. I morgon kommer vi att debattera utgiftsområde 9, som faktiskt krokas arm med en del av det som vi säger under det här utgiftsområdet, och det komplicerar debatten lite grann.

Jag är stolt över det pensionssystem vi skapade under början av 90-talet. Vi fattade ett principbeslut 1994 här i riksdagen, och 1999 fattade vi det definitiva beslutet, för vi hade inte råd med ATP-systemet. Det var på väg att haverera. Det insåg man redan under 80-talet. Men det var först i början av 90-talet som Alliansen och Socialdemokraterna insåg att här och nu måste vi fatta ett beslut om ett pensionssystem som vi har råd med, och det är finansiellt stabilt för samhället.

Jag instämmer i att det finns problem i det, för det känns ju inte så stabilt för den enskilde, i och med de fluktuationer som vi då inte kunde förutse skulle komma så snart i systemet. Vi förutsåg en mer positiv ekonomisk utveckling för Sverige än den som blev verkligheten. Det är det som vi har att hantera nu. Det som Pensionsgruppen arbetar med är att göra det mer förutsägbart och att det blir en jämnare pensionsutveckling.

I det här sammanhanget är det väldigt viktigt att allmänheten, de som berörs, får en begriplig information om systemet så att man kan planera för sin livsresa, så att säga.

Solveig Zander var inne på detta med mödrahälsovården. Ja, vi ska använda alla tillfällen när vi möter människor att ta upp frågan om hur viktigt det är att man ser på sin livsresa arbetsmässigt. Pensionen bygger ju på livsinkomsten. Då blir det viktigt vad man väljer för utbildning, hur man planerar sin föräldraledighet, hur man som föräldrar delar den och så vidare, men också att man funderar över hur länge man kan finnas kvar på arbetsmarknaden.

Man kanske trivs jättebra med sitt låglönejobb men funderar i 40–50-årsåldern på en karriärstege. Då kommer vi in på fortbildning och utbildning, som ligger på ett annat utskott, och hur vi kan skapa möjligheter för människor att mitt i livet byta spår så att de kan orka arbeta högre upp i åldrarna.

Det är ju nödvändigt att vi arbetar högre upp i åldrarna. Vi har glädjande nog en klart ökat livslängd, vilket man inte kunde förutse 1913 när man började med pensionssystem och inte heller förutsåg i mitten av 70-talet när man sänkte åldern för rätten att vara kvar i arbetslivet.

Vi har en grupp människor med mycket låga pensioner. En del säger 250 000 medan andra säger 350 000. Det är i det härade, och det är främst kvinnor.

Pensionsgruppen ska se vilka möjligheter som finns att ändra i pensionssystemet, men att ändra i ett sådant här system tar tid. Vad kan man då göra mer kortsiktigt? Man kan titta på vilka utgifter denna grupp har. Här är bostadstillägget viktigt, och därför vill Liberalerna höja taket från 5 000 till 7 000 fram till 2020 med 500 kronor per år och höja den procentuella delen som man får finansierad från 95 procent till 96 procent. Det är det bästa sättet att förbättra ekonomin för denna grupp.

Det finns annat som inte hör till detta utskott. Det gäller till exempel tandvård. Det är jättedyrt att få implantat. Vi får i ett annat sammanhang titta på hur man kan rikta tandvårdsstödet bättre. Tandvårdsstödet har ökat för denna generation. Det är 150 kronor om året för åldersgruppen 65–74 år. Det är 100 miljoner. Kanske hade det varit bättre att satsa dessa 100 miljoner på den grupp som ligger under fattigdomsgränsen.

Herr talman! Jag hänvisar till Liberalernas yttrande i betänkandet. Vi har inga reservationer.
(Applåder)

Anf. 247 ARON MODIG (KD):

Herr talman! Ett välfärdssamhälle kan i hög grad bedömas utifrån kriterier som respekt, tillvaratagande och omsorg om den äldre generationen. Att kunna åldras med bibehållen värdighet måste vi kunna garantera varje människa. Men många äldre känner i dag oro inför de sista åren av livet.

Kristdemokraterna ser flera angelägna reformer som på såväl kort som lång sikt stärker äldres ekonomiska ställning. Det bör dock tydligt framhållas att en viktig grund för detta är den pensionsreform som trädde i kraft 2003. Den garanterar pensionssystemets finansiella stabilitet och är något som Kristdemokraterna värnar.

Herr talman! Sveriges befolkning lever glädjande nog i genomsnitt allt längre. Men det innebär också utmaningar kopplade till att den så kallade

försörjningskvoten växer. Den andel av befolkningen som är i arbetsför ålder blir allt mindre i förhållande till övriga åldersgrupper, med resultatet att försörjningsbördan för dem som arbetar ökar.

Denna demografiska utmaning innebär i sin tur stora utmaningar för hela samhällsekonomin. Det medför ansträngningar för såväl finansieringen av vår gemensamma välfärd som pensionernas utveckling och åldres välbstånd.

För att möta detta krävs till att börja med en generell ekonomisk politik som främjar innovationer, risktagande, arbete och en välfungerande matchning på arbetsmarknaden – kort sagt en politik för en starkare konkurrenskraft och en högre ekonomisk tillväxt.

Därutöver behövs också drivkrafter för ett längre arbetsliv. I takt med att medellivslängden stiger ser KD det som naturligt att också pensionsåldern justeras uppåt. Vi vill därför inom ramen för pensionsöverenskomsten öka de regelmässiga drivkrafterna för ett längre arbetsliv.

Herr talman! Kristdemokraterna vill också stärka de ekonomiska incitamenten och möjligheterna för äldre att stanna kvar längre på arbetsmarknaden. I dag får den som har fyllt 65 år men fortfarande arbetar ett fördubblat jobbskatteavdrag som gör att man får behålla mer av sin lön efter skatt jämfört med en person som inte uppnått denna ålder.

I vårt budgetalternativ sänker vi den åldersgränsen till 64 år. Då hinner fler upptäcka det ekonomiskt lönsamma i att stanna kvar lite längre i arbetslivet, innan de fattar beslutet om den egna pensionsavgången. Vi slopar också den särskilda löneskatten för äldre som infördes av regeringen vid årsskiftet och gör det på så sätt billigare för arbetsgivare att anställa just personer äldre än 65.

Att äldre arbetar längre upp i åldrarna kan dock inte vara det enda svaret på den demografiska utmaningen. Sannolikt finns minst lika goda möjligheter att förlänga arbetslivet genom att sänka den genomsnittliga åldern för när unga gör entré på arbetsmarknaden. Enligt SCB har etableringsåldern under 2000-talet pendlat mellan 26 och 29 år för män och 29 och 32 år för kvinnor. Vi vet också att svenska studenter tar examen sent jämfört med studenter i övriga länder i OECD.

Varje år vi kan sänka etableringsåldern med är viktigt för såväl samhället som pensionssystemet och den enskildes framtida pension. Utöver att en tidigare etablering på arbetsmarknaden innebär en högre livsinkomst är det ett faktum att den pensionskrona som betalas in tidigt får fler år på sig att växa med ränta-på-ränta-effekten än den pensionskrona som betalas in sent.

För att stimulera en tidigare etablering på arbetsmarknaden föreslår vi dels ett fördubblat jobbskatteavdrag för personer yngre än 25 år, dels en examensbonus för personer som tar ut en akademisk examen innan de fyller 25.

Sammantaget använder vi i budgeten för nästa år 4,6 miljarder kronor för att stärka incitamenten för ett längre arbetsliv. Vi ser att det är en investering som är lönsam på både kort och lång sikt.

Avslutningsvis vill jag påminna om att Kristdemokraterna länge har varit drivande för att sänka skatten för pensionärerna. När vi satt i regering förhandlade vi fram hela fem sänkningar av skatten på pension och därutöver tre höjningar av bostadstillägget för pensionärer. Det har inneburit historiska förbättringar av pensionärernas ekonomiska situation.

Nu går vi vidare, i och med vår skuggbudget, med ytterligare förstärkningar av de nuvarande pensionärernas ekonomi.

Vi sänker skatten så att skillnaden i beskattning på lön och pension är helt borttagen för månadsinkomster upp till 14 000 kronor. Det innebär 200 kronor mer i plånboken varje månad för en genomsnittlig pensionär.

Vidare höjer vi bostadstillägget för pensionärer, och det är något som kommer de pensionärer som har det sämst ställt till del.

Sammantaget lägger Kristdemokraterna för nästa år 3,5 miljarder kronor på att stärka pensionärernas ekonomi.

De äldres situation har länge varit och är alltjämt ett högt prioriterat område för Kristdemokraterna.

Herr talman! Jag står givetvis bakom vår motion för utgiftsområde 11 och vårt särskilda yttrande i betänkandet. Jag yrkar bifall till reservation 7. (Applåder)

Anf. 248 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Herr talman! Att investera i det svenska samhällsbygget med fler jobb, en bättre utveckling inom skolan och en stärkt välfärd är förutsättningen för att Sverige i framtiden ska vara ett hållbart samhälle, där ingen lämnas efter och där ingen heller hålls tillbaka. Att som regeringen gör prioritera angelägna investeringar före stora skattesänkningar är helt rätt väg att gå.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och vill samtidigt vara tydlig med att det enda sättet att säkra framtidens pensioner är att skapa fler jobb och bekämpa arbetslösheten. Det är därför vårt mål om Europas lägsta arbetslöshet är så viktigt för såväl dagens som morgondagens pensionärer.

Herr talman! Allt fler blir allt äldre. Det är en stor framgång för vår välfärdsnation och något vi ska vara stolta över. Bara under denna debatt har medellivslängden i landet ökat med sju minuter hittills. Så fort går det.

Pensionering kommer efter ett långt arbetsliv, där man under åren har satt av delar av lönen till pension. Många pensionärer har det väldigt bra, men långt ifrån alla. Orättvisorna, ojämlikheten och ojämställdheten i vårt samhälle avspeglar sig också i våra pensionskuvert.

Det är samma jobb till lägre lön. Det är lägre lön, sämre karriär och därmed sämre pension, livet ut. Det är största delen av föräldraledigheten och närapå varenda vab-dag. Man är sönderstressad, slutkörd, utsliten, sjukskriven, utbränd och utförsäkrad. Det är långt ifrån halva makten och hela lönen. Det är kamp för heltid för att sedan gå ned i tid, först för småbarn och sedan för äldre föräldrar.

Utöver arbetslösheten är ojämställdheten det stora samhällsproblem vi måste diskutera. Inget parti kan med trovärdighet diskutera trygghet vid ålderdom om man inte också levererar på jämställdhetsområdet. I dag har kvinnor i snitt 70 procent av mäns pensioner. Det är oacceptabelt och en utveckling vi alla har ett ansvar för att bryta.

För mig som socialdemokrat är målet att alla pensionärer ska kunna leva på sin pension. Vi ska ha ett samhälle som håller ihop. Det är en del av den svenska modellen och en klok inriktning på politiken.

Herr talman! Vi har kommit till halvtid i denna mandatperiod, och jag kan se tillbaka på hur vi på område efter område har levererat viktiga förbättringar för landets pensionärer. I år räknades pensionerna upp med 4,2 procent – den högsta nivån sedan det nya pensionssystemet infördes.

Samtidigt levererade vi rödgröna vårt vallöfte att avskaffa den orättvisa pensionärsskatten för dem med lägst pensioner.

Vi har också gjort ett flertal andra förbättringar för gruppen äldre, bland annat ett stort investeringsstöd till äldreboenden, en kunskapssatsning inom omsorgen, ökad bemanning inom äldreomsorgen, höjda bostadstillägg för pensionärer samt förbättrade sjukvårds- och tandvårdsförhållanden. Detta är viktiga reformer som gör skillnad.

Även om jag med stolthet kan se hur vi har levererat hittills ser jag också samhällsproblem som måste lösas. Grundtryggheten för dem med allra lägst pensioner är en av dessa utmaningar.

Tryggheten måste stärkas, men jag tycker samtidigt att vi ska vara ärliga med att lösningen inte är så enkel som att bara tillskjuta lite pengar till garantipensionerna. Det är inte att hantera frågan helt seriöst.

I ett system där arbete ska vara en av drivkrafterna är det ett problem att skillnaden mellan den som inte har arbetat och den som har arbetat med låg lön många gånger kan handla om några hundralappar. Grundskyddet måste vara så pass starkt att det går att leva på, och samtidigt måste det märkas på pensionen för den som har jobbat under hela sitt liv.

Vi socialdemokrater är beredda att ta ansvar för dagens pensioner bland annat genom att minska arbetslösheten, och för morgondagens pensioner, genom att medverka till nödvändiga förändringar i pensionssystemet och driva på för ett mer jämställt samhälle.

Vi behöver diskutera hur vi, för att stärka pensionerna, får fler arbetade timmar i den svenska ekonomin och ett längre och mer hållbart arbetsliv.

Samtidigt som vi hittar modeller för hur vi ska förbättra för de mest utsatta är det, som några av de föregående talarna var inne på, viktigt att stå upp för pensionssystemets grundbultar i form av arbetslinjen, där varje intjänad hundralapp gör skillnad och där den finansiella och politiska stabiliteten är något som gör att världens länder riktar blickarna mot Sverige för att lära sig mer.

Vi väljer att utveckla den svenska modellen och den generella välfärden. Det är en förutsättning för att alla ska kunna känna trygghet och framtidstro.

(Applåder)

Anf. 249 RICKARD PERSSON (MP):

Herr talman! Under ett antal år har frågan om hur vi ska få pengarna att räcka till pensionerna i framtiden kanske inte varit den mest framträdande i samhällsdebatten. Men inte minst det senaste året har frågan blivit mer aktuell, och vi har kunnat se i medierna – i form av artiklar, ledare, insändare och debatter – att pensioner är något som rör och berör väldigt många människor, inte bara dem som är pensionärer i dag.

Det finns undersökningar som visar att ungefär var tredje blivande pensionär är orolig över sin framtida ekonomiska situation som pensionär, och ett antal som redan är pensionärer är oroliga nästan hela tiden för hur pengarna ska räcka till det nödvändigaste.

Var och en bör naturligtvis vara medveten om hur olika livsval påverkar pensionen, men jag tycker faktiskt inte det är rimligt att så många går och är oroliga över sitt liv som pensionär. Det är vår uppgift som politiker, inte minst vi som sitter i den parlamentariska pensionsgruppen, att försöka mildra denna oro – ja, ibland till och med pensionsångest.

Det är inte lätt att överblicka pensionssystemets alla delar. Det är en del av förklaringen till den nämnda oron, och här har våra myndigheter, främst Pensionsmyndigheten, en viktig roll att spela. Nu vet vi att Pensionsmyndigheten redan i dag har många och bra informationsinsatser.

En översyn av premiepensionssystemet pågår. Generellt är det Miljöpartiets mening att systemet måste bli mer begripligt och överskådligt för den enskilde.

Nu när vi talar om pensioner måste jag i detta sammanhang säga, här och nu, mot bakgrund av turbulensen med några fonder på premiepensionssystemets fondtorg – jag tänker närmast på Falcon Funds – att det är statens absoluta ansvar att med varje till buds stående medel föregripa situationer så att premiepensionsspararnas pengar inte utsätts för skojare och kriminella verksamheter. Pensionsspararna måste känna sig trygga i detta.

Nu vet jag att regeringen handlar snabbt. Man kommer att vidta ett antal åtgärder och uppdra åt Pensionsmyndigheten att agera på olika sätt. Detta är verkligen något som måste till.

Miljöpartiet har hela tiden tyckt att det ska finnas tillräckligt med pengar i pensionssystemet både för kommande generationer och för dagens pensionärer, så att en rimlig ekonomisk standard kan garanteras. Sedan kan man alltid diskutera vad som är en rimlig nivå på denna standard – det är sådant som Pensionsgruppen både analyserar och diskuterar.

Analyserna visar att den absoluta fattigdomen bland kvinnor och män över 65 år är mycket låg. Men andelen pensionärer med låg ekonomisk standard – den relativa fattigdomen – har ökat under de senaste tio åren. Både nivån och ökningen är störst för ensamstående äldre kvinnor.

Det finns också en ganska stor grupp som ligger mycket nära gränsen för låg ekonomisk standard, och även där är det mest kvinnor. Avståndet är litet och krympande. Pensionsgruppen har startat ett särskilt projekt som har fokus på att få mer jämställda pensioner och som mer eller mindre är i sin slutfas. Jag tycker att det är bra och att arbetet har skötts med styrka och snabbhet.

Jag har uppfattat det så att alla partier i Pensionsgruppen är öppna för att göra förändringar i pensionssystemet som på något sätt kan förbättra situationen för de ekonomiskt mest utsatta pensionärerna.

Vi ser nu att Alliansen vill höja bostadstillägget. Även om en sådan reform är träffsäker i sig och även om vi kanske alla landar i detta så småningom är det ingen absolut patentlösning. Detta måste sättas i en kontext där man analyserar vad olika åtgärder i systemet får för total effekt, inte bara för dem som har det sämst utan också i relation mellan dem som har arbetat ett helt arbetsliv och dem som inte har gjort det.

Nu diskuteras också ett förlängt arbetsliv med höjd pensionsålder utifrån det faktum att medellivslängden ökar. Ett förlängt arbetsliv ställer krav på att arbetet inte skapar ohälsa. Jag vill här påminna om regeringens åtgärdsprogram för ökad hälsa och minskad sjukfrånvaro. Men det kräver enligt min uppfattning också ett flexibelt arbetsliv, där man i olika skeden av arbetslivet deltar i olika omfattning och där man vid behov ges möjlighet till omställning och karriärbyte för att orka hela vägen till pensionen och utan att riskera ett alltför stort ekonomiskt tapp.

Det är Miljöpartiets bestämda åsikt att våra pensionspengar ska placeras på ett etiskt och miljömässigt hållbart sätt. Pensionsfonderna har

kommit en bra bit i detta avseende, och de har gemensamt ett etiskt råd som hjälper och vägleder i detta arbete. Jag tycker att det trots allt återstår en del att göra, och politiken måste inte bara hänga med utan också pusha på. Det är viktigt. Därför hoppas jag att det förslag om hållbara investeringar som ligger färdigt kan läggas fram och att vi kan ta beslut om det här i riksdagen. Att rädda vår planet står inte i konflikt med att göra ekonomisk vinst. Det är snarare en grundläggande förutsättning för framtida hög avkastning. Det förslag som finns om hur AP-fonderna får placera är därför inte bra bara för kommande generationer, som också är framtidens pensionärer, utan även för miljön och klimatet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 250 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack för att jag får möjlighet att komma hit och tala om ett så viktigt ämne som pensioner och hur vi ska säkra ekonomisk trygghet för våra äldre.

I Sverige finns det över 2 miljoner pensionärer och snart 8 miljoner framtida pensionärer. Pensioner är därför någonting som berör oss alla. De berör dig, ditt syskon, din mamma och din pappa, din mormor och din morfar, din farmor och din farfar.

I Sverige lever vi allt längre och lägger allt fler friska år till livet. Faktum är att medellivslängden i Sverige ökar med ungefär tre och en halv timme varje dygn. Den kommer att ha ökat med en knapp minut under mitt korta anförande här i kammaren i dag. Det är en fantastisk utveckling och en enorm framgång för politiken. Men det sätter naturligtvis också vårt pensionssystem under press. Vi behöver tillsammans i Pensionsgruppen och i riksdagen arbeta vidare med hur vi adresserar detta gemensamt.

Pensionen finns till för att ge trygghet under ålderdomen för dem som har varit med och byggt upp vårt land och med sitt arbete lagt grunden för vår gemensamma välfärd.

En förutsättning för att vi ska kunna ge den tryggheten är att vi har ett stabilt pensionssystem, finansiellt och politiskt. Många länder i vår omvärld brottas med pensionssystem som går på knäna. Detta problem har vi inte i Sverige. Vi har ett finansiellt hållbart och avgiftsbestämt pensionssystem, där varje intjänad krona ger pensionsrätt. Det är en viktig princip som gör att det finns en tydlig koppling till arbete. Därför är också en väl fungerande arbetsmarknad med en låg arbetslöshet en viktig förutsättning för goda pensioner.

För mig som har en bakgrund i den fackliga världen är det också mycket tydligt att det finns många fördelar med att långsiktigt arbeta tillsammans med dessa frågor. Det gör vi i riksdagens pensionsgrupp, och regeringen sätter ett mycket stort värde i att värna den blocköverskridande överenskommelse som pensionssystemet bygger på. Att den inkomstgrundande ålderspensionen ligger utanför statsbudgeten och att en bred blocköverskridande överenskommelse står bakom pensionssystemet är viktigt, både för Sveriges ekonomi och för medborgarnas långsiktiga tilltro till ett av våra absolut viktigaste trygghetssystem.

Jag brukar för er som lyssnar på mig emellanåt dra historien om hur jag som nytitillträdd socialförsäkringsminister fick avskaffa sjömanspensionen som infördes 1864. Det är perspektiven som man behöver ha med sig i dessa frågor.

Som flera har sagt betyder inte detta att systemet inte behöver förbättras. Grundprinciperna i pensionssystemet är riktiga. Men vi måste naturligtvis också våga utveckla och modernisera systemet för att möta de utmaningar som olika demografiska och samhällseliga förändringar medför.

En sådan utmaning, som har nämnts av flera här i dag, är skillnaden mellan mäns och kvinnors pensioner. I dag har kvinnor i snitt en pension som är ungefär 30 procent lägre än mäns. Det motsvarar i genomsnitt 6 000 kronor mindre i månaden i plånboken för kvinnliga pensionärer – 6 000 kronor.

Samtidigt måste man komma ihåg att orsakerna till att det de facto ser ut så här finns utanför pensionssystemet. Roten till problemet med de ojämslällda pensionerna finns på arbetsmarknaden och i hemmen. Det faktum att kvinnor alltjämt har lägre löner, i större utsträckning arbetar deltid, har större sjukfrånvaro och tar större ansvar för familj, barn och anhöriga visar sig i pensionen. Ojämslälldheten samlas på hög under arbetslivet och visar sig koncentrerat i pensionskuvertet.

För en feministisk regering är det naturligtvis inte acceptabelt med så ojämslällda pensioner. För oss är ett mer jämslällt arbets- och familjeliv därför oerhört prioriterat. Det är också därför som vi har infört en tredje reserverad månad i föräldraförsäkringen. Det är därför som vi vill att arbetsgivare ska göra årliga lönekartläggningar. Det är därför som vi vill inrätta en ny jämslälldhetsmyndighet. Och det är därför som vi arbetar aktivt för att förbättra arbetsmiljön för kvinnor och få friskare arbetsplatser.

Men det är också därför som vi tillsammans i riksdagens pensionsgrupp under snart ett och ett halvt år har arbetat intensivt med ett projekt kring jämslällda pensioner. Vi sitter nu tillsammans på en mycket god kunskapsgrund för att kunna ta vidare konkreta förslag på lång och kort sikt för att minska pensionsgapet. Alla sex partier i Pensionsgruppen är eniga om att detta är en viktig och prioriterad fråga.

Sveriges ekonomi går bra. Den ökande sysselsättningen och den goda avkastningen i AP-fonderna gör att inkomst- och tilläggspensionerna höjs med 2,8 procent nästa år. Garantipensionerna kommer att öka med 1,1 procent. För Sveriges pensionärer kommer det att betyda i genomsnitt 280 kronor mer i plånboken i allmän pension varje månad. Det är bra.

Samtidigt vet vi att många pensionärer har det tufft. Därför har regeringen prioriterat tydliga satsningar på Sveriges äldre. Vi har påbörjat arbetet med att återigen stärka vår gemensamma välfärd och utveckla den svenska modellen för ett samhälle som håller ihop. För en stark välfärd gör oss alla till vinnare.

Vi har påbörjat avskaffandet av pensionärsskatten, vi har höjt bostadstillägget och vi har gjort stora satsningar på mer personal inom äldreomsorgen. Det är viktiga steg, även om vi vet att mycket finns kvar att göra.

Regeringen kommer att fortsätta arbeta för att utveckla och stärka pensionssystemet för att se till att såväl nuvarande som kommande generationer ska kunna känna sig trygga med att få tillräckliga pensioner.
(Applåder)

Anf. 251 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Herr talman! År 1981 föreslog Socialstyrelsen, där jag var chef, att åldern för att ha rätt att vara kvar i arbetslivet skulle höjas till 75 år, och i

varje fall till 70 år. Det föreslogs för att vi såg en bekymmersam ohälsa bland dem som tvingades gå i pension tidigare. Men detta förslag var lika tokigt som Socialstyrelsens förslag om sex till åtta brödsvisor om dagen. Det lades därför en vät filt över det.

Detta var ju ganska länge sedan, men nu vid sekelskiftet blossade diskussionen återigen upp om möjligheten att, om man vill och kan, vara kvar längre i arbetslivet. Pensionsgruppen, där jag inte sitter med, diskuterar frågan. Min fråga till socialförsäkringsministern är hur länge till vi ska vänta. Det är ju 35 år sedan, eller något sådant, som det första förslaget om en höjning av pensionsåldern kom – och då föreslogs en betydligt högre ålder än den som diskuteras i dag, nämligen 69 år.

Anf. 252 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)
replik:

Herr talman! Jag tackar Barbro Westerholm så mycket för frågan. Det pågår ett mycket intensivt arbete med denna fråga i Pensionsgruppen. Det som har varit väldigt glädjande under det senaste året är att vi har fört en intensiv dialog också med arbetsmarknadens parter. Man har från deras sida, både från fack och från arbetsgivare, gjort tydliga inspel kring vad man ser som viktiga frågor att få med för att vi ska kunna höja pensionsåldern.

En sådan fråga var Barbro Westerholm själv inne på tidigare när hon resonerade kring möjligheten att ställa om under arbetslivet. I dag ser vi att det är till exempel den sortens incitament vi behöver öka på. Är man som undersköterska kanske slut i axlarna vid 50 behöver det nämligen finnas en annan väg för att kunna ställa om och arbeta längre.

Jag tycker att den diskussion vi har haft med arbetsmarknadens parter under det senaste året har varit mycket bra. Den visar nämligen tydligt att vi å ena sidan har en grupp arbetstagare i Sverige som under lång tid har kanske både kunnat och velat bidra på arbetsmarknaden högre upp i åldern. Å andra sidan har vi grupper, inte minst bland kvinnodominerade yrken, där det finns en betydligt större ohälsa och där orsakerna till att man lämnar arbetsmarknaden i förtid många gånger är just att man inte orkar hela vägen.

Att få ihop ett paket som faktiskt gör den här resan både trolig och möjlig för människor tror jag är helt nödvändigt. Men det är också nödvändigt att vi tar ansvar för pensionssystemet genom att inte vika undan ens för sådana frågor som kan upplevas som politiskt svåra. Vi måste våga ta i denna fråga tillsammans.

Anf. 253 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Herr talman! Detta är en viktig fråga även i ett vidare perspektiv, nämligen vad gäller den ålderism som Världshälsoorganisationen har funnit präglar många länder i världen. Den präglar länderna med bäst ekonomi – välfärdsländerna – mest, och Sverige utmärker sig som ett land där ålderism och dess konsekvens åldersdiskriminering är förhärskande. Om man då höjer pensionsåldern blir det en signal ut till samhället om att vi värdesätter denna generation och ser den som en resurs i samhället.

Här finns en hel del underlag, som jag har läst, till Pensionsgruppen. De visar att åsrika människor kan vara en tillgång om förutsättningarna är rätt. Jag lyssnar alltså gärna till lite mer kommentarer kring just de underlag som pekar på hur denna generation kan synas mer ute i arbetslivet – och då som ett led i arbetet mot ålderismen.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

Anf. 254 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)
replik:

Herr talman! Jag delar till fullo den bild du ger uttryck för, Barbro Westerholm, det vill säga att vi när det gäller den äldre arbetskraften i Sverige i dag har en alltför förhärskande syn att man behöver lämna vid 65. Det är också många som faktiskt känner sig tvingade att lämna sin arbetsplats då, i stället för att vara kvar i arbetslivet.

Det blir extra slående, skulle jag vilja säga, när vi dessutom befinner oss i en demografisk situation i Sverige där vi inte minst – vilket Lars-Arne Staxäng talade om – vet att vi inom flera sektorer på arbetsmarknaden och under många år framöver kommer att ha ett arbetskraftsbehov som överstiger tillgången på arbetskraft. Det innebär att vi som land verkligen inte heller har råd att *inte* låta äldre, erfarna människor som vill vara kvar och bidra till arbetslivet få en möjlighet att göra det.

Jag tycker att vi har sett några spännande och tydliga exempel i samband med migrationskrisen förra hösten. Då såg vi såväl lärare som socialsekreterare och andra som faktiskt fick möjlighet att komma tillbaka in och återigen bidra. De lämnade sin pensionstillvaro för att stötta upp och hjälpa i ett krisläge.

Jag tror också att den utveckling vi har i Sverige kommer att ge vid handen att vi inte kommer att ha råd att ha den här attityden gentemot äldre arbetskraft. Där har vi en gemensam uppgift från politikens sida, skulle jag vilja säga, att lyfta fram problematiken.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 december.)

§ 14 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

*Ekonomisk trygghet
för familjer och barn*

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2016/17:SfU3
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn (prop.
2016/17:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 255 TINA GHASEMI (M):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till vår reservation nr 10.

Sverige är ett av världens mest jämställda länder, och det ska vi såklart vara stolta över. Men trots en generös föräldraförsäkring, en väl utbyggd barnomsorg och tydliga jämställdhetsideal har många svårt att få livspusslet att gå ihop. Samhällets förväntningar på kvinnor och män som föräldrar och yrkesarbetande skiljer sig åt, vilket i praktiken begränsar valfriheten. Småbarn, skolbarn och tonåringar, karriär och hemarbete, socialt liv och

egna åldrande föräldrar är inte uppgifter som enkelt låter sig förenas på dygnets korta 24 timmar.

Därför är just tid den mest värdefulla tillgången för de allra flesta familjer. RUT-reformen, som den tidigare alliansregeringen genomförde, har inte bara gjort svarta jobb vita och skapat flera tusen jobb främst för kvinnor; den har också gett föräldrar och familjer möjlighet till avlastning i vardagen så att mer tid har kunnat frigöras till annat. Därför vill vi i Moderaterna att taket i RUT-avdraget tredubblas. Att förstärka RUT är en central del i att ge familjer mer tid för varandra och öka deras frihet och självbestämmande.

Föräldrapenningen är en central del av familjepolitiken, och i kombination med bland annat förskola och annan pedagogisk verksamhet medverkar föräldraförsäkringen till att stödja båda föräldrarnas möjligheter att kombinera föräldraskap och förvärvsarbete genom möjligheten att vara hemma med barnen när de är små. Svenska kvinnor arbetar i hög grad under småbarnsåren, och även män är föräldralediga. Men mycket återstår att göra innan samhället och arbetslivet är jämställda.

Kvinnor och män arbetar i genomsnitt lika många timmar per dygn, men män ägnar mer tid åt förvärvsarbete medan kvinnor ägnar mer tid åt hemarbete. Vi vill uppmuntra en jämnare fördelning av föräldrapenningdagarna mellan föräldrarna, vilket även kan bidra till ökad jämställdhet på arbetsmarknaden. Ett mer jämställt föräldraskap ser vi som en central del i arbetet med att minska sjukskrivningstalen bland kvinnor och även löneskillnaden mellan män och kvinnor.

Till skillnad från regeringen är dock vi i Moderaterna inte villiga att offra familjers frihet och självbestämmande. Vi tror inte på vare sig tvång eller kvotering. I stället för att avskaffa jämställdhetsbonusen, som regeringen nu gör, skjuter vi till medel för att behålla just jämställdhetsbonusen i föräldraförsäkringen. Därigenom bevarar vi familjers rätt till självbestämmande, samtidigt som vi uppmuntrar till en jämnare fördelning av föräldrapenningdagarna utan att tvinga fram en fördelning genom kvotering.

Vi vill också utreda möjligheten att införa en jämställdhetsbonus för uttaget av vab-dagar. Vidare är en ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen önskvärd. Familjers situationer kan i dag se väldigt olika ut. En miljon familjer innebär miljoner olika förutsättningar, och därför måste familjepolitiken vara flexibel och anpassa sig efter verkligheten – inte tvärtom.

En annan fråga där vi i Moderaterna ser ett tydligt behov av förändring gäller reglerna om underhållsstöd. Enligt de nya reglerna, som trädde i kraft i april i år, ska underhållsstöd inte längre lämnas om den bidragsskyldige föräldern under minst sex månader i följd har betalat in underhållet till Försäkringskassan i rätt tid. Då ska i stället föräldrarna komma överens på egen hand.

Vi delar regeringens uppfattning att fler föräldrar bör ta ett ekonomiskt ansvar som är förenligt med deras egna ekonomiska förutsättningar, men vi vill i stället se ett system som är lättöverskådligt och förutsebart. Det skulle minska konflikterna mellan separerade föräldrar och stärka stödet till barnen. Därför vill vi tillsätta en utredning med uppdrag att i grunden göra om dagens system med underhållsbidrag och underhållsstöd.

Herr talman! Vi vill återupprätta arbetslinjen i den ekonomiska familjepolitiken. Möjligheten till långvarigt uttag av föräldrapenning försenar nyanlända föräldrars etablering på arbetsmarknaden. I synnerhet gäller detta utrikes födda kvinnor. Vi vill därför begränsa rätten till föräldrapenning på grundnivå till 365 dagar för den som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. För den som saknar sjukpenninggrundande inkomst föreslår vi att föräldrapenning beviljas fram till barnets ettårsdag och att begränsningen växlas mot en ökad rätt till förskola för att öka arbetsmarknadsdeltagandet. På det sättet bryter vi passivitet och bidragsberoende mot ett aktivt jobbsökande som i förlängningen ska leda till jobb och egen försörjning.

Herr talman! Jobb och egen försörjning är nämligen en förutsättning för att föräldrar ska kunna ge sina barn en god start i livet. Den bästa familjepolitiken är därför en politik för fler jobb och tillväxt. På område efter område försämrar regeringen emellertid tillkomsten av nya jobb. Många av regeringens åtgärder slår dessutom hårdast mot den grupp vars intressen man uttalat ett särskilt mål att värna, nämligen kvinnorna.

I RUT-sektorn slår man mot kvinnorna med halveringen av RUT-avdraget. I välfärden ger man sig på kvinnorna som undervisar våra barn och tar hand om våra äldre med förslag om vinstbegränsningar och förbud. Man gör det i familjepolitiken när man slopar jämställdhetsbonusen, ändrar reglerna för underhållsstöd och när man med kvotering vill styra över familjers vardag och livspussel.
(Applåder)

Anf. 256 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag har en fråga till Tina Ghasemi och Moderaterna om det hon talade om i slutet av anförandet om att stärka arbetslinjen och om att de som ännu inte kommit in på arbetsmarknaden bör få föräldrapenning på grundnivå begränsat till 365 dagar. Gäller det alla? Gäller det om man är ung och inte har kommit in på arbetsmarknaden? Gäller det dem, eller gäller det bara dem som är nyanlända?

Anf. 257 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Precis som jag nämnde i mitt anförande gäller de nya regler som vi föreslår både för dem som har tillfälligt uppehållstillstånd i Sverige och för dem som inte har sjukpenninggrundande inkomst i Sverige.

Anf. 258 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Innebär det att jag som ung studerande förälder ska ha 365 dagar på grundnivå, eller ska jag ha 480 dagar som alla andra?

Anf. 259 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt om jag förstår varför frågeställaren inte förstår mitt svar. Jag sa precis det, och jag upprepar det igen. Det ska gälla 365 dagar för alla som saknar SGI, det vill säga sjukpenninggrundande inkomst.

Anf. 260 LINUS BYLUND (SD):

Herr talman! Vi debatterar socialförsäkringsutskottets betänkande 2016/17:SfU3 *Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn*. Det blev ganska sent i dag. Det är premiär för mig med kvällsdebatt. Det var ju kul. Det är i varje fall någonting. Jag blev också påmind av partikamrater, bland annat per Facebook, att jag glömde säga "herr talman" i replikskiftet med herr Staxäng i den tidigare debatten. Jag får kanske upprepa "herr talman" lite fler gånger än jag hade tänkt i anförandet.

Herr talman! Demokrati är inte bara majoritetsbeslut. Demokrati innefattar också respekt för individers fri- och rättigheter. Så långt är vi förhoppningsvis närmast rörande överens här inne. Men det finns fler aspekter i en representativ demokrati som vår, till exempel opinionen. Har man fått mandat att förvalta det förtroende som väljarna har gett en kan man inte med äran i behåll helt blunda för opinionen och köra över människor.

Man har som politiker naturligtvis ett ansvar att basera alla sina ställningstaganden även på sin egen ideologi, på fakta, på ett helikopterperspektiv över samhället, och så vidare. Det är självklart, men man kan inte bara helt strunta i opinionen. Men det gör den här kammaren ändå. Det jag tänker på är såklart tvångskvoteringen av föräldraförsäkringen.

Beroende på vilken mätning man vill luta sig emot skiftar opinionen rörande denna kvotering. Så är det när man mäter opinion. Det skiftar helt enkelt. Men, herr talman, det finns inget stöd för påståendet att Sveriges föräldrar, de män och kvinnor som berörs av föräldraförsäkringen, vill att vi politiker ska bestämma vem av föräldrarna som är hemma si och så mycket med barnen.

Min åsikt är att det bästa vore att göra om försäkringen helt så att den ekonomiska situationen för respektive hushåll inte påverkas över huvud taget av vem som är hemma. Det skulle underlätta för valfriheten och också för människor som har behov av att vara på arbetsmarknaden att vara det.

Framför allt ska de vuxna, myndiga, ansvarsfulla medborgare som skaffar barn och därmed blir föräldrar fortsätta att betraktas som just vuxna, myndiga och ansvarsfulla medborgare. De ska själva kunna få välja om pappa Konrad eller mamma Maja-Stina ska vara hemma med lilla Kurt i till exempel maj 2019. Det vore frihet. Det vore jämställdhet.

Det är, herr talman, tyvärr en bit kvar innan vi kan se ett sådant system. Ett bra steg på vägen är dock att helt avskaffa kvoteringen av den nuvarande föräldraförsäkringen. Det är inte politikernas uppgift att pilla i saker innanför tröskeln i folks hem, och Sveriges föräldrar vill inte ha det så. Det är tillåtet att helt strunta i opinionen. Men jag hoppas innerligt att den här frågan kommer högre på dagordningen inför valet, för jag är säker på att denna nonchalans gentemot skattebetalarnas åsikter straffar sig om så blir fallet.

Herr talman! Vi måste prata om barnbidraget och särskilt flerbarnstillägget. De flesta av våra socialförsäkringar är till för att människor inte ska hamna på obestånd. De är till för att den som är ekonomiskt svag, permanent eller tillfälligt, ska ha mat på bordet, krasst uttryckt. Barnbidraget och flerbarnstillägget är dock inte av en sådan art. Även den som har en inkomst som vida överstiger grundläggande behov, och mycket mer därtill, får barnbidrag.

För relativt stora grupper är barnbidraget något man kan undvara, lägga åt sidan för sämre tider, köpa något kul för, och så vidare. Man kan fråga sig hur bra det systemet är. Är det ett ansvarsfullt förvaltande av skattepengar? Man kan diskutera om barnbidraget i framtiden ska vara behovsprövat, eller på annat sätt kopplat till den ekonomiska situationen. Det tänker dock inte jag göra närmare i dag.

Att däremot, som regeringen valt att göra, höja flerbarnstillägget tycker jag är en särdeles dålig idé. Det är inte för att jag har något emot att familjer med fler än två barn får mer pengar att röra sig med, tvärtom. Jag är själv pappa till tre döttrar. Men är det verkligen rätt väg att gå för att stötta familjer med dålig ekonomi? Svaret är nej. Det är faktiskt ett oansvarigt sätt att hantera medborgarnas pengar på.

Därtill är det lite fördomsfullt. Att ha tre eller fler barn betyder inte att man nödvändigtvis har det knapert. Tvärtom finns massor av familjer vilkas behov av dessa extrapengar är mycket begränsat, eller till och med obefintligt. Man kan också ifrågasätta det rimliga i att en familj som har två barn och kanske av ekonomiska skäl skulle vänta lite med att planera för det tredje i detta läge sponsras av staten för att ändå kunna fatta det beslutet.

Missförstå mig inte – jag vet att det är frestande. Jag tycker att människor ska skaffa barn om de vill, men jag menar att det finns gott om andra problem och andra hål att fylla. Det finns problem som väger tyngre än att Konrad och Maja-Stina kanske måste vänta lite med att skaffa sig ett tredje barn.

I stället för att ytterligare höja flerbarnstillägget har vi föreslagit att dessa medel används för att förstärka bostadsbidraget. Bostadsbidraget träffar effektivt de svaga grupper som man från regeringens och Vänsterpartiets sida säger sig vilja nå med höjningen av flerbarnstillägget. Det finns alltså väldefinierade grupper av medborgare i Sverige som har en ekonomiskt knivig situation. Jag tycker att det är mer ansvarsfullt att satsa dessa resurser på dem. Därför har Sverigedemokraterna sagt nej till höjt flerbarnstillägg och säger i stället ja till ett stärkt bostadsbidrag.

Herr talman! För den familj som av olika skäl vill låta sitt barn vara hemma ytterligare en tid efter föräldraförsäkringens slut vill vi både återinföra och förstärka det kommunala vårdnadsbidraget. Vi föreslår att det blir obligatoriskt för Sveriges kommuner att erbjuda vårdnadsbidrag samt att detta höjs till 6 000 kronor i månaden. Det är långt mycket mindre än vad en förskoleplats kostar för kommunen, och det ger mer frihet och valfrihet för Sveriges föräldrar och barn.

Herr talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till reservationerna 1 och 14.

I detta anförande instämde Heidi Karlsson (SD).

Anf. 261 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Barn har att rätta sig efter vad föräldrarna bestämmer. Då gäller det för barn att se till att ha bra föräldrar, som bestämmer det som är bäst för barnen. Den uppgift vi har som politiker och den uppgift som är min och din – vi som sitter här – är att ge föräldrarna de bästa förutsättningarna att forma det liv som är bäst för familjen och för barnen.

Detta innebär, herr talman, att man måste vara flexibel som förälder. Det är därför vi centerpartister tycker att det är viktigt med jämställdhetsbonusen. Den förälder som har den lägsta inkomsten får en bonus om han eller hon går ut och arbetar. Det betyder att familjen inte förlorar ekonomiskt vem det än är som är hemma och tar föräldrarollen i hemmet. Men det säger ni från regeringssidan nej till. Varför kan man inte kombinera ert förslag med de tre kvoterade föräldramånaderna? Varför kan man inte kombinera det med en jämställdhetsbonus? Det ena kan ju inte förta det andra.

Om man dessutom vill ha jämställdhetsbonus på vab-dagar funkar det på precis samma sätt. Men inte heller detta vill regeringen möjliggöra. Jag förstår som sagt inte varför man måste välja det ena eller det andra.

Något annat som sätter käppar i hjulet för hur föräldrars flexibilitet funkar är det här med grundnivådagar och lägstanivådagar. Det är ett påfund som innebär att man måste ta ut vissa dagar före de andra och så vidare. Man kan alltså inte bestämma vem som ska vara hemma när och hur. Det främjar definitivt inte jämställdheten, som vi talade mycket om när det gällde pensionssystemet alldeles nyss.

Det gäller att förenkla föräldraförsäkringen och det som har med föräldraskapet att göra och att möjliggöra för föräldrarna att bestämma mer hemma vid bordet. Vi ska inte bestämma här i kammaren. Beslut på familjenivå är nämligen närodlad centerpolitik.

Regeringen har tillsatt en utredning – en utredning om en modern föräldraförsäkring. Jag kommer att vänta ivrigt på att få se resultatet av den, och jag hoppas verkligen att flexibiliteten för föräldrar och föräldraförsäkringen finns med. Föräldrarna ska kunna bestämma mer själva. Man ska kunna kombinera jobbet, att vara egen företagare eller anställd, och man ska kunna överlåta två dagar till någon annan närstående.

Vi får väl vänta och se vad detta betyder, men nu riktar jag mig till regeringsföreträdarna: Räkna med att vi kommer att lusläsa detta! Jag beklagar att det inte blev en parlamentarisk föräldraförsäkringsutredning. Det var det vi föreslog från oppositionen. Men då sa man nej, för utredningen skulle tillsättas fort. Det var bråttom med att se över detta, hette det. Så här bråttom var det visst. Några förslag har vi som sagt inte sett ännu.

Det är angeläget för mig att man i föräldraförsäkringsutredningen tar med det som rör att vara företagare och student. De måste också få en rimlig möjlighet till en bra föräldraförsäkring. Det vi från Centerpartiet bland annat pekar på är att ensamföretagare måste få möjligheter att inte mista sin föräldrapenning om man går ut och gör en liten uppgift i det företag man inte längre jobbar i. Detta är viktigt, inte minst för kvinnor som bland annat är egenföretagare inom frisöryrket och liknande. Om man hyr ut sin stol till någon annan skulle det kunna vara bra att få slå ett samtal utan att mista sin föräldraförsäkring.

Dessutom: Det här med vinster i välfärden är något som definitivt är riktat mot kvinnor och slår undan benen för dem när det gäller att kunna bli företagare. Det är viktigt, för det handlar om att kunna vara förebilder för andra kvinnor när det gäller att starta företag.

När det gäller att förbättra för familjer handlar det också om underhållsbidraget. Vi hörde alldeles nyss Tina från Moderaterna berätta om det, så det lämnar jag därhän. Det är viktigt att underhållstödet ska lösas civilrättsligt.

Herr talman! Jag återkommer nu igen till detta med en utredning som skulle vara så snabb. Den ska presenteras någon gång i oktober 2017. Det kommer alltså inte att hända något med översynen av föräldraförsäkringen under denna mandatperiod, mina vänner. Sedan ska detta ut på remiss, och sedan är det valår, och då är det ingen som vill ta tag i sådana här viktiga, svåra och allvarliga frågor. Det beklagar jag.

Därmed, herr talman, yrkar jag avslag på budgetmotionen från regeringen och hänvisar till vårt ställningstagande och vårt särskilda yttrande när det gäller budgeten. Jag yrkar bifall till reservation 8 under punkt 4. (Applåder)

Anf. 262 ROSSANA DINAMARCA (V):

Herr talman! I budgetförhandlingarna med regeringen har en av Vänsterpartiets prioriteringar varit att minska inkomstklyftan mellan kvinnor och män. För att göra det har vi höjt underhållstödet. Det har varit en extremt viktig fråga. Det är ett stöd som de senaste 20 åren har höjts med 100 kronor, och det var 2006. Nu höjer vi det med 300 kronor i månaden per barn. Vi har höjt grundnivån i föräldraförsäkringen med 250 kronor per dag. Även försörjningsstödet har höjts för barnfamiljer.

Vänsterpartiet är också överens med regeringen om att inkomstgränserna i bostadsbidraget som ges till barnfamiljer ska höjas 2017. För de hushåll som tar del av hela ökningen höjs bostadsbidraget med 167 kronor mer per månad. Från 2018 kommer underhållstödet att höjas med ytterligare 150 kronor för barn som är 15 år eller äldre. För många barn och ensamstående föräldrar kommer det här att betyda mycket. Det är en grupp som har fått stå tillbaka under många år, och debatten om barnfattigdomen har pågått länge. Nu gör vi något som förbättrar många familjers ekonomi.

Att barn är fattiga beror givetvis på att deras föräldrar är fattiga. Därför behövs det en ekonomisk politik som gör upp med ojämlikheten och skapar en ekonomi som funkar för alla, inte bara för de rikaste. Det krävs satsningar på fler jobb, rätt till arbete på heltid, bättre arbetslöshetsförsäkring, sjukförsäkring och rätt till barnomsorg även på obekvämt arbetstid. Det skulle minska fattigdomen bland vuxna och därmed fattigdomen bland barn. Ensamstående föräldrar måste ges bättre förutsättningar att kombinera föräldraskap och yrkesliv.

Vänsterpartiet har i budgetförhandlingarna med regeringen drivit igenom flera reformer som särskilt gynnar ekonomiskt utsatta barnfamiljer. Förutom dem jag redan nämnt har det handlat om höjt flerbarnstillägg, höjda inkomstgränser i bostadsbidraget för barnfamiljer, gratis medicin för barn upp till 18 år, glasögonbidrag för barn samt statligt sommarlovsstöd till kommunerna som erbjuder avgiftsfria aktiviteter.

En ekonomiskt trygg barndom ger fler valmöjligheter. Det ger också barn förutsättningar att leva samma liv och göra samma saker som sina kompisar. Genom att förbättra ekonomin för de barn som har det sämst ställt minskar man risken för att de drabbas av social utsatthet senare i livet.

Förutom de satsningar som vi nu gör i budgeten vill vi se en handlingsplan mot barnfattigdom. Vi yrkar därför bifall till reservation 3.

Herr talman! Föräldraförsäkringen är den viktigaste nyckeln för att nå jämställdhet. En individualiserad föräldraförsäkring är den reform som skulle göra mest för att öka jämställdheten mellan män och kvinnor vad gäller ekonomi, hälsa och möjligheter i arbetslivet.

Siffrorna talar sitt tydliga språk: 15 år efter att ett par skaffat sitt första barn har skillnaden mellan deras inkomster ökat med 35 procent. Det bottenar i att kvinnor har huvudansvaret för barn och hem. I den takt män tar ut föräldradagar i dag kommer det att ta 50 år innan uttaget är jämställt. Vi har varken tid eller råd att vänta i 50 år. Staten kan inte fortsätta bidra till ojämställdhet som drabbar allas våra döttrar.

Ofta hävdas det – det har gjorts även här i debatten – att anledningen till att föräldrar inte delar föräldraledigheten lika är att det inte är ekonomiskt fördelaktigt för familjen. Senast i dag kunde vi läsa nyheten att det här är en myt, enligt Försäkringskassans statistik.

Även i familjer där mamman tjänar mer än pappan tar kvinnan oftast ut en större del av föräldraledigheten. Bland par där kvinnan tar ut hela föräldraledigheten svarar 50 procent av männen att det beror på att det är mest fördelaktigt och 29 procent att orsaken är att partnern ville vara hemma med barnet. Det vanligaste svaret från kvinnor som tagit ut hela föräldraledigheten var i stället att partnern inte kunde eller ville vara föräldraledig.

Vänsterpartiet är inte längre ensamt om att inse att en individualisering av föräldraförsäkringen spelar en nyckelroll för jämställdheten. Utredningen *Män och jämställdhet* presenterades för snart tre år sedan. Det var en utredning som tillsattes av den borgerliga regeringen. Utredaren slog då fast att det allra viktigaste för jämställdhetsutvecklingen är en individualiserad föräldraförsäkring.

Tidigare huvudsekreteraren för Socialförsäkringsutredningen Irene Wennemo härledde också det faktum att kvinnor är sjukskrivna i större utsträckning än män till det ojämställda uttaget.

Det är nu 13 år sedan den andra pappamånaden infördes. Den andra månaden har ökat uttaget med mindre än tio dagar i genomsnitt bland män. I dagens takt kommer det att ta nära fem decennier innan vi uppnår ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Det är orimligt lång tid. I backspegeln ser vi att bara att reservera ytterligare en månad kommer att ge små effekter. I senaste jämställdhetsindex från TCO kunde vi se att kvinnor tar ut 72,6 procent av all föräldrapenning medan männen bara tar ut 27,4 procent.

Herr talman! Kvinnors hela livssituation står på spel här. Uttaget av föräldraförsäkringen påverkar kvinnors arbetsvillkor, löner, hälsa och pension. Som uttaget generellt ser ut i dag påverkas kvinnor negativt.

Regeringen har ambitionen att vara en feministisk regering. Det är bra, och Vänsterpartiet har hjälpt regeringen att kunna leva upp till det. Men en regering med ambitionen att vara feministisk måste också våga ta tag i de strukturella problemen, och föräldraförsäkringen spelar som sagt en nyckelroll.

Nu har man ruckat på ordningen lite grann med ytterligare en öronmärkning. Den ska få fler pappor att stanna hemma och få det ojämställda uttaget av dagar att bli lite mindre ojämställt. Men Vänsterpartiet nöjer sig inte med en sådan öronmärkning.

Det är dags att ta ett helhetsgrepp om vad jämställt föräldraskap faktiskt innebär. Så länge tanken om valfrihet är en överordnad princip för kommande reformer kommer föräldraförsäkringen att fortsätta försvåra för arbetsgivare och fortsätta låsa in föräldrar i daterade könsroller. Då räcker en tredje så kallad pappamånad inte särskilt långt.

Båda regeringspartierna är medvetna om det här. Vi kan inte öronmärka oss fram tolv år i taget. Det har vi inte tid med. Det har inte våra döttrar tid med.

Jämställdhet handlar om att dela lika. Inte lite grann lika utan helt lika.

Anf. 263 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Jag har en fråga till Vänsterpartiet om underhållsstödet. Rossana nämnde själv underhållsstödet i sitt huvudanförande.

Underhållsstödets maximala belopp har kommit att uppfattas som normalnivån för vad som ska utgå i form av underhåll till ett barn. Detta trots att fyra av tio barn som i dag får fullt underhållsstöd egentligen har rätt till mer i underhåll och hade fått det om regeln om underhållsbidrag hade följts.

Som ni vet föreslog regeringen med stöd av Vänsterpartiet förra året och genomförde i april i år nya regler för underhållsstödet som innebär att om den bidragsskyldiga föräldern under minst sex månader i följd betalar underhållsstödet ska Försäkringskassan lämna över ansvaret till föräldrarna.

Att fullt underhållsstöd i vissa fall inte längre ska ges löser dock inte det grundläggande problemet med att en frånvarande förälder inte fullt ut tar sitt ekonomiska ansvar. Tvärtom finns det risk att det här förslaget verkar konflikt drivande, då föräldrar i större utsträckning förväntas ta ansvar för att själva komma överens om att sköta ekonomiska transaktioner gällande underhållet.

Det är klart att det får anses bäst för barnen om konflikter mellan föräldrarna kan motverkas i så hög utsträckning som möjligt. Men reglerna om underhållsbidrag är relativt komplicerade, och många väljer det tryggare underhållsstödet framför det högre men mindre säkra beloppet.

Jag undrar hur Vänsterpartiet ser på den här frågan. Jag vet att kvinnojourer landet runt varnar för de nya regelverken, då de främst drabbar kvinnor och barn. Hur ser Vänsterpartiet på den oron, och hur ser Vänsterpartiet på att barn med dagens system inte får den ekonomi som de har rätt till?

Anf. 264 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Herr talman! Jag är medveten om den problematik som lyfts av bland annat kvinnojourerna, och jag instämmer i att det är ett stort problem. Vi vet att många kvinnor har sökt sig bort från män som de inte kan ha kontakt med, och det är därför extremt problematiskt. Detta är också en diskussion som vi just nu har internt i vårt parti. Vi har varit med i dessa frågor, och när problemet nu har uppdagats har vi väckt diskussionen i partiet. Så jag ber att få återkomma i frågan!

Anf. 265 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Jag blir faktiskt lite bekymrad. Att kvinnojourerna nu varnar för detta, så kort tid efter att beslutet genomfördes i april, innebär att det inte finns så mycket tid att spilla. Därför bör detta ske skyndsamt; det finns inte så många månader att jobba på.

Jag vill också säga att Moderaterna, som jag tidigare nämnde i mitt huvudanförande, har föreslagit en helt ny modell som bygger på barnets ekonomiska behov i relation till föräldrarnas ekonomiska förmåga. Modellen ska vara neutral, objektiv och förutsägbar, och beräkningen av underhållets storlek ska bygga på en viss i förväg bestämd procent av den frånvarande förälderns inkomst. På det sättet motverkar vi konflikter och ger också barnen den ekonomiska trygghet de förtjänar.

Därför önskar jag att Vänsterpartiet inte bara ser oron utan också agerar skyndsamt. Månaderna går, och det blir inte bättre.

Anf. 266 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Herr talman! Återigen, Tina Ghasemi, jag håller med dig. Detta är en fråga som även jag tycker är akut, och jag lovar att vi kommer att återkomma så snart vi bara kan. Det är inte bra!

Anf. 267 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L):

Herr talman! ”Barn med särskilda behov är varken sällsynta eller främlingar. De vill bara det som vi alla andra vill, nämligen att komma in och få vara med i gemenskapen! Är någon beredd att kopiera och klistra in den här för att väcka tanken på alla dessa barn? Vi får väl se vilka som har ett tillräckligt stort hjärta. Jag tror att vänner kommer att kopiera och klistra in!!!!”

Det här är en text som lite då och då, i olika varianter, dyker upp i mitt flöde på Facebook. Jag brukar aldrig göra det där – kopiera och klistra in – dels för att det finns så väldigt många sådana här texter som är behjärtansvärda på olika sätt, dels för att en Facebookdelning egentligen inte leder någonvart. Det är andra saker som behövs.

Barn som har särskilda behov behöver massor av olika saker, eftersom de är individer. Vissa saker är lättare att göra något åt än andra. En sak som skulle vara ganska lätt att göra något åt är att alla barn ska kunna gå i skolan.

Varje dag, året om, insjuknar två barn i diabetes typ 1. Det finns ungefär 8 000 barn i Sverige med den diagnosen. För att ett barn med diabetes typ 1 ska kunna gå i skolan behöver skolpersonalen ha kunskap om sjukdomen och hur man hanterar den. Den kunskapen är det föräldrarna som förmedlar, för det är de som känner till barnets situation och hur man ska ta hand om sjukdomen. Det brukar ta mellan en och två veckor för att detta ska sätta sig på skolan.

Tidigare hade föräldrar rätt till vab-ersättning – vård av barn – för att lära upp personal. Men sedan har man gjort en ny tolkning hos Försäkringskassan och tillåter inte längre att föräldrar ansöker om vab-ersättning. Man menar att sjukdomen endast är den indirekta orsaken till att föräldrarna ansöker. Egentligen är orsaken att man ska lära upp personal, och det har man inte rätt att vara ledig för.

Problemet är att föräldrarna fortfarande behövs för att lära upp skolpersonalen; det behovet försvann inte i och med den nya tolkningen. I stället har man fått börja ta ut semester.

Diabetes typ 1 är en dödlig sjukdom – det är många som inte vet det eller vill tro det, men så är det. Varje gång en ny lärare börjar, om barnet byter årskurs eller skola och vid skolstart drabbas föräldrarna alltså ekonomiskt eftersom de måste ta ledigt. Förutom den oro man redan har för barnet kommer alltså ännu en oro.

Skolan ska ta ansvaret för egenvården när barnet är där, men i dag finns det skolor som vägrar att ta på sig det ansvaret. De tycker att föräldrarna ska vara med på externa aktiviteter som teaterbesök, friluftsdagar eller badhusbesök. Det kan också vara så att skolan inte vill fixa en resurs till fritis om någon är borta. Det finns också de som inte vågar ta ansvaret; som jag sa är detta en dödlig sjukdom.

Detta har jag tidigare tagit upp i en interpellation med det närvarande statsrådet. Jag är för övrigt glad att vi har ett statsråd närvarande vid denna debatt fast timmen är sen – det betyder mycket.

Problemet gäller inte alls bara diabetes. Jag talade tidigare i dag med en mamma vars dotter har både ADD och en fysisk funktionsnedsättning, som dock inte alls är så stor att man har behov av stöd enligt LSS.

Hon sa: ”Det är möten med skolan som tar minst en halvdag, för det är ju inte som vanliga föräldramöten direkt. Och sedan är det skoinläggen som vi måste fixa. Det tar också minst en halv dag, för det är ju inte så att de finns om hörnet. Det är en halvdag här och en halvdag där. Jag har tack och lov en förstående arbetsgivare och kan jobba på helger och kvällar, men det kan ju inte alla andra.”

Det är precis så det är. Har man barn med en kronisk sjukdom, en funktionsnedsättning eller sociala problem behöver man många gånger avstå från arbete för att följa med barnet på läkarbesök eller möten med skola, förskola eller socialtjänst.

När det handlar om läkarbesök har man rätt till tillfällig föräldrapenning, alltså vab. Men den som behöver träffa socialtjänsten eller ha kontakt med skolan måste ta ledigt utan ersättning eller ta ut semester. Det finns inte heller någon formell rätt att ta ledigt vid dessa tillfällen, utan det vilar på arbetsgivarens goda vilja.

Föräldrar till barn med stöd enligt LSS har rätt till tio så kallade kontaktdagar med tillfällig föräldrapenning för kontakt med förskola eller skola. Men alla barn som har en mindre omfattande kronisk sjukdom eller funktionsnedsättning men ändå har ett ökat behov av till exempel skolkontakter behöver också det extra stödet. För ett barn med diabetes är det bokstavligen talat livsviktigt att skolpersonalen lärs upp för att kunna hantera sjukdomen.

Vi liberaler menar att rätten till tillfällig föräldrapenning bör omfatta även dem som behöver utökade kontakter med förskola, skola eller socialtjänst på grund av varaktig sjukdom, funktionsnedsättning, psykisk ohälsa eller sociala problem, för detta är i dag ett reellt problem för väldigt många.

Så här runt jul brukar inte bara Facebookmeddelanden om att tänka på barn med särskilda behov cirkulera, utan också förtvivlade rop från familjer där man inte har så det räcker till ens en vanlig månad. December är för många inte alls en varm, ljus och härlig månad utan tvärtom väldigt kall och hård.

Prot. 2016/17:46
14 december

*Ekonomisk trygghet
för familjer och barn*

Det är inte bara julklappar det handlar om utan väldigt mycket mer. Det kommer hem lappar från skolan om att man ska skicka med en liten peng för att personalen har varit så fantastisk. Den ska läggas i ett kuvert med barnets namn i ett annat barns ryggsäck, så att man säkert vet att alla har varit med och bidragit.

Det är lucia med fika och lucialinnen, luciakronor, strutar, hattar och det ena med det andra. Det är skridskor till idrotten och så givetvis vinterkläder.

För mig är detta enkelt. Till att börja med är det enkelt för mig att säga ifrån. Skolan ska vara avgiftsfri – vi ska inte ha några insamlingar över huvud taget. Ska det nödvändigtvis göras en insamling ska det ske anonymt; några namn ska inte skrivas. Men för dem som faktiskt inte har råd är det också absolut svårast att säga ifrån. De gör inte det. Det ska finnas skridskor och alla dessa saker att låna, men det gör det inte.

Bostadsbidraget är ett träffsäkert sätt att stärka ekonomin för de ekonomiskt absolut mest utsatta barnfamiljerna. Därför föreslår vi att barn-tillägget i bostadsbidraget höjs med 100 kronor per barn och månad. Det gör också att vi avvisar regeringens föreslagna höjning av inkomstgränsen i bostadsbidraget, då en höjning av barn-tillägget ger mer till dem som har de absolut största behoven.

Avslutningsvis vill jag säga att jag tycker att det är jättebra att regeringen kopierat det förslag vi hade i vår vårbudgetmotion om att höja adoptionsbidraget. Heja er! Ni får jättegärna kopiera fler liberala förslag.

Riksdagen har ju redan genom rambeslutet avvisat Liberalernas budgetförslag, och en budget bör ses som en helhet. Vi väljer att inte delta i beslutet om fördelningen av anslag inom utgiftsområde 12 men står självklart bakom både vår politik och vår reservation.

(Applåder)

Anf. 268 ARON MODIG (KD):

Herr talman! Det pågår och har under ett antal årtionden pågått en individualisering i samhället. Människor kan i dag på ett helt annat sätt än tidigare välja att forma sina liv utifrån sina egna önskemål, värderingar och intressen.

Olika grupp-tillhörigheter och kollektiva förväntningar är inte på något sätt oviktiga. Men de tenderar att betyda allt mindre för de olika val människor gör, vad gäller exempelvis utbildning, yrke, familjebildning, religiös tillhörighet och politisk övertygelse.

I många avseenden är individualiseringen positiv. Den kan innebära att enskilda personers makt över sitt eget liv ökar. Fler kan välja att gå sin egen väg genom livet. Allt fler kan förverkliga sina egna drömmar och livsmål. Men det finns också avigsidor och risker med utvecklingen.

Om individualiseringen leder till bräckligare och mindre stabila gemenskaper kan tilltron, tryggheten och sammanhållningen i samhället påverkas negativt. Ett sätt att väga upp de mer negativa sidorna är att föra en politik som stärker de nära relationerna, de små gemenskaperna, civilsamhället och familjerna. Hur vi använder de runt 90 miljarder kronor som ingår i statsbudgetens utgiftsområde 12 har såklart betydelse för detta.

Herr talman! Barn och unga som växer upp i en trygg familjegemenskap får i allmänhet goda förutsättningar att klara livets utmaningar. Naturligtvis finns det inga garantier för att allt ska gå väl bara för att man vuxit upp i en välfungerande familj, men sannolikheten ökar betydligt. Barn som växer upp i stabila familjer har generellt högre betyg i skolan, går vidare till högre utbildningar i större utsträckning, har en högre grad av psykiskt välbefinnande och löper mindre risk att hamna i utanförskap jämfört med barn från mer instabila förhållanden. Starka familjer gynnar med andra ord våra barn och unga. De är bra för samhället i stort, och de kommer på sikt också att stärka statskassan.

En självklar målsättning för familjepolitiken borde därför vara att ge så goda förutsättningar som möjligt för familjer att hålla samman och en stabil grund för så många föräldrar som möjligt att ge trygga uppväxtvillkor till sina barn.

Herr talman! Det finns en mångfald av familjeformer i dagens Sverige. Denna mångfald finns för att människor är olika och har olika egenskaper, erfarenheter och önskemål. Alla har vi dock behov av en nära och kärleksfull gemenskap.

Olika familjer fyller i allt väsentligt samma funktion. De delar samma vardagsproblem, och det är inte familjeformen som avgör föräldrarnas ambition och förmåga att ge barnen en god uppväxt.

Barn har olika behov, och föräldrar har olika önskemål och gör olika prioriteringar. Men det är alltid föräldrarna som har det primära ansvaret att avgöra vad som är bäst för deras barn och deras familj. Det är inte staten eller kommunen som har det ansvaret.

Herr talman! Just denna insikt utgör grunden för Kristdemokraternas familjepolitik. Anledningen till att vi vill se en mer flexibel föräldraförsäkring med ett fritt uttag under barnets tre första år utan kvotering, med ett ökat antal dubbel dagar och med möjlighet att överlåta föräldrapenningdagar också till närstående, är just att barnen ska kunna få mer tid tillsammans med sina föräldrar, oavsett hur familjen ser ut, men också att föräldrarna ska kunna utforma sina liv och sin vardag utifrån de förutsättningar som just de lever efter.

Vi vill uppvärdera föräldraskapet och ge föräldrarna handlingsutrymme men begär också att man tar ansvar för sin egen situation. Just detta är viktigt. Till skillnad från regeringen värnar vi allas möjlighet att göra aktiva val snarare än det lika utfallet. Det innebär en acceptans för att resultatet inte alltid blir detsamma för alla barnfamiljer.

Olika utfall kan bero på att förutsättningarna är olika, och här har politiken en viktig uppgift i att jämna ut förutsättningarna. Men det kan också bero på att familjerna helt enkelt har gjort olika prioriteringar och val som i slutänden leder till olika utfall eller på annat sätt får ekonomiska konsekvenser. Här är det tydligt att regeringen har en helt annan grundsyn.

Herr talman! Avslutningsvis: För Kristdemokraterna är det också prioriterat att stödja familjerna rent ekonomiskt. Här bör inriktningen på den generella politiken vara att ge bättre möjligheter till arbete och eget sparande. Det är en viktig anledning till att vi i vår budget föreslår ett jobbsskatteavdrag för föräldrar på 500 kronor i månaden. Men i vår budget för nästa år har vi också flera förslag som riktar sig direkt till barnfamiljer med svag ekonomi. Dels föreslår vi att den barnrelaterade delen i bostadsbidraget höjs, dels vill vi återinföra fritidspengen.

Herr talman! Från vårt perspektiv för den sittande regeringen en olycklig politik som riskerar att påverka landets familjer negativt. Vår farhåga är också att det i individualiseringens tidevarv på längre sikt slår mot hela samhället såväl som mot vår ekonomis styrka.

Jag vill avsluta med att säga att vi står bakom vår motion för utgiftsområde 12. Vi står bakom vårt särskilda yttrande. Jag vill också yrka bifall till reservation 9.

(Applåder)

Anf. 269 PATRIK ENGSTRÖM (S):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

Jag tänker börja med en kort historisk tillbakablick på den fantastiska resa som familjepolitiken gjort i Sverige. Resan började säkert tidigare, men år 1937 beslutade man om den första varianten av barnbidrag, på initiativ av Socialdemokraterna. Det allmänna barnbidraget infördes år 1948. Föräldraförsäkringen kom till år 1974. Andra viktiga reformer är flerbarnstillägget och adoptionskostnadsbidraget, som infördes på 80-talet. Även bostadsbidraget har en lång historia.

Under senare år har naturligtvis ett antal förändringar och förbättringar genomförts.

Herr talman! Den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer och minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn. Den ekonomiska familjepolitiken ska även bidra till ett jämställt föräldraskap.

Därför är det viktigt för oss att hela tiden försöka förbättra föräldraförsäkringen – föräldraförsäkringen som kom till för drygt 40 år sedan för att just ge föräldrar, både kvinnor män, möjligheten att kombinera arbetsliv och familjeliv. Nu, 40 år senare, visar det sig att kvinnor tar ut tre fjärdedelar av föräldrapenningen. Det är vi inte nöjda med, eftersom det ojämna uttaget får stora negativa konsekvenser. Barnen får inte tillgång till båda sina föräldrar.

Lönegapet mellan kvinnor och män är 15 procent. Kvinnor utför majoriteten av det obetalda hemarbetet, arbetar mer deltid, har sämre karriärutveckling och är mer sjukskrivna. Som om inte detta skulle räcka har kvinnor 30 procent lägre pension.

De flesta partierna kan skriva under på att man inte är nöjd med den utvecklingen. De borgliga partiernas försök att få ett jämställt uttag med en bonus misslyckades. Det innebär att de drygt 300 miljoner kronor som bonusen kostar varje år i huvudsak går till de föräldrar som ändå skulle ha delat föräldrapenningen mer lika. Därför avskaffas nu jämställdhetsbonusen.

Herr talman! Vi ser med spänning fram emot vad utredningen om en modern föräldraförsäkring kommer fram till. Syftet är att föräldraförsäkringen i högre grad än i dag ska bidra till jämställdhet på arbetsmarknaden, ett jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn. Utredningen fokuserar på fem områden: jämställd fördelning av föräldrapenning och ledighet, barnens bästa, en modernisering för att möta nya behov på arbetsmarknaden och att underlätta för olika familjekonstellationer samt att den ska vara lätt att använda.

Herr talman! Eftersom den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer föreslår vi ett antal förändringar på nivåer. Flerbarnstillägget har inte ändrats sedan år 2005. Nu höjs flerbarnstillägget till 580 kronor per månad för det tredje barnet.

Barnfamiljer med många barn är en förhållandevis stor andel av hushållen med låg ekonomisk standard. Det är därför mycket träffsäkert att höja flerbarnstillägget.

Det var även länge sedan man höjde adoptionsbidraget. Adoptionsbidragets nivå har inte ändrats sedan 2001. År 2001 täckte bidraget 36 procent av kostnaderna, jämfört med 17 procent år 2014. Nu höjs adoptionsbidraget till 75 000 per barn, vilket innebär att bidraget kommer att täcka 33 procent av föräldrarnas genomsnittliga kostnader.

Men om det var länge sedan man höjde adoptionsbidraget var det ännu längre sedan man ändrade inkomstgränserna för rätten till bostadsbidrag. Inkomstgränserna har varit oförändrade sedan 1997. Därför höjs nu inkomstgränsen för bostadsbidrag för barnfamiljer till 127 000 för ensamstående och 63 500 för makar och sambor.

Många barn med en låg ekonomisk standard lever i hushåll som är mottagare av bostadsbidrag. Det är även här fördelningspolitiskt träffsäkert att höja inkomstgränsen.

Regeringen har för avsikt att införa en differentiering av underhållsstödsbeloppet för barn som är 15 år eller äldre. Man ser över regelverket för efterlevandestöd och prövar möjligheten för regelförenklingar bland annat när det gäller anmälan om vård av sjukt barn. Regeringen har även för avsikt att genomföra en fördelningspolitisk reform i syfte att modernisera de behovsprövade stöden för särlevande föräldrar.

Regeringen har för avsikt att återkomma i de frågorna.

Herr talman! Nu fortsätter vi den resa som våra framsynta politiska föregångare startade 1937 med att införa barnbidraget. Nu höjer vi flerbarnstillägget och adoptionsbidraget. Vi höjer inkomstgränserna för bostadsbidraget. Och vi ser fram emot vad utredningen om en modern föräldraförsäkring kommer fram till.

Detta gör vi för att den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer samt minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med barn och hushåll utan barn. Den ekonomiska familjepolitiken ska även bidra till ett jämställt föräldraskap.

Herr talman! Jag yrkar återigen bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.
(Applåder)

Anf. 270 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Jag tänkte ställa en fråga angående jämställdhetsbonusen, som regeringen nu avskaffar.

Jag delar regeringens uppfattning att det är önskvärt med en jämnare fördelning när det gäller föräldraförsäkringen. Det påverkar inte minst sjuklöner. Det påverkar inte minst löneskillnaden mellan män och kvinnor.

Men min fråga om jämställdhetsbonusen är: Varför väljer regeringen att avskaffa ett verktyg – det är faktiskt ett verktyg för att uppnå ett jämställt uttag?

Vi vet att pappors uttag varierar väldigt mellan olika grupper. Knappt 15 procent delar jämställt. En ungefär lika stor grupp män tar inte ut någonting eller bara någon enstaka dag. Däremellan är det en väldigt stor spridning i fråga om hur lång föräldraledighet män tar.

Det som starkast påverkar längden på mäns ledighet är moderns utbildningsnivå. För att åstadkomma en mer jämställd fördelning är det nödvändigt att uttaget ökar i de grupper där man tar ut minst antal dagar, precis som du själv nämnde i anförandet. En av grupperna som tar ut lite är de med lägre inkomster. Här har bonusen möjlighet att spela störst roll om den blir mer känd, eftersom jämställdhetsbonusen betyder relativt mer för ekonomin i grupper som tjänar mindre.

Därför är min fråga: Varför tar man bort ett verktyg? Jämställdhetsbonusen är faktiskt ett verktyg som kan användas för att försöka uppnå en mer jämställd fördelning.

Anf. 271 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jämställdhetsbonusen fungerade inte. Jag tror att Alliansen, när man införde jämställdhetsbonusen, hade betydligt högre förväntningar på jämställdhetsbonusen än vad utfallet blev.

Mellan 2009 och 2015 kostade jämställdhetsbonusen 1 390 miljoner. Det är förfärligt mycket pengar, helt enkelt. Studier har tyvärr, om jag får säga så, Tina Ghasemi, visat att detta inte fick det utfall man hade hoppats på. Därför väljer vi att ta bort den och satsa pengarna på annat i stället.

Sedan får vi se vad den tredje reserverade månaden får för effekt – det vet vi inte än. Om två år vet vi det säkert. Men det är ändå så att jämställdhetsbonusen, som vi ser det, inte fungerade. Tina Ghasemi kan nog hålla med mig om att man hade förhoppningar om ett bättre utfall.

Anf. 272 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Sedan jämställdhetsbonusen infördes 2008 har den både förenklats och automatiserats. Pappors uttag av föräldrapenning har de senaste åren ökat. Det går inte att helt bortse från att jämställdhetsbonusens införande har haft en påverkan just när det gäller att pappor har tagit ut fler dagar.

Det har gjorts tre utvärderingar av jämställdhetsbonusen. De kan visserligen inte påvisa att bonusen har haft effekt på uttaget. Men alla tre utvärderingar visar att kännedom och kunskap om att man kan få dessa pengar skattefritt saknas hos en majoritet av föräldrarna. Hos en majoritet av föräldrarna finns det alltså ingen kännedom om jämställdhetsbonusen, enligt de tre undersökningarna. Därför har vårt förslag varit att man först och främst ska satsa på en informationskampanj för att informera om jämställdhetsbonusen. Det är nämligen ett verktyg som gör att föräldrar och familjer kan få bestämma över sin egen vardag.

Ni inför tvångslagstiftning och kvotering. Ni går emot 80 procent av svenska folket och säger att ni vill kvotera i föräldraförsäkringen. Vi skapar i stället incitament, och ger folk morötter, för att välja ett jämställt uttag. Då undrar jag: Varför tar ni bort möjligheten för föräldrar att bestämma själva?

Anf. 273 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Ordet kvotering tycker jag är olyckligt. Vi reserverar månader för vardera föräldern.

Återigen: Jämställdhetsbonusen fungerar inte. Ni införde jämställdhetsbonusen. Ni hade ganska många år på er att informera om jämställdhetsbonusen – eller hur? Men det gav inte det resultat som ni önskade. Det kan man naturligtvis vara väldigt besviken över. Men vi ser på frågan väldigt sakligt. Vi har lagt ned väldigt mycket pengar på detta i statsbudgeten. Vi har inte fått ut det man hade hoppats, alltså ett mer jämställt uttag. Därför väljer vi att gå en annan väg: att reservera månader till vardera föräldern.

(Applåder)

Anf. 274 RICKARD PERSSON (MP):

Herr talman! För ett feministiskt parti som Miljöpartiet, som ingår i en feministisk regering, är jämställdhetsfrågorna viktiga. Föräldraförsäkringen och hur den är konstruerad har väldigt stor betydelse för att vi på sikt ska få ett samhälle där föräldraskapet är mer jämställt och där barn får större tillgång till båda sina föräldrar, i de fall de är två.

Den dagen alla arbetsgivare med lika stor självklarhet väntar sig att såväl män som kvinnor kan vara borta för föräldraledighet har vi kommit långt. Och den dag män med lika stor självklarhet som kvinnor är föräldralediga och har erfarenhet av barns dagliga liv kommer det att finnas med som en kunskap i beslut som fattas på alla nivåer. Det kommer att bli mer sannolikt att barnperspektivet finns med vid beslut i samhällets olika offentliga och privata beslutsorgan.

Dit är det en bra bit kvar, men vi kan också se tillbaka och konstatera att utvecklingen går framåt. Här har politiken bidraget i väsentliga delar. Bilder på män med barnvagn kan fortfarande mötas av förundran i en del länder, men i Sverige är det inte längre något ovanligt. Att regeringen tidigare har sett till att ytterligare en månad av föräldraförsäkringen är reserverad för respektive förälder sedan den 1 januari i år är ett bra och viktigt bidrag till ett jämställt samhälle där barn får större tillgång till föräldrar av båda könen.

Miljöpartiet förespråkar en familjesyn där varje människa ska ha rätten och möjligheten att definiera sin familj. Dagens familjer är mångfasetterade, och som tur är har vi kommit ifrån synen att endast traditionella kärnfamiljer ses som riktiga familjer.

Så som vi deklarerade i regeringsförklaringen görs en översyn för att anpassa föräldraförsäkringen till stjärnfamiljer och ett modernt arbetsliv.

Ett antal utredningar och rapporter har konstaterat att den snedfördelning som finns mellan kvinnor och män i uttaget av föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning och i den totala längden på föräldraledigheten får negativa konsekvenser för framför allt kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden. Detta tar sig uttryck i form av sämre löneutveckling och karriärmöjligheter, högre frånvaro från arbetet på grund av ohälsa samt lägre livsinkomst, vilket får betydande konsekvenser för den framtida pensionen.

Prot. 2016/17:46

14 december

*Ekonomisk trygghet
för familjer och barn*

Jag är därför glad för att vi nu har tillsatt en utredning med uppdrag att, bland annat, analysera och föreslå de åtgärder som behövs för att uppnå en jämn fördelning mellan föräldrarna av föräldraledighet, föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning.

Miljöpartiet vill införa en tredelad föräldraförsäkring när föräldraskapet delas av två föräldrar. Genom att, när det finns två föräldrar, tredela föräldraförsäkringen skulle barnen få tillgång till båda sina föräldrar, och föräldrar får, oavsett kön, tydligare rätt att ta föräldrarollen. Varje förälder skulle då få en tredjedel av föräldraledigheten, medan de själva väljer hur den återstående tredjedelen disponeras.

En fråga som också länge har varit viktig för Miljöpartiet är villkoren och möjligheterna för studerande och företagare att använda föräldraförsäkringen. Jag är därför glad över att utredningen som ser över föräldraförsäkringen också ska titta på detta. Det tycker jag är oerhört viktigt.

Jag vill särskilt framhålla regeringens avsikt att genomföra en fördelningspolitisk reform som syftar till att modernisera de behovsprövade stöden för särlevande föräldrar, där till exempel införandet av ett särskilt bidrag inom bostadsbidraget vid växelvis boende kommer att vara ett förslag som kommer att stödja ekonomiskt utsatta familjer. Jag tycker att detta är ett oerhört bra och progressivt förslag.

Alla andra förslag som denna regering har lagt fram för att stärka barnfamiljer och för att höja bidragen och ersättningarna har tidigare talare redan redogjort för, så jag tänker inte gå närmare in på dem.

Slutligen vill jag lyfta fram det faktum att vi kommer att få en jämställdhetsmyndighet, vilket kommer att bidra till att både driva på och följa upp jämställdhetsfrågorna på ett strukturerat sätt. Detta är naturligtvis mycket glädjande, tycker jag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande. (Applåder)

Anf. 275 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag i denna sena timme begär replik. Detta var egentligen inte min avsikt, men ibland blir man lite uppriktad, och då måste man begära replik.

Min fråga handlar om ett barnperspektiv. Miljöpartiets talare nämnde i sitt huvudanförande att det i er budget finns ett väldigt starkt barnperspektiv. Inspektionen för socialförsäkringen, IFAU och Barnombudsmanen med flera – alltså regeringens egna expertmyndigheter – framför att förslaget om att kvotera föräldraförsäkringen, som ni nu har genomfört i och med en tredje öronmärkt månad, skulle kunna medföra att barnen sammanlagt får kortare tid med föräldrarna i de fall där framför allt papporna inte ökar sitt uttag av föräldrapenning.

Detta gäller särskilt den tiondel av barnen vars pappa i dag inte har tagit ut någon föräldrapenning när barnet har fyllt åtta år.

Om detta skulle bli effekten av förslaget kan det medföra antingen att mamman får förlänga sin föräldraledighet utan ersättning eller att barnets totala tid med föräldrarna minskar.

Min fråga till Miljöpartiet är: Har ni gjort en konsekvensanalys? Var finns barnperspektivet i detta förslag?

Anf. 276 RICKARD PERSSON (MP) replik:

Herr talman! Det var en lång fråga i denna sena timme. Vi får se om jag uppfattade den.

Vi tror inte att det här får de effekter som du hävdar, så jag ser inget problem med detta. Föräldrapenningen kommer. Jag tror att de progressiva förslag som vi kommer att lägga fram gör att föräldrauttaget blir mer jämställt.

Anf. 277 TINA GHASEMI (M) replik:

Herr talman! Jag vill förtydliga att detta inte är mina egna slutsatser eller min egen åsikt, utan jag tar upp regeringens egna expertmyndigheters synpunkter. Det är Inspektionen för socialförsäkringen, IFAU och till och med Barnombudsmannen som lyfter ett varningens finger för att detta skulle kunna leda till antingen att mamman får förlänga sin föräldraledighet utan ersättning eller att barnets totala tid med föräldrarna minskar.

Svaret gör mig väldigt oroad. Någonstans är min förhoppning att det har gjorts någon form av barnkonsekvensanalys innan man fattar den här typen av beslut. Jag frågar därför Miljöpartiet igen: Finns det någon barnkonsekvensanalys i samband med det här förslaget för att säkerställa att barnen inte hamnar i kläm?

Anf. 278 RICKARD PERSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag kan inte på rak arm svara på frågan om det finns en barnkonsekvensanalys. Jag kan inte det – så enkelt är det.

Dessa inspektioner och tillsynsmyndigheter befarar ofta väldigt mycket, men det är inte alls säkert att de har rätt, och i det här fallet tror jag inte att de kommer att få rätt.

Anf. 279 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! En generell välfärd som omfattar alla. Ett jämställt föräldraskap och barnets bästa i fokus. Dessa är de bärande principerna för regeringens familjepolitik.

Till detta kommer dess omfördelande träffsäkerhet, som leder till ökad jämlikhet och minskade klyftor.

Den ekonomiska familjepolitiken är en grundläggande del av den svenska modellen. Barnbidrag, föräldraförsäkring, underhållsstöd och bostadsbidrag – alla bidrar de gemensamt till att de allra flesta familjer får en rimlig ekonomisk situation.

Samtidigt vet vi att många barnfamiljer, särskilt ensamstående med flera barn, har en ekonomiskt tuff och utsatt situation. Vi vet att det bästa sättet att bekämpa barns fattigdom är att se till att föräldrarna ges möjlighet att arbeta.

Till detta finns den ekonomiska familjepolitikens olika delar som viktiga komplement. Stöden syftar till ekonomisk utjämning och ökad trygghet när försörjningsbördan är som allra störst. Detta är för mig både självklart och nödvändigt.

Vi är en feministisk regering och har genom åren gjort flera viktiga satsningar på det här området. Höjningen av underhållsstödet med 300 kronor per barn och månad gjorde stor skillnad för många barn och familjer. En tredje reserverad månad i föräldraförsäkringen, höjd grund-

nivå i föräldrapenningen och en bred utredning av hela föräldraförsäkringen är alla delar som skapar förutsättningar för ett mer jämställt föräldraskap.

Det är detta arbete som vi nu bygger vidare på. Nu höjer vi också – äntligen – inkomstgränserna i bostadsbidraget. Det är första gången på 20 år som detta görs. Att inkomstgränserna tidigare inte har höjts har i praktiken lett till att färre har fått tillgång till detta bidrag.

Höjningen innebär ökad trygghet och lite mer i plånboken för de ytterligare 3 000 barnfamiljer som nu omfattas av detta stöd. Detta är pengar som kan gå till välbehövliga vinterjackor, fotbollsskor eller kanske skridskor, som nämndes här tidigare.

Dessutom är detta fördelningspolitiskt väldigt träffsäkert.

Jag har tidigare nämnt höjningen av underhållsstödet, men det finns mycket mer kvar att göra på det här området. Vi vet att nuvarande nivå inte är rättvisande för alla barn i alla åldrar. Äldre barn kostar mer än yngre. Det behöver också underhållsstödet spegla. En åldersdifferentiering av underhållsstödet är därför något som vi behöver se över. Samtidigt vet vi att underhållsstödet är en källa till skuldsättning, ibland en djup sådan. Därför är det prioriterat att se över nivån på grundavdraget för den bidragskyldige, för det behövs en bättre balans i det.

Både bostadsbidraget och underhållsstödet är i stort behov av att ses över. Dessutom behöver de fungera bättre i relation till varandra. Vi har arbetat riktat för att modernisera våra stöd. Staten ska inte skicka signaler om vilken förälder som ska ha det huvudsakliga omvårdnadsansvaret baserat på kön. Detta arbete måste fortsätta. Jämställdhet ska genomsyra hela det här området.

Budgeten innehåller också ett förslag om en höjning av flerbarnstillägget från det tredje barnet. Också detta blir en förstärkning till vissa av landets barnfamiljer. Dessutom är vi glada att nu kunna höja ett eftersatt adoptionsbidrag till nästan en dubblering, till 75 000 kronor.

I slutet av oktober tog jag emot den tillsatta föräldraförsäkringsutredningens delbetänkande om begränsningar i rätten till föräldrapenning för föräldrar som kommer till Sverige med barn. Det kan låta hårt, men förslaget går ut på att minska risken för överkompensation genom att vi inför en avtrappning som ska likna det uttag som en förälder i Sverige i genomsnitt tar ut. På det sättet stärker vi också föräldrars etablering på arbetsmarknaden och ger fler barn tillgång till förskolans möjligheter, vilket är otroligt viktigt.

Målet är väldigt tydligt för regeringen. Vår familjepolitik syftar till jämställdhet med barnets bästa i fokus.

Sverige har en feministisk regering som ser till att jämställdhetsperspektivet finns med i politikens utformning på bred front i både det nationella och internationella arbetet. Att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv är en mänsklig rättighet och en demokrati- och rättvisefråga. Jämställdhet är också en del av lösningen på en del av de utmaningar som samhället står inför och borde vara en självklarhet i ett modernt välfärdssamhälle, både för rättvisa och för ekonomisk utveckling.

(Applåder)

Herr talman! Barns uppväxtvillkor är något som jag brinner för och som var anledningen till att jag ville engagera mig politiskt för Socialdemokraterna.

När jag arbetade som socionom blev det så tydligt hur oerhört mycket samhället och politiken påverkar barns förutsättningar och hur livet ter sig.

Barn- och familjepolitiken är en politisk fråga som berör många och som väcker många känslor. Jag skulle vilja tala om några av de förslag som regeringen nu lyfter fram utifrån två perspektiv. Det ena är jämställdheten och det andra är fördelningspolitiken.

Barn ska kunna växa upp och få likvärdiga möjligheter att forma sitt liv, oavsett om de är födda som pojkar eller flickor och oavsett om de bor i familjer med goda eller sämre ekonomiska förutsättningar.

Herr talman! Jämställdhet handlar om att lägga till och skapa ett större handlingsutrymme när det gäller vad vi kan göra, säga och drömma om för såväl kvinnor som män, flickor och pojkar – helt enkelt möjligheterna att kunna påverka sitt eget liv och det samhälle vi lever i.

Vi har tagit många steg för jämställdheten. Ganska ofta ses Sverige som ett föregångsland. Och ja, vi har tagit många kliv framåt, men vi har mycket kvar att göra.

För kvinnor kan bristande jämställdhet handla om sämre lön än män, även om de gör samma jobb, och att oftare ta ledigt från jobbet eller jobba deltid för att ta hand om barn, med lägre lön och lägre pension som följd.

För män kan bristande jämställdhet handla om mindre tid hemma, vilket kan leda till mindre kontakt med deras barn.

För barnen kan bristande jämställdhet handla om att ungefär hälften av alla barn med separerade föräldrar enbart eller mest bor med sin mamma. Det är en ganska liten del som bor mest eller enbart med sin pappa, och många barn uppger att de inte har lika nära kontakt med sina pappor.

Försäkringskassan tog ganska nyligen fram en attitydundersökning där de frågade barnen vem de går till. Den visar tyvärr att mindre än 10 procent har en nära kontakt med eller går till sina föräldrar när de har frågor eller funderingar. Vi är många som tycker att det är problematiskt. Barn behöver alla sina föräldrar. I artikel 18 i barnkonventionen står det att båda föräldrarna har gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling.

När föräldraförsäkringen infördes, 1974 tror jag att det var, var tanken att öka möjligheterna för papporna att få mer kontakt med och närmare relation till sina små barn, men kanske framför allt för barnen att få en starkare och närmare relation till sina pappor.

Att dela föräldraförsäkringen mer lika har visat sig vara ett bra sätt att öka jämställdheten för kvinnor och män men också för barnen. Där föräldraförsäkringen delas mer jämställt delas också hemarbetet mer lika, och arbetslivet är mer jämlikt. Vid separationer är det vanligast att barnen bor växelvis. Barnen får därmed en närmare relation till sina föräldrar.

Det finns alltså ett starkt samband mellan jämställdhet och barns hälsa och utveckling. Tiden ensam med barnet i vardagen är viktig när barnets förtroende ska byggas upp.

Alla har att vinna på jämställdhet och ett jämställt föräldraskap.

Herr talman! Barnbidraget är och har länge varit en viktig reform som ger barnen och dess familj bättre ekonomiska förutsättningar. De allmänna barnbidragen utgör en grundsten i den svenska familjepolitiken och ska bidra till en god ekonomisk levnadsstandard och möjligheter för alla barnfamiljer.

Barnfamiljer med många barn utgör en förhållandevis stor andel av hushållen med låg ekonomisk standard. Att höja flerbarnstillägget har därför varit ett sätt att nå de många utsatta familjerna.

I budgeten föreslås också en förstärkning av bostadsbidraget genom att inkomstgränserna höjs. Fler familjer kan då komma i fråga och få bättre ekonomiska förutsättningar.

I budgetpropositionen kan man även läsa att regeringen vill genomföra en fördelningspolitisk reform för att modernisera de behovsprövade stöden för särlevande föräldrar, för stöden har väldigt stor betydelse för hushåll med låg ekonomisk standard. Men de är inte tillräckligt anpassade till de boendemönster och de familjekonstellationer som finns i dag.

Många är de barn som fortfarande lever i ekonomisk utsatthet. Skillnaderna mellan barns förutsättningar ökade under flera år, så det finns all anledning att stärka fördelningspolitiken.

Herr talman! En politik som ger alla barn möjligheter till en god uppväxt innehåller många olika saker, till exempel en bra förskola och skola av hög kvalitet, möjligheter att få stöd om barnet eller dess familj behöver det och en hälso- och sjukvård av hög kvalitet.

Jag är stolt över den budget som regeringen nu lägger fram. Det är en sammanhållen politik för att stärka barns uppväxtvillkor. Vi tar viktiga kliv för en bättre jämställdhet och en starkare fördelningspolitik, och det är för barnens skull.

Jag vill därmed yrka bifall till utskottets förslag på utgiftsområde 12 och till regeringens budgetproposition i dess helhet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 december.)

§ 15 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmälades och bordlades:

Skrivelser

2016/17:62 Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i svensk utrikespolitik

2016/17:63 Riksrevisionens rapport om asylboenden – Migrationsverkets arbete med att ordna boenden till asylsökanden

2016/17:70 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelser skulle förlängas till och med *fredagen den 13 januari 2017*.

§ 16 Anmälan om interpellation

Prot. 2016/17:46
14 december

Följande interpellation hade framställts:

den 13 december

2016/17:197 Skatt på finansiell verksamhet
av *Jörgen Warborn* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 13 december

2016/17:494 Väntetider inom vården
av *Ann-Britt Åsebol* (M)
till statsrådet *Gabriel Wikström* (S)
2016/17:495 Kraftigt växande vårdköer
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet *Gabriel Wikström* (S)

§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 14 december

2016/17:434 Självkörande bilar
av *Lars Hjälmered* (M)
till statsrådet *Anna Johansson* (S)
2016/17:438 Banarbete Stockholm–Oslo
av *Lars Mejern Larsson* (S)
till statsrådet *Anna Johansson* (S)
2016/17:424 Förslaget om en reviderad plan för ERTMS
av *Nina Lundström* (L)
till statsrådet *Anna Johansson* (S)
2016/17:445 Regelkrångel och byggnation i kustområden
av *Jörgen Warborn* (M)
till statsrådet *Peter Eriksson* (MP)

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 5 anf. 47 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 5 anf. 92 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 6 anf. 137 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 8,
av andre vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 220 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 14 anf. 264 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om granskningsrapport	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Ärenden för bordläggning.....	1
§ 5 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering.....	2
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2016/17:AU1.....	2
Anf. 1 ELISABETH SVANTESSON (M)	2
Anf. 2 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	4
Anf. 3 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	4
Anf. 4 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	4
Anf. 5 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	5
Anf. 6 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	5
Anf. 7 ANNIKA QARLSSON (C).....	7
Anf. 8 FREDRIK MALM (L)	9
Anf. 9 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	12
Anf. 10 FREDRIK MALM (L) replik	13
Anf. 11 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	13
Anf. 12 FREDRIK MALM (L) replik	14
Anf. 13 ANNELIE KARLSSON (S) replik	14
Anf. 14 FREDRIK MALM (L) replik	15
Anf. 15 ANNELIE KARLSSON (S) replik	15
Anf. 16 FREDRIK MALM (L) replik	16
Anf. 17 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	16
Anf. 18 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	18
Anf. 19 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	19
Anf. 20 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	19
Anf. 21 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	20
Anf. 22 ANNELIE KARLSSON (S).....	20
Anf. 23 ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	22
Anf. 24 ANNELIE KARLSSON (S) replik	22
Anf. 25 ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	22
Anf. 26 ANNELIE KARLSSON (S) replik	23
Anf. 27 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	23
Anf. 28 ANNELIE KARLSSON (S) replik	24
Anf. 29 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	24
Anf. 30 ANNELIE KARLSSON (S) replik	25
Anf. 31 FREDRIK MALM (L) replik	25
Anf. 32 ANNELIE KARLSSON (S) replik	26
Anf. 33 FREDRIK MALM (L) replik	27
Anf. 34 ANNELIE KARLSSON (S) replik	27
Anf. 35 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	27
Anf. 36 ANNELIE KARLSSON (S) replik	28
Anf. 37 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	28
Anf. 38 ANNELIE KARLSSON (S) replik	29
Anf. 39 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	29
Anf. 40 FREDRIK MALM (L) replik	31
Anf. 41 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	32

Anf. 42	FREDRIK MALM (L) replik.....	32
Anf. 43	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	33
Anf. 44	DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik.....	33
Anf. 45	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	34
Anf. 46	DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik.....	34
Anf. 47	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	35
Anf. 48	Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	35
Anf. 49	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	38
Anf. 50	Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	39
Anf. 51	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	39
Anf. 52	Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	40
Anf. 53	ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	40
Anf. 54	Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	41
Anf. 55	ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	41
Anf. 56	Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	42
Anf. 57	DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik.....	43
Anf. 58	Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	43
Anf. 59	DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik.....	44
Anf. 60	Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	44
Anf. 61	ANNIKA QARLSSON (C) replik	45
Anf. 62	Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	45
Anf. 63	ANNIKA QARLSSON (C) replik	46
Anf. 64	Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	46
Anf. 65	FREDRIK MALM (L) replik.....	47
Anf. 66	Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	47
Anf. 67	FREDRIK MALM (L) replik.....	48
Anf. 68	Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S) replik	48
Anf. 69	Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	49
Anf. 70	ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	51
Anf. 71	Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) replik.....	52
Anf. 72	ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	52
Anf. 73	Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) replik.....	53
Anf. 74	FREDRIK MALM (L) replik.....	54
Anf. 75	Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) replik.....	54
Anf. 76	FREDRIK MALM (L) replik.....	55
Anf. 77	Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) replik.....	55
Anf. 78	ANNIKA QARLSSON (C) replik	56
Anf. 79	Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) replik.....	56
Anf. 80	ANNIKA QARLSSON (C) replik	57
Anf. 81	Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) replik.....	57

Anf. 82	DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	58
Anf. 83	Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) replik	58
Anf. 84	DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	59
Anf. 85	Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) replik	59
Anf. 86	CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	60
Anf. 87	MAGNUS PERSSON (SD)	62
Anf. 88	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	63
Anf. 89	CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik	64
Anf. 90	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	65
Anf. 91	CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik	65
Anf. 92	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	66
Anf. 93	ANNIKA HIRVONEN FALK (MP).....	66
Anf. 94	CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik	68
Anf. 95	ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	68
Anf. 96	CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M) replik	69
Anf. 97	ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	69
Anf. 98	ROSSANA DINAMARCA (V)	70
Anf. 99	EVA-LENA JANSSON (S)	71
Anf. 100	SERKAN KÖSE (S).....	73
	(Beslut fattades under § 8.).....	74

§ 6 Allmän miljö- och naturvård 74

	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2016/17: MJU1	74
Anf. 101	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M).....	74
Anf. 102	MATILDA ERNKRANS (S) replik	76
Anf. 103	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	77
Anf. 104	MATILDA ERNKRANS (S) replik	77
Anf. 105	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	78
Anf. 106	JENS HOLM (V) replik	79
Anf. 107	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	79
Anf. 108	JENS HOLM (V) replik	80
Anf. 109	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	80
Anf. 110	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	81
Anf. 111	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	81
Anf. 112	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	82
Anf. 113	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	83
Anf. 114	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	83
Anf. 115	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	84
Anf. 116	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	84
Anf. 117	JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	85
Anf. 118	MARTIN KINNUNEN (SD)	85
Anf. 119	JENS HOLM (V) replik	87
Anf. 120	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	88
Anf. 121	JENS HOLM (V) replik	88
Anf. 122	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	89
Anf. 123	MATILDA ERNKRANS (S) replik	89
Anf. 124	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	89
Anf. 125	MATILDA ERNKRANS (S) replik	90
Anf. 126	MARTIN KINNUNEN (SD) replik	90
Anf. 127	KRISTINA YNGWE (C)	91
Anf. 128	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	93
Anf. 129	KRISTINA YNGWE (C) replik.....	93

Anf. 130	STINA BERGSTRÖM (MP) replik.....	94
Anf. 131	KRISTINA YNGWE (C) replik.....	94
Anf. 132	MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	95
Anf. 133	KRISTINA YNGWE (C) replik.....	95
Anf. 134	MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	96
Anf. 135	KRISTINA YNGWE (C) replik.....	96
Anf. 136	JENS HOLM (V) replik.....	97
Anf. 137	KRISTINA YNGWE (C) replik.....	97
Anf. 138	JENS HOLM (V) replik.....	98
Anf. 139	KRISTINA YNGWE (C) replik.....	98
Anf. 140	MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	99
Anf. 141	KRISTINA YNGWE (C) replik.....	99
Anf. 142	MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	99
Anf. 143	KRISTINA YNGWE (C) replik.....	100
Anf. 144	LARS TYSKLIND (L)	100
Anf. 145	STINA BERGSTRÖM (MP) replik.....	102
Anf. 146	LARS TYSKLIND (L) replik	102
Anf. 147	STINA BERGSTRÖM (MP) replik.....	103
Anf. 148	LARS TYSKLIND (L) replik	103
Anf. 149	LARS-AXEL NORDELL (KD)	104
Anf. 150	STINA BERGSTRÖM (MP) replik.....	105
Anf. 151	LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	106
Anf. 152	STINA BERGSTRÖM (MP) replik.....	106
Anf. 153	LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	106
Anf. 154	JENS HOLM (V) replik	107
Anf. 155	LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	107
Anf. 156	JENS HOLM (V) replik	108
Anf. 157	LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	108
Anf. 158	MATILDA ERNKRANS (S).....	108
	(forts. § 9).....	110
	Ajournering.....	110
	Återupptaget sammanträde.....	110
	§ 7 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 december	110
	UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd	110
	UFöU2 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak	110
	UFöU1 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan	111
	SkU16 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till rådets direktiv om en gemensam bolagsskattebas.....	112
	SkU17 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till rådets direktiv om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas.....	112
	SkU18 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till rådets direktiv om tvistlösningsmekanismer vid dubbelbeskattning i Europeiska unionen.....	112
	SkU19 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv (EU) 2016/1164 vad gäller hybrida mismatchningar med tredjeländer.....	112

AU1 Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	112
---	-----

§ 9 (forts. från § 6) **Allmän miljö- och naturvård** (forts. MJU1)..... 112

Anf. 159 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	112
Anf. 160 MATILDA ERNKRANS (S) replik	113
Anf. 161 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	113
Anf. 162 MATILDA ERNKRANS (S) replik	114
Anf. 163 LARS TYSKLIND (L) replik	114
Anf. 164 MATILDA ERNKRANS (S) replik	115
Anf. 165 LARS TYSKLIND (L) replik	115
Anf. 166 MATILDA ERNKRANS (S) replik	116
Anf. 167 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	116
Anf. 168 MATILDA ERNKRANS (S) replik	117
Anf. 169 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	117
Anf. 170 MATILDA ERNKRANS (S) replik	117
Anf. 171 STINA BERGSTRÖM (MP)	118
Anf. 172 JENS HOLM (V)	119
Anf. 173 LARS TYSKLIND (L) replik	121
Anf. 174 JENS HOLM (V) replik	121
Anf. 175 LARS TYSKLIND (L) replik	122
Anf. 176 JENS HOLM (V) replik	122
(Beslut skulle fattas den 15 december.)	123

§ 10 **Allmänna bidrag till kommuner** 123

Finansutskottets betänkande 2016/17:FiU3	123
Anf. 177 ANETTE ÅKESSON (M)	123
Anf. 178 NIKLAS KARLSSON (S) replik	125
Anf. 179 ANETTE ÅKESSON (M) replik	125
Anf. 180 NIKLAS KARLSSON (S) replik	126
Anf. 181 ANETTE ÅKESSON (M) replik	126
Anf. 182 DENNIS DIOUKAREV (SD)	126
Anf. 183 NIKLAS KARLSSON (S) replik	128
Anf. 184 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik	128
Anf. 185 NIKLAS KARLSSON (S) replik	128
Anf. 186 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik	129
Anf. 187 HÅKAN SVENNELING (V) replik	129
Anf. 188 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik	130
Anf. 189 HÅKAN SVENNELING (V) replik	130
Anf. 190 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik	130
Anf. 191 PETER HELANDER (C)	131
Anf. 192 HÅKAN SVENNELING (V) replik	132
Anf. 193 PETER HELANDER (C) replik	133
Anf. 194 HÅKAN SVENNELING (V) replik	133
Anf. 195 PETER HELANDER (C) replik	134
Anf. 196 NIKLAS KARLSSON (S) replik	135
Anf. 197 PETER HELANDER (C) replik	135
Anf. 198 NIKLAS KARLSSON (S) replik	136
Anf. 199 PETER HELANDER (C) replik	136
Anf. 200 MATS PERSSON (L)	137

Anf. 201	HÅKAN SVENNELING (V) replik	138
Anf. 202	MATS PERSSON (L) replik.....	139
Anf. 203	HÅKAN SVENNELING (V) replik	139
Anf. 204	MATS PERSSON (L) replik.....	140
Anf. 205	LARRY SÖDER (KD).....	141
Anf. 206	NIKLAS KARLSSON (S)	142
Anf. 207	LARRY SÖDER (KD) replik	144
Anf. 208	NIKLAS KARLSSON (S) replik.....	144
Anf. 209	LARRY SÖDER (KD) replik	145
Anf. 210	NIKLAS KARLSSON (S) replik.....	145
Anf. 211	ANETTE ÅKESSON (M) replik	146
Anf. 212	NIKLAS KARLSSON (S) replik.....	146
Anf. 213	ANETTE ÅKESSON (M) replik	146
Anf. 214	NIKLAS KARLSSON (S) replik.....	147
Anf. 215	PETER HELANDER (C) replik	147
Anf. 216	NIKLAS KARLSSON (S) replik.....	148
Anf. 217	PETER HELANDER (C) replik	149
Anf. 218	NIKLAS KARLSSON (S) replik.....	149
Anf. 219	HÅKAN SVENNELING (V)	150
Anf. 220	LARRY SÖDER (KD) replik	152
Anf. 221	HÅKAN SVENNELING (V) replik	152
Anf. 222	LARRY SÖDER (KD) replik	153
Anf. 223	HÅKAN SVENNELING (V) replik	153
Anf. 224	ANETTE ÅKESSON (M) replik	154
Anf. 225	HÅKAN SVENNELING (V) replik	154
Anf. 226	ANETTE ÅKESSON (M) replik	155
Anf. 227	HÅKAN SVENNELING (V) replik	156
Anf. 228	RASMUS LING (MP)	156
Anf. 229	LARRY SÖDER (KD) replik	157
Anf. 230	RASMUS LING (MP) replik	157
Anf. 231	LARRY SÖDER (KD) replik	158
Anf. 232	RASMUS LING (MP) replik	158
	(Beslut skulle fattas den 15 december.).....	158
§ 11 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om		
	europiska långsiktiga investeringsfonder	159
	Finansutskottets betänkande 2016/17:FiU13	159
	(Beslut skulle fattas den 15 december.).....	159
§ 12 Effektiv bekämpning av marknadsmissbruk		
	159	
	Finansutskottets betänkande 2016/17:FiU14	159
	Anf. 233 BÖRJE VESTLUND (S).....	159
	(Beslut skulle fattas den 15 december.).....	160
§ 13 Ekonomisk trygghet vid ålderdom.....		
	160	
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2016/17:SfU2	160
	Anf. 234 LARS-ARNE STAXÅNG (M)	160
	Anf. 235 LINUS BYLUND (SD).....	163
	Anf. 236 LARS-ARNE STAXÅNG (M) replik.....	164
	Anf. 237 LINUS BYLUND (SD) replik	165
	Anf. 238 LARS-ARNE STAXÅNG (M) replik.....	165
	Anf. 239 LINUS BYLUND (SD) replik	165
	Anf. 240 SOLVEIG ZANDER (C)	166

Anf. 241 ROSSANA DINAMARCA (V)	167
Anf. 242 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	168
Anf. 243 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	169
Anf. 244 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	169
Anf. 245 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	170
Anf. 246 BARBRO WESTERHOLM (L)	170
Anf. 247 ARON MODIG (KD)	171
Anf. 248 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	173
Anf. 249 RICKARD PERSSON (MP)	174
Anf. 250 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	176
Anf. 251 BARBRO WESTERHOLM (L) replik	177
Anf. 252 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	178
Anf. 253 BARBRO WESTERHOLM (L) replik	178
Anf. 254 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik	179
(Beslut skulle fattas den 15 december.)	179
§ 14 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	179
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2016/17:SfU3	179
Anf. 255 TINA GHASEMI (M)	179
Anf. 256 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	181
Anf. 257 TINA GHASEMI (M) replik	181
Anf. 258 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	181
Anf. 259 TINA GHASEMI (M) replik	181
Anf. 260 LINUS BYLUND (SD)	182
Anf. 261 SOLVEIG ZANDER (C)	183
Anf. 262 ROSSANA DINAMARCA (V)	185
Anf. 263 TINA GHASEMI (M) replik	187
Anf. 264 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	187
Anf. 265 TINA GHASEMI (M) replik	188
Anf. 266 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	188
Anf. 267 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L)	188
Anf. 268 ARON MODIG (KD)	190
Anf. 269 PATRIK ENGSTRÖM (S)	192
Anf. 270 TINA GHASEMI (M) replik	193
Anf. 271 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	194
Anf. 272 TINA GHASEMI (M) replik	194
Anf. 273 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	195
Anf. 274 RICKARD PERSSON (MP)	195
Anf. 275 TINA GHASEMI (M) replik	196
Anf. 276 RICKARD PERSSON (MP) replik	197
Anf. 277 TINA GHASEMI (M) replik	197
Anf. 278 RICKARD PERSSON (MP) replik	197
Anf. 279 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	197
Anf. 280 EVA LINDH (S)	199
(Beslut skulle fattas den 15 december.)	200
§ 15 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	200
§ 16 Anmälan om interpellation	201

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar	201
§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor	201
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 21.49.	202